

O Č E N A Š

in

deset božjih zapoved,

razložil

ALBAN STOLC.

Š škofjskim poterjenjem.

Poslovenil

ANTON OLIBAN.

U prid afrikanskega misiona.

U Ljubljani, 1854.

Natisnil in založil Jožef Blaznik.

Priporočilo.

Nr. 189.

Knjižica „**Očenaš in deset božjih zapoved**“,
kojo je **Anton Oliban** iz koledarja „für Zeit und Ewigkeit“
poslovenil, bila je na prošnjo u rokopisu pregledana, ter
u podučenje in pobožno omiko Slovincov za popolnom pri-
pravno spoznana, česar nam je že slavni pisatelj profesor
Alban Štolc porok dovolj.

Pri sv. Andreju 10. marca 1854.

Anton Martin,
škof.

Predgovor.

Slavni katoliški pisatelj **Alban Stole**, profesor bogoslovja u Freiburgu na Badenskem, je po nemško že mnogo mnogo prelepega spisal, zlasti za ljudsko podučenje in dušno omiko. Njegovo ime med ljudstvom in med učenimi in pri vsih pravovoljnih katoličanih, ki nemšino umejo, jako slovi. Tudi pričujoča razlaga sv. **Očenaša in božjih zapoved** je njegovo delo, po nemško že več potov natisnjeno, od škofijstva poterjeno, ter daleč razširjeno in hvaljeno.

U tej razlagi (kakor sim že u letošnih »Drobtincah« omenil), se slavni spisatelj ozira na vse stanove in okoljsine, na vse navadne strasti in spake sedanjega časa, in na želje in serca človeške s tako bistrim ljudoznanjem, da nič tacega. Ojstre resnice in svarjenja nobeden rad ne čuje, in pobožne knjige in svete nauke doma malokdo prebira, razen onih redkih, ki so »ubogi u duhu, pa žejni in lačni pravice« — pa vender obljudim, da to razlago sv. Očenaša in božjih zapoved bi še marsikteri posvetnjak rad in s koristjo prebral, naj bi mu u roke došla in naj bi jo brati jel. Zakaj zmedeno življenje in terpljenje na zemlji je tako živo popisano, očitjanje človeških razvad in hudob je tako resnobno in osoljeno, in tolažba in prošnja tako serčna in mila, da se boš med branjem znabiti večkrat nehoté posmehljal, pa vender tudi strah in upanje, žalost in milôbo občutil; — in tako pisati, mislim, ni ravno vsakemu dano, ampak je poseben dar, ki ga slavni gospod od Boga ima, ter ga u čast božjo in zveličanje duš pridno obrača.

To knjižico tedaj sim poslovenil, in nadjam se, da sim ustregel ljubim rojakom. Omeniti moram, da nisim zaporedoma vsega, kar je u nemškem spisu, predstavil, ampak marsikaj, kar slovenskih bravcov in okoljšin ne zadeva, sim čisto opustil, marsikaj okrajšal ali nekoliko premenil, pa tudi semtertje katero stvarico pristavil, kakor se mi je za moje bravce bolj prav in primerno zdelo. Slavni gosp. pisatelj mi je u prijaznem dopisu tako ravnati prav rad dovolil.

Prizadeval sim si po domače in umevno pisati, ter nedolžno-šaljivo jasnost in serčno milôbo izvirnega dela, kar se je dalo, tudi u slovensko prenesti. Če pa snabiti ktera oblika ali semtertje ktera besedica nekteremu ne bo po njegovi volji, naj zategadel nikar ne bo knjižici neprijatelj (kakor se rado godi!). »Prava ljubezzen ne sodi hudo, pa tudi komarjev ne preceja, kjer treba ni«, kako je vender lepa ta beseda preslavnega slovenskega pisatelja!

Zelim, da bi prijatli ljudske omike k razširjanju te knjižice, ki je pobožna, podučna in kratkočasna ob enem, u svojih krajih po svoje pripomogli, in upam, da bo kolikor toliko donesla u čast božjo in miljenim Slovencom u blagor. Bog daj!

U Šmartnu pri Slovenemgradcu, spomlad 1854.

A. Oliban.

Oče naš, kateri si u nebesih.

U Dobrovljah pod starim gradom je mlad fant s češnje padel, in si zatilnik ulomil. Jokaje so ga k domu zanesli in na posteljo položili. Bil je sicer močen korenjak, ves živ in muhast; in zdaj je tako bolan, oh bolan za smert! In njegov oče se pri postelji k njemu usedejo, vsi u skerbéh in pobitega serca. Sina pa bolezen zmiraj globéje dréga, in mu verta noter do ošerčja in duše; in ni bil nikoli vajen terpeti, svoj živ dan še ni bil bolan. In zdaj u svoji veliki sirošini se k očetu oberne, in jim u kalne solzne očí pogleda, ter zaprosi: „oče, pomagajte, pomagajte!“ Oče pa iz globocega serca težko zdihnejo in milo rekó: „ljubej moj, bi ti pač rad pomagal, naj bi le mogel!“ — In tako bolezen togotno naprej rine u herbtu in žilah, in potem smert mladenčča zgrabi, in ga stiska in davi tako dólgo, da hropne in umerje. In drugo jutro skrinjar iz Podberda mertvaško trugo prinese in križ iz jélovega lesa, in so zalo truplo not položili, in zeleno vejco u blagoslovljeno vodo pomakali in na-nj kropili; potem so ga k pogrebu nesli, in duhovnik so križ storili in svojo molitev čez-nj opravili.

Ondi u grobu zdaj njegovo truplo počiva; ali križ še stoji, in se grobni napis še brati zamore, ne vem, ker so že ene leta pretekle; kje pa je duša njegova, še manj vem. Bog mu daj večni mir in pokoj! Tudi ti en Očenaš za njega pomôli.

Zdaj se pa u duhu zraven očeta k postelji za smert bolnega mladenča nekoliko usedi, in to reč kaj preudari in pomisli. Da se pa ne preveč ne premalo, ne prepoverh in ne pre-daleč zamislil ne boš, ti hočem jaz pomagati in premisliti, in ti se me samo derži in za menoj misli.

Ako se tebi tudi kaj enacega ne primeri, namreč da bi s češnje padel in si zatilnik ali ktero herbetno kost ulomil, ti bo le vender enkrat ura dotekla, da boš tudi ti na postelji ležal, in smert ti bo na persih klečala in ti svoj nož nastavila; in boš težko hropal, in sapa ti bo uhajala, in u pretežki britkosti se ti bodo merzle kaplje utrinjale po čelú in okoli nosa, in se nikakor ne boš braniti mogel. Takrat boš utegnil tudi ti se po očetu in materi, ali kdor si že bodi 'kol tvoje postelje, ozirati, in boš morda tudi u pomoč klical in zdihal: „pomagajte, pomagajte saj!“ Ali oh, tvoji ljubi ti pač zamorejo goveje juhe u žlici dajati in starega vina, in ti zamorejo pót obrisati in zglavje popraviti, in prejmoliti iz bukev, in ti tudi (kar ti ne bo ravno veliko upanja delalo za časno življenje) ti tudi vošeno svečo prižgejo, in britko martro u roke dajo, in tvoji naj milši bratje in domači se že več zderžati

ne morejo, ter naglas plakati jamejo, — a! pomagati ti ne morejo, naj bi tudi radi kri in življenje za-te dali, ne morejo ti pomagati! In kadar ti potle po ušesih začne šumeti, kakor bi se dereč potok iz gore valil, in če ljudi, ki ti prigovarjajo, le še kakor od daleč čuješ, in ti smert svoje černo zagrinjalo čez oči obesi, in meniš, da je noč; in tvoje roke in noge in vse kosti so že oterpnele in merzle, — oh, kako ti bo takrat, komu bo tvoja duša zapadla, kadar slovo vzame od trupla in sveta, h komu se boš obernal, kje pomoči iskal ob uri taisti?

Kaj ne, o tistej dôbi bi ši vošil kogar pri sebi in na strani imeti, ki tako rad kakor oče svojemu milemu otroku pomaga, pa tudi moč za to ima; in jako zamore. En tak oče, kakor bi bil u smertnih zadévah dober in potreben, bi moral moč imeti, da bi smert in njene hčere, bolezni in bolečine, tako lahko in ročno sukati znal, kakor zurjen ranocélnik (padar) svoj nožič in klešče. On bi moral tudi u dušo segniti, in ji pajčevino britkost, strahu in skušnjav omesti in zbrisati. Še več, njegova moč in oblast bi morala tudi unkraj groba u večnost segati, da bi človeku tudi še na unem svetu pošteno streho, živež, perilo, svečavo, in kar je še sicer potrebno, oskerbel. In on bi moral bistre oči imeti, in tanke ušesa in dobro serce, da bi videl, kje človeka bolezen tare, da bi slišal, kaj duša kliče, kadar jezik onemore, in da bi vsakokrat rad pomagal. Enega tako čudnega milega očeta naj bi imeli, to

bi bilo kaj vredno! Ne poznaš ti nobenega tacega?

Pa saj človek ne umira ravno vsak dan, in slednemu je le ena sama smertna ura odločena, da bo moral zraven biti in si jo poskušati. Nasproti pa je obilo obilno ur u življenju, ki tudi niso vselej jasne ko zvon, in duhtečim rožicam ne vselej podobne. Marsikomu gre včasih zelo žarko in hudo na sveti, in življenje se mu tako kislo in černo derži, da bi mu rad spoti šel, in se sam ločil od njega, kakor od hudobne zakonšnice, naj bi se le bati ne bilo, da tako svojovoljno uhajanje pelje iz dima u ogenj. Res zelo hudih in grenkih ur ima večkrat življenje! — Glej, ondi gre mlad popotni rokodel (nemci mu „handverksburs“ pravijo) na ptuje po svetu, in gre s ceste na cesto in dan na dan, in ne dobi dela in ostaje nikjer, mesti tega pa dobi žuljev in mehurjev na nogah in več lukenj u čevlje. Vreme merzlo in oestro prihaja, dan se krajša, po višinah že sneg leži. In že ene dni sem se nič kaj prav ne počuti, jesti mu ne diši in nobena reč se mu ne poljubi; glava ga boli in mraz potresa, ponoči pa ga vročina nahaja in čudne sanje plašijo. Nazadnje bo še zbolel, in je, žalibog, tako daleč od ljubega domovja, čisto na ptujem! Oh, kako je vse pusto in kalno u duši mladenča, kako pobit in žalosten dojde do mesta, in tava po ulicah, in visokih hiš in lepih cerkev ptujega mesta še pogledati noče. Oh, ali je tako čisto sam in zapušten med ljudom? ali ni u tej daljini nikogar, da bi se ozerl na

njega in stisko njegovo, in da bi usmiljenje imel z ubogim dečakom?

Ali postavim ti, ki si moral biti vojak ali soldat, kako pa je tebi? Kaj ne, (le obstój, saj se ti pozná) po očetu in materi in po ljubem domovju se ti zdeha in toži, in obljubim, da perve tedne, ko so te novinca tako terdo imeli, si večkrat ponoči u postelji tihoma jokal. Tudi te zdihati čujem, da tvoj korporal ima dolge berke in kviško zavihan nos, in da je sróv in zarobljen s teboj, in da posebno pri vadbi ali ekšerciranju je čuden in čmeren kot hudôba, dasiravno mu je prepovedano, in da ti mu ne smeš besedice čehnuti. Za pravega fanta in vojaka ni sicer kaj lepo, da toliko zdihuje, in da je tako boječ in mehkôten; pa vender te prašam: ali nimaš nikogar, komur bi svojo révo potožil, nikogar, da bi ti težko serce zljajšal in potolažil?

Ali znábiti (taka knjižica pride marsikomu u roke) je ktero ženstvo, ki u nedeljo popol-dne u njej bere, kadar so njene deca u nedelski šoli, in je ravnokar po ognjišu pospravila in betvo posode pomíla. Ni dolgo, kar ji je mož umerl, — še nosi černo ruto za njim, — in ji je mladih otročajev pa veliko dolgá na hiši zapustil. In je bil priden in varčen mož, ki se ob nedeljah ni po kerčmah potikal, in je ob delavnikih od svita do mraka terdo delal. Si nista opomogla, ko je še rajni živel, kako ji še le zdaj pojde, ko je sama? Oh, hišica bo pač mogla iti na kant, in tudi njive in medla kravca; — kako jo to skerbí in tuži,

in prihodnost ji kakor kamen na persih leži, in hoče ubogi udovi kar serce podreti. Vsa bléda in kakor bolna hodi, in bi nar rajše bila pri svojem možu u grobu, pa bi vender svojih srotejev, miljenih dec, tudi zapustila nerada. Žlahta pa se za bledo udovo in njene blede deca ne zmeni. — Ali ni pod milim nebom nikogar, komur bi se taka zapušena reva po-tožiti smela, da bi se je usmilil, in ji brez plačila kaj pomagal in storil?!

Ali postavim, — — pa naj bo zadosti! Kdo je vstani vse terne in kropive u človeškem življenju, kdo vse robaste kamne in kamence, kače, žreblje in črepine na potu življenja razšteti? Ne bilo bi konca ne kraja, in pri tej reči sim se že tako predolgo pomudil. In tebi, o človek, ki tóle ravno bereš, blezo ne bo treba še le praviti in dopovedovati, kaj da je križ. Si se gotovo že tudi soznanil z njim, če tudi ne u njega zaljubil; in znabiti te kmalo velik križ obiše, in se ti zverne na ramo, velik in težek kot nabasan parizarski voz na véliki cesti. Takrat se boš tudi ti plaho oziral in boš pomoči iskal, in ti ne bo nihče pomagati mogel, in če bi marsikdo zamogel, pa ne bo hotel, bi mu bilo prenadležno. — Ali res ni nikogar, da bi u življenju in u smerti, u solzni dolini in u neznani večnosti, zdaj in vselej stiskanemu blizo bil, in da bi imel močno roko in usmiljeno serce? al za nikoli nikjer nobenega ne veš?

Evo! draga duša človeška, sveta mila vera Jezusa Kristusa ti donese vesel glas, ljubez-

njivo besedo. Še enkrat pogledaj zgoraj napis tega sostavka, ki je z večo in živšo pismenko tiskan; kako ondi bereš? Odkrij se, in še enkrat beri in zamôli: „Oče naš, kateri si u nebesih!“

Tako se začne zlata molitev, ktero je Gospod sam iz nebes prinesel na zemljo, in jo pri ljudeh vpeljal. In naj bi ta molitev ne bila ne daljša ne krajša, kakor samo te besede: „Oče naš, kateri si u nebesih. Amen“; bi bila že vender tako neprecenljivo lepa in draga, da nikdar lepše na zemlji. Zakaj narveča in slajša tolažba, ki se misliti dá, je že u teh besedah skrita, in skrivaj preljubeznjivo in jasno iz njih lúka in migljá in se lije u serce. Le tega se vselej derži, to vervaj in upaj in môli, da Bog je Oče tvoj, potem nisi nikjer in nikoli zapušen, nikjer in nikoli brez pomoči in brambe. To ni tak oče, ki je daleč proč, da bi mu moral še le dopisati, in pismo na pošto dati, in dolgo čakati, da pride odgovor. Bodi si u vojaški bolnišnici na Laškem, ali popotni rešetar na Ogerskem, ali clo daleč za morjem pri Marijnem misionu u Afriki vertnar ali zidar ali kovač, (ravno se vabijo pošteni in verni rokodeli tjekaj med zamorce, Bog jih naduši!) glej, povsod ti je blizo, tak istinito blizo, še bližej, kakor ta knjižica, koju zdaj u rokah imaš. Da, tudi zdaj prenehaj, in mu en trenutlej pobožno misel daruj, preden dalje bereš; saj je ravno pri tebi, in te tudi zdaj voljno čuje. — — — In to je oče, ne tak, da bi se k postelji usedel, kadar si bolan, in

zdihnil: „bi ti rad pomagal, naj bi le mogel!“ ali da bi zapušeno udovo odpravil, rekoč: „jaz imam sam ženo in otroke, ne morem še za-te skerbeti“; — ampak to je čudovito bogat, mogočen in vseoblasten Gospod in Bog, ki z močno roko sega u vse zadeve in potrebe človeške, in jih čudno obrača in oberne po tvoji mili prošnji in po usmiljeni previdnosti svoji; nič mu ni preimenito in previsoko, in tudi nobena stvarica premalovredna, preborna. In kolikor živše to véruješ in upaš, in ga brezdvomno kličeš in moliš, toliko bolj ga nagibneš, da ne more drugače, kakor da se te usmili in ti pomore.

Pa lahko, da mi tukaj kdo u besedo seže in reče: „jaz sim že tudi Boga klical in prosil, pa mi je pri vsim tem vender le slabo steklo, in sim prišel ob svoje“. Na to odgovorim: Bog ni naš hlapec, ampak naš Oče, in to je velik razloček. Ko bi Bog naš hlapec bil, bi nam moral berž ustreči, kar in kadarkoli bi kaj hotli. Tega pa noben pameten oče svojemu otroku ne stori; ampak če otrok kaj prosi, oče vselej preudari, ali je tudi koristno, potrebno in varno, mu dati, kar želi. Tudi mi si dostikrat vošimo in prosimo takih reči, ki se ne spodobijo, ali ki bi nam za večnost škodovala, ali kterih nam Bog po svoji neskončni svetosti in previdnosti ne more precej, ali nikoli ne dati. Zatoraj le serčno Boga u pomoč zakličí, potem pa kar tiho in pri miru bodi, in Bogu prepusti, ali ti bo storil, kar želiš, in misli: on nar bolj vé, ali sim kaj ne-

umnega ali pametnega prosil, on naj stori po svoji neizmerni modrosti, — meni je vse prav. In ko bi hudôba hotel u tvoji glavi megle delati, kakor da bi Bog imel vender drugače, bolj po tvoji pameti in želji storiti, sicer vender ni ravno prav: takrat beri, kar je pri preroku Jezaiju pisano; — ondi Bog ljudem tako govori: „Moje misli niso vaše misli, in moje pota niso vaše pota. Kolikor je nebo višje mem zemlje, so moje misli višje mem vaših, in moje pota višje mem vaših potov“. Te besede premisli in zapomni, in jih svoji duši prejmôli, kadar se hoče plašiti in motiti u svoji veri u Boga, tvojega Očeta.

Neka bolnica je bila že ob vso moč, beseda se ji je tresla in pojémala, in duša ji je bila od bolečin in vročinskih težav hudo terpinčena. Prišel je zadni popoldan njenega življenja, drugi dan je umerla. Pervo spomladansko sonce ji je toplo in prijazno zasijalo u izbo in na posteljo, in bolna se je boljše in toliko okrepčano počutila, kakor že dolgo ne. Vzdignila se je in je iz postelje stopila in na tla pokleknila, ter glasno in veselo molila: „Hvali moja duša Gospoda, in ne pozabi vsih njegovih dobrôt, ki ti tvoje grehe odpuša in vse tvoje slabosti ozdravlja“. Od oveseljivnega duha gnade napolnjena je zahvalila Gospoda za vse mile vôdbe u življenju, za vsako veselje in dobroto, kojo je vžila; nar serčneje in živše pa ga je zahvalila za terpljenje, za bolečine, s kterimi jo je Oče nebeški h

Kristusu vòdil. In ko je u živi ljubezni tudi za prijatle in sovražnike odmolila, se je popolnom Gospodu in njegoví svétej volji udala. Sklenila je molitev rekoč: „Bolečine in notranje britkosti, ki jih terpím, so sicer hude in velike. Ako pa hočesh, o ljubi Oče! jih hočem rada in voljno še léta in léta, noter do pozne smerti, kakor dolgo le ti hočesh, terpeti; da si le ti moj, in ostaneš moj!“ — Na to vstane, se spet mirno vleže, in drugo jutro jo Bog k sebi vzame. Tako misli, móli in umerje, kdor veruje u Očeta u nebesih.

Pa najmo še dalje premisliti, kaj to u sebi ima: „Oče naš, kateri si u nebesih“. — Bog je velik, neizmerno velik, Bog neizrekljivega veličastva. Ti je li znana povest od kralja Salomona? Sv. pismo pripoveduje: „Kralj si je dal visok tron narediti iz slonovih kostí, in ga s čistim zlatom okovati. Šest stopnic je bilo do trona, in zgoraj je bil okróžen, in naslonili ste bile na obéh stranéh pri sedežu, in zraven sta stala dva oroslana; in dvanajst oroslanov je stalo na šestih stopnicah na obéh stranéh. In vse kupe (kozarci) kralja Salomona bile so iz zlata, in vse orodje po hiši bilo je iz čistega zlata; in nič ni bilo iz srebra; to se je ob Salomonovem času malo obrajtalo. Tedaj je kralj Salomon prekósil vse kralje na zemlji na bogastvu in modrosti. In vsi kralji na zemlji so želéli Salomona viditi, da bi čuli njegovo modrost, ktero mu je Bog u serce dal. In so mu prinašali vsak svoj dar, srebernih in zlatih posód, in oblačil, in

orožja, in dišav, kónj in múl, léto na léto“. Tako sv. pismo pové. Pa kaj je ta veličastni kralj Salomon proti Bogu? — le en ubožen pòtèpinast fantalin, in vsi cesarji in kralji na zemlji so proti Narvišjemu le revni sromački. Tudi clo nar višji arhangél, ki pred božjim tronom stóji, je u primeri z Bogom ravnó toliko, kar bleða kresnica ali pa prižigavni klinček proti svitlemu soncu. In zdaj pomisli, ti človek, temu neizmèrnemu veličastnemu Bogu ti praviš: „Oče naš!“ — Le poskusi enkrat, in kteremu grofu ali knezu, ki se ošabno sprehajà, reci: oče! boš videl, kako jo boš skupil. So že tudi bili taki, postavim stari izborni knez Karl Friederik, kojemu je po volji bilo, če mu je kdo spodobno in s premislikom oče rekel. Toda drugim bi se pa večidel zameril; mislili bi, da jih psovaš, ali pa, da se predomačega z njimi delaš. Mnogi bi te zaničljivo in pisano poglédal, in bi ti clo nič, ali pa kaj hudega odgovoril. Bogu pa brez straha smeš reči „Oče“, in še rad ima, če se mu tako reče. In to ni le kak navaden prigovor, ampak Bog je u resnici naš Oče. Zato te je Bog kerstíti dal u imenu Očeta, u znamenje, da te je sprejel za svojega otroka; in pri sv. kerštu si bil verh glave s krizmo pomaziljen, kakor so bili nekdaž kralji s krizmo maziljeni, ker kraljevega rodu postaneš, sin ali hči nebeškega kralja. In to ima veliko u sebi! — Koliko si marsikdò domišljuje, če je njegov oče u cesarskej službi, ali pa zmed višjih kdo, pm. srenjski predstojnik,

ali kakor pravijo „purgermajster“, ali kaj takega; in kako marsikterega mestnega gospodina kri žgače, in misli, Bog ve, kaj da je to, če je iz gospodske rodovine. In vendar bi nobenemu tréba ne bilo, se s tem veliko ponašati; zakaj na vsem tem žvenku, in na vsih cótah ali capah visocih imen ali služb, kaj je nazadnje na tem ležeče? Smert vse to zmeša, in pisane cote zmije in zmélje, da se nazadnje mertvaški nožnej kôsti ne pozná, ali je u življenju olikane ali „zbiksane,“ čevlje nosila, ali bôsa hodila. Človek se le s tem ponašati smé, da od Boga izhaja, da je božje rodovine, da je in ostane na večno kraljev sin ali hči, če ni znabiti sam božje očetovske roke in serca od sebe pahnil, svoj rod obnečastil, in se visoke zlahte nevrednega storil. S tem se pónosi, to si svoj živ dan domišljúj, in se kot žlahen gospod obnašaj. Sramúj se, kaj storiti, kar se zlahnej rodovini ne spodóbi. Ne udajaj se pijanosti in požrešnosti, bodi previsok sa to. Ne udajaj se gerdej nesramnosti in nečistosti, bodi previsok za to. Ne pečaj se z lažjó, s prilizovanjem in hinavstvom, bodi previsok za to. Bodi svojim predpostavljenim udán in pokoren, toda nikar hinavsko ne laži in ne liži, bodi previsok za to. Povsod in zmiraj to pomni, da si kraljevega božjega rodu, in da se svojemu imenitnemu Očetu u čast obnašati moraš.

Še enkrat: „Oče naš“. Poglej enkrat drugo teh dveh besedic; ona ima tudi svoje posebne moči in kreposti, če si jo prav k sercu vzameš in jo prebaviš. Da, ta besedica, ko bi

se prav preudarila, in u navado in življenje pri ljudeh vpeljala, bila bi žlat ključ u nebesa in u vse dobre kraje. Ne pravi se namreč: **Oče moj, ampak: Oče naš.** To poméni, da Boga ne smeš posebej in samo za-se za Očeta imeti, kakor da bi bili drugi ljudje le samo pôsli ali pa živinča u božjem pohištvu. Nê tako, Bog ni samo tvoj Oče in moj Oče, ampak **Oče naš, Oče vsih ljudi.** Bodi si toraj kateri človek tudi berlav ali napol slep, ali bodi si gluh, ali gerbast (puklast), ali krevljev; ali bodi si, da jecljá in stóka, in slabo bédasto glavo ima, ali da ima neljuden in zgerbančen obraz, kakor star méh u kovačnici, ali da nima potrebne obléke, in si u nedeljo med ljudi in u cerkev ne upa, in si za veliko noč súknjo ali jopič sposoditi mora, — vse to nič ne dé; **Bog je vender Oče njegov.** Ali še nikoli nisi bil pustni večer u katerem velikem mestu, da bi videl preoblečene in ošemane ljudi (maškare). Videl bi stare gerbaste ljudi s čudnim obrazom in strašnim nosom, kméte, vojake, zamorce, bórne piskrovéze, metlarje i. t. d. In večkrat so mladi in prav lepi ljudje imenitnega stanu pod tako šemo ali larfo skriti. Tako je tudi človek večkrat prav réven in sromačen viditi, pa je le samo preoblečen kraljev sin, ki se sevéda ni sam nalaš in za kratek čas preoblekel in ošemil, ampak Bog ga je u resnici preoblekel; pa kadar pride njegova pepelnična sreda, to je, smertni dan, mu smert preobleko in larfo proč potegne, da u mladi kraljevi lepoti u nebeškem kraljevem gradu

pred svojega Očeta stopi, ako svojega kerstnega lista in gosposkega pisma ni hudôbi za grešno ceno prodal ali pa zapravil; in veliko sodno nedeljô bo tudi truplo njegovo prelepo in svitlo iz groba vstalo.

To bi bilo pa kaj vredno, ko bi vsaki dan in vsako uro, kadar imamo z ljudmi opraviti, to pomislili, da ti ljudje so pravi otroci božji. Potem bi vsacega človeka veliko bolj spoštovali, in bi ga ne pikali in ne zaničevali, in bi svoj živ dan več nobenega ne žalili, in ljubi mir bi bil u deželi, po vaséh in u hišah, in ne bilo bi tréba toliko ječ, žendarjev in bričev, in bi se veliko prihranilo s tem. — Saj sam veš, da noben oče ne bo s hladno kervjo in mirnim sercom vpričo gledal, kadar se z njegovim otrokom krivično in srovo ravná; in kaj bolj trapastega bi nihče ne mogel storiti, kakor če bi z eno roko svojemu kralju spisano prošnjo predpotožil, z drugo roko pa njegovemu otroku eno za úho pritisnil. Ako toraj hočeš pri Bogu kaj veljati, in s svojo molitevjo kaj opraviti, nikar ne pozabi, da on zlo na to gleda in zlo zarajta, kako z njegovimi otroci na zémlji ravnáš. In se tega spomniti, rečemo u molitvi: Oče naš; in ravnajmo tako!

Še enkrat: „Oče naš, kateri si u nebesih!“ Glej, ondi iz mesta kočija derdrá po véliki cesti, krasna kočija, z lepo rejénimi berhkimi konji, — in noter sedí gospod, in ena ali dve ali tri gospé ali gospodične, kterih ena ima tudi tolstega čmernega kužeja u naročji, in so lepo in mehko oblečeni u svilo

(žido) in drago sukajo, in so dobro in mastno jedli, in drago žlahno vino pili, se jim pozná na iskrenih licih in zatékljih očéh; in se na spreháj peljajo. — In tam na strani en kmetič orje, in ima oguljene pertene hlačice; in njegov konjič glavo pobeša, in je truden in medel, da mu lahko klobuk na rebra obesiš, ker ima malo in slabo žreti, pa tërdo vleci. — In odrašen fant ob cesti stoji in kamne tolče, in ima kakor rog utorjeno kožo in žulje na rokah, in rujav obraz, in žarno sonce mu glavo spéka, in mora z ustmi, z nosom in očmi veliko prahu požreti, ker mu vedni vozovi in jezdicí memo prašijo. Kaj si néki ti ljudje u svojem potu in prahu in oguljeni obléki in pri svoji bornej hrani misliti utegnejo, kadar taka kočija z lepimi pitanimi kónji, in z gladkolično in sito gospódo memo derdrá? Ali ne utegnejo tacega sromačeta zamórské in kakor saje černe misli obhajati stran deželske in božje pravice, če ga trudnost misliti ne zadržuje? Si li ne bo lahko mislil kdo takšen: „I kako že to, da je pri téh zmiraj tako dobro, vesélo in jasno, in imajo vsak dan nedeljo? In nas eden se mora zlo ubijati in delati, in še nima nič dobrega jesti domá, kakor korún in repo, in čern kruh, in dolgočasno vodo piti. Če si ga že tudi včasih en poliček privošiš, je navadno le cviček, in ona je precej huda, in človeka koj s pijancom in potepuhom pita, tër se kujati začne. In če pride nesreča u deželo, toča, ogenj, povódnja, kolera, ali kaj tacega, vselej nar rajše

in nar hujše nas zadene in pritisne, da človek res ne vé, kaj bi od Boga mislil; mi revni in kmetje smo mu le pastorki, in on ima le za imenitne in bogate ljudi očetovsko serce“.

Na to ti dam močen odgovor, da ga nobeden spodnesti ne more. **Odgovor** je: „**Oče** naš, kateri si u nebesih“. Še le u nebesih **Bog** svitlo in jasno pokaže, da je **Oče** naš. U nebesih pa ni takó, kakor je enkrat štiro-létna deklica menila. Imela je hudega in nagle jeze očeta, ki je rad pil in tudi tobak snopal. Večkrat je toraj hčerko po tobaka poslal. Pa kakor so že otroci, se je večkrat gredé pomudila, in gledala, kako druge deca igrajo, in jo predolgo ni bilo s tobakom. To je očeta peklilo, in velikrat je dekliča zmerjal in pretepal, da se je vsa tresla, in si komaj jokati upala. Enkrat je deklica zbolela, in mati, kterej je tudi hudo šlo u zakonu, ji je pri postelji sedéla in rekla: „veš kaj, **Barbica**, le umri in potem prôsi in môli u nebesih, da naj tudi jaz skor umerjem in k tebi pridem u nebesa“. Bolno déte odgovori: „bom, mamica, bom storila tako; molila bom u nebesih, da vi kmalo pridete, in da **Tinček** pride, in da **Rozálka** pride“. Na to mati reče: „ali ne boš tudi za ateja molila, da k tebi pridejo u nebesa?“ Srotle nekoliko pomisli in reče: „ne, ne bom ne, bi jim morala spet tobak nositi, in bi spet tepena bila“. — Tako marsikdo misli, kakor ta deklica, da na unem svetu je tudi zlo taka, kot na tem; in kdor je tukaj hudo imel in zane-marjen bil, da tudi tam ne bo kaj veljal, in

nič posebnega učakal. Verjemi mi: gotovo boš zadovoljen; lè verlo se obnašaj u tem času nauka in posta na zemlji. Prišla bo tudi vesela velika noč: Oče nebeški tvoje pirhe (pisanke) in pražno obleko in zlato krono u nebeškej skrinji hranjeno ima, dokler ti svoje opravila in delo na ptujem končaš, in duša prašni pert trupla, s katerim je pri delu prepasana, odloži. Zlo trapast si, ako meniš, da Bog ima milejše in tako rekoč kot volna mehko sercé do ljudi, kteri u visocih hišah stanujejo, dvakrat na dan kavo pijejo, se lepo in mehko oblačijo, in pred pustom u razsvitljeni hiši noré in plešejo, da reveži pa so samo izverzek, in bodo tudi u nebesih kot gostaci le pri durih stali. Ali se ni tudi Herod gostil in mastil in se z žlahnim vinom napajal, in ali mu niso peli, in „pólko“ in „vólcarje“ godli, in turško muziko piskali in bobnali, da se je daleč razlégalo? in hči razujzdane Herodie je pred njim rajala in hopsala, da se je njegovo serce veselilo in bilo židane volje. Globoko spodaj u temni in mokrotni ječi pa Joán kerstnik zdihuje, in njegovi udje so okovani u terdo železje, in nikjer ni rešenja upati, — in nazadnje od zunaj začuje stopinje in rožlanje ključev, vrata se odpro, in rabelj pride z enim bričem ali dvema, in imajo sklédo in meč, ter zgrabijo Joana, in mu blago milo glavo odsekajo, in jo denejo u sklédo. — Tako je bilo.

Ali mar misliš, da Herod je bil ljubček božji, in Joan pred Bogom zaveržen? Gotovo

ne. Bog je Oče, ki je u nebesih; še le tam se jasno pokaže, kakšen Oče je on, in kdo je njegovo ljubljeno dete. Ne bodi tedaj neumen in trapast, če ti hudo gre na zemlji.

Ako bolan berač na stergani slamnici leži, in se mu sanja, da ima polno skrinjo dnarja, in da je imeniten gospod, in kreg njega služaji stojé, in mu s pečenimi piškami, potico in sladkim vinom strežejo, da od sreče in veselja zaúcka, in se prebudi; — in če mlad kraljevič hude in težke sanje imá, da je u tesnôbi, in od sovražnika vjet in stiskan, in se prestraši in predrami: tak berač zavolj kratkih sanj vender ni gospod in srečen, in kraljevič zavolj hudih sanj ne nesrečen, ampak vsak je, kar je. — Glej, celo življenje na zemlji, kaj je družega kot kratke sanje? enemu se kaj flétnega, in enemu kaj britkega sanja. Al kaj da je kdo, in kaka je osoda (sreča) njegova, se še le zjutraj spozná, kadar smert zagrinjalo in odéjo proč potegne, in spijočega prebudi. Toraj naj nihče ne reče, da je Bog enostransk in térd Bog. Če ti hudo gre na zemlji, so to le težke sanje, in terpljenje in veselje hitro mine, kakor juterna megla ali večerná zarja; — le nekoliko počakaj, pridno se obnašaj, in bogaj rad, (zakaj, kar storiš, in kako živiš, samo to niso sanje), potem boš zvedel enkrat, kako ljubeznjiv je Gospod, in da ima očetovsko serce, in da ti je vse z obrestmi zarajtal, kar si na zemlji preterpel. Zakaj en trenutlej u nebesih je več kot 1000 lét u naj viši sreči na zemlji;

— in taka presrečna večnost je tebi pripisana.

Bil sim enkrat pri eni deklici, sedem lét stari, ki je bila zelo bolna na persih, in je medléla za smert. Še nikoli nisim videl dušice na zemlji, angelju tako podobne kot ona, kakor si mi angelje mislimo. Po koncu je u postelji sedéla, rumene lasce lepo spletene kot za praznik, nepopisljivo mili obrazek bél kot marmelj, in ročici sklenjene. Tako je sedéla, od smertnih težav in britkost hudo stiskana, in vender tako tiha, mirna in Bogu udana! Poznal sim jo u njenih zdravih dnéh; bila je cvetoča rožica in vedno veséla, od zora do mraka se je prijazno smehljala. U nje zadnih urah sim jo hotel nekoliko oveselíti, in sim ji dal podobico, na kterej angelj otroku pot k nebesom kaže. Ko podobico zagleda, se u nar hujši smertni sili sladko zasmehljá; clo smert ji ljube prijaznosti umoriti ni mogla; bila je dete in angelj ob enem, ali bila je dete, ki se ravno u angelja spreminja. „In ti moraš“ (sprevidel sim to) „u malo dnéh u grobu ležati, in tvoje lepo telesce bo strohnélo! Tukaj je milína (lepota) u živi pódobi, — al Bog jo vstvari, jo ljudem pokaže, in jo po kratkem bivanju zopet uniči, ali jo izbrise, kakor kdo, ki je lepo podobo na tablo izrisal. Zakaj tako?“ In glej, ob mertvaški posteljci milega deteta mi neki skrivni glas odgovorí in reče: „Ali ne veš, da u veri molimo: vstajenje mesa? Glej, tudi truplo te deklice pri vstajenju nikakor ne bo ob lepoto, marveč

ravno ta bo ob vstajenju še gorša in še bolj nebeška; in vse, kar je lepo in tako urno mine, naj nam želje in hrepenenje tje kaj dviga, kjer je vse lepše in večno“. — Toraj, ti duša, ki to bereš, ali ti moja lastna duša, gotovo je, in terdno vervaj: to ljubeznjivo detice, to sredno bitje med človekom in angeljem, in vsaka prelepa in blaga stvar na zemlji je le kot slaba lončarska posoda, proti sijajnim podobam in čudovitim angeljskim lepôtam, ki se pri vstajenju 'kol trona božjega verstile bodo. Kakošen mora še le On biti, ki je vse te miline in krasote stvaril, in sam u neizmerni luči prebiva! — In ravno ta je Oče tvoj, in pri njem boš prebival na večno. Je Peter pri Gospodovem zamaknjenju na gôri, ko je iz njegovega človeškega telesa le senco rajske svetlobe blišeti videl, in le kapljico nebeškega veselja okusil, ves iz sebe zaklical: „Gospod, tukaj je dobro biti!“ — kako bodeš še le ti, kadar boš Boga u neizmerni luči gledal, kakor je, neprenéhoma klical: „Tukaj je dobro biti brez konca!“

Pa vse, kar sîm tukaj od nebes zapisal, so le beraške besede, kakor ko bi hotlo ktero zmeršeno hribovsko pastirče govoriti od lepote in bliša, ki se u poslopuj kterege kralja ali cesarja vidi, — ali kakor ko bi hotel kteri na pol stvarjen červ, ki še nikdar spod svojega kamna ali mahu izlazil ni, pripovedovati od škerjančnega žvergolenja, kakô se o jasnem jutru po cvetočem polju raduje in pod sinjim nébom svojemu stvarniku hvalne pesmice drô-

bi, — ali od postojne, kako se visoko dvigne nad skale in planine, in u višinah plava, in z bistrim očesom gléda ū sonce. In vse, kar ljudje govorijo, mislijo in sanjárijo od nebes, in vse, kar so nar srečnejši že videli, slíšali, vžili in okusili, je proti pravim nebesom ravno toliko, kar goljuřiva lučica na močvirju, ali berleča lešerba u okajeni hiši — proti žarnemu soncu. — Toraj bodi pametna in močna duša človeška, in ne zadovolí se s tem slabim pozlačenjem, s to pájčevino pozemeljskega veselja. To veselje, kako borno je večkrat in kako pičlo za revnega priprostega človeka: majhen požirk, kosec mesa, par krajcárjev zaslužka, pipo tobaka, soparčna dobrovolja ali prašen ples ó sejmu ali cerkvanju! Kdo bi s tako rečjo za ljubo imel, in s tem nebesa zamenjal! Kviško spregledaj in reci: „Oče naš, kteri si u nebesih!“ in k njemu dvigaj serce in želje, k svojemu Očetu, k svoji večni domovini, k nebesom. Ako ti ne gre dobro, le majhno, prav majhno poterpi, dokler te smert zakliče in reši, kot vojaka iz straže, in te ne u kasárno, ampak u zlati šotor nebeškega kralja odpelje. Vsak bo svojo pravico, mir in pokoj in zadovoljnost tam najdel.

„Bo — mir — in — pokoj — in — zadovoljnost — tam — najdel!“ tako nam doni in odméva kot glas daljnega zvoná; in nam lije upanje u serce. Pa temu sladkemu upanju vender le moram malo pelína primešati, skor kakor bi ljudem ne privořil njih večne zadovoljnosti. Namreč:

En kralj u svitli kočii in s šestimi konji se je peljal iz mesta, in je ob potu beraškega otroka čepeti zaglédal. Srotle se mu usmili, pobrati ga reče, ter ga seboj vzame, in ga sprejme kot lastnega otroka. Ljubeznjivo ga redi, varje in uči, in mu vsega dobrega po kraljevo privoši; in kadar se otrok pači, ali pa muhasto in potuhnjeno véde, kot mlad lesják, si kralj misli: „naj poterpím z ubogim trapom, se bo že zbríhtal in prenarédil“.

Toda mladi cigán se nič ne prenarédi, dasiravno mu kralj nikoli kaj žalega ne prizadéne, ampak bolj skerbi za-nj, kot oče za edino dete. Ne hvaležnega pogleda, ne prijaznega obraza, ne ljubezni ne pokorsine, in kar nič spoznanja ne učaka pri njem: marveč se bivši beraček obnaša, kakor bi mu kralj vso to dobroto in milost dolžen bil, in še godernja večkrat, in ni z vsem zádogoljen. Kralj fantalina opominja in svari, in se mu še z večo ljubeznijo in na vse víže prikupiti želí; ravno kakor bi mu treba bilo mladega potepuha, in kakor bi ga ne bil le iz golega usmiljenjá sprejel. Pa vse je zastonj! — Povéj, kaj bi ti s fantom storil, naj bi kralj bil? le kar naravnost povej! — Pa kaj, saj ti nisi kralj, ampak sam Bog je ta kralj. Mesti téga si pa ti znabiti termasti beraški otrok, in že dolgo tako nehvaležno uganjaš, kakor sim popisal; — váruj váruj se, da te kralj nazadnje odpódil ne bo, kakor je popisano pri sv. Matevžu u 25. poglavju, 41. versti; (le sam poiši in prebéri, kaj je ondi, in si zapomni).

Pa zdaj naj bo enkrat zadosti; sicer nikoli ne pridemo k sedmêrim prošnjam Očenaša. — Samo poglavitni zapopadek bom še iz rečenega povzel, in ti kratko vodilo in nauk dal.

Kadar se zjutraj prebudiš in vstaneš, mi-slim, da vender ne boš kot pes ali konj ali krava vstal, ampak kot človek, ki pamet ima. Toraj bo tvoje prvo opravilo, da serce k njemu povzdigneš in móliš, ki te je stvaril in zbudil. In ko tedaj molil boš, tako móli, kakor bi te bil ravno zdaj iz nič u življenje zaklical, kot bi to prvi dan tvojega življenja bil. Boljše in lepše pa saj ne boš mogel moliti, kakor če s pametjo in premislikom tako začneš: „Oče naš, kteri si u nebesih!“ Tu si misli: kolika je vender čast in imenitnost ta, da veličastnega Boga imenujem Oče ta; in ker sim tedaj tako visoke rodovine, otrok božji, se hočem tudi visoko in častno nositi, in nič hudobnega početi, ne zunaj ne znotraj, in tudi ne z jezikom; sicer bi me moj kraljevi oče ne mogel in nôtel za otroka imeti, ampak bi me odpoditi moral s sramoto. — In misli si: to je kaj veselega, da tako močen Gospod če moj Oče biti; toraj se mi ni nikjer nič bati, ne človeka, ne hudôbe, ampak po Očetovem povelju se bom ravnal, in on se bo za-me poskušal. — In misli si: vsak človek, s kterim koli bom dans opraviti imel, je otrok božji; toraj se Bogu lahko zlo prikupim, če prav rahlo in prizanesljivo z možem ali ženo, z bratom ali sestro, ali s posli ravnam, in to mi

bo enkrat u dobro pri njem. — In misli si: če moj Oče prav za prav u nebesih prebiva, zemlja vender ne more prava domovina biti, ampak ptujina, u ktero se ne smem zaljubiti, če kdaj domu želim; marveč se mi bolj in bolj tožiti in zdehati mora po dragem domovju, kjer še nikoli nisim bil, in po milem Očetu, ki ga še nikoli nisim videl. In če so tvoji dnevi oblačni in viharni, misli si: zdaj se še učim in kót mlad rokodel popotvam na ptujem; kadar enkrat u Očetovo hišo, u nebesa dojdem, mi bo ravno prav, in še vesel bom, da sim tukaj na zemlji kaj prestal in poskusil. Tako misli, kadar zjutraj moliš, in nekoliko postój pri neprecenljivih besedah: „Oče naš, kteri si u nebesih!“ In ako bi te čez dan jéza ali čmernost, nepoterpljivost ali nezadovoljnost, malóupnost ali ktera druga napáka nahajati hotla, le kar svojo dušo predrami, in ji živo in s premislikom reci: „Čuj duša! se li več ne špomniš, kako si daví molila? kaj si sklenila in obljubila pri besedah: „Oče naš, kteri si u nebesih?“ ali se že kesáš, in hočeš tak hitro prelomiti svojo obljubo?“ — Tako z lepo prigovarjaj svoji duši, dokler spet k pameti pride, in mirno svojo pravo pót gre. „Oče naš, kteri si u nebesih!“

Posvečeno bodi tvoje ime.

Ravno dans sim u nekih prav starih bukvah bral: „Vsak, tudi nar. manjši červič, naj bi le pamet imel, bi svojo glavico Bogu u čast dvignil, in se mu priklonil“. In to si tudi jaz mislim; priproste besede tega mojstra, ki je to zapisal, so mi jako dopadle. Toda červiči in mravlje in keabri, ki na zemlji in pod zemljo, na travnicih in po gojzdu lazijo in mergolé, nimajo pameti, ter ne morejo svoje glavice Bogu u čast dvigniti in se prikloniti. In le ena sama stvar je na zemlji, ki pamet ima; in ta je že ravno in po koncu stvarjena, da je ne stane težko, se proti nébu kviško vzreti. Tej stvari se spodobi, se Bogu prikloniti in ga počastiti, in je zlo gerda gnusna pregreha, če ne stori tega. Kdo je ta stvar, sam lahko uganeš, ker jo u vsakem zerkálu zagledaš. Da, ti človek se Bogu priklanaj, in kolikor se dá, pripomôri, da bode posvečeno Njegovo ime. Kdo je vstani vse zvonove ob nedeljah prešteti, milione zvonov, ki po zemlji glasno pojó in milo vabijo, da naj vsi kristiani pridejo u veže božje, u cerkve, cerkvice in kapéle, in naj

združeni molijo nebeškega Očeta, ljubega Boga, vsegamogočnega Stvarnika nebes in zemlje. In orgle mogočno veršijo, goreče petje se uname in proti nebu tokoma plava; in vérne trôpe pred Gospodom klečijo, šklepajo roke, slušajo njegovo drago besedo, hvalijo, obžalujejo, prosijo, obetajo in molijo, in Njegovo ime se posvečuje kakor u nebesih, tako na zemlji.

Pa glej, tudi merčes in nesnaga je na svetu. Ondi čepi lakomen krojač (žnidar), ali čevljar ali kateri drug rokodel kot suženj mamonna veš sključen pri svojem delu, in ne more vstati, kakor bi bil s smolo na stol priongavljen. Zvoniti že čuje, toda njegova duša je od lakomnosti na kol priklenjena, in njegovo oko je pritvezeno na sužno delo, ki ga med dólzimi, skópimi perstmi ima, ter šivári in smolári, kakor bi ne bilo nedelje za-nj, in Gospod Bogu in svoji lastni revni duši čas pobožnosti in zveličanja krade, in ga za par krajcarjev, ki jih prisluži, hudôbi prodá; in njegova duša ima slabe berlave oči, in ne pogleda rada proti nebesom.

In kako se ob nedeljah u nekterih kerčmah (oštarijah) godí! Kako žiyinsko se védejo, napajajo, igrajo, kolnejo, noré in tulijo celo dolgo noč! In mnogi oštír bi kaj prav storil, ko bi u nedeljo po pervi maši britko martro iz kota ali znad stene, kjer pijejo, snél, in bi jo na stran u kateri hram, ali če prav u drevarnico zanesel (je bolj pošten kraj, kakor mnoga pivnica ob nedeljah) in bi jo še le u

ponedelek (ali po nekterih krajih u tórek) spet nazaj obesel. Zakaj pač malo malo se spodobi, da bi častitljiva podoba križanega zvečarja priča bila, kako ajdovski poživljeni ljud divjá in razsaja. Ali pa ní čudno, če gospóska ob nedeljah pošlovati in rokodeliti prepové, divje norčije in plese in nar srovše osramotenje sv. nedelje pa pripustí? In ali ní čudno, če se dekla u nedeljo greha boji, ko bí prédla ali za-se kaj pošila, na plesíšu pa kakor obsédena vse kote premède, in se naj geršim skušnjavam udaja? Ali bo mar kratka molitev in beseda božja u nedeljo zjutraj kaj izdala in pomagála, če se zvečer pri Gorniku ali Kolarju ali pri katerem drugem oštírúhu norskemu in pijanskemu malíku vélika služba opravlja? Kdor nazadnje pride, nar boljše mélje, in to je oštírski malik u nedeljo večer.

Ali pa stopímo u marsiktero cerkev in se ozrimo po njej. Ali ní večkrat, kot da bi nedelja in cerkva bile, ne da bi božje ime posvečeno bilo, marveč se obnečastilo? Ko bi u serce mnogih možtev in ženstev u cerkvi gledati zamogel, kaj bi li videl? Videl bi, da u njih sercu kot u starem červivem síru vse gomzi in mergoli, misli, želje, sklepanje in skerbí stran pohíštva, blaga in premoženja, in znotraj se častí in móli krava, tele, kozel, kup gnoja, travnik in njiva; iz mnogih smerdí tudi napuh, zavist, togota, staro sovražtvo in pika na sošeda; to je zlato, kadilo in mira, ki se večnemu kralju daruje!

— Ali pa poglej mlade ženstva, kako so se

olišpale in našopirile, kakor bi bile one altar, in ena na drugo zijá, kako je oblečena; in če ktera kaj novega na sebi ima, dète vender to so še le zijaki! in ne morejo sterpeti, da bi bila služba božja pri kraju, ampak že u cerkvi ena drugo s komolcom drégajo, ali si na perste stópajo in se spogledavajo, ter svoje nevošljive in zasmehljive poménke imajo. Tako mnoge svojo pobožnost u cerkvi nad janko, ruto ali pečo svoje tovaršice ali znanke opravijo, in domá od teh reči veliko več povedati vejo, kakor od pridige; in Bog je daleč proč od njih srcá! — Ali kako fántje u več krajih delajo? Eni so že, komaj ko odvabi, pri cerkvi, toda ne iz svete želje, ampak da zunaj cerkve tobak smodijo, zijake prodajajo, in se ženskam nastavlajo. Med opravilom, in nar bolj med pridigo, pa eni cerkovni zid od zunaj podpirajo, ali pa kot briči kol cerkve in po vogléh postopajo; drugi se pri vratih in pod korom drenjajo, kot peklénska straža; še drugi na kórskih stopnicah posédajo, ali pa pod zvonikóm (turnom) svoje kratkočase in burke uganjajo. Moliti nočejo, péti jih je sram; namesti móleka (paternoštra) jim pipa, mestu molitevnih bukvic tobačni mehúr iz žepa molí; — to so mladenči sedajnega časa! — Ali čuj, kdo je pa pri orglah? ali gospod učitelj? menda vender ne! Ktera je ta viža, ki jo zdaj reže? Ne vem, ali je od „ljubega Augustína“ ali je „môrš“ ali je na plés ali na skôk; to pa vem, naj bi hudôba pri orglah bil, bi blezo ravno tako zakročil.

Seveda, kjer pobožnosti u sercu ni, tudi u perste in u druge ude ne pride; zato se u nekterih cerkvah tako posvetno in razberzdano orglarenje čuje, da se Bogu smili! Tako se božje ime posvečuje!

Gotovo, naj bi gospod Jezus u človeški podobi še med nami bil, in bi u mnogo cerkev stopil, spet bi po verv ali bič segel, kot svoje dni u Jeruzalemskem tempelnu, in bi jih veliko veliko izpodil iz cerkve, morda tudi tebe, ki tole ravno bereš, znabiti bi tudi duhovnik pri altarju, in tudi jaz plašno gledal, kje so vrata.

In zopet se spomnim červiča, kteri, ko bi pamet imel, bi svojo glavico dvignil in se Bogu priklonil; — in ljudje niso červiči, temuč pametne stvari; in vender toliko toliko jih je, da še u nedeljo svoje glave ne dvignejo in se ne priklonejo Bogu! Saj ti, ki to ravno bereš, stóri, kar je prav in pošteno. Ne bodi kot pes, ki ga ušesa zabolijo, kadar zvoní, ampak pojdi vsako nedeljo in praznik k sv. maši in pridigi. Kakor pa nedeljsko in pražno oblečen prideš, tudi nedeljsko in pražno dušo seboj vzemi, in pusti vsakdanjo in delavnsko dušo doma, ter ne vlačí nespodobnega poštalénca domačih skerbí in posvetnih misel in preudarkov u sveti tempel božji. S svetim strahom stopi u cerkev in se pobožno zaderži. Pervi kristiani so pred cerkevjo na kolena padli, se do tal pripognili, ter so cerkveni prag poljubili (kušnili), preden so stopili u njo. Ne rečem ravno, da tudi ti tako

stori, ker vem, da bi ljudje preveč zijali in šeptali; al to pa vender brez zijakov in šep-tanja lahko storiš, da že na potu u cerkev in iz cerkve stražo postaviš u glávo in serce, in si notranji mir in strah napraviš. Toraj po-toma ne opravljaj sosedov in ljudi ne obiraj, tudi norčij in smeha ne uganjaj, ampak pa-metno hôdi, misli ukrôti in serce za sv. oprá-vilo pripravljaj. Pa tudi otroke, posle, in kdôr je še sicer pod tvojim gospodarstvom, pridno pošiljaj k sv. maši, k pridigi in nauku; in vsako, ki brati zna, naj tudi moliteвне bukvice seboj vzame, in domá naj ti vselej povejo, od koga je bila pridiga ali nauk. Če pa u fari ali soseski kaj veljaš in zápo-vedati imaš, je dolžnost tvoja, da z besedo in djanjem pripomoreš, da se božje ime in nedelja posvečuje, in da se zlasti po kočah, kjer mlade samice stanujejo, u kerčmah in po stranskih potih greh in pohujšanje ne u-ganja.

Zdaj pa od nedelje neham, in spet re-čem: „Posvečeno bodi tvoje ime!“ Za-kaj ta molitev ni samo za nedeljo, ampak za vsak dan, za vsako uro, in veljá u nebesih in na zemlji in vse večne čase. Al postoj in poslušaj, kako ljudje uganjajo, kako govoré, kadar so nevoljni in jezni, kadar se besedu-jejo, čudijo, ali tudi sploh, kadar navadne marnje imajo. Zaporedoma boš slišal: „Moj Bog!“ in od druge strani (po več krajih): „moj (Bog) tudi ni „šuštár“ ali pa: „Je-zus! Jezes! Ješ Ješ! Ješ Maria! Kri-

stus! za Kriščevo voljo! sv. križ božji!“ itd. In tako lahko povsod in stokrat na dan čuješ u jezi in brez jeze, med pričkanjem in u pogovorih, u smehu in norčii. Pa kaj še to! — pomisli tudi rotenja in kletvice, ki jih neštevilni mestljanski in kmetiški gobci vsak dan izpljujejo, in clo nar svetejše imena u kletev obernejo. Ali te ne bo groza, ali se ne boš čudil, da ravno tisti ljud, ki zjutraj roke sklepa in moli: „posvečeno bodi tvoje ime!“ in nekteri tudi 10 božjih zapoved: „ne imenuj po nepridnem božjega imena!“ da ravno tisti ljud koj potem, večkrat še tisto uro, z božjim presvetim imenom in z naj svetejšimi besedami igra in norčuje, ali pa jih clo u jezi izpljuva in tuli! Je li mogoče, da iz enega telesa in iz ene duše in u eni uri pride molitev in kletev? Skoraj bi človek mislil, da pekel enkrat ni bil dosti zavarvan, in je več jezer hudičev ušlo, kateri so se na vse kraje razkropili, se u ljudi vrinili in jih obsedli, tako da obsedeni ljudje včasih kot pametne stvari molijo: „posvečeno bodi tvoje ime!“ in se Boga bojijo, — in precej potem jim hudič u glavo švigne in jim jezik požgače, da se prederzno derejo: „h...č! satan! naj tega ali unega h—č vzame, strela ubije, zemlja požre, — sakerm...“ ali kaj tacega, kar me je zapisati strah. Mnogi človek je clo tako nečloveško trapast, da misli, če prav zlo kolne in zavezuje, da je to moško in krepko, in bo kaj več obrajtan zato; in vender s tem

nič drugega ne pokaže, kakor da je njegova pamet piškava in njegova vera pasja.

U II. in III. Mozesovih bukvah se bere, kako ojstro je bila u stari zavezi kletev prepovedana. Bog je zapovedal: Kdor preklinja ali božje ime obnečasti, bodi si domač ali ptujec, naj ga pred mesto peljejo, in vsa srenja naj ga s kamnjem pobije in posuje. Tako je bila božja zapoved u stari zavezi, in moja razlaga je ta: Šega, preklinjavski gobec umoriti in s kamnjem posuti, da omolkne, ni več u navadi; sicer bi bila kletev pri nas neznanā in zgubljenā reč. Al naš Gospod Bog zato zdaj ni drugačen, in njemu, ki robanti in preklinja, prizanesel ne bo. Dā ravno ljudje preklinjavca zdaj ne pobijejo, je vendar božja pravica in njegova mogočna roka še vedno nad nami; samo da Bog ni tako vrele kervi in nagle jeze kot mnogi človek, da bi pri tej priči udaril, kadar se kaj zoper njegovo zapoved zgodi ali izreče; ampak on, Narsvetejši, tiho in mirno čaka, in človeku njegov čas odmeri. Kadar je ta čas dotekel, takrat se kri ustavi, in serce oterpne, in duša mora ven iz trupla in mora na sodbo; in zagrinjalo davne pozabljivosti se odgerne, in vsaka nepotrebna beseda, toliko bolj vsaka zakletev in kletvica je u večnih bukvah zapisana, in bo presojena, in kakor zasluži, obsojena. Večnost pa je dolga, dosti dolga, da se tudi milion klevic in prederznih besed poplača, in vsaki posebej ojstro poverne. In naj bi mnogi robantež in preklinjavce spoznanje pa prosto voljo in moč

imel, obljubim, da bi se rajše dal na zemlji s kamnjem pobiti, kakor to terpeti, kar po mehkužni smerti u postelji čaka dušo njegovo. Toraj bodi pameten, oberni se, dokler se še oberniti dá, in kaj velja. Na vse zadnje le še to pristavim: Čigar jezik je enkrat shudobljen, in mu je kletev in pridušanje že popolnoma u navadi, ta preklinja in tudi svete imena prederzno rabi in kliče; brez da bi ga vest o tem kaj spekla; njegova vest se ne gane več, in je tiha in mirna, tako tiha in mirna kot mervta mucka. Zategadel marsikdo, ki ima zarijavelo pamet, misli, da ni ravno toliko hudo, če ene kletvice ali svete imena iz ust zakadi. Čez to se ne bom dolgo prepiral, in samo toliko rečem: pokazalo se bo, kdo laže, ali Bog, ki je zažugal in rekel, da preklinjavcu ne bo prizanesel, — ali če satan laže, ki te tolaži in pravi, da na vetreni besedi in kletvi ni kaj ležeče, in je le človeška slabost. Verjemi, komur hočeš, saj le tvojo kožo in tvojo dušo velja.

Še ne morem nehati in spet rečem: „Posvečeno bodi tvoje ime!“ Kaj tamle pred gradom, ali pred hišo, kjer je gospóska, eno možtvo ali eno ženstvo postopa in poseda, in poseda in postopa? Prašaj, in boš zvedel, da čaka, naj bo ura devet, da ob devetih mora u „kancelí“; včeraj je brič na dom prišel, in dans ob devetih na prisego priti napovedal. In čez koga in za kaj bo prisegel ali prisegla? Sam, sama prav ne vé; znabiti čez to, ali je ta in ta baba res eno za úho dobila od druge babe,

ali pa, če je una to res s tem in tem sramotivnim primkom pikala in zmerjala; ali pa čez to, če je žakel, ki ga sosed pogreša, zgoraj ali spodaž lukno imel, ali pa nobene lukne, in ali je lukno že od svojih mladih dni imel, ali jo še le iz starosti dobil; ali pa čez to, če je eden, ki se je pretepal, bil popolnoma ali napol, ali še manj kot napol pijan, in ali se je pred ali med pretepom, ali še le po pretepu upijanil. Blezo kaj tacega bo.

Naj bi kdo velik vojaški tóp, ki ga je že pogledati groza, pred hišo privlekel, ga térdo nabasal, in bi vrabce na strehi ali pa kebre na drevesu streljati hotel: to bi bila grozna noróst in velika nevarnost za hišo, drevje in clo za telo in življenje, kakor že s topom meri. Prav tako túdi pri gospóski mnogí „dohtar“ ali kakor mu pravijo, ravná, in zavolj ukradenih podplatov ali zamenjane kože cel šok ljudi na prisego skliče. In naj hoté ali noté, morajo priseči; top mora sprožen biti u — kebra.

Prisega je kaj velicega in svetega; u njej se božje presvêto ime, in tako rekoč božja čast, in élovekova duša in zveličanje u zastavo dá; tóraj je le pripušena (in še takrat si kristian pomišljuje) kadar preimenite zadeve in nar višje reči velja, da ne morejo drugač rešene ali otéte biti. In ta sveta stvar, prisega, je u nekterih „kancliah“ tako u navadi in razvadi, da kristiana serce zabolí, če pomisli, kako se tje u némar priseguje in božje ime in visoka čast in duša in zveličanje

zastavlja — za malo dobička in mamonovega prahu, ali pa za norškega pretepanja in gerde pijanosti del. — Zatoraj hočem tebi, priprosti in pošteni kmet ali rokodel, ki imaš še vero u sercu in se Boga bojiš, dober nauk na pot dati, če boš znabiti. kterikrat za kaj tacega, da ni vredno, u „kanclio“ na prisego poklican. Nar pervo tiho in sam pri sebi Gospod Boga za odpušenje prosí, da za take neumnosti in potepíje del priseči moraš, in da ti nisi tega krív, — in potem zdihni in môli: „O Gospod, da ravno je vsa ta reč malovažna in nemarna, in je sramota, da se zavolj nje tvoje véliko ime zastavi, hočem vender pred tvojim svetim obličjem s pobožnim strahom priseči, kakor je resnica, in hočem tebi u čast in po tvoji zapovedi gospóski pokoren biti“. Tako misli in tiho môli, in potem prisézi pred božjim obličjem.

Takemu pa, ki je priseganja že tako vajen kot barantavski jud pridusañja; ali pa ki se je po kerčmah in pri poliču vere in keršanskega nauka učil, in svojo vest že tako zadušil, da bi bil tudi krivo priseči vstani, če se s tem iz zaderge reši, ali pa če njegov lasten dobiček to terja, in je znabiti že res krivo prisegel, in ga ni strah, — takemu le to rečem: Pri sv. kerstu se človek hudiču odpove, ter z Bogom zavezo in obljubo stori, da hoče njega ljubiti in mu služiti, in Bog ga udeleži vsih gnad odrešenja, in mu nebesa izgovorí in pripiše; — kdor pa krivo priseže, on védoma in s premislikom kerstno zavezo

narobe s hudičem naredi, se Bogu odpové in u službo hudiča prestopi, in si pekel u delež izgovori in pripiše; on je ubijavec lastne duše. Da, velikrat še uboj ni toliki greh, kot kriva prisega; ker ubijavec ne ravna vselej tako premišljeno in s takò živim spominom na Boga, kot on, ki krivo priseže. Zato Bog, kakor skušnja uči, nobenim grešnikom tako navadno nagle in strašne smerti ne pošilja, kakor po krivem prisegovavcom; — in če kterikrat kdo taki tudi ne umerje naglo, in se še previditi dá, vender le naj večkrat nespokoren in terdovraten umerje, da se še o smertni uri krive prisega ne spové; ker hudič mu oči zatiska in usta maši. In tako tudi priti mora in tako je zaslužen; zakaj, pri nobenem drugem grehu, kakor samo pri tem, se poprej še opominja in svari, in človek ima bitko martro pred očmi, in mora tri perste proti nebu dvigniti in svete besede izgovarjati. Kdor tedaj krivo priseže, on Boga kolne, in ga tako rekoč z vzdignjeno roko u obraz bije, on je zdivjan puntar zoper vélikega Boga, kralja vesoljnega sveta! — in manj strašen se mi zdí greh tistih judov in nevercov, ki so zveličarja na križ pribijali, kakor greh kristiana, ki po krivem priseže.

Pa do zdaj sim prav za prav nar več govoril od tega, kako se božje ime obnečasti, in sim še malo podučil in govoril stran tega, kako naj se posvečuje.

Še enkrat: „Posvečeno bodi tvoje ime!“

Bil sim en večer u neki gostivnici, kjer je pri stranski mizi več mestljanov raznega stanu in rokodelstva sedelo. Med njimi je bil tudi en cesarski uradnik (beômtar). Od več reči so se pogovarjali in precej glasen šum imeli; in med govorjenjem in besedvanjem eden mestljanov tudi pravi, da cesar do te in te reči nimajo pravice. Pri teh besedah se uradnik ves uname, berž in jezno vstane, ter ob mizo udari rekoč: „da on po nobeni ceni ne terpi, da bi se zoper njegovega gospoda in cesarja kaj tacega reklo, in da od te mize môra proč iti, kjer take misli in jezike imajo“; in še več ojštega jim je rekel, in potem ves serdit proč šel. — In če o mraku sosédovi pod lipo sedé, ali pa pred hišo, ali kjer si bodi, in ti memo greš in čuješ, da ravno tvojega očeta obirajo, ga po krivem dolžijo in mu gerde primke dajejo: ali boš to mirno, čisto mirno, in s hladnim pokojnim sercom zaslišal, kakor bi tehi prav nič mar ne bilo? Gotovo ne; kdor ima zdravo serce u persih, tega ne more prebaviti; ne more molčati, če se očetova čast napada in razjéda, in naj si oče tudi ne čúti in se ne zmeni več, ker je znabiti že zdavnaj u grobu. Očetova čast je slednemu pravemu otroku u serce zarašena, še globeje kot lastna čast.

In ti, o človek, povéj mi, kdo je tvoj nar višji kralj in cesar, kdo je tvoj pravi oče od večnosti sem in na večno? On je, h ktere-

mu vsak dan moliš in rečeš: „Oče naš, kateri si u nebesih!“ Ako imaš hvaležno zvesto kri u žilah, in pobožno otroško serce u persih, glej, potem nisi vstani drugače, kot da pred vsem drugim, in iz cele duše, iz celega serca, in iz vsih svojih moči želiš, moliš in zdiháš: posvečeno bodi tvoje ime! — In ker ta želja in molitev u tvojem sercu noč in dan, kot večna lučica u svetišu, berlí, toraj nika-kor ne moreš mirno in tiho djati in poslušati, če blizo ali 'kol tebe peklenške marnje čez Boga in sveto vero imajo. Jeza je večkrat greh; pa mnogokrat ti zamore tudi u greh biti, če te jeza ne obide. Toraj boš tudi ti vstal, kakor uradnik za svojega cesarja, kakor sin za očeta, in boš ojstro posvaril in zagovarjal, in če to kaj ne pomaga, boš od mize šel, in se zanaprej te družbe in take strehe zogibal. Pa ne samo to. Ali si že videl kterege napuhnjenega častilakomnega človeka? Jeli, kako facega le to mika in žeja, kako le za tem leta in dirja in tudi plačuje, in vse njegovo govorjenje, djanje in prizadetje le na to cika, da bi ga ljudje hvalili, u časti imeli in obraj-tali. Bodi tudi ti tak; naj te mika in žeja, govôri, letaj, dirjaj, plačuj in si prizadevaj za čast in hvalo; pa ne za svojo, ampak za — božjo čast in hvalo.

Da, bodi prav živ in unet za božjo čast; rad od njega govôri, pomagaj in poganjaj se za olepšanje cerkve, za povzdigo službe bož-je, rad druge spominjaj na veličastvo in slavo božjo, kako se razodeva po dnevi na zemlji,

in na jasnem nebu po noči; povišuj ga pa tudi z lepim življenjem, in kakor dobro izrejen otrok z vsem svojim obnašanjem svojemu očetu čast in veselje delaj, in posvečuj božje ime z veliko lepimi deli. Da pa božje ime več in več in dalje in dalje posvečevano bode, k temu še na dve posebne viži nar lepše pripomoreš; te dve viži ti še povedati hočem.

Zemlja je velika; na njej skoraj 1000krat toliko ljudi živi, kot nas je vsih Slovencev skupaj. Dasiravno je kristianstvo že 1800 lét usajeno, in se drevo še vedno širi in rase, vender od 1000 ali 1200 milionov, ki jih je na zemlji, še le šesti del, to je, okoli 200 milionov katoliško - kristiansko vero spozna. Med unimi so naj večje število neverniki (ajdi), ki nič od Boga ne vejo, ga ne časté in ne ljubijo, ampak gostokrat srovše in gerje živijo kot neumna živina; in vsak dan gre veliko 1000 duš u večnost brez Boga, gnusnih in z grozno hudobijo oskrunjenih. In še pri teh 200 milionih, kar je keršenih, kako je večidel oblačno in žalostno! Milionov med njimi jih živi u neveri in sramotni nevednosti, ki ne vejo, kdo je Kristus, in zato tudi od Boga kaj ne vejo, ne znajo, kaj je resnica in vera, in božjega imena ne posvečujejo z mislimi, z besedami in z djanjem in z opušenjem hudobnih del. In pri onih, ki so učeni, ali se učene štejejo, posvetni duh vero in ljubezen zaduši, da jim le u glavi hladno in temno, kot blede luna, nekoliko kristianstva še berlí, u sercu in u trebuhu pa se jim šo-

píri in gnjezdi srovo neverstvo. Zato jih je zmed toliko milionov ljudi na zemlji le malo malo, pri katerih bi božje ime posvečevano bilo. — In ti, ki ti je velika sreča došla, da pravega Boga spoznaš in ljubiš, ne boš li trohe ali betve k temu pripomogel, da bi se med ljudmi razdenilo in zjasnilo, da bi vstali in božje ime posvečevati jéli? Glej, ti svojo trohico k temu pripomoreš, ako verle može, ki so vse zapustivši kot apostoli šli u daljne neznane kraje nevěrnikom luč sv. vere prižigat, z molitevjo in dnarjem podpiraš. Molitev lahko vsak dan u božjo roko položiš, dnarni dar pa, kadar želiš, u roko svojega duhovnika, ki ga dalje po namenu dopošljejo.

Al čemu tebe, miljšeni Slovenec, k temu zlo prigovarjati? Saj vem, da si k temu od družih strani že zbujen in da imaš usmiljšeno serce; saj berem in čujem, kako se u sercu Slovenie, u beli Ljubljani mile duše poganjajo za posvečenje božjega imena med našimi čer-nimi bratci in sestricami daleč za morjem, kako od vsih slovenskih krajev mili darovi dohajajo za afrikanski mision, in za „odkupljenje zamórcčkov“ da bi se ubogi srotleji rešili ne-človeške sužnosti, in naj bi jim bela kerstna sveča u temno zagorelo obličje zasijala. Saj je že povsod znana Marijna družba (bratovšina), misionarjem med zamorci u pomoč. Si že tudi ti, ki to bereš, pristopil, ali saj že en dar na altar položil? Oj pomagaj, pristópi, móli, daruj k temu po svoji moči, in z menoj vred Boga hvali; da se je ozerl na nízkost

svojega ljudstva, in je naših rojakov, Slovencev, pred drugimi u teŕavno apostolsko delo novega afrikanŕskega misiona izvolil in poklical. Evropi znana je slava vernega in visokoduŕnega Slovenca, apostolskega nameŕstnika u deŕzeli zamorcov, gosp. dr. Ignacia Knobler-ja, kojega verlo podpirajo slovenski domorodci, gosp. gosp. Milharĉiĉ, *) Dovjak, Kocianĉiĉ, **) Trabant in Mozgan; in ravno ko to piŕem, zopet nekaj rojakov, in med njimi iskrena gospoda Jeran in J. Lap slovo jemljeta in se za daljno morje odpravljata bratom u pomoĉ. Mili Bog vas spremi, in vas vse vodi, varvaj in ohrani, da nepoznano blaŕeno drevo svetega kriŕa sreĉno zasadite u novo zemljo, in ondoŕnemu mraĉnemu svetu zgodno danico izveličanja napoveste!

Kakor Marijna druŕba za afrikanski mision, ravno tako lepa, mogoĉna in zlasti Slovence vabivna je tudi molitvena druŕba ali bratovŕšina sv. Cirila in Metuda, koja so premilostivi Lavantinski ŕkof pred dvema letoma vpeljali, in so jo sv. oĉe papeŕ poterdil in z odpustiki obdarili — u veliki namen, da bi se poderla ŕalosna stena razkolnije, ktera nas ŕe, toliko let od naših bratov, starovĉrnih s katoliŕsko cerkevjo nezedinjenih kristianov loĉi, da bi se enkrat z nami u veri po-

*) Gosp. Milharĉiĉ je 8. oktobra 1853 u Berberu, in

**) gosp. Kocianĉiĉ 25. novembra 1853 u Hartumu umerl. — Naj u miru poĉivajo u daljnem svetu njune koŕice!

bratili in zedinili, in naj bi bil en hlev in en pastir vsih vernih. Kako lahko je k tej bratovšini pristopiti, ki je zgolj molitevna, brez doneskov in plače; molitev pa je kratka in lahka, pa vendar pred Bogom mogočna, in zasluga in plača take molitve je in bo apostolska. Brate moj, si li zapisan u to bratovšino? Oj koliko priložnost imaš, k slavi in posvečenju božjega imena na zemlji in drugim k zveličanju pomagati, sebi pa nar lepšo krono u nebesih zaslužiti! —

Druga viža, k časti božji in posvečenju njegovega imena pomagati, je ta, ako po svoje skerbiš in pripomoreš, da bi tudi u lastni deželi, u ljubi domovini, več dušnih pastirjev bilo, kateri bi si zlo prizadevali; spoznanje in ljubezen božjo razširjati. Število duhovnikov se od dne do dne manjša, in druhal posvetnjakov se grozno množi in naraša. Nehvaležni ljud duhovnikom stare pravice in dohodke krati, in jim za veliko skerbí in truda le malo ljubezni in hvale vé. Zato učence višjih šol duhovšina malo mika, in rajše grejo u posvetne službe svoje sreče iskat; že po več krajih dostojnih duhovnikov manjka, duhovska hrana in pomoč se pogreša, in hudôba brez opovére svojo ljuliko lahko zaseja. Toraj je dan današni blago delo, ako se verli mladeneč iz pravega nagiba duhovskega stana loti ter se za božjo čast in izveličanje duš daruje; — in blago delo je, ako kristjanski stariši tega ali unega sina, ki je pobožnega serca in vedrega duha, u šole dajo, in ga k duhovskemu stanu

napeljejo; — in blago delo je, ako kdo drugi, ki nima otrok, ima pa premoženja, kteremu bornemu dečku, ki veselje in bistro glavico razodeva, u šole pomaga in u duhovski stan pripomore. Kdor to iz pravega poštenega namena stori, on je deležen vsega dobrega, kar potem tak duhovnik u svojem stanu za časnost in večnost stori in uzroči; in kar je on k posvečenju božjega imena donesel, to ni troha ali betva, ampak je velik, neprecenljiv zaklad. „Posvečeno bodi tvoje ime!“

Pridi k nam tvoje kraljestvo.

„Znad gore čujem, se mi zdí,
Zvonenje daljno, mili don,
O tihem mraku tam zvoní,
Ne vé pa nihče, kje je zvon.
Na gori cerkvica je stala,
Zlo romali so tje od tod,
Al davnaj, davnaj je nehala,
Zarasla davnaj se je pot; —
Iz cerkvice minule — daljno
Se čuje to zvonenje žaljno!“

Dan se je nagnil, zmračilo se je. Ti še na travniku stojiš, ali pa s polja domu prideš, in se truden na klop pred hišo usedeš; in zdaj pri daljni cerkvi ravno omario ali večno luč zazvoni; kako ti je o taki dôbi večkrat pri sercu? Ali ti ni včasih, kakor bi zvon žalovavno pesem pel tje po zemlji široci in gori do néba? In tvoje duše se lagoma tiha žalost in neka milôba poloti, in se ji milo tožiti jame po eni neznani deželi, ki je še nikdar ni videla, po neki mladosti, ki je še ni doživela, po nekem zgubljenem paradižu; obhaja jo, kakor bi bila kaj neizrečeno ljubega zgubila, in ne vé, kaj, kakor bi bila visocega, žlah-

nega rodu, in je le potisnjena in pregnana na to prašno zemljo, u to merzlo ptujino; — in žalost tvoje duše se topí u večerno zvonjenje, in z njim oddoni u daljno neizmernost! Da, vsake človeške duše, ako se od posvetnega truša in bliša ni popolnoma omamiti dala, se včasih taka čudna tožba in milôba polóti. Kaj in od kod je to? — Preden to razjasnimo, in na tako vprašanje odgovor damo, se še kaj bolj in na dalje na človeško življenje ozrîmo.

Kako revnih, kako strašno revnih je toliko ljudi! Ali ni sramota, da človek, krona stvarjenja in zemlje gospod, mnogokrat tako raztergan in capast hodi, in zmerzuje in strada? Koliko tavžent ljudi je u naših deželah, da po cele tedne nimajo kruha, ampak le u oblicah korun, in dostikrat še tega malo prida in brez soli. In še le na Irskem; ondi se je že prigodilo, da je ženska psa lovila, mu kost iz gohca izmuznit, kojo je na gnojišu najdel; sama jo hoče oglodati, od strašne lakote užugana. In pravijo, da Irska zemlja je vender toliko lepa, vedno zelena, cvetoča! — Ali naj bi videli, kako se po sto in sto černih sužnjevi, u spodno ladjo ali barko zmašenih in zvezanih, po morju pelje, da jih zadušiti hoče, in od strahovite žeje in sopuha pojemajo in konec jemljejo. Sinje morje pa se veličastno maje in giblje, in u njegovem čudnem neizmernem krilu se čverste ribe in ribice in nebrojne morske živali lesketajo kot zlato in srebro in kôt pisana svila, in prosto in veselo švigajo gor' in doli in sem in tje, kakor jim

ljubo in drago. — Ali kako je poletno jutro u kateri vasi na kmetih? Komaj se dan zazná, se že oživi germovje in drevje, in drobne tice in tičice zažvergolé in pojó, skakljajo in fer-kajo, tako veséle in židane volje, kâkor bi se bile vse sladkega vinca napile. Borni ljudje pa se u svojih gnusnih in zamazanih posteljah, u temnih smradljivih kotih in hramih, zdramijo, ter si tožljivo oči manejo, in se zlecajo in zevajo, ker morajo vstati k terdemu delu; in mnogo mater že tik postelje težke in britke skerbi prežijo, in kakor hitro se zdrami, berž planejo na njo, kakor divje zveri na svoj rop ali plen. — Ali poglej tam velega mladenča, ki je jetiki zapadel, kako medli in hira. Ravno je spomlad, vse živo in zbujeno; šinkovci na zelenih vejicah cel dan od mladoletja cverčijo, violica za germom puhti, in zvončiki in marjetice kakor lučice migajo po pisanem vertu; in pastir na ledini drobno zapiska na pero ali pišalko, in dekla zverhan jerbas nove detelje k domu zanese; clo dolgočasna mavra u hlevu čuti, da je spomlad, in vrat spenja in muka, in bi rada venkaj na prosto; in kako toplo in prijetno sonce sije na klop pred hišo, in u nedeljo zvonovi glasno pojó in vabijo u cerkev in vabijo venkaj pod jašno nebo u prelepo natoro! Al oh, mladeneč u temni stanici pri mizi sedi sam in zapušén, in pokašljeje in bolno glavo na belo medlo roko naslanja, in terpi in tiho zdihuje. Poprej je srotej še vender upal in mislil, naj le spomlad pride, da bo že spet okréval. Al zdaj je spomlad

že tukaj, in vse je novo in veselo; njemu pa ni kar nič boljše, ampak še hujše, in zadna iskrica pičlega upanja mu je ugasnila, in z njo bode tudi on skoraj ugasnil in zibnil. Pri vsem tem pa vesele tičice le naprej žvergolé, pomladanska sapa po cvetečem drevju pihljá, in potok se mermljaje prek vertiča vije in prijazno pozdravlja rožice svoje, — in ne vejo in se ne zmenijo nič za bolnega mladenčca, ki domá žaluje in umira, in ga nič ne pomilujejo.

Vender je to čudno in neskladno, da je celo stvarjenje zūnaj toliko lepo in vešelo, in pri človeku je vse to čisto drugače. Živalica malokrat strada, ne nosi oguljene suknje in stergane srajce, in pavec ji ne molí iz razdrapanega čevlja; ampak sledna je vsak dan kot za nedeljo prazno oblečena u gladko kožuhovino ali tanko perje, in u novo poddelane čevlje iz močnega usnja, ali pa u irhaste hlače, kakor ji je treba in se ji nar lepše priléže. In ne žre in ne pije nikoli več, kakor kar ji služi; in povsod, blizo in daleč, domá in na ptujem, dobí prenočiše in povžitek zastonj, in ji ni treba sitnost in stroškov. In žival nič ne vé od merzlice, jétike, vodenice in prisadne pljučnice; in kadar po meglenem ali vetrovnem hodi, ne dobí náhoda in se ji ne vleže na persi; — toraj tudi nikoli zdravnika ne iše in ne pokličé, da bi ji jezik poglédal in žilo potipal, in ji zdraviša zapisal vsako uro po dve žlici. In kar taka neumna stvar za svoj stan in za življenje znati in véditi mora, to že seboj na svet prinese, in se

ji ni treba ne po šolah potikati in ne pri mojstrih posédati. Svoje mlajše zmerjati, svariti in pretepati, to pri živalskih rodbinah nikjer ni u navadi; mlada živalica tudi brez strahu in šibe nikoli neumnej in hudobnej ne bo, kakor so stariši bili. — Zakaj vender je to pri človeku vse vse drugače?

To zastavičo so že učeni moži in priproste čenče vsih časov zlo uganjali, in marsikdo moder se je že opékel zraven, in je kaj prav neumnega izkvasil in mislil, da jo je zadel. Tudi jaz bi je ne bil izduhtal; — toda uganka te zastavice se najde u prestarih bukvah, u nar starjih, kar jih imamo, u starem zakonu. U teh bukvah je zapisano, da je vse to bilo énkrat čisto drugače, in da prva človeka nista nič védela od sterganih rokavov in luknastih čevljev, od gnilega koruna in toče pogubne, od dolžnega pisma in davkov veličih, od čuvajev in bričev, od sodbe in ječe, od bolezni in zdravnikov. Ta človeka bila sta nedolžna in srečna, z grehom neznana, z Bogom prijatla; njuno življenje je bilo sveto in mirno, in njune duši ste kviško kipéle, kakor dve bele lilii u tihem vertu. In u tem vertu, in pri teh dveh je bilo božje kraljestvo zunaj in znotraj.

Pa to se je spreverglo, oh zlo zlo spreverglo. Zlobna kača se je u presrečni vert priplazila, in je potuhnjeno lezla in se zvijala, in s potuho in zvijačo je oslepila človeka, in ga gerdo olegála, in globoko potisnila u greh in nesrečo. In zdaj je doteklo, in bilo je

proč, vse proč! — cela zemlja in jezer in jezer let in milionov ljudi in ves človeški rod je bil pokvarjen, noter do korenine in oserčja pokvarjen in spačen. Kajti mladike ne morejo druge natore imeti kakor deblo, iz ktereга prirasejo.

Od te dôbe sta se greh in gorjé togotno vlezla med vse ljudštva na zemlji, in sta neznano veliko pogube in nesreče po vsem svetu zatrosila, in od zdaj imata smert in hudôba vsak dan cerkvanje in žetvo, in se jako dobro počutita. Da, grozno huda se je zgodila; greh je dušo in telo in clo zemljo okužil. U slednem človeku je vroča žeja in želja, srečen biti, ostala; toda ključ od prave sreče in veselja se je zgubil, — je u morje padel. Nasproti pa se drenjajo in mergolijo na zemlji skerbi, revšina, nevolja, nadloge in britkosti, in smert brez počitka za ljudmi dirja, kakor lovec za zverinôj, in svoje pse, boleznî, na nje šunta in hujska, da jih davijo in morijo.

Še le nar hujše pa je z dušo in njeno večnostjo. Duša, kakor bi ji bilo zavdano ali narejeno, je neumna in trapasta, da Boga in večnost za kaj malega ima in malo porajta; nasproti pa ktera kratka dobra volja, ali kaka posvetna čast in pohvala, ali par krajcârjev ali goldinarjev zaslužka, to, to ji je draga in imenitna reč, za koju se je treba poganjati; — in je neumna in trapasta, da le hudo ji posebno diši in dopade, kar je pa prav in pošteno, to ji velikrat merzi in se ji gabi. Da, mnoga duša je čisto kakor nekteri komarji in

kebri, ki naj raji po gnojišu in blatu štefnájo, in se tam nar bolje počutijo. To se je tudi pokazalo. Že prvih starišev prvi sin ubije svojega brata iz gerde zavisti, — in bolj ko so se ljudje množili, tem hujše so se množile tudi pregreha in nesreča in zdivjana neumnost, in so odirali sebe in druge na duši in telesu kot peklena hudôba ali stekla zverina, in njih hudobije so prikipele do neba. In obilno obilno so zaslužili, da bi jih sveti Bog udaril in razdrobil bil in za vselej zavergel. Toda Bog ima očetovsko serce, — toraj je nevredni svet usmiljeno pogledal, in se mu usmiljeno nagnil!

Vstani zdaj bravec, spodobi se, vstani! da bereš čudno, visoko, evangeljsko besedo, pred kojo bi se nebo in zemlja in morje in vse stvari uklanjati imele, — vstani, in s pobožnim ginjenim sercom beri čudno besedo: „Toliko je Bog svet ljubil, da je svojega edinega sina dal, da ne bo nihče pogubljen, kateri u njega veruje, ampak bo imel večno življenje“. U resnici, čudna, draga, nebeška beseda, katero noč in dan in vse žive dni premišljuj, in bodi si 100 let star in čez, nikoli je dovolj preduhtal in zapopadel ne boš; zakaj čudna in visoka je kakor sam Bog, in neizmerna kot večnost.

Bi ne bil mislil, da razlaganje „pridi k nam tvoje kraljestvo“ bo clo tako resnôbno in imenitno; toraj naj le do konca izpeljem to misel: On je tedaj prišel doli iz svetih nebes, zdivjanemu, za smert ostrupljenemu clo-

veštvu pomagat, „iskat in rešit, kar je bilo zgubljenega“, kakor on sam u svojem sladkem pastirskem guču (govoru) pravi. In da kratko rečem: Jezus Kristus, sin živega Boga, je kristianstvo ustanovil in svojo sveto cerkvo postavil, in ji je nauk, gnade, zakramente in svojega svetega duha podelil, in sam nevidoma pri njej biva noter do konca sveta, da vsi, ki u resnici želé, zdravje, pomoč in rešenje zadobé in k večnemu miru dojdejo, in da spet pride božje kraljestvo. In odsihmal je hud boj in borenje in viharna vojska na svetu. Svet, hudič in njegova druhal se oporno branijo Kristusa in njegovega svetega duha, in človeka ne pustijo iz svoje oblasti; in hudič ima svoj poseben nauk in tudi svoje pripomočke, s kojimi človeka slepi in vabi u svoje kraljestvo. In nebo in pekel se bojarita in ruvata za vsako dušo človeško, in nobena stran ne premaga, kakor h kateri se človek sam prostovoljno nagne in boj določi na večno, — in nazadnje smert dušo ali nebesom ali peklü izroči. — Zato je človek in njegovo življenje na zemlji visoka, pomembe polna in nekako strašna stvar; kajti blagor in gorje za celo dolgo večnost določi.

Zdaj pa poglej u življenje; kakšna je ta vojska? kako se milionov ljudi za večnost bojarji? ali kraljestvo hudega bolj zmaguje, ali božje kraljestvo? Idi z menoj, poglejva! Tiho in da naji nihče ne vidi, te bom peljal na več krajev; naj pervo nekam, kjer je veliko ljudstva se snidlo, na séjem.

Kaj ondi postajate in zijate mlado ženstvo in njena tovaršica, kamo ste tako zamaknjene? U pisano zavratno ruto, in u lepo robo z zelenimi pikcami za krilo, in u višnjeve trake in svitle uhane; kako jima serce kipi in igra, kako srečne bi bile, naj bi gleštale, si vse to kupiti! — Ali pa poglej ondi vojaka, kako stoji, napihnjene persi in glavo pokonci, in ima zavihane berke pod nosom, in tolste bele rokovice na rokah, in poprej je nosil tudi zapečaten leskovč na strani; kako se ozira po ženstvih, na to in uno, ali mar ne bo kateri dopadel, in po kmetavsih, ali se mu morda ne bo kdo iz neumnosti odkril. — Ali poglēj unole kmetico, že na očeh se ji vidi skopa duša, kako iše in rajta in duhta, kje bi se dalo nar bolj po ceni kupiti, in vsako reč oglēda in jo sedemkrat preoberne; in nazadnje samo en persten lonec pa pol unče kofeta domu prinese. — Ali poglej unegale moža, kako u svoji zeleni kripti memo derdrá, da se vse kadi, in u to ali uno gostivnico zapelje in obstane, — kako lepo je rejen, (naj bi bil vol, veliko bi vreden bil!) kako možko se ozira; in počasi stopa in spozna, da on ni, kar si bodi; ker ima namreč dnarjev in polja pa zidano hišo, misli, da so vsi drugi berači in capini na sveti, in za družega ne; kakor da je vender razložek med ljudmi. — Ali čuj štačunarje in kramarčke, kako jim jezik gre, kako prigovarjajo in lažejo, in hvalijo in vabijo, in se roté in pridušajo, — in vsa duša jim je pod pavec in u vatel (prač) zlezla. In

zvečer pospravijo in preštevajo, koliko so skupili, in se vležejo, in spet u sanjah prodajajo, štejejo in dobičkarijo; in potem odri-nejo u drug kraj na sejem; in tako naprej, — dokler smert s svojimi škarjami pride, in jim dobičkarijo in barantavsko življenje odstriže. — Lehko da tudi ktera pobožna kristianska duša tam in tam na sejmu stoji, toda je ne spoznaš in ne vidiš, ker je kot nizka violica med ternjem. — In ko bi nagloma sodni dan čez tak sejem prihrumil, ojakako strašen prekuc in hrup in obupljivo tuljenje bi to bilo: „padite čez nas ve gore, in pokrite nas gri-či!“ — in bi radi ubežali in se pod zemlje uderli in skrili, naj bi se dalo; — in le redki redki bi bili, da bi pokojno in zaupljivo stali in se jim serca in kolena ne tresle. — Koliko nebrojno ljudi je na sejmu, in vender kako malo malo božjega kraljestva najdeva ondi!

Al bali, idiva u ktero kerčmo pogledat, — že od daleč se čuje šunder, muzika in ples. Ne vem, ali se samo meni tako zdi al kali, gosli tako neko žalostno zdihajo in vékajo, kakor bi jim bilo britko pri sercu, in vsaka muzika za ples ima nekaj posebnega, milo-žalnega u sebi, tega si kar ne dam ovreči. Pa le pojdiva pogledat na plesiše; — kako imajo sparjene lica in žarjave oči, in kako jim serce klopoče in po glavi šumi! Tukaj eden vreši in grozno zatuli, tam eden po pódu dirja in ceptá, in u drenju s komolcom tovarša zadene, ta pa na vse gerlo zarobanti in zakolne, da njegova ljuba, če je blizo, saj

zvé, kako serčen in čverst kavelj je on, na kterege se lahko zanese. — Tam našopirjena deklina čaka, da smukne u versto, in kot ob-sedena po podu ferči; in domá znabiti bolna mati zdihuje, in ji ni mogla ubraniti na ples; — spet tam neka druga pisano gleda in u sercu preklinja, da sosedov hlapec raji z njeno tovaršico pleše, in je njo pustil. — In tako u eno mer' rajajo in noré, da se pôd giblje in stene majó, in kolnejo in tulijo, in se kot krave napajajo, kakor dolgo krajcar gleštajo in še dalje, in gerde živinske pogovore in burke imajo, in ze na očeh in na obrazih se jim pozná, kako jim srovo razberzdano poželenje kot mravljiše mergoli u sercih. In pozneje, kadar u pozno noč domu rogovilijo, se mar-sikrat še na potu strašni smertni grehi zgodé, se velikrat pretepajo, — clo kferega ubijejo iz ljubosumnosti in pijanosti. — Misli st, kaj bi bilo, naj bi med tako druhal, kadar ravno nar bolj noré in uganjajo, naenkrat gospod Jezus Kristus stopil, u tisti podobi, kakor ga je Pilat ljudstvu pokazal, — kervavo raztepen na celem životu, z rudečim sramotnim plajšem ogernjen, ternjevo krono na glavi, in milo obličje polno kervi in pljunkov; — in bi se molcé tje med nje vstopil z zvezanimi rokami, s pripognjeno glavo, z usmiljnim pogledom, in vsi bi ugledali to kervavo blede podobó, in bi spoznali Njega: — joj in gorjé, kako bi vsa ta mesena druhal tudi kot zid obledéla od neizrečenega straha, in vsi bi z velikim krikom narazen planili in bežali pred

njegovim mirnim poglédom. Prav tako bi bilo, kakor da bi mila sončna luč naenkrat u kateri temen čern berlog zašinila, in divjo zverino splasila. — Tudi tukaj božjega kraljestva ne najdeš.

Pojdiva tudi še enmalo u pivnico, kjer je polno gostov, in da se predolgo ne zamudiva, samo k eni mizi poglevja, postavim, kjer moži sedijo. Tukaj je nar več na tem ležeče, koliko so ga že spili. Ako so še le začeli, se mirno pogovarjajo od létine in polja, od setve in žetve. Kadar so že več poličev spraznili, in jim u glavo stopati začne, se gosposke in vlade in duhovnikov lotijo, in postave grajajo in pridige popravljajo in cel svet vizarijo, samo da svoje lastne kočé podpréti, in svojega jezika in nóg več prav vizariti ne mórejo. Kadar so pa že zlo vinjeni in terčeni, začno od báb kvasáti in smeh in burke uganjati, in se bahati, kdo več ima, in da so drugi vsi sromaki in cape, in robantijo in se pridušajo, in s pestjó ob mizo treskajo in tako naprej. Mali fantek pa očeta dréga in cuka in prósi: „átej, atej, idimo domu!“ — mesti odgovora pa oče sinčetu bokal pod nos porine in se dere: „píj Jožek, pij! če pil ne boš rad, ne boš nikoli práv korenjak!“ Fantek pa noče piti, bi le rad domu, in ga je nekako strah u tem divjem pivskem berlogu. — Tudi pri tej mizi, in znabiti u celi pivnici pri nobeni, božjega kraljestva ne najdeš.

Ajdiva naprej in drugamo, — postavim, zvečer u kmetijsko hišo. Hčere in dekle pre-

dejo, moštva pa zraven treske delajo, ali pa po klopéh lenobo pasejo in tobak smodé. Kaj se pogovarjajo, kaj hlapec basá, kaj se ženstva režé in smejajo? Ne vem, kaj imajo, pa vidim, da mlajšo hčer večkrat rudečica spreleti, starja se pa kar smeje, in se je rudečice o takih pogovorih že davnaj odvadila. In tako predejo u pozno noč, in dolgo in debelo verv hudega in gerdega napredejo. Ljuba sramožljivost pri kolovratu umíra, in nedolžnost se s strupom zavdaja, kjer pravega straha ni; — tudi tukaj božjega kraljestva ne najdeš.

Peljal bi te še u veže in na pôde, kjer turšico lušijo ali prosó manejo, ali u hosto, kjer listje grabijo ali praprót zanjejo, ali k drevarjem na hribe, ali k plavičarjem (flosarjem) na Savo, ali clo u kasarne in fabrike, in k delavcom in delavkam na železno cesto; — toda kdo bo vse obhodil, kdo bo gledal in poslušal, kako po živinski večkrat pri tacih klafajo in noré, kakor bi bili od svinjskega duha obsedeni, in da je poštenega človeka groza in si blizo ne upa. — Sevéda tako srovo se le nar nižji stanovi in izveržek ljudi obnašajo, in da drugi kolikaj omikani in saj na videz pošteni u besedi in vnanjem niso tako živinsko razberzdani; al naj bi jim zamogel u serce pogledati, videl bi, da tudi pri tacih večidel le poželenje mesa in poželenje očí in napuh življenja na tronu sedí, in da od božjega kraljestva ni duha ne sluha. In vender, kako prijetno in ljubeznjivo in vse drugače bi bilo na zemlji, naj bi božje kra-

ljestvo vse človeške serca in serčike prevzelo, in edino u njih kraljevalo in jih vladalo sveto, slavno in srečno!

Ti vsak dan moliš: „pridi k nam tvoje kraljestvo!“ (kdor ne móli vsak dan, s takim se zdaj ne ménim, ker on sliši u hlév ali pa u svinjak). Ti tedaj vsak dan tako moliš, pa povéj mi tudi prijatel, ali ti je u resnici kaj na tem ležeče, da naj pride božje kraljestvo? ali ti je res kaj za tó, da bi resnica, pravica, ljubezen, ponižnost, usmiljenje, mir, pošteno zadržanje, dobre dela in vsaktera čednost na svetu gospodovala, in u vsako hišo in u sledno serce človeško se vselila? Gerda laž in hinavšina je to, če vsak dan moliš za božje kraljestvo, zraven pa né roke ne noge ne ganeš in se ne zmezneš, da bi u resnici prišlo. Hočem ti povedati, kako po svoje lahko pripomoreš, da božje kraljestvo k nam pride na zemljo in u našo deželo.

Kako bi prišlo božje kraljestvo u deželo, ako ga ni pri rodbinah in u posameznih hišah? Da, naj bi se le u prav veliko hišah najdló, gotovo bi bilo tudi u deželi. Vem, da ti, ki to bereš, dežele prenarediti ne moreš, pa vender s tem veliko pomagaš in več ko dva vinarja u božjo skrinjco doneseš, ako saj u svoj dom in med svoje ljudi božje kraljestvo vpelješ. Lepa šega je po Slovenskem, da pri vsaki pošteni hiši imajo britko martro ali podobo Križanega u prebivavnici, ki znad stene na vso hišo in na ljudi gléda. To poméni in te spominja: „u tej hiši naj bo Kristus go-

spodar in vižar; on naj tukaj kraljuje, in vse u hiši naj se godi po njegovem povelju“. Naj bi le vselej tudi res tako bilo! — Kakor je Gospod svoje dni Petra za poglavarja na zemlji postavil, tako moraš tudi ti, hišni oče, poglavar in njegov Peter in papež u svoji hiši biti. Kakor Petra, Gospod tudi tebe praša: „Simon Peter, ali me ljubiš?“ In ti praviš: „da, Gospod, saj veš, da te ljubim“. In Gospod ti reče: „pasi moje ovce, pasi moje jagnjeta“. Mož, žena, kdo pa so tvoje ovčice in jagnjeta, ktere naj paseš? Glej, to so tvoji otroci in družina, in kdor koli si še sicer bodi pod tvojo oblastjo. Té si od Gospoda dobil u varstvo in na pašo; u varstvo, da u greh in nesrečo ne zajdejo, in na pašo, da se dobrega nauka in pobožnega duha navzamejo. To vsakikrat pomisli in si k sercu vzemi, kadar zjutraj pred podobo Križanega moliš, in stori tako čez dan, pa tudi zvečer in ponoči. To je velika in imenitna reč, svojo rodbino in podložne prav varovati in pasti, in pri preroku Ecehiu se bere strašna beseda, ktera ne le dušnim pastirjem, ampak tudi vsim hišnim očetom in materam velja, namreč: „Tebe sim za čuvaja dal, pravi Gospod, da govoriš u mojem imenu in rečeš: hudobnik! gotovo boš umerl; ako pa hudobnega ne boš opominjal, da bi od svoje hudobije odstopil, bo hudobni u svoji krivici umerl, njegovo kri pa bom iz tvojih rok terjal“. (Eceh. 33.)

Vstani enkrat ponoči, kadar u celi hiši že vsi spijo; vstani in pojdi po perstih, tiho

in rahlo, od ene postelje do druge. Pri vsaki enmalo postój, kakor bi bila postelja mertvaški ojder in u njej spijoči — mertev, da se ne bo več prebudil do sodnega dneva. In zdaj si misli (naj prvo pridejo otroci na versto), zdaj si misli: kje bi bila duša tega otroka, naj bi zdaj né spalo, ampak že mertvo bilo? — koliko je štaro? znabiti še le 2 ali 3 leta, ali še mlajše. O ljubeznjivo nedolžno dete, naj bi ti zdaj mertvo bilo, namesti spaló, kako bi bila srečna tvoja dušica u božjem krilu, u angélskej družbi! Al oh, dete se bo juter spet prebudilo, in znabiti še dolgo dolgo let živeló. Oče, mati, káko bota učinila, kaj počela, da to dete od viharnege časa in življenja pokvarjeno ne bo, marveč da ostane nedolžno, véno, ponižno, čisto in pokorno, in na duši vedno ljubeznjivo in mlado, naj se tudi njegovo truplo že postara in bolehati jame? To zgotoviti je starišev visoka naloga na zemlji; ako pa mesti tega svoje deca kot mojster skaza pokvarijo in spačijo na sercu in duši, gorje in trikrat gorje jim enkrat na sodbi! — Kdo leží zraven nar manjšega? znabiti drugo dete, ki je že kaeih 7 ali 10 ali 13 let staro; naj bi to dete zdajle mertvo bilo, bi li njegova duša tudi tako naravnost in brez ovinkov se tjekaj dvignila, kamor nič nečistega né dojde? Kdo vé, kdo vé! znabiti dete že laže in kolne in se z bratci in sestricami prepíra, in píšano gléda, kadar drugo kaj dobí, in se noče učiti, raji burke uganja, in je materi ukljubno in nebogljivo, in vse, kar

je za jesti, kot mačka stakne in obliže. Te nečednosti so hudoobno seme in otroku začetek nesreče na tem in unem svetu; vam stariši pa so u ojstro zatožbo po smerti. Zákaj mlajše ko je otrok, tem več je njegova duša prilastína štarišev in njim zarajtana, zlasti hudo ná njem. Glej, toraj bi res ne bilo popolno-má dobro; ko bi bilo zdaj mertvo; — toda saj ni še umerlo; jutur se bode spet prebudilo in vstálo. Toraj si koj jutur in vsak dan resnobne prizadeváj, da otroku neljudne merčese in ternjevé korenínice slabih nágonov iz duše pòtegneš, dokler je še rahla in se rané ložej zacelijo. Kako skerbno mati pri posteljci bolnega otroka sedi, mu streže, povsod za svet praša in je vsa u britkosti! — ali njegova grehov bolna duša ni tudi vredna, da bi prašala, postregla, pomogla in skerbéla? — In zdaj tiho idi k postelji večjih otrók, sinov in hčer, pa hlápcov in dekel; jih že poznaš in že véš, kaj bi bilo od njih revne duše upati ali se bati, naj bi bila ločena od spijočega trupla. Majhni otroci, majhne skerbí; veliki otroci, velike skerbí. Oh gostokrat se je u duše takih mladih ljudi že veliko hudega vlézlo; kako so mnogi leni in otožni za delo, kako ukljubni in černi do štarišev, kako neljudni in srovi do mlajših bratcov in sestric, kako se jim ošabnost, neumnost in gerda togota iz očí in gobca kadí; — kako hči z vratmi luska in razsaja, ako si novega krila ne smé kupiti ali ne na raj iti, kakor bi rada, in štariše gleda tako temno in serdito kot

star volk, in bi jih z očmi rada prebodla; — in sin od tega, kar si zasluži, nič noče dati, češ, da bi bil nôrec, ko bi on za mlajše skerbil in jih živil; — in sin in hči pohujšljivo znanje imata, nazadnje tudi skrivaj od hiše nosita, in je še več družih nevarnost. — To je zlo hudo! Ti sevêda praviš: sim jih že stokrat opominjal in zmérjal, zmerjala, da naj bodo drugače, pa vse nič ne-pomaga! Jaz ti ne dam piškavega orêha za vse tvoje opomine in žlabranje; to je ravno toliko kot veršenje suhega vêtra po velem listju. Hoče mladina dobra in po božji volji biti, je nar prej potreba, da sta oče in mati sama iz çelega serca poštena, modra, zderžna, krepostna in kristianska. Stariši, ki postavim niso kos svoje lastne jeze premagati, ali ki radi pijančvajo ali kolnejo, ali se nad ljudmi hudujejo, taki stariši nimajo nič vladarskega, nič kraljevega na sebi, in vender bi imeli kralji biti u svoji hiši. Poznam take rodbine, da oče nikoli nobenega otroka ne tepe, in se nikoli kletvica u hiši ne çuje; toda kadar oče kaj govori z jezikom, ali če govori z očmi, pri tej priçi otrokom neka neznana moč roke in noge prevzame, da gladko storé, kar oče velijo. Da le vidva, oče in mati, svoje lastno telo in dušo vsigdar u pravi berzdi imata in gospodujeta, in se nikoli jezi, šentovanju, lenobi, požrešnosti in drugim spakam ne udasta, potem vaju bodo otroci gotovo u çasti imeli kot živo podobno svetnika. Še veliko bi bilo tukaj omèniti; pa çemu toliko govorjenja? — če pervè-

ga ne storiš, se te tudi vse drugo nič prijelo ne bo, postavim: skerb stran tovaršije in znanja, čitanje pobožnih bukev doma, zvečer zgodno zapiranje vrat, pridno poslovanje od svita do mraka itd. Toda ne morem se zderžati, saj dveh reči kaj bolj u misel vzeti, — in sicer naj prvo sv. zakramentov. Na tem je neznano veliko ležeče, in boljše pomóge in izreje ne vém, kot če mladino privadiš pogostoma sv. zakramente prejemati; to je duh, to življenje in sol, ki jih pred okuženjem in gnilobo grešnega sveta ovarje. Pa kako jih boš k temu napeljal, če se sam malo zmeniš za to, in le enkrat, ali k večim dvakrat u letu k sv. zakramentom pristopiš, in še tistokrat otožno in (Bog daj, da né!) nevedno. Besede mičejo, izgledi vlečejo, to naj bolj tukaj velja. — In še drugo pomogo ti naznamim. Čuj resnično prigodbo: Enkrat je bila neka udova, pobožna, prav pobožna in kristianska. Imela je edinega sina, že blezo čez dvajset let starega. Sin pa je neverno in razberzdano živel in veliko pohujšanja dajal; previsokā učenost mu je serce spridila in glavo napuhnila. Vse svarjenje, vse prigovarjanje in prošnje niso nič zdale, in mati že ni vedela družega početi, kakor da je zlo jokala in molila za sina. Enkrat je pobožnemu škofu svojo britkost potožila, in on ji reče: „bodi potolažena, mati, sin bo vender le še drugačen; kajti ni mogoče, da bi Bog toliko solz in molitve brez uslišanja pustil“. In glej: prišel je čas, in mati je še doživela, da se sin spre-

oberne, potem u duhovski stan stopi, se za škofa posvêti, in eden naj večjih učenikov in svetnikov katoliške cerkve postane — sv. Avguštin. Nauk iz te prigodbe si sam lahko povzameš. Hudobnih sinov in hčer se ne manjka, in molitev je tudi še zmirom noč in dan brez mute ali štibre, in naš gospod Bog med tem tudi še ni onemogel, al se sprevergel, da bi več ne imel take moči čez serca človeške. Toraj le prav stanovitno in z veliko silo môli in môli za sina ali hčer; naš gospod Bog je u takih rečeh premiloserčen, in nikakor ni vstani se tvoji molitvi vedno ustavljati. — In na posleje rahlo idi še k postelji svojega moža ali žene. Mož, pomisli vso britkost in jezo, koju si njej, kar sta se vzela, že prizadjal; spomni se grehov, u ktere si jo ti zapeljal z izgledom, s poveljem ali z razberzdanim vedenjem; pomisli slabosti in napake, ki jih ona na sebi ima, in kojim bi ti s svarjenjem, z lepo besedo in z molitevjo bil že lahko u okom prišel; in misli si: njeno življenje, njene zemeljske britkosti in grehi njeni so zdaj dotekli, ona ne spi, ampak je merta, — mertiča imaš pred seboj! Kako bi ti bilo pri sercu? Jeli, solze bi točil, pa ne samo o njeni zgubi, ampak veliko več zato, da si ji toliko britkih ur in toliko greha ti kriv bil! O glej, popravi to juter in vsak dan; poverni ji prizadjano britkost z ljubeznjivim prizanašanjem in milim ravnanjem; in si več kot dosihmal prizadeni, jo z izgledom, z lepim prigovarjanjem in z molitevjo dušnih ran ozdraviti in u

dobro napeljati; in če ti vest še sicer skrivoma kaj pove ali svetuje, le slušaj in bogaj jo. In ravno to in tako tudi ti žena pri moževi postelji premišljaj in sklepaj. — In potem, kadar se poverneš in vležeš u svojo lastno posteljo, tudi še na-se pomisli; misli si, da si na mertvaški postelji ali že u grobu. Skerbno se nazaj ozri u preteklo življenje, in pogledaj naprej u prihodno večnost, in poprašaj svojo vest: naj bi bila resnica, in bi zdajle res mertev bil, ktera sodba in kaka večnost bi me zadéla? In gotovo te bodo misli obšle, grozne in čudne misli, ki so podobne nekemu červu, od ktereга izveličar pravi, da nikdar ne umerje in se večno nikoli dovolj ne nagloda, in špoznal bi, da tvoja pot gre u nevarno stran in u nesrečno večnost. Toraj se jufer kot umerlega in že obsojenega imej, in da ti je le iz prevelike milosti še en časek, še en dan odločen; in potem čez dan, in tudi pozneje, in vse žive dni tako ravnaj, da boš enkrat ložej in pokójnejše umreti zamogel, kot zdajle. Tako misli, tako delaj!

Naj bi jaz tvoj spovednik bil, in ti bi bil mož ali žena voljnega serca: kdo ve, ali bi ti ne dal za pokoro, da vsacega mesca (postavim zadni dan) tak tihi, nočni sprehaj od postelje do postelje opravi, in take misli in sklepe obudi. Gotovo, vsi u hiši bi spoznali, da se je s teboj kaj zgodilo; ti bi bil vse bolj zamišljen, moder, pohleven, kot sicer, in bi otroke in posle tako milo in serčno opominjal, da bi se vsi spogledovali, čudili

in uganjvali, kaj da je dans s teboj, ker kaj takega od tebe niso vajeni. To bi pa vam vsim, kar vas je u hiši, veliko pripomoglo, se enkrat veselo prebuditi zadno veliko jutro.

Ko bi pa ti pri sebi in pri svojih ljudeh, to je, pod svojo streho božje kraljestvo vpe-ljal, to bi bilo visoko, neminljivo in slavno delo, veliko slavnejše, kot če vojvoda u vi-harni vojski pol sveta premaga. Toraj le k sercu si vzemi, da vsak dan moliš: „pridi k nam tvoje kraljestvo!“ Vender bi bil prelaž-njiv hinavec in farizej, ko bi prederzno dan na dan tako molil, zraven bi pa ne roke ne noge ne persta in ne ene misli u to ne zme-znil, da bi božje kraljestvo prišlo k tebi, u tvojo hišo, u sosesko, u deželo in na zemljo. Bog te obvari, in drugo prošnjo vsak dan prav živo in serčno môli, ter po-magaj božjemu kraljestvu pot ravnati, da pri-de in oblastno gospoduje.

Zgôdi se tvoja volja,
kakor
u nebesih, tako na zemlji.

Zakaj se drénja toliko ptujih ljudi od blizo in daleč po ulicah? saj dans ni sejem, ne cerkvanje? Kaj vsi tako zijajo, in se poganjajo skozi mestne vrata? Kaj se mertvaški zvonec iz visokih lín tako žaljno in tužno razlega? Kdo se ondi tako počasi in težko pelje u sredi vojakov in zijalastega ljudstva? Kdo na vozu sedí zraven duhovnika, u belo halo oblečen in černo prepasan? Joj, to je še mladeneč, komej dvajset let star, in je grozne grozne hudodelstva učinjal! Sodnik mu je ravnokar smertno sodbo prebral in mu zlomljeno palico pred noge vergel, u znamnje, da pri ljudeh ni milosti več; in zdaj ga venkaj peljejo na moríše, mu mlado hudodelsko življenje kervavo končat. --

Imela je svoje dni neka mati edino dete, mladega sinka. To dete je zbolelo, bolezen vedno hujše prihaja, in kmalo se je videlo,

da ni več pomagati, da sinko mora umreti. Mati je bila že od začetka vsa prestrašena, in ko vidi, da bolezen clo na smert kaže, je od britkosti skoraj zdivjala in obupala; zakaj dete ji je bilo ljubše kot cel svet, ljubše kot — Bog sam. Duhovnik tistega kraja to slišati, grejo k materi, jo potolažit in na božjo previdnost spomnit; pa vse je bilo zastoj. Še drugače poskusijo; stopijo namreč k postelji umirajočega sinkota, in naglas, bolj za matere kot za otroka del, med drugim takole molijo: „Gospod, ako je tvoja volja, ohrani temu otroku življenje, in daj mu spet ljubo zdravje!“ Mati, te besede zaslišati, se vsa zdivjana vmes zadere: „ne tako, ako je tvoja volja, tega nisim vstan' slišati, ako je tvoja volja; mora biti volja njegova, Bog mi milega sinka vzeti ne smé!“ Duhovnik se prederznih besed ustrašijo, in domu odidejo. Pa glej, brez da bi bil kdo mislil, otroku odleže in boljše in boljše prihaja, da spet popolnoma okréva in ozdravi. Mati je neizrečeno vesela. Ljubi sinko pa rase in veči prihaja; pa z njim rase tudi hudobija in spaka. Bil je poreden in razujzdan človek; od leta do leta materi več britkosti in sramote napravi. Nazadnje se tatom in razbojnikom pridruži; vjeli so ga in k smerti obsodili, — da je mati še čakala. — To je uni mladeneč na vozu, ki so ga ravno iz mesta na morišče peljali. Ne bom modroval in božjih skrivnost presojal; toliko pa vender rečem: ne ustavljaš se božji volji s prederznim jezikom in grešnim kljubom; sicer ti uteg-

ne po tvoji volji storiti, in bi bila mnogokrat za-te velika nesreča. Zategadel rečem, in tudi ti vedno rekaj: „Zgôdi se tvoja volja, kakor u nebesih, tako na zemlji!“

Le premisli sam svoje preteklo življenje, ali nisi mnogokrat česa pozelet, pa ne prejel, in bi bila tvoja škoda, naj bi prejel bil, in zdaj si še prav vesel, da se ti ni zgodilo, kakor si hotel. Da, le terdno verjemi: božja volja je vselej dobra in u tvoj dobiček, ako se dopolni nad tabo. Toraj le tih in pokojen bodi, in nikar ne mermraj, kadar Bog kaj stori, postavim, da slabo vreme pride, ali ti katero ljubo dete umerje, ali da ti ne dajo privoljenja se ženiti, ali kaj tacega. Ti si s svojimi željami večkrat čuden in trapast, si kot bolnik u vročinski bolezni, ki bi le zmiror rãd skozi okno skočil. Bog pa te mirno in pomilovaje nazaj derži, in okno zapira. Vsigdar ima Bog dobrotljiv in hvalen namen pri vsem, kar stori; samo da nam svojega namena vsigdar zdajci ne razodene; zagrinjalo bo odpadlo in se pred našimi očmi popolnoma zjasnilo — še le véliki sodni dan. Za zdaj pa le vsigdar vervaj, upaj, želi in vsak dan môli: zgôdi se tvoja volja!

Spomnim se tukaj sv. Elizabete, ki je prelepo živela in veliko prestala na zemlji. Bila je žlahnega stanu. Mož ji odide na vojsko, in vedela je, da bo njej in njenim otrokom zlo hudo šlo, ko bi moža zgubila u boju. Res se je tako zgodilo, in res je bila zapušena udova toliko preganjana, da je z otroci vred

stradati in u nekem hlevu prenočevati morala. Ko so ji mozevo smert sporočili, na kolena pade in moli: „O Gospod, moj Bog! ti veš, da moj mož mi je ljubši bil, ko vse, kar mi je na zemlji ljubo in drago. Ker je pa tebi dopadlo, da je umreti in mé zapustiti moral, se popolnoma u tvojo sveto voljo udam. Naj bi preljubega moža tudi z enim samim lasom svoje glave lehkó spet k življenju obudila, vender bi tega nôtla storiti, ako bi bilo tvojemu dopadenju nasproti.“ Tako je sv. Elizabeta molila. In Job je bil iméniten, bogat in srečen mož, da mu ni bilo enacega križem sveta. En dan je ob vse ljube otroke, ob pohištvo, premoženje in ob vse prišel, in nazadnje še sam tako zbolel, da je od žene in prijatlov zapušen in zaničevan na gnoju ležati moral. Al kaj je govoril, kako se tolažil u tej preveliki nesreči? „Gospod je dal, Gospod je vzel; kakor je Gospodu dopadlo, se je zgodilo; ime Gospodovo bodi češeno!“ — Ni, da bi moral ravno sv. Elizabeta ali Job biti; ampak če si le nekoliko kristian, se boš tudi ti pri vsem, kar te zadene, u božjo voljo udal. Zakaj naš Gospod Jezus Kristus je vsakému kristianu ukazal še pred vsakdanjim kruhom vsak dan moliti: „Zgôdi se tvoja volja, kakor u nebesih, tako na zemlji!“ In kadar zjutraj, ljubi kristian, tako moliš, le vselej pomisli, ali te kaj teži in žuli, da prenarediti ne moreš, in misli si: kar mi je Bog naklonil, je gotovo prav, ne bom se branil njegove roke, temuč še voljno udal in poterpel; in potem

prav sêrčno iz cele duše zamôli: „Zgôdi-se tvoja volja, kakor u nebesih, tako na zemlji!“ In gotovo se ne boš kesal, da se je tako zgodilo, in da si tako molil.

Do zdaj sim od božje volje le sploh in nekoliko omenil, in se menda nobenemu zameril; toda imam še več družiga povedati, kar znabití ne bo vsakemu dopadlo, ampak temu in unemu merzelo in se mu pod nosom zakadilo. Nič ne dé; bom prav pohlevno začel:

Potovaje sim prišel enega poletnega večera iz visoke temne hoste u jasno-sončno dolino. O naj bi ti saj pokazati mogel tisto dolino in tisti večer! Nad mano, od koder sim prišel, so ponosne jéle in sterme skale visoko proti nebu kipéle; préd mano pa se odprè prijazna ravniña, ki se polagoma znižuje in širi, in me pripelje na lepo polje in med livade zelene, kjer bistri potočki šumljajo in se vijejo križem. In 'kol večjega potoka se jelše in topovi senéno košatijo. Daleč na višini dečko krave in koze pase, in si žvižga in ujcka po lesu in pečovju. Pred mano proti sončnemu zahodu se dvigajo vinske gorice z žlahnim tersjem, in ob krajéh se verstí sadna in listnato drevje. Nad cvetočo dolino sé sinje italiansko nebo razpenja, na kojem svitli sreberni oblaki in oblački mirno plavajo, in od višine ráhla sapa véje in si z listjem in mojimi lasci igra. Grilček u travi zadovoljno cverčí, in metúlj se 'kol nebrojnih rožic maje in ne vé, ktero bi poljubil, ker ga toliko cvétja

in sladkega diha semtertje vabi; in na zeleni veji tičica skakljá in prepeva od stvarnika vdihnjeno pesem. Prijazne hiše in hišice so po dolu, po bregu in tik potoka razsijane; kako mirno se sveti pobéljena stena in šipa u oknu od večernega žara! in iz bistrega studenca, ki nikdar ne usahne, vodica memo šumlja in se kramljaje zvija in skriva pod travo visoko. — Al kakor po jasnem jutru gostokrat siva megla vstane in dan z žalostnim mrakom prevleče, tako so meni vstajale težke kalne misli iz globocega serca, ko sim gledal to prelepo rajsko dolino. Zakaj vedel sim, kako ljudem gre, ki tukaj prebivajo. Taka neizrečena siročna jih tare, da mnogi še ob nedeljah raztergani hodijo in si u cerkev ne upajo; in po cele tedne ne gleštajo ne moke ne grizleja kruha pod streho; in otroci, sicer lepega milega obraza, so tako medli, oh tako medli in bleđi; kot bi bili ravno okrévali dolge bolezni. In še kaj več sim vedel: res je tukaj grozno ubožtvo domá, in vender če prav ob delavnikih memo ktere kerčme ali žganjopivnice greš, boš čul, da moži in fanti noter sedé in pijejo. Od kod li dnarja dobé? Sam prav ne vem; pravijo, da eni tudi kradejo tam, da še bolj pa grešno škodo delajo po lesu in gojzdih, ne le za potrebo, marveč da skrivaj prodajo in potem zapijejo. Naj gerše se pa ob nedeljah napajajo, tulijo in kolnejo, in se spró in stepejo, čaše (kozarce) potarejo, noge iz stolov pipljejo in se koljejo; tukaj jo eden po glavi dobi, da se zgrudi, tam eden z nožem u rebra,

da se mu kri scurkoma ulije. Drugi dan pa se tožbe začno; gosposka pretep in morijo dolgo preiskuje in sódi, in to vešane še globeje potisne u. dolgé in sromaštvo. In še sicer je veliko hudega ondi: za službo božjo se kaj ne zmenijo, in mnogi od Kristusa ravno toliko vejo, kot zamorski divjaki u Afriki: loternijsko življenje, nesramne hudodelstva in semtertje pretep in uboj jim je kaj navadnega. Taka je ondi z ljudmi — u prelepi cvetoči dolini!

O moj Bog! ali le u zraku in u vodah in u zemlji in rastljinah in med živalmi činiš in bivaš, — in ali je človek zaveržen merčes, kojega se nebo in zemlja branita in sta ga pahnila od sebe? Zakaj je vender u nátori in stvarjenji vse tako veselo in lepo, in le pri ljudeh gostokrat tako hudo, tako revno in tužno? — Pol odgovora na to smo že spredej pri drugi prošnji čuli; kraljestvo božje je namreč ljudi zapustilo, in se znovega še le vpejljati mora; zato je zemlja za zdaj le zboljšjiva pokorivnica, kjer mora človek mnogo hudega prebiti, preden mu vélika nedelja večnega počitka in veselja zazori. To je pa še le pol odgovora, in ostalega pol še manjka. Vender bi bilo tudi preveč, ko bi človek nič družega vžiti ne dobil kot zgolj hudo in grenko, — to bi mu dušo čisto splašilo, in jo ob vse zaupanje, ob vse prijaznost in serčnost pripravilo. Zato ljubi Bog ljudem nikakor preveč težav in zgolj križa nakladati noče, ampak slednemu le toliko, kar je prav in k ozdravljenju duše potreba. Da je pa pri mnogo lju-

deh, u mnogo hišah in soseskah clo toliko britkosti in nesreče, ne pride vsigdar naravnost od Boga, marveč si ljudje to sami spalijo in skuhajo. Zakaj ravno to je velik razloček med človekom pa med rāstljino, živaljo in drugimi stvarmi, da človek je božje primoravne roke bolj oprostēn, in sam sebi in svoji lastni volji pripušen; — ostale stvari pa so ograjene in na božjo roko in njegovo sveto voljo terdno natvezene, da družega ne počnó in storiti ne morejo, kakor kar je po stvarnikovi volji. Zató gre pri neprostih stvaréh in u božji naravi vse bolj redovno, bolj jasno in veselo, ko pri svobodnem bedastem ljudu. In vender bi bilo lahko še tavžentkrát lepše pri ljudeh, kot pri živali u gojzdu in pri cvetlici na polju, naj bi se človek hotel veselo in prosto ravnati po božji volji u svojem djanji in nehanji, u mislih, besedah in delih, u desetih zapovedih božjih, u dveh postavah ljubezni, in u petih zapovedih kristianske cerkve. Al ravno to je gorjé na svetu: ljudje rajše imajo, kar Bog noče, kakor kar hoče; to je peklenško seme u človeškem sercu, ki je že toliko zlega napravilo pod nebom in na zemlji!

Kaj so ljudje? Mravlje proti Bogu, oh še manj, — kupec smeti pometenih iz srečnega raja. Kako si človek upa se visoki veličanskej volji božji ustavljati, in ali ni neizmerno neumna prederznost, drugače hotéti in storiti, kakor vsegamogočni kralj nèbes in zemlje hoče, ki nas u svoji roki nosi? — Pa taka je z nami, revnimi trapi, in velikrat volje

božje še kar vediti in znati nočemo, kaj pravim, jo še le storiti! Kdor ima bolne prisadne oči, se sonca in luči ogiblje, si vse okna zagerne in oči zakriva; kajti svetloba ga boli. Tako imajo mnogi tudi dušne oči vse prisadne in bolne, in božje volje kar pogledati in viditi nočejo, ker je tako lepa in svetla, da jih zabolí; zato si oči zakrivajo, in se tistim grozé in hudujejo, ki jim hoté luč prinesti. Od tod pride, da goljufi, pijanci, ponočnjaki, nečistniki in ostali gerduhi kmeškega in škricovskega stanu nar. bolj duhovne sovražijo in zaničujejo, da ravno jim niso nič žalega storili. In vselej je gotovo znamnje, da človek je že zlo hudoben in vragov, ako duhovski stan čerti in zasmehuje; zakaj tudi Jezus, božji sin, je bil duhoven in dušni pastir, in je ta stan sam postavil. Pa saj ne more drugače biti; duhoven je postavljen voljo božjo oznanovati; hudobni človek pa voljo božjo sovraži, in vest ga bôde in šiplje, ako se na-njo opomni; zato mu je duhoven tern u peti. Kako pa ljudje sploh voljo božjo za ljubo imajo, bom saj pokazal u enem izgledu ali u dveh. Na priliko, jaz pravim: božja volja je, da naj se žganje ali „šnôps“ nikar ne pije, in božja volja je, da naj se žganje nikar ne dela ali ne kuha; in kdor žganje pije, in še več, kdor žganje kuha, on božji volji nasproti ravná. Tega si ne dam po nobeni ceni ovreči; in kar sim rekel, bom tudi lahko spríçal. *)

*) Zlo enako in mnogo sledečih-svarivnih resnic stran žganjopije so tudi premilostivi Lavantinski Knez in

1. Žganje (bodi si rozolj, brinjovec, slivovec, ali kakor si hoče sladčica) obožja ljudi, cele rodbine, stariše in otroke nesrečne stori; žganje je grob domačije, ktere se prime. Le poglej pijanca, kako se njemu, njegovi ženi in otrokom godi! Pijanc ves bléd, ali pa kot kuhan rak, raztergan hodi in zadni pertič proda, da ga na žganju zapije. Žena nima kaj kuhati, otroci ne kaj jesti ne obleči; večidel hodijo s trebuhom za kruhom in po hišah beračijo. Naj več kmetij pride po pijancih na boben. S pijanostjo toraj obožja pijanc, žena, otroci, in vsi, kateri mu kaj posodijo, zgubijo; pri pijancu tudi kerčmar zgubi, kateri mu preveč na up daje. Ker pijanc davkov ne odrajuje, mora gospodinja drugim več nakladati; in srenja mora poslednič pijanca rediti, in tudi njegovi nesrečni otroci ji pridejo na skledo. — Delati žganjopivec noče in u kratkem tudi ne more; kajti žganje mu ude suši in trupla moč sneda, kakor kukec ali knaver (lesni červ) čversto drevo. Rokodel, žganjopivec, se tako zlo trese, da ni delati vstani, dokler ne pije. Po piji en časek komara, pa kmalo zopet oslabi. Gospodinja žganja vajena se tako zdela, da za drugo ni, kakor da pije. — Al lahko, da mi

Škof Anton Martin u svojem „Duhovsko-pastirskem glasu 1851“ z živo besedo ljubim Slovencom razklicali, jih te velike nesreče ovarvati. Toraj se derz-nem, večkrat tudi Njih lastne besede in posebne u Njihnem „glasu“ omenjene prigodke tukaj povzeti.

0.

ktero pijanče u besedo seže, češ: ravno žganje mi daje novo moč, in me za delo oživlja. Jaz pa pravim, da to je neumna in gerda laž. Bolnik u légarju ali vročinskej bolezni, kadar ga ognjenca pritisne, je tudi močen, in razsaja in bije 'kol sebe; da mu večkrat po dva možaka nista kos; toda kmalo po taki goljufigi moči se bolnik zgrudi in za smert oslabi. Táko puhlo goljufigo moč daje tudi žganje; in pogoje ko se ga človek napije, poprej onemore. Toraj žganjopivec nima ne moči ne veselja za nobeno bolj zdáljšano delo, vse zapravi in od hiše odnese, in nikoli nič ne prinese, kakor znabiti včasi kaj ukradenega. Drugi pijanci navadno še le popoldne začnejo, žganjopivci pa že u jutro zgodaj na teše pijejo; žganje iz njih hahljá, kakor iz kotla, da ni blizo njih za obstati. Lenoba, ubožtvo in pa kup dolgov je žganjopivcov navadno tovarštvo. Njih časna sreča gre rakovo pot; pa tudi večna sreča jim umíra:

2. Žganje dela nepokoj, boj in moríje; kamor žganje pride, od ondot ljubi mir beží. Hodiš po svetu in čuješ u kerčmi neznanu trušati, kléti, rotiti in pretepati se, prašaj, kaj imajo? Zvedel boš, da žganje pijejo. „Vino, pravi sv. pismo, serce človeku ovéselí“; žganje pa človeka le zdivjá. Nesrečno žganje, ono je oče naj strašnejih hudobij in naj grozovitnejših morij. — U Ljubljanskih Novicah leta 1851 se bere, da je trideset let star mladeneč na porotni sodbi stal, zatožen, da je svojega očeta ubil. Oče je prišel ves

pijan na večer domu, je razsajal po izbi posebno zoper sina, kteremu je poslednič skledo u glavo zagnal, da se mu je kri ulila. Čeravno je sin dolgo terpel, ga je poslednič vender jeza zmagala, da verže en kol proti očetu, ki ga na glavo zadene, da sé zgrudi in umerje. Drugo jutro zgodaj se gre sin sam zatožit. Zdravnik je dokazal, da rana sama po sebi ne bi bila za smert; pa ker je bil stari mož pijan in togoten, so bili njegovi možgani vsi s kervjo zaliti, da je umerl. — Na Anglezkem se zmed petdeset hudodelcov u železji po ječah štirdeset pijancov našteje. U novem Jôrku, velikem mestu severne Amerike najdeš veliko sto otrok zavolj tatvine in družih hudodelstev po ječah zapertih; pa večidel teh mladih hudobcov so otroci žganjopivcov. Na Nemškem je pred nekoliko leti žganjopivec svojo tašo u pijanosti ubil, ker mu je pijančevanje očitala. — Žgano vino je srečnih zakonov smert. Ktera zakonska žena več solz prelje, ko ona, ki moža pijanca ima? Preštej nesrečne zakone, in boš najdel, da več od pol nesrečnih zakonov pijanšina stori. Deca jokajo, mati zdihuje, oče pa u litužu pije. Pijanc je celi hiši živa nesreča, in ni druge pomoči za tako družino, ko pijancova smert.

3. Žganje človeku pамет jemlje; um omami, in glavo toliko oslabi, da pijanc sam ne ve, kaj dela. Na dražbah (licitacijah) po nekih krajih kupce z žganjem napojijo, da se práv poganjajo, ter sami ne vedó, koliko obljubijo, in pa za kaj; u pija-

nosti se jim njih premoženje, pa tudi vse druge reči veliko večje zdijo, kakor so. Žganjopivci učinijo toliko bedarij in hudobij, da je groza. Kakor se dim iz predpeči vzdiguje, in oči nakadi, tako vstaja iz želodca žganja sopuh človeku u glavo, možgane uname, ter gotovo, če ravno pomalem človeka ob pamet spravi. Naj tanjše živice (čutnice), koje duša za misliti in soditi trebuje, kakor oči za gledati, nesrečno žganje oslabí in strati. Žganjopivci prej ali slej, pa večidel ob pamet pridejo; kar jim dans poveš, juter ne pomnijo; veliko jih clo grozovitno zdivjá. Zrajtano in dokazano je, da u zanémšnicah (u hišah za nôre) se nad pol takih znajde, ki so si z žganjem pamet iz glave izpráli in obnoréli. Žganjopivcu ugasne vsako pošteno veselje; nekaka notranja žalost ga začne klati, kojoj si iše z žganjem utopiti. Neka neznana groza ga obhaja in mu pamet meša, dokler gostokrat sam sebi življenje grozovitno konča. — Na Koroškem, u nemškem kraju, se je premožen mož u žganje podal, in u kratkih letih se mu je u pameti mešati jelo. Od pekla je govoril, in ljudem pravil, kako u peklenskem breznu za-nj kurijo. Enekrati je u Dravo hotel, pa so ga srečno otéli in mu varha dali. Enkrat je nesrečni žganjopivec ravno sam u hiši, in se za robec (ruto) obesi. Takih žalostnih prič ima žganje na cente. — Pa tudi bolezen pijance naj rajše poiše, in smert žganjopivcov naj več pobere. Černa kolera je žganju dober kup naredila; zakaj med sto merličí je bilo večidel

po sedemdeset žganjopivcov, koje je pokosila.

4. Žganje ljudi, ki ga navadno pijó, hitro postara, zdéla in pomori. Ali poznáš ktereга pijanca žganjopivca prav zdravega? Dokler je trezen, pravi, da je ves za nič; se napije, je pijanost njegova bolezen. Da žganje človeku nič ne dé, marveč ga krepkega dela, kakor pijanci in kerčmarji pravijo, to je ravno tako debela laž, kakor je kača u rajú Evi legála, ko je rekla, da jima prepovedani sad škodoval ne bo, marveč bota od njega kakor Bog. — Pravijo, da na Laškem so nekda j strašen strup narejali, ki se mu je reklo „aqua tofana“ in je bil viditi kot čista voda. Človeka so namreč kam privezali, in ga z iglami tako dolgo zbadali, da so mu od strašnih bolečin in divje togote péne iz ust privrele; teh pén so mu vzeli, in jih z drugim strupom námešali. S tem neznanó strašnim strupom so ljudem zavdajali, koje so hotli počasi in nesumljivo spoti spraviti; več ali manj ko so ga komu dali, je tudi človek, kakor so zrajtano imeli, še le čez ene mesce ali čez eno ali več let polagoma medlel in umerl. Ne vem, koliko je resnice pri tem; to pa za terdno vem, da ravno taka „aqua tofana“ tak strašen počasen strup je žganjica. — Žganjopivci se prej postarajo in ložej zbolé, in u bolezní jim je malokrat pomagati. Godí se jim kakor mlinu, kojemu mlinar preveč vode napusti; naglo se obrača in ropotá, kakor goreč kolovrat gre, al ne bo dolgo ropotal; hitro se

tak mlin potare, in težko popravi. Prav taka je z žganjopijo in s truplom človeškim. Žganje po vsih žilah šviga ko ogenj, življenja moč požiga, suši in skerči človeku želodec, da ne more prebaviti, kar mu je treba; kri žganjopivca je užgana, oserčje in drob sta prisadna. Pošlataj žganjopivca žilo, boš čutil, kako mu serce močno kljuje, kakor bi hotlo persi raznesti, in trese se kot šiba na vodi. Tako se pijanc kakor po železnici smerti bliža. — Blizo Drave sta dva mesarja se u kerčmi poskušala, kateri bi več popil. „Tako ga pijva, da bo srovo od naju šlo“, sta djala. Kadar že ni sta več mogla; se domu spravljata. Bilo je ponoči in pa huda zima. Na poti sta obležala in na pol zmerznila, poprej ko so ju ljudje najdli. Eden pijancov je hitro umerl, drugemu so pa pomalem udje odpadali, perst za perstom. Na vozeju so ga od hiše do hiše vozili kruha prosit in sromaka preredit. — Koliko žganjühov je že zmerznilo, potonilo ali pa za celo življenje hromih in nesrečnih postalo, se prešteti ne dá. In po vsej pravici se reči sme: vsak, kdor žganje pije, poprej umerje, kakor bi umerl bil, ako bi ga ne bil pil; in vsak, kdor drugemu žganja piti daje, ga poprej u smert pripravi, kakor mu je odločeno bilo. Koliko jezer ljudi bi še dans živelo veselih in zdravih, naj bi nesrečnega žganja ne bilo; ta ognjena vodica, kakor mu Indianci pravijo, je nar boljši lovski pes, požrešne smerti. Nasproti pa jih je že veliko, ki so se pozneje žganju čisto odpovedali, sa-

mih poterdilo, in se jim je tudi videlo, da so kot za deset let mlajši in krepkejši in pa zadovoljnejši u sercu, kar žganja ne pijó več.

5. Žganje človeku vest zaduší, in luč svete vere mu ugasne; žgano vino vsaki pregrehi vrata široko odpira. Kdor se u žganje podá, njega ne veseli moliti, ne poslušati božje besede. Kadar sosedje u cerkvo gredó, jo pijanc u lituž potegne. Ni kraja na svetu, kjer bi gerše zoper sveto vero in zoper služabnike božje kramljali in krohotali, kakor pri žganju. Angelj dobre vesti pijance zapusti, žganje vsim hudim nagonom vrata odpre, da kakor iz pekla plañejo, in dela počenjajo, kojih nas sam večni Bog ovarji! — Prav zrelemu žgánjopivčetu je slab prijatelj toliko žganja plačal, kolikor ga je piti hotel. Veliko ga je že polukal, pa še veselo čašico povzdigne, — naglo se pa zverne, široko zine, in iz gerla mu gerd plamen černo-zelen šviga, ter žganje iz njega gorí. Obraz se mu strašno premeni, in u treh urah je poginil. Prijatelj, ki mu je žganje kupoval, je prišel na sodbo. — Zapeljivci dekletam žganja in rozólje kupujejo, da svoje nesramne želje spolnijo. Šuntarji in goljufi postopače z žganjem napojijo, da jih potem kakor divjo zverino nad gosposke in nad druge ljudi ženó, ktere hudobni prekucuni sovražijo. Ubijavci in razbojniki se žganja nažró, poprej ko grejo ropat, ljudi mučit in klat. — Pred nekoliko leti je človek sam obstal, da je hotel svojo ženo usmertiti; pa nĩ imel serca, in roke so se mu treste kaj

takega storiti. Zato kupico žganja popije; pa še ni mogel. Zopet drugo kupico žganja zalije, pa še ni imel serca se žene lotiti. Tretjo kupico popije, in kakor od sedem hudičev obseden nad ženo skoči in jo neusmiljeno zamori. — Žganjopivci prešestujejo, če ne u djanju, ker ni priložnosti, pa z nesramnim govorjenjem, z nesramnimi pogledi in z dušo nesramno. Žganjopivci kradejo, ako ne ptujim ljudem, pa sami sebi, svoji ženi in otrokom. Žganjopivci lažejo, se rotijo, in se ne bojé po krivem priseči, če se jim le žganja plača. Kdor ne verjame, naj bere pisma kervavih sodb, in bo najdel, da se naj več in naj strašnejih hudobij u pijanosti zgodi, in u tistih krajih, kjer se ljudje žganju udajajo. Otroci nosijo pregreho svojih starišev, in so červivemu sadju podobni, bolelni na truplu, ubogi na duši. Skušnja učí, da je dete že maternega mléka pijano, kojemu žganjopivka persi dá. — Ni še dolgo, kar je mož umerl, kateri je več let žganje pil, pa tudi žena ga je rada pila. On je bil skoraj vsak dan pijan, in se je pijan u posteljo vlegal. Imel je čvetero otrok. Pervo je bilo dekle na duši in truplu zdravo; al to dekle sta imela, poprej ko sta žganje piti začela. Trije ostalih, dva fantiča in eno deklice, so bili trapi (bebeci), ubogi na truplu in na duši. Teh troje pa sta dobila potem, ko je bil on vsak dan žganja pijan. — Brez števila je po svetu otrok sromakov in sirot, ki so jih stariši žganja pijani spočeli. Kako hudo, kako strašno je to za stariše! —

Kaj bi še le rekel nesrečnim starišem, ki še svoje otroke žganja vadijo, in jih sami poma-lem s strupom zavdajejo! Otroci, ki žganje pijejo, ostanejo paglovci, kot kužeji drobni, kojim se zato žganje daje, da majhni osta-nejo. Taki otroci že u mladih létih bolehajo, so terde glave, termaste volje, in se ne dajo učiti; nimajo veselja do molitve, ne do dela. Čujejo, kako oče hudo dela, kaj mati počne, kako se kolneta, in vsega tega se naučé. Strah božji take otroke zapusti, neki hudi duh jih obséde, izrasejo hudodelci brez vere in Boga.

6. Žganje ljudi u železje hude na-vade zakuje, in jih po uglajeni cesti u pogubljenje peljá. Resničén je prego-vor: „pijanc se preoberne, kadar se u jamo zverne“ da ga pokopljejo. Naj več žganjo-pivcov nagle smerti umerje, ali pa za plotom u kaki luži brez svetih zakramentov konec vzame. — U Parizu so leta 1835 prebivavci neznan smrad iz čumnate ovohali, u kateri je priletna žganjopivka prebivala. Ulomijo vrata, pritarejo u čumnao in vidijo smerdljiv dim, pa babele ne najdejo. Poslednič ugledajo čern kup germade, iz koje se je kadilo. Sožgano truplo je bilo žganjopivke, koja je bila eno uro poprej vsa pijana domu prilezla. Slama, stoli in miza so bili sožgani, in oblačilo je na njej zgorelo. — Gerd je pijanc, da ni pod soncom geršega, pa še veliko gersa je pijan-ka, posebno pa žganjopivka; ona še svojega sramu ne pokrije, pravi sv. pismo. — Takih pijancov sv. cerkev po katoliško pokopati pre-

pové, in sv. Pavl pravi, da noben pijanc u nebesko kraljestvo ne pojde. In naj sí ravno dober Bog mnogoterega pijanca na bolno posteljo položi, in mu dolgo bolezen pošlje, pijanc se tudi na smertni postelji ne poboljša; on prižgan pekel u sebi ima, ki poprej ne ugasne, dokler mu večer ogenj na unem svetu goreti ne začne. Ako usmiljen Bog pijancu zopet zdravje dá, pijanc pije kakor poprej, in še huje; žganje ima za svojega Boga, kteremu premoženje, poštenje, zdravje, življenje in tudi dušo prodá. Kako bi bil tak človek izveličan?

Gledé na teh šest žalostnih resnic in grozovitnih tožb, h koncu ne morem druge sodbe čez žganje izreči, kot sledečo: Na celem svetu ni nobene reči, da bi bila ljudem že toliko strašne škode in nesreče prizadjala na premoženju, na pokoju, na pameti, na zdravju in telesnih močéh, na véri, zveličanju in celi dolgi večnosti, — kot žganje ali „šnops“; koristi ali prida pa človeku u nobenem oziru, in pod milim Bogom kar nič ne prinese. Žganjica je naj strašnejša kuga na zemlji, peklenska mišnica za neumerjoče duše, ognjena pregreha. — Toraj naj še onim, ki so u tej reči prizadeti, pravico razsodim, in jim iz serca in po vsih ustih povém; kar jim gré:

1. Žganjar jem, t. j. onim, ki ga žgejo ali kuhajo.

Naj bi poreden fantalin lep kos kruha imel, in bi ga notel jesti, pa tudi ne lačnemu otroku dati, ki zraven njega stoji in ga milo

gleda, — marveč bi ga raji u blato vergel in poteptal, tako da bi ga še pes ne povohal več: jeli, to bi bila peklenska hudobija, in mladi hudobec bi zaslužil prav do živega našeskan biti. Žganjar pa žita, sadja in koruna, ki je naj boljši živež bornega ljudstva, na cente kupuje, nè da bi ga jedel, ampak da ga pokvari, pa ne le pokvari, marveč da iz ljubega kruha bližnjemu nar hujši strup nareja za dušo in telo. Kdo je gerši hudobec, uni fantalin, ali taki žganjar? Ali ni pravični Bog nam ravno zato koruna vzel, da nam gnije, in nam tudi vse druge pridelke zmanjšal, ker ste vi žganjarji toliko božjega daru u žganje pokuhali? Zraven tega so tudi derva vedno dražje, in ubegi ljudje požimi zmerzujejo; žganjarji pa strašno veliko derv požgó, ne le brez vsega prida, ampak u očitno škodo človeštvu. Žganjarji, ali zamore to po volji božji biti, da žito, sadje, korun in derva gerdo pokvarjate, hudo létino in draginjo napravljate, uboge ljudi peklite, zraven pa človeštvu s svojim strupom zavdajate?

Vsak žganjar, bodi si kdor in kjer koli hoče, je že gotovo več ali manj ljudem ali clo rodbinam iz svojega kotla zavdal, in jih onesrečil na duši in telesu, na življenju in večnosti, ter bo enkrat moral tistemu odgovor dati, ki je za vse duše svojo predrago kri pretil. Naj bi se vsakemu žganjarju že zdaj tako, kakor enkrat pri sodbi, pred oči postavila vsa versta hudega, kar je njegovo žganje že napravilo, vse zamujeno delo, kletvice,

pridušanje, svinjsko govorjenje, prepiri, razboji, glodavna britkost u sercu, prenesrečna izreja otrok, dnevi in leta okrajšanega življenja, toliko in toliko razrušenih pohištev, toliko in toliko nesrečnih duš, ki so u žganju vest zamorile, ter za božjo besedo, za molitvo, za nebesa in večnost odmerle; ko bi se vse to vsakemu žganjarju že zdaj pred oči postavilo: joj in gorje, iz strahu in groze bi vsi svoje kotle in pečnice razbili, marsikdo bi zdivjal in obupal, marsikdo kot nesrečni Judež verv popadel — in se obešel.

Pač strašna je ta beseda in kot burja merzla in ojstra, da vse žile pretrese; pa ne morem drugače; grozovita resnica mi daje grozovito besedo. Me skoraj samega serce boli, da sim tako strašno sodbo žganjarjem napovedati moral; pa ne smem in ne morem drugače. Eno pa smem in zamorem, námreč lepo, pomirívno besedo za tiste pristaviti, ki so poštenega serca. Kakor svoje dni sv. Peter, tudi jaz vam rečem: „vem, bratje, da ste iz nevednosti to storili.“ In ker ste iz nevednosti to storili, vam bo Gospod tudi ložej odpustil, ako se zdaj spreoberneté, saj zdaj, ko ste čuli in zvedli. Le poprašajte svojo vest, in sami u tihi molitvi Boga za svet poprosite, rekoč: „Gospod, kaj naj storim, glej, jaz sim tvoj služabnik!“ Gotovo, gotovo vam notranji glas božji odgovoril bo: nikar ne žgi, ne kuhaj več žganja! Človeka je že strah in groza, ako je ponevédoma in nehoté velike nesreče ali smerti svojega bližnje-

ga krív; — kako še le vam bo, ako bi tudi zdaj ne prenehali, ampak posihmal še zmirom in védoma ljudem zavdajali in jih morili!

Pa znabiti boš rekel: „Jaz nisim kriv, če ljudje preveč in nezumno pijejo; vsaka reč se dá u hudo obrniti. Tudi nožar ne more za to, če se kdo z njegovim nožem u-smerti“. Na to odgovorim: Nož je koristna in za mnogo rabo potrebna reč; žganje pa, kar svet stoji, še nikoli nobenemu človeku ni nič koristilo, škodovalo pa je že jezer in jezer ljudem; kajti tudi pomalem in zmerno vži-vano, vènder le škoduje, — skoraj vsi zdrav-niki to pričajo. Kar pa clo nič ne koristi, škoduje pa neizmerno veliko, kaj tacega pri-pravljati nikoli in kratko nikar ne more pri-pušeno biti.

Ali pa boš rekel: „žganje le vènder ko-risti; saj je potrebno za lošenje (lakiranje), po-zlačenje itd.“ Al žganja, kolikor ga je zares za lošenje, pozlačenje itd. potreba, prav lahko en sam kotel daje za celo deželo; in na vsako vižo je boljše, da vse nelošeno in nepozlačeno ostane, in se žganje nič več ne pije, kot da bi lošili in zlačili, zraven pa ljudje lošno in zlačivno žganjico žerli.

Ali pa boš rekel: „kaj že, če ravno jaz ne žgem, drugi bodo le vènder žgali.“ Jaz odgovorim: kadar umerješ, boš le ti čisto sam na mertvaškem ojdru ležal, in čisto sam s svojo lastno vestjó pojdeš pred sodni stol božji, in boš moral odgovor dati samo za-se, in ne za druge; — in naj drugi žgejo, kakor

radi, ti ne boš odgovora dajal, kaj hudega so oni s svojo žganjico napravili.

Ali pa boš rekel: „to je moj kruh in zaslužek; jaz sim reven, in meni in mojim otrokom nobeden nič ne dá, če sam nič ne prislužim“. Čuj moj odgovor: Ako se iz ljubezni do Boga grešnemu zaslužku odpoveš, je on dolžen tebe in tvoje otroke u skerb prevzeti; in on je od nekdanj, še bolj kakor je dolžen, skerbel za tebe, in je dovolj premožen, — ne bo te zapustil. Nasproti pa, ako še posihmal in neprenehoma svojemu bližnjemu strup napravljal in mu zavdajal boš, to tebi in tvojim otrokom nikoli sreče prineslo ne bo, in božja pravica ne bo zaostala. „In kaj poma-ga človeku, če ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?“ In „kaj škoduje človeku, če ves svet zgubi, svojo dušo pa reši?“ Kaj večega in lepšega Bogu in človeštvu darovati ne moreš, kakor ko bi enega dne molil: „zgôdi se tvoja volja!“ in bi potem kotel odpravil, in žganje, kar ga še imaš, proč izlil kot pivni dar pred Gospodom.

Preudari to reč, dokler je še čas, in spomni si na smertno posteljo, kaj si boš tistokrat vošil? In tudi za domovino, za tvojo rojstno deželo bi bila to velika zasluga, blago delo. Saj je že mnogi pošten vojak clo med neverniki z veseljem svoje življenje dal, od ljube domovine sovražnika pregnati. Pri nas pa še noben sovražnik, ne Francoz ne Turk, ni toliko hudega storil deželam in ljudstvom, kot žganje. Tudi ti pokaži, da imaš blago

serce in ljubezen do ljube domovine svoje, ter pomagaj žganjskega sovražnika pregnati; daruj kotel in dobiček; in nikar ne žgi več! Ako pa le ne opustiš in ne jenjaš, si ravno tak, kakor bi Kristiani in Turki vojsko med seboj imeli, in ti bi Turkom skrivaj pulfer in puše in orožje prodajal. Zakaj duh in poželenje se vse žive dni u človeku vojskujeta, duh je kristian, poželenje je turk; ti pa s svojim žganjem poželenju pulfer in orožje daješ, da duha in vest ložej užuga.

Ako pa kateri žganjar to spozna in obstojí, da je do zdaj u zmoti bival in hudo delal, in se posihmal prostovoljno in serčno grešnemu delu odpové, ta je častivreden in verli mož, in mi več velja, kot marsikdo drugi. Kajti on pokaže, da ima pošteno voljo in blago serce, in da se je grehu in dobičku odpovedal, kakor hitro je prišel k spoznanju. Saj tudi Caheja bolj obrajtamo, kakor pravične farizeje.

2. Kerčmarjem in vsem; ki žganje za pijačo prodajajo in točijo. Tem skoraj vse to velja, kar unim, ki ga žgejo. Nočem nobenemu častí jemati; tudi kateri žganjar in kerčmar je lahko pošten mož, in znabiti si le ni zrajtal in ni vedel, kako pogubna je pijača, s katero je dosihmal dobičkaril. Takemu pa, kdor to vé, ali je saj zdaj zvedel, in vender le naprej žge in toči, takemu naj bi se veliko černo kazalo, z mertvaško glavo na njem, pred hišo obesilo: „Gostivnica k Smerti“. In na kazalu naj bi z žveplenorumenimi čerkami še to zapisano bilo: „Tukaj

se ljudem premoženje, zdravje, pamet, mir in pokoj, življenje in zveličanje jemlje, s tem, da se jim počasen peklensk strup piti daje“. To za gotovo vem: naj bi hudič kaj svojih otrok imel, toliko odrašenih, da bi bili že za rabo, nikamor drugam bi jih ne dal, kakor da naj žganje kuhajo in točijo; u tej službi bi staremu hudiču nar ložej in nar več ustregli in pridobili.

Pa marsikteri tak kerčmar mi lahko reče: „kako že, da bi žganje točiti kaj hudega bilo, saj imam privoljenje od višje gosposke“. Zlo neumen si, če se s tem tolažiš in opravičiti hočeš. Gosposka je sicer od Boga postavljena, toda ona ni sam Bog. Ona ureduje le posvetne zadeve, in gléda na časen dobiček; za tvojo revno dušo se ne zmeni, in bodi si nazadnje zveličan ali pogubljen, to ji je malo mar. Veliko tavžent grehov lahko storiš zoper Boga in svojo vest, od katerih u papirnatih deželskih postavah ni nič zapisano, in se gosposka za-nje ne zmeni. Pa ne vse, kar je od gosposke pripušeno, je tudi pred peklom zavarvano.

3. Pivcom in priyatlom žganjice. Če se kdo obési ali ustrelí ali u vodo skoči, to je kaj zlo strašnega, in ljudje se bojé in ogibljejo tacega merliča in kraja, kjer se je zgodilo. Kajti prerano, u smertnem grehu in zoper voljo božje truplo u grob pogrezniti, dušo pa pred sodbo postaviti, to je vender kaj grozovitega, in vsakdo ubogo dušo pomi-luje. Zdaj pa presodi in povej mi: kaj je

hujše, če se kdo usmerti z nožem, s pušo, z urnim strupom, ali sploh z enim samim takim kratkim grehom, ki ga je znabiti zmešane pameti in u enem hipu nehoté in nevedoma storil, — ali pa če si kdo s počasnim strupom zavdaja, in se dolge leta in leta s sto in sto grehi morí in davi, in sicer ne iz obupa in sile, ampak iz gole mehkužne strasti, s prosto voljo in preišljeno, (in tako vsak žganjopivec dela,) — kaj je hujši greh? — Toraj rečem in poterdim: vsak žganjopivec je samomor, in njegovo zadolženje je še večje, poguba strašnejša, kakor če si kdo urno smert učini.

Ti mi znabiti oporečeš: „aj, traparija! — kolikor jaz pijem, to in pa nič; pomalem mi škodovalo ne bo“. Jaz pa pravim: Bédasta veša, ki 'kol luči ali ognja léta, si morda tudi misli: luč je svetla in topla, in je ne staknem vsak dan, in je tako fletno 'kol luči švigati; se bom že varvala, da preblizo ne švignem. In tako znabiti petkrat ali sedemkrat 'kol luči ferkne, — pa naenkrat spodaj pri znožju svečnika nekaj prav rahlo zabrenzi, na-pol sožgana veša, in ti ji še usmiljeno delo storiš, če jo berž z utrinjalnikom u smert potisneš. — Taka veša je žganjopivec, in njegova luč je žganjica. Le pri malem začne in le serkljá dan na dan; manj kot včerajs dan ne pije, raji nekoliko več; in tako ga žganje mika in zvabi zjutraj in zvečer, in vleče in zapelje enega u postopanje in zapravljanje, enega u hišen prepir in zakonsko razpertijo, enega u hudodelstvo in ječo, enega u bolezen in ob

pamet, enega u sromaštvo in grob, naj več pa u greh in u navadno nesrečno smert. Vze-mi kozarček žganja in derži ga proti oknu, kako čist in nedolžen je viditi, kako se ti milo in prijazno smehljá, — in tvoje serce, čem reči tvoj želodec, se spenja in širi in globoko zdihne po njem! Glej to je hudič, ki se je u kozarček zmuznil in podobo nedolžnega an-gelja na-se vzel.

Pač dolgo že morda to hudičevo olje vži-vaš, in meniš, da ti nič ne dé. Pa verjemi mi, da prej ali slej te bo zgrablo in kot goréč kolovrat u pogubo zaneslo. In bodi si tudi, da le zmerno piješ noter do konca, si vender le bolj in bolj vertaš u oserčeje in življenje, in si počasno pa gotovo smert piješ. Da žga-njica, če se tudi pomalem vživa, je le vender strup, to ti bo vsak moder zdravnik poterdil, če le sam žganjopivec ni. Verh tega te pa še težek in ojster odgovor enkrat čaka tudi zavolj slabih izgledov in zavolj pohujšanja, ki ga pijančom daješ. Zakaj ko bi vsak pošten mož djal: žganjopija je gerda in greh, in bi zategadel tudi sam žganja nič več ne okusil, bi vender mnovega pijančeta pomalem sramota obhajala in vešt spékala, in bi nazad-nje sklenil, se žganjici odpovedati. Toraj ljubi moj, slušaj dober svet pravega prijatla:

Na Amerikanskem, kjer se srovo vino za drag dnar komej dobí, so vpeljali bratovšino keršanske zmernosti, h kateri je kmalo čez dva miliona bratov pristopilo, ki so se terdno za-obljubili, vse žive dni ne več kapljice žganja

pokusiti; ravno to obljubo je u revni revni Irski deželi nad milion bratov storilo, — in jo zvesto spolnujejo. Vsak tovarš ima dolžnost svoje bližnje, kakor vé in zna, žganja odvaditi. U Ameriki se je eno leto nad šest milionov goldinarjev prihranilo, ki so jih poprej na žganju zapili. Ljudje rajše ubogajo, ki žganja ne pijo, zadovoljnej živé, in so bolj zdravi. Žene se hvalijo, da imajo nebesa, kar močje žganja ne pijejo. Ljubi mir pri hiši prebiva, bolji živež in obléko imajo, pa tudi za otroke bolj skerbijo. — Glej, kako je to lepo in veselo! In kar je milionov ljudi zamoglo, bi li ti ne bil kos storiti? O če le hočeš, prav lahko zamoreš; še dans, precej, še to uro zamôli: „zgôdi se tvoja volja, Oče nebeški, usmili se me, pomagaj mi, da tvojo voljo dopolnim!“ in potem terdno in sveto zaobljubo stori, nikoli, nikoli več ne kapljice žganja okusiti. Glej, to je potem nar lepši zveličanski post, je sveta draga zaobljuba, koje se angeljci u nebesih veselijo, in je boš tudi ti kmalo nar bolj in serčno vesel. In bodi si težko, zlo težko, in naj te hudôba še tako prigovarja na svojo stran, — spomni se na besedo Gospodovo: „akô te tvoje oko ũ hudo vleče, izdêri ga in verzi od sebe; boljše ti je, da z enim očesom prideš ũ nebesa, kakor da bi z obema očesoma bil pahajen u pekel, kjer červ nikdar ne umerje, in ogenj nikoli ne ugasne“.

4. Na posleje še vsim kristianom sploh, negledé, kaj pijejo. Veliko dô-

brih in zaslužnih del duhovske in telesne mi-
losti nas sv. vera uči; toda boljšega dela in
veče-zasluge za ta in uni svet blezo ni, kot
grešnika pijanca spreobrniti. Sv. apostol Ja-
kob piše: „če je kdo od resnice odstopil, in
ga eden spet na pravo pot zaverne, ta je nje-
govo dušo pogubljenja rešil, in veliko število
grehov mu bo odpušenih“. Med vsemi greš-
niki pa nobeden toliko časne in večne nesreče
ne uzroči sebi in svojim bližnjim, kot žganjo-
pivec. Toraj slavnejga kristianskega dela ne
poznam, kot pijanca žganjopivca spreobrniti,
mu življenje rešiti, ga časne in večne nesreče
obvrvati, dati zakonski ženi zopet moža, otro-
kom zopet skerbnega očeta, celi hiši zopet
ljubi mir in pokoj. Hočeš toraj práv kristian
biti, žganjopivca se loti. Práv z lepo in lju-
beznjivo mu prigovarjaj, prôsi in svari; ne
mirúj! dokler ga pravemu spovedniku u roke
ne spraviš, zraven pa vsak dan môli za-nj,
posebno pri sv. maši, tako dolgo, da ti u roko
segel in za terdno obljubil bo, žganja ne oku-
siti več; (obljuba, posihmal le zmérno piti in
se pomalem odvaditi; nič ne veljá, — strásti
se mraa človek naenkrat odsekati, ali pa ni-
koli). Toraj ne jenjaj za pijanca moliti, ga
svariti, in tudi za božjo voljo prositi; tudi
kaplja mehke vode terd kamen zvotlí, če dol-
go in od leta do leta na-nj pada. Koliko ve-
selje ima človek, če je človeka rešil iz smertne
nevaršine ognja ali vode! Še večje bo tvoje
veselje zdaj in enkrat, ako pijanca spreober-
neš, da žganemu strupu slovó da za vselej.

Ti si večno življenje rešil njemu in mnogokrat celi rodbini in še poznim unukom.

Zdaj pa sim se naveličal zmiraj eno tróbiti od nesrečnega žganja. Sim le dopovedati hotel, kaj je u tej reči volja božja; in zdaj se bo tudi pokazalo, da je res, kar sim spredej rekel, namreč da ljudje svete volje božje še vedeti in slišati nočejo. Kajti vem, da se bo mnogo ljudi mojim besedam stran žganjopije posmehovalo; take pa vprašam: ali se bodo na smertni postelji — na sodbi tudi smejali? Njih sméh se jim hoče u jok premeniti.

Pa to slabost, namreč slabe berlaye oči na duši ima tudi gospôda, ter lepe svitile volje božje viditi noče. Ker pa gospôska rodovina moje knjižice blezo brala ne bo, in ker je mnoga gospôda za resnico še bolj, kot priprosti kmet, gluha in slepa, ji tudi njenih napak tukaj očital ne bom; to bi bilo bob u steno metati. Samo tebi, ljubo priprosto ljudstvo, ki marsikrat vidiš, kako u navadi gospôda živi, imam o tej reči kaj povedati, da se od gosposkih izgledov ne boš zmotiti in pohujšati dalo. Poredne fantúhe in razujzdane kmete prav u serce veseli, ako vidijo, da se kateri „dohtar“ ali „šribar“ ali kak taki škrič cerkve skerbno ogiblje. Mislijo si: „on bi blezo tudi rad zveličan bil, in je učen in „študiran“; pa se vender nič ne zmeni za cerkev, za molitev in pridigo, — toraj mora vse to le prazna sle-

parija biti“. Jaz pa samo rečem: Preljubi moj kmetič, ako meniš, da vsak, kdor je manj ali dalj časa po šolah hlače tergal, mora tudi nar bolj vediti, kaj je kristianstvo in véra, — ako to meniš, si velik osek. Zakaj bodi si krojač ali „žnidar“ u svojem rokodelstvu še tako izurjen, iz tega ne sledí, da tudi vertnarsko ali poljsko delo zastopi. Ravno tako, če se je kdo postavim: zdravilskega ali pravnega dohtarstva ali sploh pisarstva jako izučil, in je u svojem poslu visoko „študiran“ — iz tega nikakor ne sledí, da tudi kristiansko vero umé, in njeno podlago ali temelj sprevidi. Marveč kdo taki, ki je klopí ali stole vsih šól prederzal, mnogokrat manj ve, kaj je u katekizmu, kot mnogo šolarče na kmetih. In mnogi gospodún, ki je na videz ves imeniten, skertačen in „zbiksán“ — je kot lepa toda prazna mošnjica, in od keršanstva še toliko ne ve, kar otrok za prvo spoved. Slabi „študentje“ koje je „študiranje“ zadušilo, t. j. taki, ki so le spodne šole ovohali, pa iz lenobe ali pa zavolj terde butice niso mogli naprej, in so komej ktero nizko službo ulovili, ali pa se brez stanovitne službe po kancliah potikajo, — taki so potem u navadi zreli neverniki, ki puhlo glavo visoko nosijo, u persih pa hudobno serce imajo, in brez Boga in vere živijo. Ni vse zlato, kar se sveti, večkrat še svinec ne, ampak le od sonca obsijano blato. — Vender povsod so izjémki, in so že tudi med „šribarji“ nekteri pošteni in kristianski, sam takih poznam; toda redki redki so!

Zapomni si, kar bom zdaj povedal. Sveta katoliška cerkev zapoveduje: „bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih spodobno pri sveti maši“. In naš Gospod in Izveličar je rekel: „kdor cerkve ne posluša, ti bodi kakor nevernik in očiten grešnik“. Kdor tedaj cerkvene zapovedi ne porajta, in ob nedeljah in praznikih k službi božji ne pride, naj bi ravno lahko, tacega imej za nevernika (ajda) in očitnega grešnika. Ako je tvoja gosposka u tem zapopadena, jo sicer spoštuj zavolj njene oblasti, ki jo ima od Boga, in ji bodi u vsih pravičnih rečeh pokoren, — tako že apostol perve kristiane opominja, kojih oblastniki so vsi le neverniki bili; — toda on tudi veli, da kristiani naj svoje pravde sami med seboj poravnajo, in se naj pred nevernimi sodniki nikar ne prepirajo.

Noben človek naše vere pošten biti ne more, ki poglavitne zapovedi kristianstva zamečuje. Če toraj kateri pravdni dohtar, ali zdravnik, ali uradnik ali kateri si bodi gospod nobenega kristianskega znamenja več od sebe ne dá, ogibaj se ga, in ne imej z njim opraviti, razun če moraš. Kdor je od Kristusa odpadel, kakor piškav sad od drevesa, temu nikoli nič ni zaupati; ampak beži pred njim, in varvaj se ga. To pravilo naj ti tudi stran drugih ljudi in stran tvojih sosedov velja. Če pri vas u soseski kateri kramar ali kerčmar ali rokodel ali kdo drug taki prevzetuje, in misli, da je kaj več kot drugi vašani, in toraj po gosposki šegi cerkev opuša,

se svetim rečem posmehuje, duhovnikom ustavlja itd. — znébi se ga, ne kupúj pri njem, ne dajaj pri njem delati, če le moreš, si družega poiši; zakaj taki ljudje so znotraj puhli in červivi in zelo nevarni, in se kar nič ni na-nje zanesti. S tem, da se tacih ogiblješ, jim tudi na znanje daš, da pred Bogom in pred kristianskim ljudom nihče za poštenega veljati ne more, kdor sé kristianstva sramuje in sveto vero taji. — Nasproti pa tacega uradnika in gospoda, ki kot pošten kristian cerkvene zapovedi spolnuje, in u življenju in djanju pravo vero razodeva, zelo zelo u časti imej; zakaj njegová vera je móčna, ker mu je posvetna modrija in papirnata učenost ni zadušiti mogla; in njegovo serce je istinito in volja poštena, ker se strupni sapi nevernega časa in spridene izobraznosti ni omamiti dal; on tihoma s svojim izgledom veliko dobrega učini u fari in celi okolici, in na-nj se je zanesti, njegove povelja so k pravému pridu, njegove sodbe nejednostranske, njegov svét dober in pravičen, — ker tak mož, ki rad k Bogu in Kristusu z drugimi ljudmi u cerkvi moli, si tudi spomni in spozna, da je od Boga postavljen, in da bo enkrat sam pred Bogom na sodbi stal, in da so vsi ljudje njegovi brati u Kristusu. Tacega uradnika zelo zelo u časti imej; Bog ga bo častil, in kogar Bog časti, njega tudi ti u časti imej.

In h koncu naj še eno skrivnost razodenem stran teh keršenih nevérnikov, neko prav skrivno skrivnost, koje nobeden med njimi

drugemu ne zaupa, da si jo ravno vsak vedno u sebi nosi. Namreč vse take napuhnjene gerdúne, ki Kristusa tajé in morijo (bi ga ne le iz sveta, ampak tudi iz nebes radi potisnili, naj bi njih roka dosegla), vse take večkrat o samotnih urah peklenska groza obhaja, in se jim u glavi verti, kakor bi zemlja pod njimi pokala in jim brezen odpírala, ali pa kakor bi čuli trombo, da jih kliče na sodbo. Enega take, družega enake misli in prikazni plašijo, in bi jih le radi za prazne muhe imeli, — to-raj jih iz glave izbijajo, kakor vejo in znajo, eden s svojim poslovanjem, drugi s pogovori in branjem posvetnih knjig in spisov, še drugi z veseljanjem in kratkočasi. Tako se trudijo in mamijo, toda červa, ki jih gloda, in od ktereга Kristus govori, vender zamoriti ne morejo. To je navadni blagor gosposke nevére, ktereга si pa drugi drugemu prikrivajo.

Še mnogo bi bilo oméniti od tega, kaj je še volja božja, in kaj bi še in še storiti moral, da ne bi po hinavski molil: „zgôdi se tvoja volja!“ Toda razlaga te prošnje mora tudi enkrat konec imeti. Le marljivo hôdi k pridigam in keršanskim naukom, rad prebiraj poštene in pobožne bukve, vprašuj svojo vest, gledaj, kako ta ali una bogoljubna duša živi, potem boš še več zvedel, kaj je volja božja. Vsako jutro prav terden sklep ponovi po božji volji živeti, in se prašaj zvečer, ali si storil tako; uživljaj utrudeno voljo z molitevjo in sv. zakramenti; misli pogosto o samotnih urah na Jezusa Kristusa, in prašaj se več-

krat: kako bi On storil u moji zadevi? — In tako ti bo zmiraj ložej in prijétnej voljo božjo storiti, in nazadnje ne boš odstopil od nje, naj bi tudi nebes in pekla ne bilo. Na tem pa je nazadnje vse ležeče, ali si voljo božjo storil ali ne. Zakaj na vratih nebeških je z živimi čerkami napisano: „Ne vsak, kdor mi pravi: Gospod, Gospod, bo u nebeško kraljestvo prišel, ampak le ta, kdor voljo nebeškega Očeta dopolni!“

U mlajših letih sim hotel kaj svetá viditi, in sim potoval kakih sto ur daleč u ptujo deželo, u daljno mesto. Skozi mesto pelje dolga cesta, na obeh stranéh visoke hiše, in vse, kar pogledaš, je staro, resnobno, častitljivo. Na koncu mesta so velike vrata, in malo naprej stara visoka stena nasipanih kamnov. Že prej sim slišal, da na uni strani, ravno pred in pod kamenito steno morje leži. Sim že toliko bral, slišal in sanjal od prestarega čudnega širocega morja, pa ga se svoj živ dan nisim videl nikoli. Zato sim nekoliko časa še zadej postal, preden sim zadne stopinje tjekaj storil, kjer se morje odpre. In zdaj se mi je jelo serce tresti in u globoki duši čudno kipeči; in sim si vošil, da ne bi bil nihče blizomene, in da bi bil še dolgo tukaj stal in občuteval, kako je človeku pri sercu, kadar je pervikrat prav blizo morja, in ga še ne vidi.

In zdaj sim stopil še posledne stopinje, in stal sim na kviškem, — in kot bi trenil, pred mano in pod mano bilo je — morje!

Morje, kako neizmerno in veličansko! — bil bi na kolena padel in ga molil, ko bi vedel ne bil, da je eden še večji in veličastnejši, On, ki ga je stvaril in izlil po neskončni širjavi. — Kako mogočno kipijo sinji valovi, in se péniyo bele brazde vodá, kako neprenehom pljuskajo proti bregovom, pa se spet urno pogrezajo nazaj u neizmerno krilo temnega morja! — Kako vre in šumi in bobni silovito vodóvje, kadar vsakih šest ur pritaka, se spenja na kviško, se po planem valí in bregove zasega! — Kako ziblje in prekuca velikanske barke u svojem naročji, in si z njimi igra, kakor bi bile le drobne trešíce ali slamnate bilke! — In če se oko, kar naj dalje more, po morskem krogu ozira, kje je li konec? Nikjer konca ne vidiš, kakor bi imel neizmerno večnost pred sabo, in nazadnje se morje in nebo strinjata, in oko več ne razloči, je ondi li voda ali nebo!

Ko sim se tako po morju oziral, sim bil neznano, silovito ganjen, — in kakor u morju viharnem začne tudi u globini moje duše vreti in šumeti, in čutje mí hoče posili persi raznesti in se različi u neizmerne daljine. — In kakor je morje iz neskončnih globín in širjav svoje sreberne pené in sinje valove kviško škropilo, kot da bi hotlo z nebrojno rokami nebo objemati in ga moliti: tako se je tudi moja duša kot na valovih dvignila kviško, in je jela Boga, ki je nebo in zemljo in morje stvaril, hvaliti, moliti in visoko slaviti. Res, da ti morje si sicer veliko, neizmerno in čudno, in da s svojimi valovi in veršenjem noč

in dan hvališ stvarnika in veličanstvo njegovo, kakor bi bilo velika harpa ali od Boga stvarjene orgle za visoki tempel natore; — toda moja duša je še večja, še bolj neizmerna in čudna ko ti, kajti ona pozna Njega, ki je stvarnik obeh, morja in duše, in ona bo brez konca in na véke živela; kakor sam Bog. — Toraj naj bo tudi duša človeška kot ubrana harpa, kot svete orgle, ter naj noč in dan hvali Boga in ga slavi z mislijo, z besedo in djanjem! —

O človek, ako že nisi popolnom otèrpnjenega in zamerlega serca, in bi le enkrat prišel k veličanski prikazni, do sinjega širocega morja; gotovo bi se posledna iskríca vernega božanskega čútja u tebi, naj si še tako borno tli in globoko zasuta bo, spet užgala in žarno zaplamenéla, da bi iz ginjene duše zaklicati moral: posvečeno bodi tvoje ime; pridi k nam tvoje kraljestvo; zgodi se tvoja volja; kakor u nebesih, tako na zemlji! — — — in ves notranji boj bi utihnil, in mergolenje posvetnih nečimernost, skerbí in željá bi nehala u persih, — in oproštena duša bi jela prepevati kot angeljev truma na sveti večer, in bi si perut želela kot kerub, da bi se dvignila med nebo in morje u daljno neizmernost!

Zdaj pa nekoliko postoj, preden dalje bereš, da se ne boš hipoma prehladil; kajti kar zdaj pride, je ledeno in merzlo. — —

„Je že prav (tako se mi eden bravcov nevoljno in z zgerbančenim čelom oglasi), je

že prav, kdor je brez žene in otrok, in je zdrav, pa da ima rejeno mošnjico, že lahko po svetu hodi in morje ogleduje. — Nas enemu pa take nedeljske mûhe nikakor ne vha-jajo u glavo; čern dim hudih skerbí se noč in dan vlačí med nami, in nam stopa u možgane in sapo zapíra, ter večkrat člověka zadušiti hoče. Zdaj eden od gospóske priletí, ki ima belo sukňo pa pol sablje na strani, in peklí in stiska človeka; srenjskí davek še ni plačan, obresti sim še dolžen, čevljar me terja, otroci se množijo, sukňice so jim že prekratke in sklede premajhne; dnar je redek, zaslužka ni nič, vse je drago, in ona še pokašľuje in boleha, da ni za delo; — — večkrat že ne vem, kaj bi počel, — in ne vem, kake misli me obhajajo, — ko bi greh ne bilo, kar —“

Stoj! in ne izgovôri peklenske besede, ktero ti huđôba u glavo šeptá. — Revni srotej, o ti revni revni srotej, pojdi raji u tíhi hram, sklêni svoje roke, vzri se skozi okno proti visokemu nebu, ter milo in verno zamôli:

Daj nam dans naš vsakdanji kruh.

1. *Daj nam dans naš vsakdanji kruh.*

Čuden je tisti evangelj, evangelj od vrabčev, ali kakor nekteri zovejo, od vrabeljnov. Ondi je namreč pisano (zdi se mi, sv. evangelist Matevž jo je zastavil) takole: „Ali ni sta dva vrabca za en vinar na prodaj? in vender povem vam, le eden zmed njih ne pade na zemljo brez volje vašega očeta“.

Le poglej no enkrat tako živalico; človek bi mislil, da je prav revna trapica vrabelj u svoji bornej suknjici, in u kratkih irhastih hlačicah brez nogovic in čevljev, kakor kateri ubog fantalín s hribov. In ne zna lepo žvižgati, in ima čisto malo možganov in pičlo pamet, in tudi sicer nič ne zna. Ktera druga tica jo jesen odrine, in se po ptujih deželah kaj ogleda in poskusi; vrabelj pa celo leto in svoj živ dan ostane domá u svoji vasi, in je ondi gostač do smerti. Druga tica si čedno

fletno gnjezdo napravi, šinkovec, snica in lastovca, vsaka po svoje prav umetno; vrabelj pa je ves zanikern in práv potepuh med tiči. On se rad u ptujih prebivaljših potika, in se postavim u lastovkno gnjezdo vseli in zvali, nazadnje pa še ne práša: kaj sim dolžen? ampak jo kar potuhnjeno brez plačila odferkne; ali pa iz néumnosti svoje avšasto gnjezdo kam natakne, kjer je zlo nevarno za-nj in za mlajše, in ga slabo z okorno slamo nastelje. In ker vrabelj nič ne umé, in nima nič ljubeznjivega, in nobenega rokodela ne zna, in tudi pevske žile nima: tedaj tudi nikjer ni zlo obrajtán, ne pri ljudeh in ne pri živalih, in povsod ga imajo le kot za merčesa, tak neko za izveržek med tiči, zlasti ker zlo žre, kakor jésihar kričí in nič ne koristi. In vrabeljnov tudi povsod dovolj najdeš (so kakor judi po vsem svetu razkropljeni), in ne sejejo in ne žanjejo, in vživajo od tega, kar drugi sadijo. Zato tudi nihče za greh nima, kacega vrabeljna ubiti, če mu le blizo more.

In vender se še nikoli ni slišalo, da bi bil kateri vrabelj obupal in se obesel, ali si vrat odrezal ali pa u vodo skočil, ali da bi le kaj zlo u skerbéh bil za jutro ali za prihodno zimo. In ima popolnom prav vrabelj; ko bi si hotel za tega del glavo beliti, bi bil trap, ko bi tudi pamet za to imel. Zakaj bodi si rávno taka polvinarska stvarica, tak vrabelj clo malovreden, in če tudi prav nič ni škoda, še majhna ne, ako enega zmanjka: vender pri vsem tem borno vrabče dobro spo-

zna in vé, da je pod varstvom in oskerbništvom Gospod Boga, in da mu on vsak dan mizo pogerne in potrebnega krušaja daje. In le preudarimo stroške, saj poverh, ki so u ohranitvo in življenje enega vrabelca potrebni.

1. Stroški za živež. Vrabelj hoče vsak dan kaj močnatega ali pa kaj mesenega, in o praznikih od obojega; bodi si že par zernov žita ali novega graha, ali bodi si kak zamišljen keberček, ali ena klobasica gosence ali kaj tacega. In še le pozimi oskerbljenje tacega vrabeljna ni ravno majhna težava. Ako je postavim cel dan sneg šel, in je vse zamedeno, vrabelj vender le hoče vsak dan svojo hrano imeti, in ne malo bi jel kričati in razsajati, ko bi ne dobil, kar mu gre. Kje je pa vstani kaj dobiti, kadar je vse s snegom zagernjeno? Kopati vrabelj ne zna, berčiti ga je sram, in krasti nima vselej prilžnosti. Kar se pa na cestah in po dvoriših, kjer so sneg zgodaj na stran spravili, pobrati dá, je pač malo, in se priplazijo še drugi stradovci, ki imajo večje gerla in hujše kljune, šinkovci, sternadi in tolstoglavne vrane. Pa vsim tem težavam ukljub tak trapast vrabelj vender vsako leto celih 365 dni svoj pošten živež dobiva, in že od daleč se mu pozná, da od same brezskernosti je ves poreden.

2. Obléka. Kakor so ljudje vajeni, tako tudi vrabelj; on se tudi noče slabše nositi, kakor drugi njegovega stanu, ampak se oblači, kakor je pri vrabeljnih ravno nar novejša šega. Vrabelj, če le prav presodiš, je veliko boljše

oskerbljen, kakor si marsikdo misli. Skerbnjše, kakor premožna mati svoje dete, ga Bog oblači, tako, da ga ne zebe, kadar je mraz, in poléti se ne potí (jaz že nikoli še nisim videl vrabčjega potú). Le poglej, kako ponosno gospod vrabelj na žlebu postopa, in vrabčela se kot gospa na strehi sprehaja. Glej, kako ima lepo pisano suknjo in prirezane škrice, in kratke svilnate (židane) hlačice, in lične čevljice iz rudečega usnja, vsak dan kakor na novo olikane ali „zbiksane“ — in mu ni treba ne služaja ne dekile, ne šeti ne kertače. In na glavi nosi iz žameta kapco, in vsa obleka je svitlo pisana in barva stanovitna, da ji ne škoduje ne dež ne sonce, dasiravno nikoli seboj ne vlačí ne strehe ne strešice (ne „omréle“ ne „parasóla“); tudi se ne zamaže in ne razcaplje, rázún ako bi se s kom spoprijel in u prepíru razcukati pustil. Spomlad in jesén mu pa Gospod Bog novo suknjo poméri, vrabelj se namreč misa ali muzi. Jesén mu lahko poletno perje, in spomlad tolsto zimsko perje odpade, in dobí vsò drugo opravo, kakor je za nov letni čas primerna. In staro obleko, še ne da bi jo judu prodal ali komu drugemu spečal, ampak jo kar proč verže. Gosposki strežaj ali pa kočjaž dobíva le na vsake dve leti novo opravo od svojéga gospoda, tak vrabelj pa dvakrat na leto, in mu ni treba ne streči ne kočjažiti. In kako lepo se mu vse prileže! On, ki mu robo daje, mu jo tudi sam ureže in sošije. Zato tak vrabelj ne hodi, kakor semtertje kateri napolškric na

kmetih, kojemu je mestni šivar suktnjo skazil, ali pa kot kateri vojaški novinc, ki mu opravo naštulijo, ki ni za-nj narejena; — ampak njemu, namreč gospod vrabeljnu, se vsa obleka udá, kakor bi mu bila ulita ali izrašena iz njega, — in je vender le vrabelj, med brati komej pol vinarja vreden.

3. Naúk in izreja. Tak vrabelj ima od natore slabo neumno glavo pa nemirno kri, in je ves raztresen; ga u šolo dati, bi bil vsak krajcar zastonj. Zato nič ne zna in ne ve, kadar med svet pride, in od družih ljudi si ne dá nič dopovedati. Koliko nevarnost za-nj! Tukaj je mačka, sova, kuna, ondi poradni dečki, clo šmentane kure in petelini: vsi ti imajo piko na vrabeljne, kakor bi bili goli cigani ali pa capinasti brusarji. Kdo bo bédastemu vrabeljnu skozi vse te zanjke in smertne nevarnosti pomagal? Glej, Bog je majhnega bornega tička sam podučil, kako naj se varje. Bog mu je dopovedal: ako pride človek, že nar manj deset stopinj pred njim proč in kviško-zlêti; če pride mačka, jo sicer smeš ene stopinje bliže pustiti, toda skerbno jo pred očmi imej, da skrivaj na-te ne šavsne; na kuro, to kokotavso, ti pa skoraj clo nič ni treba porajfati, tudi petelína, kaj bo ta kikirikavs! se nič kaj ne boj, še kviško ti ni treba zletêti pred njim, ampak samo nekoliko na stran fêrkni, kadar te pri zobljanju iz nevošljivosti kavsniti hoče.

Dalje bi bilo še mnogo govoriti tudi od pohištva vrabeljnovega, in od njegovega zdrav-

vja in veselja, in kako se mu še posebno staniše odloči, in se mu slama u posteljo in po-verh mehka pérnica in več živeža daje, ka-dar enkrat ženo in otročajev dobí; pa že iz rečenega se dovolj vidi, da se vrabelj k pre-možnim srednim stanovom šteti sme, t. j. da ima svoj pošten prevžitek in sme zadovoljen biti. —

Ljubi mož ali žena, samec ali samica, morda meniš, da sim zdaj samo norčije ugan-jal, in ti morhiti kar ne dopade, tako smešno stvar brati, kadar je od božjih reči govorjenje. Pa ta reč, kakorkoli se ti smešna zdi, je ven-der poštena in resna, in imam popolnom pra-vičnihr uzrokov, da sim tako pisal.

Glej, naš Gospod Bog je nebo in zemljo stvaril in morje, in je celo natoro prelepo okinčal, da se ljudje in angelji lahko zgledu-jejo nád-njo. Vesoljni vidljivi svet je namreč kot veliko sveto pismo, polno prilik, pripodob in naukov. Vse stvari, ki se vidijo, imajo svojo prelépo visoko pomembo.

U to versto spada tudi povest od vrabelj-na. Marsikdo bi se čudil, kako da je zamo-gel usmiljeni Jezus u sv. evangelji vrabeljna, to revno zaničevano tičico, nam za priliko in nauk postaviti. Pa kar je Oče stvaril, to se tudi Sinu ni preborno zdelo, nam u nauk ka-zati; toraj tudi mi nikar ne bodimo preimeniti, u tej čudno-resnični vrabeljnovi povesti nauka in tolažbe iskati.

Glej, Bog tedaj vé za vrabeljna in skerbí za-nj; to nam Jezus Kristus priča, in to tudi

sam lahko vidiš, če živalico nejednostrano presodiš, kako je z ljubim kruhejem, z obleko in z vsem potrebnim previdena. Sevêda, kdor je z dušo in telesom le u svoje rokodelstvo, u kupčijo in dnar, u njivo in gnoj zakopan, ta misli, da se Bogu blezo taka godí, kakor kteremu župañu na kmetih ali u mestu; da namreč Bog tudi ne more vsega prezreti in se z vsako stvarico ukvarjati; da mu večkrat dostojne sprevidnosti in moči manjka; ali pa mu prenadležno je; da toraj le poglavitne reči in zadeve vladati zamore, malénkosti pa, postavim tacega vrabeljna, u némar pusti, — naj se mu godí, kakor samo od sebe rado. Kdor pa od Boga tako misli, on ne veruje u pravega Boga, vsegamogočnega stvarnika nebes in zemlje, ampak u lesenega malika, kojega si je sam izrezljal, in ki ne vidi in ne sliši in se ganiti ni kos, kajti nima življenja.

Kakšen Bog bi bil to, ko bi več ne vedel, ne zamogel, ne storil — in ne ljubil, kakor kar si osmojeni možgani množega posvetnjaka domišljujejo! To bi bil Bog, da se Bogu smili, — proti pravemu Bogu ravno toliko, kar prižgana žvéplénka proti žarnemu soncu. Jaz pravim: Kdor vesoljno veličansko sostavo neba in zemlje vláda, on mora vstani býti tudi male stvarice vladati. Kje li je mejnik in konec za oko, za roko in za serce božje? kje on neha viditi, kje neha činiti, kje neha ljubiti in se usmiliti? Ko bi u tej reči kteri mejnik in konec bil, to bi bil pač reyen Bog, — to bi ne bil Bog!

Že prerok proti Bogu tako govori: „Ti vse, kar je, ljubiš, in nobene svojih stvari ne zaničuješ, in nisi ničesar stvaril, kar bi sovražil.“ Ako pa Bog za vse, in kakor nas beseda božja, pamet in skušnja uči, clo za malovrednega vrabeljna skerbi, tak te prašam: je li mogoče, da bi Bog bornega neumnega tička, ki nič od Boga ne vé, in mu vekomaj hvale vedel ne bo, marljivo preskerbel, — in nar blažje stvari, svoje podobe, svojega otroka, drago odkupljenega človeka bi pozabil?

Ne bodi tedaj tráp, če ti hudo gre, in ne delaj si sam britkosti in težkega serca zavolj živeža za jutro in za tri dni. Saj še osel ušes ne pobeša in si glave ne beli, kje bo juter svojega osata in slame dobil, — in je vender le osel. Neka žena je straň tega prav čeden nauk dala svojemu možu.

Mož je bil rokódelec, in si kar ni opomogel. Zdaj še huda draginja vstane, dela mu pomanjkuje, in kar si zasluži, mu dolžni ostajajo. Bilo je že po sv. Mihelu, in najemšino za stanovanje je bil še na dolgu. Hišni gospodar ga je že enekráti terjál in z beračem pital, in zadnikrat mu je žugal, da mu hoče njegovo ropotijo na ulice znósiti, ako mu u 14 dneh ne plača. Njemu in ženi se zlo hudo godi. Mož ves obupen in pobitega serca prihaja, in svojo revo britko britko tožuje. Žena je bila kristianska in verna duša, in si na vso moč prizadeva, obupnega moža potolažiti. Pa vse je zastonj.

Eno jutro je pa tudi žena vsa žalostna, noče kosilčati ne govoriti, in se na jok derži. Mož je še nikoli take ni videl, in bi rad vedel, kaj ji je; „ali si bolna?“ jo praša? „Oh, je djala, bolna nisim, pa strašne sanje sim necój imela, da si jih skor povedati ne upam.“ Kaj se ti je sanjalo? jo radovedni mož popraša. „Sanjalo se mi je, da je naš ljubi Bog umerl, in vsi angelji so ga h pogrebu nesli, in se milo jokali, in tudi jaz sim se britko solzila, da je ljubi Bog umreti moral, in še zdaj me serce boli.“ „Oj ti prismođa!“ ji mož veli, „ali nè veš, da Bog ne umerje? On je vselej bil; in vselej bo; stari Bog vedno živi!“ Pri teh besedah je žena hitro vesela, moža za obe roke prime, in jih sklene u svoje roke, mu prijazno u obraz pogleda, ter reče: „ali tedaj še živi stari Bog?“ Ves začuden ji mož odgovori: „i kaj pa, da še živi, kako vender zamoreš tako otročje prašati?“ Zdaj žena še ljubeznjivše možu u kalne plašne oči pogleda in reče: „Ako pa stari Bog še živi, ravno tisti Bog, ki naji je že 40 in 50 let do te ure ohranil, zakaj si pa zaupanje u njega zgubil, kakor da bi Boga več ne bilo? Kakor ni umerl, se tudi spremenil ni, in kakor je za naji skerbel, ko sva oba še nezmožna otroka bila, tako še danskerbi za naji in za najne otroke. Nikar vender ljubemu Bogu te sramote ne delaj, da bi va-nj ne zaupal!“ — In ko mu žena tako prigovarja, se zjasni njegovo lice, po dolgem času se pervikrat spet zasmehlja in reče: „prav imaš,

ljuba žena, ti si bolj modra in kristianska ko jaz; posihmal bom u Boga bolj zaupal“. — In res je storil tako, in Bog mu je jako pomagal. —

Le sam povej: Ko bi huda lakota prišla, in ti bi imel dvoje ali troje ali še več otrok, in le en sam hlebej kruha, kako bi ga razdelil? — Glej, otroci kol tebe stojijo, ter svoje rósne oči in medle ročice k tebi povzdigajo in milo prosijo: „atej, mama, ljubi atej, dajte tudi meni, le saj majhen kosček kruha mi dajte, oh grozno sim lačen!“ — Ali bi zamogel svojemu otroku u miló blede lice pogledati, in njegovo britko javkanje poslušati? ali bi zamogel z mirnim sercom in hladno kervjo kos kruha odrezati, da bi ga sam pojedel, ostalega pa u skrinjo zaperl za juter, in bi otroku nič ne dal? in ali bi zamogel gledati, kako tvoje dete, ki pod milim Bogom nima družega kot tebe, na stran gre in velo glavico na steno nasloni, in britko joka, tako britko, da se pred hišo čuje, ker se ga še oče in mati usmiliti nočeta? Bi li zamogel tak biti? Ne ne, nikakor in po nobeni ceni tega bi ne bil vstani. Vem, da tudi ti bi raji tako storil, storila, kakor neka mati na tisti barki, koju je ne daleč od Škotie vihar na skalo trešil. Barka se razbije, kdor je utegnil, se je u čolnič otel, pa tudi čolnič potóne, — in le en sam kos razrušene barke, ki se je u skalo-zarinil, nad vodo ostane. Ljudje ob brégovju so sicer od daleč videli, da se je ena barka razbila, toda zavolj hudega viharja, ki kar ni potihnil, so

bili še le čez osem dni vstani, do skale pri-vesláti in pogledati, kaj je ostalo. Najdli so samo omenjeni kos barke nad skalo, na njem pa mládo ženko mertvo ležati, ki je majhno dete na persih imela. Pod persmi so ugledali kervavo rano, katero si je sama z ojstrim žreblom storila; le še majhno kerví je iz nje cerlélo; kojo je dete željčno sesljálo.

Zdaj pa te prašam: Kdo je dobrotljivši in milši, ena mati ali Bog? Ali ni vsa ljubezen, milina in serčnost u tebi le kot májcina iskriča, ki je padla iz plamenečega serea božjega u dušo tvojo? Spomni se milionov in milionov očetov in mater na zemlji, milionov in milionov starišev, ki so od začetka sveta živele noter do te ure, — in njih ljubezni, ki so jo imeli in imajo do svojih otrok: kdo je vse stariše, clo hudobne, prisilil svoje otroké tako ljubiti? In ker je taka ljubezen tako lepa lepa, in ker jo je Bog vsem starišem, in tudi tvojemu očetu in tvoji materi u serce dal, ali je ne bo tudi sam imel? Ali je morda človeku véco ljubezen u serce dal, kakor jo sam ima? — Zato le terdno vervaj u neizmerno ljubezen božjo! Nikoli se prigoditi ne more, da bi kdo molil: „Oče naš, daj nam dáns naš vsakdanji kruh!“ in da bi Bog odgovoril: „nočem, pusti me pri miru!“ Če beračica pred oknom Očenaš žebra in ubogajme prosi, in gospodar je ravno nevoljen ali pa nima ne drobiža ne kruha, jo u navadi z besedo odpravi: „le idi, Bog ti pomaga!“ Kadar pa pri Bogu poterkaš, in prosiš: „daj nam kruha!“ — ti On saj reči

ne more: „Bog ti pomagaj!“ saj bi sam sebe u besedi vjel.

Morbiti pa misliš: Bog ima sicer dobrotljivo serce, samoda vsem pomagati ne more, nas je preveč; in kakor bi bil Bog više ljudi stvaril, kot kar jih preživiti zamore. Bomo vidili!

Od preroka Elia u starem zakonu se bere: „Podal se je u Carfat; in ko pred mestne vrata pride, glej, je bila ondi udova, ki je derva pobirala. Zakliče jo rekoč: prinesi mi malo vode u posodi, da pijem. Ko je pa šla po vode, ji še zakliče rekoč: prinesi mi tudi grižlej kruha u roki. In ona je rekla: kakor res Jehova, tvoj Bog, živi! nimam nič pečenega, razun pest moke u omari, in malo olja u verču; in glej, zdaj bom betvo derv nabrala, in potem šla, in sebi in sinu spekla, da jeva in potem umerjeva. Na to ji reče Elia: Ne boj se! idi in stori, kakor si rekla; toda nar prej meni kaj malega speci, in mi sem prinesi; za-se in za sina pa potem napravi; kajti tako govori Jehova, Bog Izraelski: moka u omari naj ne bo pošla, in olja u verču naj ne zmanjka noter do dneva, da bo Jehova dal dežja na zemljo. Tedaj je šla in storila po besedi Elia; in je jedel on, in ona, in vsi u hiši; in od tistega dneva moka u omari ni pošla, in olja u verču ni zmanjkalo, po besedi Jehova, kojo je govoril po Eliu“.

Pa ti mi lahko berž u besedo sežeš in rečeš: „kaj tacega se pa dan današni več ne zgodi; in k temu je bila to le majhna družinca,

dve ali tri osebe; in verh tega še skoraj ni verjeti, da bi bilo res tako bilo“. Jaz sim pa na tvoje vmesjezljanje že z odgovorom pripravljen, kakor vertnar na kerta, in rečem: Še zdaj, še zdaj se kaj tacega, in še kaj čudnejga zgodi. Jaz namreč še neko večo omaro in veči verč poznam, kakor sta bila omara in verč uboge udove u Carfatu. Udova je iz svojih obéh posód cele 3 leta jemala moke in olja; iz velike posode pa, kojo jaz menim, ljudje že več tavžent let moke in olja jemljó, pa ne le moke in olja, ampak tudi mesa in raznega sočivja za prikuho, in sladkega vinca.

Na naši zemlji več kot 1000 milionov ljudi ob enem živi, in skoraj vsi ti po večkrat na dan jesti hoté. In ko bi nam le toliko živeža za vselej odločenega bilo, kar ga je zdajle na zemlji, in vsi ti milioni bi jedli vsak dan, in še po večkrat na dan: tak obljubim, da u enem ali dveh letih bi čisto vse pojedli, še pomije, in nazadnje bi se že merve in slame, usnja in clo človeškega mesa lotili. — Toda kaj tacega se ne bo nikoli prigodilo; zakaj Bog ima grozno veliko omaro, velik sod, veliko mesnico, veliko klét za korun, za repo in za ostalo sadje, — in vse te shrambe imajo čudno lastnost, da se nikoli ne spraznijo, če tudi milioni dan na dan iz njlh zajemajo.

Glej, to je ljuba zemlja naša, ki ima čudovito krepost, da vsako leto obilno in stoterno poverne, kar ji o setvi posodiš. Da, to je prav čudno čudno, dasiravno ljudje, ki se vedno z zemljo pečajo in u njej štefnajo,

to nar manj pomislijo, in se nič ne zavzamejo. — Vzemi gručo zemlje ali kepo persti u roko, in jo ogledaj zgoraj in spodaj, spredej in zadaj in počez, kar nič ne boš zapazil na njej, kar bi bilo moki ali olju, korunu ali repi, stročju ali zeljni glavi, bizeljskemu ali ljutmerskemu vincu, ali pa duhtečim cvetlicam le kolikaj podobno. Pa vender iz tote črnkaste kepe se izcimi podoba, barva in lepota, dišava, sladkost in tečnost; zakaj zemlja je skrivnostna čudovita fabrika, ki neprenehoma, noč in dan, prede in tka, žge in kuje, precéja in kuha. Bog je u zemljo prečuden neizprazljiv hram vsega telesnega blagodara vložil, ki obilno zadostuje vsim ljudem na zemlji, in njih otrokom in unukom noter do sodnega dneva.

Ozri se o katerem sejmu ali cerkvanju na mergolenje nebrojnega ljudstva; ali poglej enkrat neizmerno rajdo vojakov, kadar iz mesta pribobnajo; ali idi enkrat u prav veliko mesto, in se vstopi na vogel velikih ulic; in gledaj ljudi, kako vse križem gomzijo in gori in doli mem tebe dirjajo in tekajo, tolsti in medli, stari in mladi, imenitni in borni: glej, vsi ti hočejo dans jesti imeti, in se ti prav nič ni treba bati za to, — vsi bodo dobili, kar jim gre. In taisti, ki vsak dan milionom in milionom ljudem mizo pogerne, bo tudi za-te, srotej, še kaj imel in ti dal, kar je treba, kakor je storil od tvojega rojstva noter do te ure, ko to knjižico bereš.

Glej, On premožne ljudi nagiba, da revežem pristopijo, ker pravi, da to, kar sro-

tejem storijo, jim hoče tako zarajtano biti, kakor bi bili njemu storili, in da vsi tisti bodo enkrat pri sodbi slabo obstali, ki niso usmiljenja imeli z revnim sobratom in sestro na zemlji. Pa vem, da s tem še nisi zadovoljen, in da bogatini imajo mnogokrat slabo vero in skopo dušo, ter večkrat neradi dajo. — Toda Bog nikakor ni tak star možej, kakor se u nekterih bornih cerkvah upodobljen vidi, in kakor bi bil gospodarstvo in hiševanje že davnaj bogatinom izročil, in si premalo pravic izgovoril, da zdaj sam nič pomagati ne more. Ne tako, ampak Bog je in ostane vekomaj sam gospodar in lastnik, in še vekomaj sam ključ ima od vsih hramov in od hiše. Če ti ljudje, ktere ti je Bog za bližnje dal, dolžni ostajajo, On ti dolžen ostal ne bo; če so njegovi podajči zanikerni, On sam pristopi in pomore.

2. Daj nam dans naš vsakdanji kruh.

Fantek tik ribnjaka stoji in kamne luča žabam po glavah, ki jih iz vode molijo; tu in tam se ktera potukne, toda kmalo spet svojo trivoglato žabjo glavo kviško pomoli, in kakor bi se ne bilo nič zgodilo, znovega svoje zoperno ragljanje prične. Tako, se mi zdi, sim tudi jaz s člankom 1. tvoje dvome in vgovore le za malo časa, kot žabe s kamnom, se potukniti in umolkniti prisilil; toda kmalo se spet tu in tam spenjati in stokati začno, blezo takole: „I saj verjamem, da je Bog veliko reči stvaril in zemlji tako rast dal, da bi vsi ljudje

z živinco vred lahko do sitega imeli; pa kaj, ko je vse le strosil in verget na zemljo, kakor svoje dni mnogi pervak ali velikaš pest dnarjev med ljudi, češ: „razdelite si!“ Ljudje berž planejo, in eden prav veliko dobi, eden pa se spodtakne in pade in vse zamudi, in še drugi le kaj malega izpipljejo, ali pa tudi nič. Na svétu ni nobenega pravega reda, in ni nič po pravici razdeljeno; kako bi se tedaj zanesel na Boga? In ti pisatelj si malo pred clo sam povedal od ene matere, ki je svojemu detetu kervi iz serca sesati dala, in je sama lakote in vsega hudega konec vzela. In tudi še marsikaj družega je, kar človeka nič manj ne tare kot lakota: dolgovi, bolezen, nepre-skerbljene hčere, pomanjkanje poštenega ob-lačila; sina so mi u vojasino vzeli, in sam sim že star in betežen in nisim za delo, vse gre rakovo pot, — in kaj je še družega! — vas eden, ki bukve pišete, ne vé vsega, kje bor-nega človeka čevelj žuli, in kaj vse mu živ-ljenje greni“.

Si vendar enkrat pri kraji s svojim sto-kanjem? Preden dalje bereš, zdaj narj prej luč uterni (ako zvečer bereš), da boš brez pomude bral, kar zdaj pride. Tudi jaz bi rad u tvoji glavi luč uternil in popravil, ker zdi se mi, da zlo mračno berlí.

Pač res, da marsikdo ima veliko dnarja u skrinji domá, ali pa na obresti izposojene-ga, veliko več, kot kar mu je treba; in u mnogi koči ali bajti, ki ima s papirjem zama-šene okna, je malo malo premoženja, smeti

pa veliko. Toda to ni slepa sreča in slepa razdelitev; ampak dve reči ste tega krive. Ako si reven, grozno reven, si ali ti sam kriv, ali pa je Bog kriv.

Ti si kriv 1.) ako pridno ne delaš. Apostol pravi: „kdor ne dela, naj tudi ne je“. Pa ljudje imajo u tej reči večkrat čudno navado. Ravno tisti, ki so pri skledi in pri bokalu nar hujši in nar pridniši, so velikrat pri delu strašno otožni in leni. Taki lenuhi za kratko in slabo delo veliko jesti pa veliko plačo terjajo; pa le redko se jim po volji zgodi, zato morajo zlo in velikrat stradati. Gospod Bog je nalaš tako naredil, da zavalúhi, ki veliko delati nočejo, u navadi tudi veliko jesti nimajo, ker bi sicer bili pretolsti in trebušni, in bi tudi na duši gnjiti in smerdėti začeli. Toraj je kaj prav, da želodec tacega postopača večkrat u potrebo pride in góde, — to je potreben post in zdrav počitek za-nj. Kajti u tej reči je taka:

Zdrava moč in pa priložnost, ki jo človek k delu ima, to je ključ od božjega hrama, kjer je kruh shranjen. Če pa kdo ta ključ proč verže in roke križem dene, je sam kriv, da se mu hudo godi. Druga je, ako je kdo betežen ali pa če dela ne dobí. Judi u pušavi so mane iz neba, in vode iz suhe skale dobivali; na Kananskem pa ne več, ondi so si morali vsakdanjega kruha sami pridelati.

Da se ti hudo godí, si ti kriv, ker si znabiłi 2.) oskrunjevavec nedelje in praznikov, skercena duša in k zemlji pripognjena stvar,

ki po trebuhu lazi in prah žre. Sim že sprede-
 dej od tacih gerdunov govoril, ki z delom in
 posvetnim opravkom Gospodove dni obneča-
 stujejo za sramotnega dobička del. Ne bom
 se dalje s temi slepci ukvarjal; privošim jim
 pa vender, če si nič ne opomorejo in zastonj
 molijo: „daj nam dans naš vsakdanji kruh!“
 Naj bi u ljubega Boga zaupali, in verovali,
 da on je naš Oče, bi nedeljo spodobno obha-
 jali, pa ne z delom nesrečnega dobička iskali.
 Nekatere rokodelce po mestih in terjih je hu-
 dôba že čisto obsedel; u nedeljo cel dopoldan
 pridno šivarijo in smolarijo, u pondelek pa
 praznujejo; u nedeljo zlatemu teletu služijo,
 u pondelek pa svojemu pijanskemu trebuhu. —
 Tebi pa, ki iz skerbi in boječnosti meniš, da
 u nedeljo pred cerkvenim opravilom se môra
 vender še to in uno dodelati, in ne le na Bo-
 ga, ampak tudi na ljudi gledati, ki nam za-
 služek dajó, in bi naročeno delo u nedeljo
 zjutraj radi storjeno imeli: tebi hočem resnično
 prigodbò povedati, da jo u izgled imaš.

Pošten mestljan pride k nekemu rokodelcu,
 kojega pozna, in mu očita, da u nedeljo dela.
 Rokodel pa pravi: „moj ljubi gospod, jaz sim
 reven in moram u nedeljo delati, drugače je
 ne prerijem“. Mestljan mu zaverne rekoč:
 „Ni čudo, da si reven; prav zato si reven,
 ker u nedeljo posluješ, — kako bi ti Bog srečo
 dal, če svetih dní ne porajtaš? Veš kaj, ho-
 čem se s tabo pogoditi; nehaj u nedeljo de-
 lati, in praznúj ta dan, kakor se kristianu
 spodobi. Če ne pred, čez pol leta spet pri-

dem, in ako u nedeljo posihmal ne delaš več, ti hočem vso škodo poverniti, ki si jo imel, bodi si prav sto tolarjev“. Rokodelu je taka obljuba po volji, in obljubi poskusiti. Čez pet mescov mestljan spet pride, in rokodel poterdi, da se je obljube zvesto deržal. „No, koliko ti imam plačati?“ praša mestljan. Čevljar pa reče: „O nič, ne trohice; da sim nedeljo praznoval, to mi ni kar nič škode prizadjalo, marveč mi je blagoslov in srečo prineslo. Pred 5 mesci nisim imel krave, zdaj pa jo imam, in sim za potrebo dovolj preskerbljen z vsim. Lepa vam hvala za vaš svet!“

Ta prigodba, kakor pravim, je resnična, in vem, da kovači, zidarji, tesarji in krovci jo bodo radi brali. Toda kateri yetren „žnidarček“ ali zamišljen čevljar, ali ktera bleda šivila, in drugi taki, ki svoje tihe rokodela lahko skrivaj in brez hrupa uganjajo, — ti in taki bodo kisló gledali, in moji knjižici, ki kaj tacega od njih terja, ne bodo prijatli. Jaz pa se ne zmenim za to, ampak le rečem: bodi pameten in slušaj Boga, ki velí: „spomni se, da saboto (t. j. nedeljo in praznik) posvečuješ!“ — potem bo Bog tudi tebe slušal, kadar moliš: „daj nam dans naš vsakdanji kruh!“

Pa nekteri rokodel si ne dá kar nič dopovedati, in kot lačen krokar vedno le eno žene: „kaj bomo jedli, kaj bomo pili, s čem se bomo oblačili?“ in se plašno ozira, kje je šivanka, kneftra in smola; šivanka, kneftra in smola so mu bogovi, na ktere vse svoje za-

upanje stavi. Za tacega je ravno prav, da mu nesreča stopi na sključen herbet, ki se tudi u nedeljo zravna noče, da bo saj vedel, od kod ves blagor pride.

Da te revšina tare, ti je 3.) morbiti predebela miza pa gizdova (ošabna) obleka kri-va. Svoje dni so kmetje le o božičnih praznikih pa o veliki noči meso jedli, vina clo ne, ali pa le na gostii ali pri težkem delu pili; so pa tudi kaj gleštali. Ti mehkužni rokodel pa malo gleštaš in si težko prišlužiš, in vendar vsako jutro kavo piješ, in hočeš mesa in vina imeti, in rad u kerčmo zahajaš, in na sejme hodiš, kjer nič opraviti nimaš. Po takem lahko verjamem, da si u delgove zabredel, in da te skerb in potreba davi. Pa tudi kmetje se na drago mizo razvajajo in hočejo po gosposko živeti; mesti kos kruha otrokóm zjutraj kavo dajejo, da jih prav zgodaj razvadijo, in ne pomislijo, da kjer pri kmetih po kuhinji kava diši, streha gori. Takim je prav, da obožajo, in svojo prevzetno razvado pokoré. Kristus nas ni moliti učil: daj nam dans našo vsakdanjo kavo, daj nam mesa in vina — ampak le: daj nam vsakdanjega kruha, potrebnega, zdravega živeža. Za potrebno hrano delaj in móli, in Bog ti jo dal bo. Ti ni treba svojega mesa gosposko pitati in mehkužiti in drago jed pripravljati červom. „Kdor u svoje meso seje, bo tudi od mesa žel pogubljenje.“

Taka je tudi z nošo ali oblačilom. Svoje dni si je deklica rokavce in janko sama na-

predla; mati je krilo svoje matere nosila, in svoji hčeri sporočila; tako tudi oče suktnjo svojemu sinu. Zdaj pa ljudje, posebno ženstva, dnar u štacuno znosijo, in si kacega šumečega plenta nakupijo, ki za družega ni kot za prevzetijo in pohujšanje. Mnogo ženstvo košato prišumi, da se je na pragu še zogniti ne moreš; mislil bi, da je kaka gospodična, ko bi ne vedel, da je ubozega bajtlarja hči, ki domá neslano je, in ima okna s slamo zatak-njene. Ravno taka je z možtvi; lulo poprej u zobeh, kakor molek u rokah imajo. Mnogo mlado rokodelče na kmetih se u nedeljo gosposko naštuli in tako „zbiksani“ hodi, da bi ga človek za gospoda imel, ko bi se mu že na praznem lesenem pogledu ne poznalo, da nič ni. Jaz le toliko rečem: Kdor se z nošo prevzetuje in se čez svoj stan ošabno oblači in ljudi slepari, za-nj je spet popolnoma prav, da mu Bog spodnese, in da ga prav u sramoto in revšino postavi. In vsak pošten in pameten človek, ki tako našopirjeno ženstvo ali pa našemano možtvo vidi, si misliti mora: ti si pač malopridna stvar, ako svoje časti u obleki išeš; ko bi bil sicer kaj vreden, bi ne bil štacunarja in šivarja in šivile u pomoč poklical, da naj ti k časti pomagajo. — Nasproti pa take ljudi, ki so premožni (pa ne skopi) in se za svoj stan sicer pošteno, pa vender bolj pohlevno kot imenitno nosijo, take ljudi jaz posebno spoštujem in zelo zelo obražtam; mislim si: ti so znotraj lepi in imenitni, in imajo blago serce, ker jim je málo mar za minljivo poveršino, —

in sim jo skoraj še vselej zadel. — Pa sim se spet predaleč zagovoril; samo to sim dokazati hotel, da prevzetuhom se prav godí, ako pod unanjo prešerno halo pridne srajce nimájo in jim prede za živež.

Primeri se pa tudi lahko, da se kdo vpira in trudi, in misli in rajta, in varuje in hrani, pa vender vse nič ne izda; in da ga ujima, ali ogenj, ali bolezen, ali preveč otrok, ali zgubljena pravda, ali druga nesreča sproti zadeva in u nič pripravlja. Povedal bom, kaj utegne 4.) tega krivo biti. Ti vse le samotež in po svoje ravnaš; naj bi si Gospod Boga tovarša pridružil, gotovo bi se na boljše spreverglo. Idi enkrat u ktero prav kristiansko hišo, in očeta ali mater ali oba na stran pokliči, in reci, da naj ti iz svojega življenja kaj povesta, ali ju pa kar naravnost prašaj, kako sta se vêdla u britkostih in revah, in kaj storila: in zvedel boš, da „Gospod nad nami“ je vselej pomagal, kadar sta z molitvijo prav silovito na njegove vrata poterkala, kakor zapoznjen popotnik o polnoči. On je vstal, in hleb kruha podal. Kakor mnogokrat kateri oče u prijazni ljubezni otroku kaj prideržuje, in se na videz dela, kakor bi mu tega in tega nôtel dati, da otrok potem toliko večje veselje ima, kadar nenádoma vender dobí: skoraj tako tudi ljubi Bog velikrát ravná. On se dolgo dolgo ustavlja, pa kadar nadloga prav do živega pritisne, se naenkrat ljubeznjivo oglasi: „tukaj sim!“ Za kratek čas in

za okrepcanje o soparnih dnéh in nočéh naj ktero resnično dogodbo povem.

Na Nemškem je živel en duhovnik, Feneberg po imenu. Bil je dobra in usmiljena duša in revežem tak prijatelj, da je sam večkrat pomanjkanje terpel, pa u Boga je le vedno zaupal. Enkrat mu je bilo nekaj dnarja grozno potreba, in misli na vse kraje, pa nikjer ne ve kaj dobiti. Pravemu duhovniku pa to včasih veliko skerbí prizadene; zakaj on ima serce za celo srenjo, kot oče za svojo družino, in zlo ga peče, ako u kateri hiši za veliko nesrečo in silo ve, pa pomagati ne more. Na misel mu pride, da je nedavno neki osebi, ki je morala na ptuje u službo iti, in mu je svojo revo tožila, zadne dve križevači ubogajme dal. Tega se sicer nikakor kesal ni; al vender ravno zdaj bi mu dveh križevac neznanško treba bilo! Nepokojnega serca k oknu stopi, še proti nebu ozre in zamóli: „ljubi Gospod Bog, veš, da sim ti unidan dve križevači posodil, in ravno zdaj mi jih je silno silno treba; lepo te prosim, daj mi jih nazaj u tej sili!“ Komej to priprosto molitev opravi, nekdo na vrata poterka, — le noter! — Bil je listonos, ki je od pošte debelo pismo z 200 goldinarji duhovniku prinesel. Od kod so dnarji?

Omenjena oseba je pri nekem bogatem gospodu u mestu službo dobila, in je o priložnosti pravila od svojega dóma, in kako miloserčnega duhovnika tam imajo, da ji je pri odhodu zadne dve križevači podedil, koje je gleštal. Gospod je bil dober, in to slišati

— si misli: „jaz imam pač več, kot kar mi je treba, in tak miloserčen dušni pastir prave srote in reveže nar bolj pozná in nar več solz vidi, ter tudi s časnim blagom nar boljše ravnati in obračati ve“. Te in take misli mu serce omečijo, in kakor bi mu bil sam Bog na ušesa povedal, kaj naj stori, je kar dnarjev zložil za vsako križevačo 100 gold. in poslal duhovniku. In tako je duhovnik dnarje prejel, ko je bil ravno s svojo otročjo molitvo pri kraji, s katero je Gospod Boga za posojene križevači poterjal. Lehko si mislim, kako vesel je bil dober pastir te lepe pomoči u veliki sili, še bolj pa tega vesel, da je ljubi Bog molitev clo tako hitro uslišal, pa za posojeno še tolike obresti plačal.

Čuj še drugo prigodbo, je tudi resnična.

Uboga udova je petero otrok imela, pa jih pošteno preredita. Zdaj pa ob kravco pride, slaba létina je bila, in nima živeža za otročiče več. „Oh, je djala, rajše bi umerla, kakor živim.“ Nedelja je, in u cerkvo pozvoní; mlajša hči materi reče: „mati! ne greste u cerkvo? bom pa jaz doma varvala“. Mati gre, žalostno za neki steber u cerkvi poklekne in moli. Kadar tudi pridigo sliši od terdnega zaupanja, se potolažena h domu poverne rekoč: „zdaj, svoje sim storila; svoje bo storil tudi Bog, oče zapušenih udov in sirot“. Zvečer otroci krog matere sedijo, kar kravo muliti začujejo. Nekdo na okno poterka rekoč: „Dober prijatel vam to kravo pošlje, pa te žakle žita, in vas lepo pozdravi. Vče-

raj vas je u cerkvi gledal, kako serčno ste molili; in kadar je zvédel, kako se vam godí, ga veseli, da vam s tem pomaga“. Veselo peljajo kravo u hlev, poshranijo žito, in hvallijo Boga. (Ev. Hr.)

Takih in enakih prigodb števila ni. Prava molitev je ojster sveder, s katerim prevertaš, je močno kladvo, s katerim prebiješ vrata nebeške.

Kadar vlado ali višjo gosposko za kaj prosiš, ji moraš prošnjo spisano predložiti, veliko potov in stroškov imeti, in dolgo čakati, — nazadnje pa še nič opravil nisi. — Pri Bogu je to vse drugače. Kadar njega kaj prosiš, ti ni treba nič pisanja, kolikov (štampeljnov), stroškov in potov, ampak samo s pravo molitvo mu na vrata poterkaš. — Greš imenitnega gospoda kaj prosit, moraš zunaj dolgo čakati, ali pa clo po desetkrat priti, preden te pred-se pusti in zaslišati hoče; in če se ti beseda spodtakne, ali pa da preveč po kmetijsko govoriš in zavijaš, se ti še smejati utegne, in sram te je. Pri Bogu pa vsako uro prav in ugodno prideš; on je pripravljen te poslušati noč in dan, od vekomaj do vekomaj, povsod, domá in na polju, u kuhinji in u hlevu, u drevarnici in pod streho, na paši, pri studencu, na travniku in u lesu; in kadar te ponoči skerbi zdramijo, že Bog pri postelji čaka, da mu lahko berž svojo britkost in serce potožiš; in preden si se prebudil, te je že milo pogledal, kakor mati bolno dete, ki je nekoliko zaspalo. In se ti ni treba

dolgo pripravljati in duhtati, kako bi besedo zastavil, in prav gladko in zložno povedal, kaj želiš, ampak Bogu lahko vse prav po domače poveš, kakor ti je na jeziku, in kakor jo u vašem kotu zavijajo, — in se ti nihče smejal ne bo, ne Bog ne angelj varh; zakaj on je dovolj vajen vsih jezikov in narečij, in gorensko ali dolensko mu je tak ljubo kot okorno hribovsko, in gosposke nemšine in učene latinšine nič bolj ne obraja mem miljene slovenšine naše.

Nekteri ljudje imajo pa strašno tolsto mreno pred očmi, da tega kar ne sprevidijo. Mnogi letajo in lazijo in stokajo pred tem ali enim gospodom ali bogatinom, in se po pasje prilizujejo, samo da bi kaj iznergali, — in gostokrat vender nič ne dobé razen praznih obetov. Za velikéga Gospoda nebes in zemlje, za čudo bogatega očeta nebeškega, se pa kar nič ne zmenijo, kakor bi ne mogel ali nôtel pomagati, ali kakor bi ga še na svetu ne bilo. U resnici, mnogo ljudi zasluži, da jim prav hudo gre; zakaj ne molijo? —

Pa res je tudi, da človek ni vsigdar sam kriv, da ga britkost in sila obiše. — Že se je prigodilo, da so otroci in mati krog postelje bolnega očeta klečali, in goreče zdihovali in molili, naj jim Bog ljubega reditelja ohrani, — al oče je moral vender umreti, in otroci z materjo vred so bili zapušene srote. — In prigodilo se je že, da je mati zlo molila in se na božjo pot zaobljubila, da bi ji le večjega sina k vojakom ne vzeli; neznano ga je treba pri hiši, oče je umerl, in drugi

otroci so še vsi majhni; — toda fant je bil potèrjen, in je moral za bobnom. — In kmetič, ki družega nima kot vinogradič, je težko gnoj nosil na stermi grič med tersovje, in je terto oskerboval bolj kot lastno truplo, in se trudil in molil; toda neprestano merzlo dežovje je cvetje že zgodaj zamorilo, vse je začernelo, — ves trud je zastonj, vse upanje proč, jesen ne bo kaj prodati, ne kruha s čem kupiti; ubog kmetič, in ubogi otroci! — Enkrat se peljem po veliki cesti, in od daleč me ugleda en vojak, ki počasi ob cesti tava in lazi; ko se blizo pripeljem, postoji in me milo poprosi, da naj ga saj za majhno časa k sebi na voz vzamem, kajti bolan je in ne more naprej. Na vozu mi pripoveduje, da je pri konjkih služil in veliko terpel. Enkrat je nesrečno s konja padel, in si več reber poterl; na mizo so ga položili, in zdravniki so mu rane preiskavali in rebra uravnali, in tó ga je grozovinsko bolelo. In potem ga je merzlica prijela in tako zdelala, da niso več vedeli kaj z njim početi, — in sò mu slovo dali. Daleč daleč ima do doma, dnarjev pa nič. Bil je materi pisal, da naj mu za dolgo pot ene krajcarje pošljejo; mesti dnarjev pa černo zapečaten list pride, da mati je umerla. Zdaj potoma ubogajme prosi, da se do doma prezivi, in le počasi naprej lazi, in vsak dan kómej ene ure prehodi, ker se mu u glavi verti in ga merzlica še vedno potresa. Ubogi vojak! zlo ga je zeblo, imel je le eno samo srajco, pa rahle pertene hlačice.

Kakšna je tukaj z usmiljenjem božjim? Saj tak srotej je vender tudi človek, ima tudi meso in kri in dušo, in lakota, bolezen in zapušenost ga britko boli; in se je varval, na vso moč trudil, vse poskusil in tudi zlo molil, — ter ni kriv, da se mu taka godí. In kakor še pomniš, je una mati na skali gladu umerla in svojemu detetu kri in življenje u hrano dala.

Al vender pri vsim tem živo in terno verujem, in vervaj tudi ti: da Bog vse prav stori in modro obrača, in slednega človeka skerbljivo in varno pripelje k pravi sreči njegovi če se le z voljnim sercom njemu udá. Ševeda prečudnih potov božjih velikrat ne razumem, — in ravno zdaj tiho sedim in dolgo premišlujem, pa ne razumem; zato se raji k Bogu obrnem in ga prosim, naj mi u povikšanje svoje časti saj nekoliko razodene, česar moja človeška pamet razjasniti ne more. In glej, Bog mi dá glasen in zastopen odgovor, da ga slišim s telesnimi ušesi; — ravno zdaj namreč začujem — mertvaški zvonec peti. Da, to je odgovor! glas mertvaškega zvona je pesem in pridiga in skrivno razodenje ob enem. — Njega, komur poje, ravno zdaj počivat nesó na mertviše. Ne vem, kdo je bil in kako je umerl; nekaj pa vem, in tudi ti veš in vsi vemo: kar je rajnega u življenju bolelo, ga ne boli več, in skerbí za vsakdanji kruh ga več ne tarejo.

Po nekterih krajih mertvaško trugo še enkrat odprejo in merliča pogledajo, preden

ga pogreznejo ū hladno jamo. Ljubi bravec, tudi midva u duhu pristopiva, in pogledjva rajnega, preden ga zagernejo. — Čelo je merzlo kot léd, glava ga več ne boli, vsa skerb za preživetje in prihodnost je nehala; pa tudi upanje in strah, nečimernosti in prazne domišljije so nehale u glavi. Vse tiho in mertvo je pod čelom kot na zapušeni groblji nekdanjega grada. — In poglej oči; koliko so vidile u življenju, koliko tacega gledale, kar je u duši veselje ali žalost, hude želje ali pobožne misli, strah ali tolažbo izbujalo; iz njih je žarila bleda zavist, jeza in togota, ali pa se svetila mirna krotkost, tiha pohlevnost in človekoljubje; iz njih je igralo zadovoljno življenje in serce veselo, ali pa so se skerbí in britkosti solzile. Zdaj pa so ugasnile oči, ni več pogleda ne svita, belo in černo se strinja — in že pepeléti začénja. — In ušesa poglej; nič več ne slišijo ne godbe ne petja, ne glasnega zvonénja o Gospodovih dneh, in tudi ne kramljanja miljenih otrok in ljubih prijatlov; — pa tudi (znabiti je družinče bil) srovih besed gospodarja, psovanja in kletve ne čujejo več. — In poglej usta; kako so bléde in višnjeve, in ne pozna se jim, ali se na smeh ali na jok bolj deržijo, in ali so u življenju veselja ujckale ali pa bitke tožvale, — in ali so gosposko in gladko govorile, ali pa po domače in okorno zavijale. — In cel obraz poglej; morbiti ima mehko, belo in gladko kožo, in je bil imenitnega stanu, in je rad pred zerkalom postajal, in je imel lepo

zvihane lase, in še u grob so mu cvetlični venec na glavo dali. Toda taki vencii pred Bogom nič ne veljajo, in usahnejo z ovenčano glavo. Ali pa je lice od sonca začernelo in zgerbano od težkega dela. Sonce ga zdaj več ne spēka, in delo je dokončano, in vse solze, ki so se po tem obrazu udirale, so usahnile, — toda vse so štete in zapisane u bukvah živiljenja. — In poglej roke; znabiti so mehke kot žamet, in so svitlih zlatih perstanov blišele, in so z ličnimi rokovicami vedno zavarvane bile pred ojstro sapo in soncom, zato so zmirom nježne in bele ostale. Ali pa so roke ožuljene od težkega dela, in imajo okorne perste kót hrastova skorja, in pozimi so velikrat višnjeve bile in od mraza razpokane, da je kri iz njih tekla, in jih je grozovinsko bolelo; zdaj nikoli in nikdar več zmerzovale, kervovile in terpele ne bodo. — Ali poglej celo truplo; morbiti je s sladko kavo in žlahno hrano pitano bilo, in se je na mehko pernico vlegalo in pospavalo do belega dne; in pozimi se je na kratkočase, poleti u toplice in na sprehaj vozilo. In zdaj leži na terdi deski, in ga bodo z merzlo okorno zemljo odeli, in o prvi nevihti mu bo viharno deževalo in medlo na odejo; in da ga lepo in drago oblečenega u grob položé, zato enkrat nič gorše vstalo ne bode. Ali pa je to truplo hudo in grenko imelo, in je le bornega živeža, koruna, zelja, repe in črnega kruha dobivalo, — kar je sicer boljšega vžilo, ni vredno oméniti. In si je znabiti obilno poskušalo, kaj

je glad in žeja, in vročina in mraz; in se je u življenju borno oblačilo, in srajca, ki so mu jo u grob dali, je stergana. —

Da, ko bi na tem ali unem pokopališu vse mertve, ki u grobéh ležijo, za eno uro na sonce položili, vsacega na svoj grob (le za eno uro), to bi bilo čudno prečudno gledati. In ko bi to mertvo ljudstvo tudi ti ogledoval, in se s tiho grozo med merliči sprehal, bi jaz tebe prašal: ko bi tudi ti že mertev, že dolgo let mertev bil, in bi zdajle na svojem grobu ležal, povej mi, kaj bi ti ljubše bilo, da si na svetu hudo imel in življenja grenko kupo pil, ali pa da te je sreča pestovala in s sladkostmi napajala? O le verjemi, ljubi moj, duša človeška je čudna zel, ki med dežovjem in viharjem lepše dozori, ko med sončnim sijem in prijetnim vremenom. Zato Bog tiste posebno rad obiše, ktere za ljubo ima, in jim je kaj velicega namenil u večnosti. Prelepo nam sv. pismo pove: „Bog tistega strahuje, ktere ga za ljubo ima, in vsacega tepe, kogar za svojega otroka sprejme“. To živo in terdno veruje vsak pravi kristian, in tudi za križe in težave Bogu hvalo ve. In taka hvala je še veliko lepša kot hvala u sreči in veselji, kakor se ogenj u černi noči lepše sveti kot o jasnem dnevnu. Zategadel Bog marsikomu vsakdanjega kruha tako pičlo ureže, in ga še z grenkim pelinom potrese; pa ravno to je zdravilo, ki dušo gnjilobe obvaruje in pogube reši.

Dragi moj, le verjemi, ako delaš in mo-

liš, in se ti vender slabo godí, le verjemi mi, Bog te ni pozabil, gotovo ne, ampak te še bolj za ljubo ima, kot mnoge, kojim dobro gre. Saj tudi poletja ne hvalimo, kadar zmirrom oblaki pekoče sonce zagrinjajo in je vedno prijetno in hladno: za takim vremenom pride mokra jesen, spriden korun in kisló vino.

To je enkrat neki rokodel kaj dobro spoznal. Svojo staro mater je veliko let preživil, za-njo je delal in skerbet, in za-njo se vsega znebil in vse preterpel, — in nazadnje je zbolel; siročina, zapušénost, dolga bolezen pa strašne bolečine so ga hudo stiskale, in ni bilo več rešitve upati, razun o smerti. In vender je pisano: „spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in ti dobro pojde na zemlji.“ In to je bilo zdaj njegovo plačilo! Toda on je kristian bil, in je vse ob luči sv. vere presodil. Rekel je: da, ti Gospod si svojo obljubo dopolnil; jaz spoznam in verujem, da je pravemu kristianu velika sreča, na zemlji terpeti; povernjeno mi je, kar sim za svojo mater storil, obilno mi je povernjeno, — bodi hvaljen in češen vekomaj!

Toraj le vervaj in upaj: kdor se Boga derži, njemu tudi Bog na strani stoji, u potrebi in stiski, u smerti in večnosti.

3. *Daj nam dans naš vsakdanji kruh.*

Apotékarjem in takim, ki se zdravilstva učé, ni treba praviti, da nektere zeljša skozi in skozi u vsakem delu kako posebno korist

in zdravilno moč imajo, u korenini, u stebłu, u peresih, u cvetju in kar je še družega zraven. Prav taka je tudi z božjo besedo in zlasti z očenaševó prošnjo za kruh. Tudi tukaj ima vsaka besedica svojo posebno krepost in moč. Pa saj drugače biti ne more; kajti on, ki je apotékarsko zeljšice stvaril, je tudi Očenaš zložil. Toraj se spodobi, da vse besede točno preišemo in preduhtamo; in le spet eno besedico med perste vzemimo in jo na vse kraje preglejmo, — drobno besedico nam.

Ne mólimo: daj meni kruha, ampak daj nam kruha. Besedica nam človeka poskusi, ali ima pravo kristiansko serce, ali ne. Nebrojno ljudi se nad to besedico spodtakne in u hinavstvo zapade. Z jezikom molijo: „daj nam kruha“ njih serce in želodec pa pravi: „ni res, kar jezik laže; le za to mi je mar, da bi jaz sam jedel in se mästil“. Strašno veliko samoprida je na svetu, in ljudje imajo zaterjeno zmerz njeno dušo, kakor bi vsak le sam za-se stvarjen bil, ne pa eden drugemu u pomoč in zljajšanje. In iz tega samoprida se navadno gerd smerdeč tur u dušo zagnoji, to je zavist ali nevošljivost.

Da ljudi saj enmalo u sramoto postavim, jim hočem nekaj nečednih izgledov povedati.

Če postavim ktera samica, to je, sploh neomoženo ženstvo, moža dobi in k svojemu kruhu pride: dète vender, kako sosedove hčere, ki same za-se kaj tacega dočakati ne morejo, in njihne matere in tète zijajo in ragljajo, in sodijo in opravljajo! Zdaj jim je ženin za nič,

in ona se bo opêkla z njim; zdaj jim spet nevesta ni vinarja vredna, in on je trap, da to vzame; in si na ušesa šeptajo, češ, že vemo, zakaj se jima s poroko tako neznansko mudí. In če so svatje berhko oblečeni, se sliši: „dête, tem je pač treba, da se tako šopirijo, naj bi raji svoje dolgove plačali;“ in če so bolj pohlevno napravljeni, se čuje: „glej no capune, še toliko ne gleštajo, da bi se na ženitnino, kakor gre, oblekli!“ Kaj se glasí iz teh umazanih gobcov? — zavist ali nevošljivost. — In če sta dva ali trije kerčmarji blizo vkupaj, to je že hudo. Eden družega dolží, da vino keršuje ali pa meša, in da njegove luže bi nôtel piti za nič ne, in da že ve, zakaj sosed k unemu pit hodi, in ne k njemu, da bi bilo marsikaj govoriti o tem, pa da hoče raji tiho deti. — Ali če sta dva čevljarja u vasi, ali trije: vsak terdi, da ima jako dobro usnje, da naj boljše šiva in da njegovo delo sedem let terpi in še dalj; — da una dva sta pa mojstra skaza oba, da slabo šivata, usnje od starih čevljev jemljeta in ljudi goljufata, in da še pridnega kopita nimata, in da so ljudje neumni in slepi, ki jima delati dajó. — Ali pa, če sta dva kramarja u eni vasi: kako se pisano gledata, in eden družega ljudem grajata „da pri unem sleparju ni vse za nič, njegová roba je preležana, njegova kava smerdi, bi je nôtel zastonj, sol z vodo moči, da bolj potegne, in s čem tobak (šnopovec) škropí; fej, ni za povedati, — in ljudi goljufá na vse kraje“. In kakor kramar in čevljar, kakor kerčmar in

sošedove hčere, tako so tudi drugi ljudje. U vsih stanovih si zavidajo in eden drugemu kruha ne privošijo, če niso u resnici dobri kristiani ali pa od nature mehkega serca. Gerda zavist človeka tolikanj prevzame, da mnogi premožni ljudje še revežu milošine ne privošijo, če je kolikaj obilna, nè kakor bi jo sami hotli, ampak ker jim merzi, da revežu pomoč in veselje dojde. In naj bi si mašikdo upal ravno tako moliti, kakor mu je pri sercu, bi se njegova kratka molitev blezo tako glasila: „daj meni vsega obilno, drugim pa malo, prav malo; še od tega jim vzemi, kar že imajo, da le meni prav dobro pojde“.

Jaz pa toliko rečem: U nebesa ne pride nič nečistega, še manj pa kaj nevošljivega. Zakaj u nebesih je sreča, veselje in ljubezen; tam so zveličani gosti pri kraljevi večerji, tam so ljubijoči angelji, ki so sveti večer veselja prepevali, da se je ubogim ljudem odrešenik rodil, in ki toliko veselje imajo, kadar se grešnik spreoberne, — tam je Jezus Kristus, ki je nebesa zapustil in revén, prav reven bil, da je nas obogatil, in ki sam sebi kamnja ni hotel u kruh spremeniti, ljudem pa je kruha, rib in vina čudno in ljubeznjivo namnožil. Kako bi se skladalo, da bi u to sveto ljubeznjivo zveličano versto bled nevošljivec s svojim zelenim sercom sprejet bil?

Na unem svetu stara šega in postava veljá: „enako pride k enakemu“. Če si tedaj nevošljiv, in nevošljiv ostaneš do konca, tudi tjekaj prišel boš, kjer je Kajn in Kajfež.

s svojimi prijatli, in hudič, njih patron; vsi ti so se u nevošljivosti izverstno obnesli, — in ti si njih učenc in u njih družbo spadaš.

Toraj, bodi pameten, in daj si kaj do-povedati.

Videl sim že, kako se ljudje u merzlih kopljših mučijo. Ne smejo ne vina ne ola ne kave piti; z vodo se pa strašno zalivajo, in jo na dan več kot konj požlempajo in semtertje letajo. Potem u merzli vodi posedajo, in na to se dajo u plahte zaviti, kakor dete u poveje, da si še pomagati ne morejo, če jih bolha pika ali pa jim muha po nosi lazi; in se morajo strašno potiti, in u nar hujšem potu spet u merzlo vodo skočiti, da so berž po vsim životu rudeči kot kuhan rak. Še drugi se pod neki lijak vstopijo, da jim voda na glavo, na pleča in po herbtu pljuska, kot na mlinsko kolo; ali pa se dajo z ojstrimi kertačami dergati in praskati, malo da se jim koža ne sterga kot rahla srajca.

Čemu se dajo tako terpinčiti, in še veliko plačajo zato? Za nič družega del, kot da terganje po udih, ali pa omotico u glavi, ali pa šumenje po ušesih odpravijo, ali pa, da si pokvarjen želodec uravnajo, da jim bolj prekuha in bolj po redu odpravlja, ali pa da se kaci krast ali starih spušajev na koži znebijo, ali za kaj tacega del.

To je vse prav in pošteno; saj truplo je voziček duše, in nobenemu za zlo ne vzamem; da ga rad u lepem redu ima. Pa le toliko rečem: Duša je vender še vse kaj družega,

je kaj neznano večega, kot tako truplo, ki enkrat u grobu strohni kot stara verv, ki je dolgo u dežju ležala. Clo u božjih očeh je ena sama človeška duša več vredna kot vesoljni vidljivi svet. Zato izveličar pravi: „kaj pomaga človeku, ako cel svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi“. Zategadel je pa tudi poškodovanje duše kaj neizmerno hujšega, kakor vse betežnosti trupla; in neizrečeno več je na tem -lezeče, tako gerdo dušno oteklino, kakor je zavist ali nevošljivost, odpraviti, kakor se sedem tavžent telesnih bolehavost znebiti. Bodi si na truplu še tako betežen, in imej si vse bolezni, ki se misliti dajo: enkrat le pride čudna in usmiljena dohtarca, ki te mahoma vsega reši, namreč bela smert. Z zavistjo pa smert nič ne opravi, ampak duša jo seboj vzame na uni svet, kakor neizbrisljivo sramotno znamnje na čelu. Zategadel je treba dobro in resnobno premisliti, kako bi se zavist še o pravem času zamoriti in odpraviti dala, — in kje je pomoč in zdravilo?

Človek postavim nevošljivi misli, kadar vstaja, lahko na glavo stopi, da berž roge skrije in se potukne. To je že prav in dobro; toda cel ljubi dan vender ne moreš paziti, ali se ti ktera zavidljiva misel giblje ali ne. In bodi si tudi, da bi na vsako nevošljivo misel pazil in prežal kot mišja past, in bi jo vselej hitro zaterl in se je ubranil: je z vsem tem vender umoril ne boš; ampak se le potuhne, in juter ali pojutrešnem spet in še hujše zarogovili, tako da se nazadnje naveličaš ved-

nega boja, kakor mnogi mož hudobne zakonšnice. Da ravno namreč jo je večkrat nažgal in opokal, nazadnje se vender dá užugati terdovratnosti njeni; — tako tudi ti polagoma opešaš, in oporna zavist te zmóre in vsega prevzame. — I kako bi se prav, tečno in korenito pomagati dalo?

Jaz le enega poznam, ki u tem in vsem drugem edini prav pomagati zamore. — To je tisti revni mož u podobi hlapca, ki še toliko ni imel, kamor bi svojo glavo položil, — pred katerim se pa vender vse kolena pripogajo u nebesih, na zemlji in pod zemljo, in od kojega se toliko govori u vsih kristianskih cerkvah. On je pred celim svetom in z velikim usmiljenjem klical: „pridite k meni vsi, ki ste stiskani in obloženi, jaz vas bom poživil“. In klical je: „kdor je žejen, naj k meni pride in pije!“

Ni je nikoli nikjer take poškode, take stiske in bolezní na duši, da bi Kristus pomagati ne mogel ali nôtel. Toraj te tudi ozdraviti in rešiti zamore vse zavisti. Le prav rad in pridno k njemu hodi. Nikar ne misli, da je bilo le pred 1800 leti na Judovskem k Jezusu Kristusu hoditi mogoče, zdaj pa je tega kraj in konec; kajti on je gori u nebesih in mi doli na zemlji, in toraj daleč daleč naražen. Ravno zato, ker ne hodi več vidljivo na zemlji, s svojim duhom pa vender med ljudmi ostane in biva, ravno zato ga vsaka človeška duša, kjer in kadar koli si bodi, lahko zakliče, in on ji koj pristopi in praša: „kaj hočeš, da ti storim?“

Toraj lahko tudi zvečer k Jezusu greš, kot Nikodem; in se mu tudi lahko k nogam usedeš in ga poslušáš, kakor Maria, sestra kuharce Marte. In mu tudi kakor učenci lahko rečeš: Gospod, uči nas moliti! In zamoreš tudi večerjati z njim kot apostoli; in ga znaš na Kalvario spremiti in se milo jokati kot hčere Jeruzalemske; in se mu lahko pod križ vstopiš s prebitkim sercom, kakor Maria njegova mati, in Janez njegov prijatelj. In ga kakor desni razbojnik lahko milo pogledaš in rečeš: Gospod, spomni se me, kadar prideš u svoje kraljestvo!

Glej, če tako ravnaš, če prav rad in pogosto h Kristusu zahajaš: te kmalo njegov duh rahlo obveje in prevzame, in te navdihne, da duša tvoja oživi za božjo ljubezen in za ljubezen človeštva, in z nevošljivostjo se nekako godi kakor s platnom, kadar je večkrat in dolgo na soncu. Čedaljebolj zginjajo temne sive maroge, in postaja belše in belše, in nazadnje se sveti kakor sneg ob soncu.

Zavist kar nè more sterpeti pri tisti duši, ki rada h Kristusu zahaja, od njega bere, na-nj misli, k njemu moli, in u presveti večerji z njim prijaznost ponavlja. Od še družega dobička pa, od zdravja, moči in lepote, od bogastva in preobilnega veselja, ki ga duša u pogosti obhoji z Jezusom najde: bom drugo pot obširnej govoril.

Pa dobro vem, da pri tej pridigi od nevošljivosti so se mnogi braveci deržali kot lesení ali pa namalani svetniki, in menijo, da

njih duša je čista in jasna in vsake nevošljive meglice popolnoma prosta. Zakaj ravno to je križ in težava, da ljudje dušne oči nar raji na ulicah in pri drugih imajo, po svoji lastni hiši se pa nikoli ne ozrejo, ter svoje misli in želje, veseljvanje in nevoljo, hrepenenje in upanje presoditi pozabijo. Korenina duše je lahko vsa spodjedena in červiva, in naj večkrat človek še za to ne vé, in misli, da je jako dober in priden; in hudoba ima svoje veselje s takim jako dobrim in pridnim človekom, in ga s skušnjavami malokrat obiše, naj bi ga ne splašil. Zapomni si to, tí nezumno dobra, vsake nevošljive meglice prosta, sedemkrat sveta duša!

Toda poglejmo besedico na m še od druge strani.

Enkrat sim stopil u neko šolo spodnega razreda na kmetih, kjer so bili samo otročiči po 6 in 7 let stari, in sim se jel z njimi od Boga pogovarjati. Ker so otročiči te starosti še zlo priprosti, se morajo tudi prav priprosto podučevati, kakor je za njih glavice in majhne serčica primerno. O tej priliki sim šolarčkom dokazati hotel, kako je Bog dobrotljiv, in zakaj ga ljubiti morajo, in sim toraj naj prvo oménil, da jim Bog vsak dan jesti daje in da od njega pride hrana, ki jo mati skuhajo, in obleka, ki jo oče omislijo, in hiša, u kterej prebivajo, in posteljca, kjer ponoči spavajo itd. Prav zamaknjeno in žejno so me poslušali; in zdaj naj bi tudi sami naznanili, kaj jim je Bog podaril, in vsako zaporédoma

je smelo povedati, kaj mu je Bog dans opoldne za južino poslal. Otroci so se vsega še dobro spomnili in čedno povedali, — al oh, med vsemi 30 otroci jih je bilo clo malo, komej kacih 7, ki so opoldne tudi kruha jesti dobili. To se mi je u serce užalilo, še bolj kot otrokom, ki so bili že od malega vajeni kruha pogrešati. Pozneje sim drugod sprašal, da ubogi ljudje tistega lepega kraja po cele tedne kruha ne gleštajo.

Tu človeka vender čudne čudne misli obhajajo, ako si od druge strani spomni, da še jetniki u zaporih in kaznivnicah vsak dan kruha in ob nedeljah mesa dobivajo. Tedaj nedolžno dete še tega ne dobí, kar se hudodelcom porredoma daje. In še bolj čudno je, kako nekteri premožni in gosposki svojemu psu in kužuju strežejo, in mu mesa in pečenke in po kosilu še sladke kave dajó, in si potem pes na svoji lastni mehki posteljci počije od obilnega žertja.

Ne godí se sicer povsod tako pasje; — al vender sprotna razstopnost ali razločba na svetu je strašno velika. Tukaj hiša polna otrók, ki stradajo, velikrat neslano jedó, in se prepirajo pri pičli skledi zelja ali močnika; tam miza nadevana žlahnih jedi, in vsak dan vsega obilno, kar le želodec in serce želita. — Toda zdaj se le k tebi obernem, ki nisi ravno bogatin ali pa razvajen gospodún, ampak nižjega, le kmečkega ali rokodelskega stanu, pa vender premožen in od Boga obdarjen, da zadovoljno in zložno živiš, in ti rečem: kadar

Očenaš moliš, in prideš do prošnje: „daj nam dans naš vsakdanji kruh“, nikar se mem besedice „nam“ potuhnjeno ne zmuzni, kot skopec mem prosečega sromaka ob potu. Kajti besedica „nam“ je prav za prav pobiravna pušica z zvončkom, kojo Bog vsim premožnim proti derži in cengljá, da naj darujejo ubogim.

To ti hočem še jasniše povedati. Glej, besedica nam za-te tóle pomeni, in se tako glasi: I ti moj pobožni očenašar, ali nimaš dovolj kruha, da le še vedno prosiš: „daj nam kruha?“ Pač imaš dovolj kruha, in tudi mesa u dimniku in u hramu, in še mnogo družega; pa koliko jih je, da nič nimajo, še potrebnega kruha ne, — in za-nje ti prosiš, kadar moliš: „daj nam kruha“. Bog pa kruha ne meče iz nebés skozi dimnik u hišo, ampak ga človeku u navadi pošilja in daje po drugem človeku. Tako je postavim Bog ravno pri tebi zalogo in zavetje revežem napravil, ker ti je več dal, kot kar tvoje truplo povžiti zamore, in je tebe ubogim za péka in točaja postavil. Ti si toraj za božjega podajaja izvoljen, kadar Bog revežem kruh deli. Zategadel bi lažnjiv hinavec in verh tega še tat bil, ko bi Boga u molitvi opominjal, da naj ljudem kruha dá, sam bi jim pa nič nôtel storiti in jim kruha ne dati, ki ga je Bog za reveže pri tebi shranil. Ali zdaj umeš, zakaj sim rekel, da besedica „nam“ je pušica z zvončkom, s kojo Bog premožnim cengljá, in jih opominja in terja, da naj ubogim pomórejo?

K temu ti hočem dober svet dati. Môli vsak dan, ali če tvoje premoženje ne dopu-
stí, saj vsako nedeljo en Očenaš posebne vre-
dnosti, tak Očenaš, ki dnarno cenó ima; to
je, misli si: tudi jaz hočem po svoje poma-
gati, da se četerta prošnja dopolni. In kadar
Očenaš odmóliš, vzemi iz mošnjice ali pa iz
skrinje en penéz, če tudi ne več kot le en
krajcar ali en groš, in ga na stran položi
za mílošnjo. Kadar pa visok praznik pride,
ali te kako posebno veselje ali sreča obiše,
moraš tudi svoj Očenaš prazno in ponosno
opraviti, in obilniši denar na stran djati. Zna-
biti boš rekel, da to je otročje. Lehko da
je otročje; — toda Gospod take otročije kaj
rad ima, saj je sam rekel: „če ne bote kakor
otroci, ne pojdete u nebeško kraljestvo“. Tudi
koj zdaj pokaži, da tvoja duša je še lepa in
mlada, in ne skerčena od gerde skoposti; in
preden dalje bereš, kaj na stran položi za
reveže, da jim tudi pomagaš k uslišanju, ka-
dar molijo: „daj nam dans naš vsakdanji kruh“.

Pa treba te je še nemalo podučiti, kako
s svojo milošnjo obračaj, da bo prav; kajti u
dnarjih dajati, ni še zadosti in ne vselej do-
bro, kakor se tudi kava in vino vsakemu ból-
niku ne prileže.

Mladim smerkovcom, ki jih nesrečni oče
ali mati beračit pošilja, nikoli nič ne daj, ker
taki otroci se hinavšine, laží, potepanja in
vsega hudega vadijo, „berač mlad, bo star
tat“. — Revežu, ki je še delati kos, ne dajaj
milošnje, rají mu dela in zaslužka preskerbi;

to mu je boljše za truplo in dušo. — Ne dajaj vsega le izverstnim in premožnim rokodelom narejati. Ako postavim jopič ali suknjo revnemu šivarju delati daš, le zato, da si bo revež kaj zaslužil, in ako ravno veš, da ti bo nekoliko skazil: se ti vender skažena obleka u božjih očeh prelepo udala in te po svatovsko kinčala bo — zavolj skrivnega namena z narejanjem. — Dalje je tudi kaj blago in milo ravnanje, ako kacega starega ali pa slabotnega sroteja najmeš za to ali uno delo ali opravilo, njegovim močem primerno; ali če ga u službo vzameš, kadar ga nihče noče zavolj rahlih moči; njegovo delo bo sicer bolj kasno in slabo, tvoj dobiček pri Bogu pa velik. — Pa tudi takemu revežu, ki nič delati ne more, je sploh boljše u potrebnih rečeh, kot u dnarjih, milošnjo dati; kajti revni ljudje z dnarjem ne vejo prav početi. Daj jim raji jedil, obleke, derv, ali plačaj streho ali prebivaljše za-nje. — Dalje se včasi desetkrat več opravi in pomaga, ako se vkup in naenkrat dá, kakor če se ravno toliko na mesce in leta pomalem in u drobižu izdaje. Ako postavim vsak mesec zlo za 1 goldinar ali še več krajcarjev in grošev ubogajme zdaješ, bi to u treh letih okoli 36 goldinarjev zneslo. S tem si pa le malo opravil, ker si vse na drobno zdajal; k večim da si nekterim k enim hlebejem kruha ali pa kupicam žganjice pripomogel, — to je pa kmalo povžito, popito in minulo. Idi raji in revnim ljudem enega fantiča prevzemi, ki družega ne zna, kot zlo

jesti pa krave pasti, in ga za svojo triletno milošnjo z 36 goldinarji poštenega rokodelstva izučiti daj. S tem si lepo zalogo napravil, da bo morbiti mladi deček za vse žive dni preskerbljen, in bo enkrat še bratom in sestram in drugim pomagal, in ne bo več milošnje potreboval, marveč jo še sam dajal. — Sploh je veliko boljše, naenkrat več dati in enemu sromaku iz nadloge tečno pomagati, kakor pa vinarje in krajcarje brez teka trositi boljše, zapušeni udovi zadno kravo ali kozo iz krempljev odertnika rešiti, kakor pa milošnjo na drobno razmetati med ljudi, ki zlo vpijejo in tožujejo čez revšino svojo. Velikrat je narveča srota u katerem tihem kotu skrita, in medlí in umíra kot bleđa cvetlica za ternjevim plotom, in je nihče ne vidi in ne pomiluje. Toraj bi človek ne smel čakati, kdaj se mu bo kateri Lacar pred vrata vlegel, ampak bi moral revšino sám poiskati u njenih kotih samotnih.

Mesca januarja 1841 je bil strašno oster mraz; gredočih stopinje so po snegu škripale, kakor da bi bili po steklenih črepinjah hodili, in kar ni bilo premožnih hiš, pri onih se srezene okna še o svitem poldnevu niso otajati hotle. Ne daleč od Holanskega, u velikem starem mestu Antverpii, je tisto hudo zimo grozno uboga in nesrečna rodbina živela, stanovaje u tesnih ulicah, u neki borni koči predmestja. Bilo je u hramu ravno tako ledeño merzlo, kot na ulicah. U poterti posteljci u sredi hrama je bleđo bolno dete le-

žalo, kojemu se je videlo, da bo skoraj u drugo posteljco preneseno, kjer ni več gladu ne mraza. Koj zraven je sedela mlada ženka, in je imela obe roki pred bledim obrazom, in je bila rahlo, hladno in borno oblečena, oh! prav rahlo, hladno in borno! Ne vem, kaj je ondi sedela; njene roki pa ste bile mokre, in obraz tudi; blezo se je jokala.

Naenkrat se od merzle peči sem zaglasi: „mati, ljuba mati, lačen sim!“ Deček, kacih 5 ali 6 let star, je tako zaklical. Mati pa besedice ne zine, in na mestu sedi kakor mertva. Deček pa se spet oglasi in še milše prosi: „o dajte mi le betvico, le kolčikaj jesti, kar ne morem več sterpéti, mama, bodite saj tako dobra!“

Zdaj mati glavo dvigne, ter se z neizrakljivo britkim obupnim pogledom na dete ozre in reče: „Francek, za božjo voljo, bodi saj tiho, saj vidiš, da sama skoraj lakote umiram“. Al Francek le spet začne: „o dajte mi saj majhen, čisto majhen grižlejš, prosim, lepo prosim, mila mamka moja!“

In mati se ne more več zderžati, ter pod odejo segne, in majhen krajcarski kruhejš izvzame rekoč: „ná, tukaj imaš, to sim še prihranjeno imela, da bi tvoji bolnej sestrici krušnega sokca skuhala, — pa saj ubogemu červiču ne bo več kaj treha“.

Francek kruhejš kakor mlado volče zgrabi, — al vender, ko je še le pol kruhejša željno pojedel, in se je slast in želja jesti le še narasla, fantek drugo polovičico materi nazaj

prinese, ter milo reče: „náte mama, to sim za sestrico prihranil“, — in potem se spet k peči potukne.

Pol ure na to oče domu pride, z britkim sercom blede ženko pogleda, ter zdihne: „Terezja moja, oh pač sva nesrečna! — celo dolgo jutro sim pri železnici stal in čakal s svojo dvokolnico, *) pa še nisim krajcarja zaslužil. Rad bi že mertev bil; več ne vem kaj početi“.

Med tem se Francek oglasi: „atej, zlo zlo sim lačen, ali niste kruha prinesli?“ In oče ga tak neko ojestro in plašno pogleda, da Francek prestrašen reče: „atej, ne bom, ne bom več tako!“ —

In ko se oče zdaj še na nar mlajše dete ozre, kako je nedolžno srotle hiraló in medlelo za smert, mu od neizmerne britkosti hoče serce pokniti, in zastonj misli in duhta, kako bi se rešil iz tako strašne sile. Nazadnje pravi: „zdaj družega ne vem, kakor da našo dvokolnico prodam“. In to je bilo edino orodje, s katerim je borni mož sebi in svojim kruha služil.

Vsak petek je pa u Antverpii na tergu dražba ali licitacia, h ktorej vsak sme na prodaj prinesiti, kar hoče. K tej dražbi mož svojo dvokolnico zapelje, jo dá glasniku ali izklicarju, ter grozno žalostno čaka, da pride versta na-njo. Tu ste ravno dve imenitne bogate

*) Dvokolnica je ročen vozej z dvema kolesoma; na nekotih krajih se tudi „kimpež“ zove.

gospodični po tergu šle, in ena k drugej reče: „le poglej no, kako žalostno in obupno uni mož tam stoji, kaj mu utegne biti?“ in ste se blizo njega ustavile. Ravno ga slišite z enim znancom se pogovarjati in mu praviti, kaj tukaj dela in čaka, in tako ste zvedile njegovo sirošno in silo. Tiho ste se pomenile, kaj hočete storiti. Ko pride dvokolnica na versto, ste one izklicano ceno poprijele, in višej gnale in dognale do 27 frankov (1 frank je okoli 23 krajc. sr.). Vsi so se čudili in posmehovali, da tako znamenite gospodični dvokolnico kupujete. Naravnost ste jo plačale in žalostnemu možu rekle, da naj jima jo domu pelje, in mu bote za to še posebej plačale. On pa ni bil kaj pri volji, rekoč, da ima kaj zlo potrebnega opraviti; (hotel je namreč berž berž kaj jesti kupiti za ženo in deca). Prašale ste ga, kje stanuje, in jima pové; na to rečete, da mu ne bo kar nič u stran, ravno to pot naj jima bo dvokolnico peljal. Zdaj je bil pri volji, in jo je neutegoma peljal; vender je moral potoma večkrat postati, ker ste gospodični koruna, kruha, derv in lonec laškega pšena nakupile in na vozej zložile.

Ko do hiše njegovega stanovanja dojdejo, in on misli, da bo moral še dalje peljati, se odkrije in pohlevno poprosi: „dovolite mi, blage gospodični, da se kar majhno tukajle noter oglasim“.

Gospodični greste za njim u hram, — in ugledate revšino strašno. Žena kot mertva na tléh leží, in fantek u eno mer' čivka: „mama,

dajte mi jesti, dajte mi jesti!“ Mož misli, da žena je mrtva, in na ves glas prebritko tuliti začne. Toda ena gospodičen mu dnarjev dá, in ga berž po vina pošlje. U usta ste ji ga rahlo in pomalem vlile, ogenj napravile in otroku jesti dale. Fantek je nagloma jedel in z veseljem pogledoval milo darovavko, in žena se je zopet zavedla. Še le zdaj ste možu rekly: „dvokolnica in vse, kar je na njej, je vaše, in posihmal naj vas taka reva več ne zadene; tù in tù stanujeve, kadar bote u sili, le vselej k nama pridite“. Mož si komej verjame, da je res, kar čuje, in ne more besedice ziniti, ampak le debele solze se mu po velem licu udirajo.

Za bolno dete pa ste obljubile zdravnika poslati. In potem ste odšle, in na potu dolgo niste nič spregovorile, ker njine duši ste bile pregloboko ginjene. Pozneje pa ena drugej reče: „pač ni slajšega veselja, kakor takole kot angelj varh u potrebi pristopiti“. In odsihmal ste bile vse unete za reveže; same ste hodile po revnih hišah skrivnih srot in ubožcov iskat, ste jim podelile od obilnosti svoje, veliko solz obrisale, veliko serc oveselile, in bile kot dva angelja ubogim. — S takim ravnanjem človek ne pomaga samo k dopolnitvi čerterte prošnje Očenaša, ampak tudi k temu pomore, da se božje ime posvečuje, njegovo kraljestvo k nam pride, in njegova volja zgotí, kakor u nebesih, tako na zemlji.

4. *Daj nam dans naš vsakdanji kruh.*

Besedica „naš“ se je kar naravnost pred kruh posadila, kakor bi hotla reči: kruh, ki ga od Boga hočemo, je naš, in nam po pravici gre; in Bog naj ga le urno in pri tej priči dá. — To bi bilo sevéda prederzno in zarobljeno, od Boga našega kruha terjati, ko bi nam Bog besedice „naš“ ne bil sam u usta vtaknil. In ta besedica tudi kaj pomeni. Človek namreč gladovnega želodca, ki mu ga je Bog u truplo vložil, ne more na kavelj obesiti, in med tem za delom ali po svojih opravilih iti; želodcu je velikrat dolgčas, ter cuka in drega in u eno mer' gode, da naj se mu kaj opraviti dá in jesti pošlje. In ker je Bog obilno in po vsem spoznanju dober, nam je z besedico „naš“ tako rekoč dolžno ali terjavno pismo u roke dal, kojega se je on sam izplačevati zavezal. Sevéda velikost in kakovost zapisanih kosov kruha ni vsem enaka. Véliki pék nad nami ima razne sorte kruha, komisa, reženega, pšeničnega, gibanice, torte itd. in ga razdeluje, kakor se vsakemu nar bolj prileže. Le nikar pisano ne gledaj, če drugi pogače in „zemljice“, ti pa le ječmenjaka dobivaš. Saj veš, kdor ima slab žlezav želodec, njemu se mora kaj družega dati, kot čverstemu delavcu. Al gospodar tacega mehkužnega zbiravsa zato nič bolj ne obrajta mem zdravega in terdnega delavca, ki vse od kraja jé. — Toda nehajmo od tega, da Očenaš pre-dolg ne bo.

Jaz tudi za taki kruh vem, ki ni naš, in ne tvoj ne njegov, in ki ga ne daje Bog, ampak si ga človek sam grešno in posili vzame. To je kruh krivice.

Tatvine in goljufije tukaj še u misel ne vzamem; kajti kdor krade in goljufá, sam dobro vé, da se je Bogu odpovedal, in svojo revno dušo hudiču pripisal. Kako vragov je svet, se iz tega vidi, da se mnogi še bahajo, kako so na sejmu ali drugod tega ali unega ociganili. — Pa veliko je tudi tacih, ki u svojih lastnih očeh in pred svetom za poštene veljajo, in se vender z ukradenim in goljufirskim kruhom pasejo. Taki kruh se peče postavim po kerčmah in drugih kótih, kjer za dnarje in za dobiček kvartajo ali druge igre imajo. Kdor pri igri zgubi, je tat, ker zaigran dnar je ženi in otrokom ukraden; in kdor dobí, je tudi tat, ki udovam in srotam ukrade, kar priigra, — zakaj žena, ki moža kvartopirca ima, je prav za prav udova, in otroci so srote. In kerčmar ali oštirúh, ki grešno kvartanje terpí in gojí, ker dobro vé, da igravci nar več zapijejo, ták kerčmar med vsemi tatovi zvonec nosi, in zasluži naj više obešen biti, — ker on je patron pijancov in igravcov, iz katerih se naj več tatov, roparjev in drugih hudodelcov na svetu izcimi.

Da vsi, ki žganjico kuhajo, točijo in prodajajo, grešnega kruha živé, sim že spredej jasno dokazal, in ne bom več ponavljal.

Tatinski in goljufirski kruh je tudi, če bližnjega u potrebi stiskaš, da ti je prisiljen

kako reč pod nič prodati, ali da ti za posojeno previsoke obresti obljubiti mora, ali če ga pri kupčiji zavolj njegove nevednosti prekanjš, ali če od tatov, tobakarjev in drugih tihotapcov kupuješ, ali ukradeno skrivaš, itd. Nar nesrečneji in trikrat preklet kruh je pa tisti, ki si ga kdo s tem pridobi, da svojim starišem izgovorjenega prevžitka pošteno ne odrajta. Kdor to dela, je hujši mem razbojnika. Vsaki krajcar, ki ga starišem priterga, je na božji pravici strašno zarajtan. Le to še rečem: ako sta si oče in mati iz prevelike ljubezni in slepote premalo ali nič izgovorila, in sta menila, ker sta ona dobra, bo tudi sin dober z njima, — sin pa ni dober, ampak terd in neusmiljen, in stariše u potrebi pusti: — taki sin je pes in hudič ob enem, in ko bi še ktere gerše imena vedel, bi mu jih tudi še dal — u njegovo sramoto.

Sploh moram reči, da kot volk stradati in lakote pojemati je boljše, kakor se s krivičnim kruhom nasititi.

Veliko govorim od telesnega kruha; toda človek ne obstoji samo iz želodca, ampak tudi iz duše. Tudi duša svojega živeža potrebuje, in ako njej dovoljnega ali pravega kruha ne daš, je škoda neizrečeno večja, kakor če tvoje truplo strada in hira. Kaj pa je pravi kruh za dušo?

Truplo potrebuje živeža, ki iz zemlje prirase, ker je tudi ono od ondot prišlo, in

druzega ni, kot gruča spremenjene zemlje, ki je le za malo časa mesu podobna. Al druga je z dušo; močnate hrane in kruha, ki iz zemlje prirase in iz peči pride, ona nikakor vžiti ne more, ampak njena hrana mora od Boga in iz nebes priti, ker tudi ona od ondot izhaja. Taka hrana, ki iz nebes dojde, je božja beseda in Jezus Kristus u presvetem obhajilu. Pa za zdaj bom le od božje besede kaj sprogovoril.

Glej, ako človek vsak dan ali saj večkrat božjo besedo čuje ali bere, in jo potem u mislih tečno preduhta: njegova duša od leta do leta bolj močna in lepa prihaja, in u tihem veselju Bogu in nebesom proti kipí. Nasproti pa, ako človek božjo besedo le redko čuje, ali pa je nikoli ne čuje: njegova duša se bolj in bolj u meso in zemljo vrase, in tako kurljeva in revna postane, da jo vsaka sapica majhne skušnjave lahko u blato greha prekucne. Življenje take duše je neumno in slepo tavanje. Kakor bolnik u vročinskej bolezni 'kol sebe hvastá po rečeh, ki mu jih zmešana pamet pred oči stavi, in ki nič niso: tako tudi človek s tako dušo veninven prazne reči loví, ki nič niso, dnarje, čast in imenitnost pred ljudmi in meseno slast. In kadar si enkrat pozno spregleda, navadno zdihne: „za vsih 70 let, ki sim jih doživel, vinarja ne dam“; in tako je svoje življenje zaigral, in z življenjem dušo napravil.

Duša je previsoka in draga stvar, njena cena neizrekljiva. Koliko je duša vredna, ne

more nihče bolj vediti, kakor on, ki jo je stvaril. On pa pravi: „kaj pomaga človeku, ako cel svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi!“ E na človeška duša je tedaj več vredna, kot vesmirni svet; in mogočno in slavno kraljestvo si veliko predrago kupil, ako si ga s škodo na duši pridobil. To pa duši veliko in večno škodo napravlja, ako ji živeža pridno ne daješ. In če si tako daleč zašel, da ti dušna hrana kar ne diši, marveč se ti studi in ti preseda kot pêlin, — o revni človek, takrat je že slaba slaba s teboj; bolan si, za smert bolan!

Priden jezdec, kadar do ostaje ali gostivnice prijaha, naj prvo konja oskerbí, in še le potem mu je za-se skerb, kaj bo svojemu truplu jesti in piti dobil. Mnogo ljudi se pa za dušo veliko manj zmeni, kot za konja. Naj prvo za truplo skerbé, in kadar so truplo oskerbéli, — se še vselej nič ne zmenijo za dušo. U tej reči so ljudje prav taki, kakor neki jud, ki mu je bilo Šlume ime. Ta jud je na vso moč in vselej na to gledal, da si je nogovice dobro in terdno podvezal. Za nogovice, za čevlje, za hlače in za vso drugo obleko mu ni bilo nič mar, da ste le podvezi terdne in močne bile, — pa ste tudi res bile včasi kot verv debele. Ako je ta jud na pol terčen bil, so mnogi ljudje popolnom terčeni, — tisti namreč, ki se za dušo malo ali nič ne zmenijo, in jo pusté duhovskega kruha stradati in lakote kopernéti, zraven pa neprestano dirjajo, skerbé in molijo za truplo, da le ono vsak dan jesti in piti in obleko in svoje

kratkočase ima. Kajti truplo u primeri z neumerjočo dušo ni veliko več, kakor le njena podvez.

Saj ti, moj ljubi, ki tole bereš, bodi pameten, in ne potiskaj svoje duše u večno smert, da bi jo u enem kotiču svojega trupla žalostno hirati in koperneti pustil, med tem pa svoje truplo vsak dan redil in pital kot klavno živinče.

Idi vsako nedeljo k pridigi in keršanske-mu nauku, in nikar sam sebi prehitro ne verjemi, če se ti hoče nemogoče zdeti. Bodi si tudi, da vaš fajmošter ali kaplan nima prijetne in gladke besede, ali da kaj družega falí: božja beseda je že sama na sebi tako čudna in blagodarna, da kdor jo z voljnim sercom posluša, njemu Bog z notranjim razsvetljenjem nadomesti, kar duhovnik premalo ali presuho pové. In ko bi tudi nobene koristi od pridige ne imel, ti hoče že to u zasluženje biti, da si jo prišel poslušat, in si s tem božji besedi spodobno čast skazal.

Dalje tudi pobožne bukve rad beri. Hvala Bogu, da imamo u slovenskem že veliko lepih in svetih spisov, in skoraj vsaka hiša toliko glešta, da si zamore sproti kake kristianske bukve omisliti, in da tudi med tednom saj kaj malega iz njih bere. Mnoge bukve u malo čerkah ali pismenkah tako tehtne nauke in resnice zapopadajo, da bi še zlo prida ne bilo, ko bi hotel naenkrat veliko brati, postavim: „Filoteja sv. Franciška Salezja“, ali pa „Hoja za Kristusom od Tomaža Kempčana“ in še druge. Iz ktere take „fľašce“ naj bi si vsak dan za

en ali za dva požirka natočil in izpil, postavitim zjutraj, kadar odmoliš, to je, — iz kterih tacih bukev naj bi nekoliko, saj ene verstice prebral, in bi jih potem zaperl in na delo šel, in brano reč še le zdaj prav in tečno premislil, posebno kadar si kaj prav jedrovitega ali močnega zadel. To bi tvoji duši kri scistilo, in ji čversto moč in rast dajalo.

Kakor si pa dolžen revežu h kruhu pomagati, tako moraš tudi ne le za svojo, ampak tudi za dušo bližnjega poskerbeti in ji u potrebi pristopiti. Pač res, da mnogi od božje besede nič slišati nočejo. Od vsega se radi pogovarjajo, od vremena, od pretepanja u nedeljo večer, od kupčije, od pravde, od báb itd.; če jim pa kaj božjega začneš, bi radi čez steno splezali in na vse kraje ubežali, kakor mačka, če ji zagodeš, in jih po vsih udih zvija in šiplje. Kaj je tukaj storiti?

Hči pri postelji bolne matere stoji, skledico juhe u rōci ima, jo piha in z žlico pokuša, če ni prevroča, in pravi: „náte ljuba mamka, juha je prav dobra; prosim vas, le jejte no, sicer bote vsi obnemogli“. Táko ljubezen tudi ti bolnej duši svojega bližnjega skazi. Žena lahko možu tako ljubeznjivo sitno in tako dolgo prigovarja, da ga nazadnje pripravi, da z njo k pridigi in k spovedi gre. Gospodar si od svojih poslov lahko izgovori in terja, da mu morajo vsako nedeljo od pridige kaj povedati, in u odločenih časih sv. zakramente prejemati. Ti lahko u svoji hiši lepo šego vpelješ, da se vsak večer iz kterih sve-

tih bukev kaj prejbere, ali lahko drugim takim, kojim je treba, lepo knjigo posodiš ali podariš, in jim prav prigovarjaš, da naj jo beró. Tudi lahko ktereга bolnika obišeš, in mu včasi kaj tacega bereš, kar je za-nj posebno prav in potrebno. Večkrat imaš tudi priložnost, svojim domačim, ali na potu mladim ljudem, ali tu ali tam, lepo kristiansko besedo sprogovoriti. Ni ravno treba ljudi s svetimi nauki in opomini tako rekoč zasipati, ampak mnogokrat več izdá kratka resnobna beseda, ki jo o pravem času sprogovoriš iz serca na serce. In potem tiho zdihni, da bi se z božjo gnado pri-jelo in sadu obrodilo, kar si govoril.

Ali še nisi nikoli videl, kako na visokem starem zidovju podertega grada germovje rase in drevje? Kako se je to tjekaj gori zaraslo? Pred veliko leti je ondi ena tica memo letéla, in zerno ji je padlo iz kljuna; to se je pozneje zakoreninilo, pognalo in izraslo. — Naj si bodo ljudje, s kterimi opraviti imaš, tudi suhi in terdi kot staro zidovje; vender utegne tvoja beseda tù ali tam eno serce zadeti in še le pozneje, čez več let, kal pognati in blagodarno roditi. In ako beseda, ktero si na sto krajih povedal, le enega samega človeka u serce zadene in poboljša, koliko že to veljá! Koliko greha in pohujšanja si z njegovo spreobertitvo odvernil! in koliko še dobrega za ženo, za otroke, družino in pozne unuke iz tega izvirati utegne! In njegova duša je rešena, in za Bogom bo tebi večno hvalo vedila! —

5. *Daj nam dans naš vsakdanji kruh.*

Pravijo, da nekatere zveri južnih pušav, kadar se enkrat do sitega nažrejo, po cele mesce in še dalj živeža ne potrebujejo, in imajo že črevje tako uravnano, da zamorejo prav dolgo brez piče in pije sterpeti. Tu si lahko marsikdo misli: „I zakaj ni Bog tudi človeku takega dolgočasnega želodca dal, da bi mu bilo postavim le vsake kvatre enkrat jesti potreba? Tako pa človek vsak dan za kruh moliti in delati mora, in le enkrat na dan jesti mu še zadosti ni“. Na to se mnogoterno odgovoriti dá, postavim: ker želodec vsak dan svoj dac ali davek terje in se od mesta ne gane, preden ne dobí, je človek s tem k delu priganjan, in se postopanja in sedem naglavnih grehov ložej obvarje. Pa za zdaj hočemo le eno premisliti, namreč: Glej, Bog ti dá vsak dan nov spominek svoje skerbí in ljubezni, in te vsak dan prijazno spodbuja, da se tudi ti njega spomni, ter ga zahvali, ljubi in njemu dopadljivo živi. Ta spominek in spodbuja je u kruhu, ktereга ti Bog vsak dan pošilja. Koliko si star? znabiti 20 lét, — to že več znese kot sedem tavžent dní. In zdaj preglečaj, ali je med temi sedem tavžent dnevi le en sam dan, da ne bi bil prav nič jesti dobil? Le še po trikrat si znabiti vsak dan jedel, in to več stori kot dvajset tavžentkrat. Bog ti je toraj dvajset tavžent uzrokov in priložnost dal, se njemu lepo zahvaliti.

Nikar ne misli, da to ni moglo in ne more drugač biti. Jaz sicer ne vem, kaj si dans in vse druge opoldneve svojega življenja kósil; to pa vem, da so že knezi in kralji u takih zadevah bili, da bi bili 100 cekinov in zlato krono z glave dali za tako jed, ki si jo ti dans imel. — Bila je že taka lakota in vojska, in to je še kaj malega, da so ljudje konjsko meso, miši in podgane drago kupovali in jedli, suho mervo žvekali, in stare čevlje gloadali. Še hujše je pa to, da so med moko kri vlivali in testo narejali zavolj pomanjkanja vode, da so perst in človeško meso jedli, da so clo grobe odpirali in trohnélim merličem po kose mesa odrezavali in jedli — iz strašne sile. — Ti si pa vsak dan pošteno in po svojem stanu jesti imel, in znabiti si bil še čuden in zbirčen.

In zdaj, povej mi kristian, ali si Boga kaj zahvalil za vse to? — Ali meniš, da Očenaš je le beraška molitev, samo zato zložena, da se prosi z njo, in da za drugo rabo ni? — Ravno ta prošnja: „daj nam dans naš vsakdanji kruh“, posebno kadar jo o večernici moliš, je opominjba na dušo tvojo, da zahvali Očeta nebeškega za vsakdanji kruh, ki si ga dans prejel in vžil.

Toda človek je čudna in poredna stvar, in ojstre graje vreden od več strani. Zlasti pa je lepa serčna hvaležnost proti Bogu kakor zamerla in zginila med ljudmi.

Enega poletnega večera gre neki pobožen gospod se sprehajaj, in pride memo njive,

kjer je ravno pšenica lepo zoréla, in klasov-
je se bogatega zernja šibilo je. Tik njive stal
je kmet z motiko, in se je oziral po rumenih
valovih zrelega žita. Gospod kmeta prijazno
pozdravi in mu „dober večer“ voši, pa dolgo
ne dobí nič odgovora. Že misli gospod, da
mož je ali gluh, ali prav žalosten ali pa zarob-
ljen. Nazadnje se kmet vender ozre in černo
zagodernja: „Bog daj!“ Gospod je bil poniž-
nih eden, ki se je tudi s kmeti in priprostimi
ljudmi rad kaj pomenil, in toraj reče: „dans
je bilo kaj lepo vreme“, in kmet pokima „da“;
gospod dalje reče: „pšenico imate prav lepo“,
in kmet spet pokima „da“; in gospod zopet
reče: „ljubi Bog vam je pač dobro létino dal“,
in kmet na to reče: „he, Bog lahko daje do-
bro létino, saj sim dvakrat gnojil!“ — zadene
motiko in proč gre.

Ta odgovor je bil strašno zarobljen ne
le proti gospodu, ampak še več proti Bogu,
in tako govoriti se pravi Boga kleti. Ko bi ti
kakemu beraču kruha in mesa in kozarec vina
dal, in berač bi pojedel in popil, in bi si svoje
beraške čeljusti obrisal in rekel, da ti ni hvale
dolžen; kajti ko bi kruha in mesa ne bil sam
zrezal k ustom zanesel in žvekal, in ko bi ne
bil sam pil in požiral, bi mu vender ne bilo
nič pomagalo vse, kar si mu dal; da se je
toraj nasitel, se le sam sebi zahvaliti ima: kaj
bi ti k temu rekel? — In kdo pa je kmeta u
take okoljšine postavil, da ima njivo, gnoja
in semena? Kdo mu dá toliko pameti in zdravo
moč, da vé in zamore polje prav obdelati in

o pravem času orati in sejati? In kdo je dal semenu čudno krepost, da samo iz sebe klije in zraste in u zrelo klasovje dozori? In kdo je vreme in vetrovje vladal, in o primernem času dajal sonce, dežja in rose, da se je setev pojila, grela in tečno rodila? Ali si ti, kmetavs, s svojim dvakratnim gnojenjem to storil?

Pa tacih kmetavsov z dvojnim gnojem je grozno veliko, zlasti med gospôdo. Radi dobro jedó in pijejo, in neradi plačujejo, to je, njemu neradi plačujejo, od kogar jed in pija in prihodki in vse veselje pride. Bogu se pa le s priserčno zahvalo plačati zamore.

U predni povesti je bil gospod pobožnej kot gnojni kmetavs; zdaj hočem pa eno povedati, kako je enkrat pošten kmet nekemu gospodunu oči obrisal. Gospod je namreč kmeta, s kojim je nekaj opraviti imel, h kosilu povabil. Kmet je bil pobožnega serca, in kakor pravimo, dobrega zernja, in se je raji Bogu prikupil, kakor gospôdi priliznil. Pred jedjo je molil, kakor je bil domá vajen. Gospod pa si brado derza, nos kviško viha in zasmehljivo reče: „to je stara in hribovska šega, in pri izobraženih in gosposkih ljudeh ni več u navadi, da bi se k jedi molilo.“ Kmet na to pravi: „pri meni domá je pa že še taka navada; pa vender neke gostače imam pri hiši, ki se u tej reči popolnoma po novi šegi vedejo, in k jedi tudi nikol' ne molijo.“ Gospod se začudi: „dête, to morajo biti učene glave in gosposkega rodu, kdo so pa?“ Kmet odgovori:

„to so moje svinje; te so že u svojih mladih letih, ko so še majhne praseta bile, popolnoma izobraženost razodevale; one u korito hvastnejo, se nažró in proč zleté, in njega, ki jim je korito napolnil, še ne pogledajo“.

Toda ta mož ni imel popolnoma prav, da je izobraženo gospôdo, ki Boga ne zahvali, s svojimi svinjami na eno steljo ali u eno versto postavil. Svinjam je očitno krivico storil; kajti one ne morejo Boga zahvaliti, ker živali niso na molitev uravnane; prevzetni škrici pa tega izgovora nimajo, in le nočejo Boga zahvaliti, ker imajo sprideno dušo.

Kako je pa kaj pri vas, ali kaj molite? Hiša, pri ktorej molitve ni, bodi si še tako olišpana, je le okinčan svinjak; in obedovanje ali kosilo, pri katerem se Bogu nič hvale ne dá, bodi si še tak drago in žlahno, je le poklajanje človeški živini. — Če tvoj pomnež ne spuša, kot rešeto, boš tudi še prejšno razlago vedel, da očenašev kruh ni samo pekarija in kuha in samo to, kar pod zobe gre, ampak da vse zapopada, kar je človeku za dušo in telo potrebno, koristno in tečno.

Koliko hvale si toraj svojemu Bogu dolžen! Ko bi ti hotel naštevati, zakaj vse Bogu hvala gre, bi meni pisanja in tebi branja konca ne bilo. Le nekterih dobrot iz bogatega zaklada božjih darov te hočem spomniti.

Kaj ravnokar delaš? Kaj ne, tole očenaševo knjižico bereš. Ko bi — slep bil, bi tega pač ne zamogel. Pobožen in učen zdravnik, Stiling po imenu, je znal slepim očesno

mrenico izbosti in jim vid ali pogled odpreti. On pripoveduje od neizmernega veselja mnogih slepih srotejev, kadar jim je bila mrenica z očesa potegnjena; bilo jim je, kakor bi černo zagrinjalo jim hipoma spred oči in spred duše padlo, in jim po dolgoletni noči novo zorno jutro zasijalo. Tud neki star jud se je dal od svojega sina Joela k temu zdravniku peljati. Jud sedi na stolu, zdravnik mu z iglo kožico z očesa potegne, in svitloba se mu vlije u oko in u dušo. Stari možej se zjoka, in od neizrečene radosti sinu zaklikne: „Joel, Joel, vidim, vidim! poljubi zdravniku noge, Joel, poljubi mu noge!“ In Joel z veseljem poklekne in zdravniku, preden je ta ubraniti mogel, noge poljubi. — Ljubi moj, ki to bereš, ali ni tudi tebi neizmerna dobrota došla, da vidiš! — in vidiš že od svojih mladih dni, in vsako jutro, kadar se zdramiš, si kakor znovič mrenice rešen, ter luč belega dneva zagledaš. Staremu judu je serce hvale kipelo do zdravnika, ki mu je oči odperl za malo dni, kar jih je še živeti imel. Ali si se ti, kristian, tudi kaj zahvalil vélikemu zdravniku, ki ti je že ob rojstvu jasne zdrave oči dal, in ti jih do te dôbe obvarval?

Le za majhen časek oči zatisni ali zameži, in misli si: tako mi bo zmiraj, nikoli več ne bom videl, zdajle sim slep za vselej! Premisli, kak srotej bi bil, ko bi ne videl. —

U zgodbah turških vojsk se bere, da so Turki, kadar so u kterej bitvi premagali ali si kako mesto osvojili, po tavžent vjetim glave posekali. In vender se nam to še ne zdi tako

strašno, kakor kar se od greškega cesarja Bazilia bere. On se je z Bulgarci vojskoval, jih premagal in petnajst tavižent vjel. Zapo-vedal je, da naj se vsim vjetim oči izbodejo in naj se vsi oslepijo; le zmed vsakih 100 mož je bil eden odbran, komur je ukazal le eno oko izdreti. Vsak taki je moral potem po 99 popolnoma slepih u domovino odpeljati. Kako srečnega se je štel vsak voditelj z enim očesom, — in kako strašno nesrečnih je bilo toliko tavižent srotejev, za vselej oslepljenih!

Ti si morbiti že mnogokrat si prav veliko dnarja vošil, kakor bi bila to naj višja sreča na zemlji. Al povej mi: ko bi kdo k tebi stopil, in ti veliko skrinjo polno cekinov in tolarjev ponudil, če mu hočeš svoj vid ali pogled za-njo prodati: ali bi hotel ti? Gotovo ne, tudi u nar večem sromaštvu bi tega ne dal in ne storil. Ali tedaj On ni nobene hvale vreden, ki ti je ob rojstvu podelil belo luč zdravih oči, in ti je ta neprecenljivi nebeški dar noter do te ure ohranil?

Le majhen izgledok sim povedal od neštivilnih dobrot, iz kterih je ves človek tako rekoč sestavljen. Človek veninven neizmer-no veliko dobrega od Boga dobiva, in malo pomisli in se nič ne zahvali. Čudno je to, da človek še le takrat, kadar je to ali uno zgubil, spregleda, kaj je bilo vredno. In jaz mislim, da je zato u vsakem kraju kaj slepih, gluhih, kruljevih, betežnih in bolnih srotejev, in z nago smertjo zamerlih grešnikov, da drugi ljudje spoznajo, koliko milosti in prizanašanja Bog

z njimi ima; uni so spravni dar in svarivni spomin za druge ljudi.

Veliko in neizmerno je morje božjih dobrot, u katerem živimo, se gibljemo in biva-
mo; in vsak trenutlej človeškega življenja je
iz tavžent in tavžent dobrot božjih sestavljen.
Ko bi zamogel ti sam sebe u dve polovici raz-
krojiti, tako, da bi ena polovica živela, jedla
in grešila, in dobro imela in trapasta bila,
kakor ti živiš, ješ in grešiš, in dobro imaš
in si trapast na cente; in druga polovica bi
vse to le gledala in premišljevala: kako bi se
(ta druga polovica) začudila, da zamore
Bog tako milostiv in poterpljiv biti, in tebi
človek vsak dan in cele leta in neprenehoma
toliko dobrega storiti, ki družega nisi, kot le
požrešna polovica, in dan na dan in leta na
leta le hudo počenjaš, ali saj, kot hudoben
sin ali ktera stara svojoglavna kuharica, le
po svoji termi ravnaš. Vsakemu človeku za
nar manjšo stvarico več hvale vemo, kot Bogu.
Če beraču na cesti groš dam, me hvaležno in
spoštljivo pogleda, in se mi veselo zahvali in
prikloni, za malovrednega groša del. Božja
ljubezen pa je tako bogata in neizmerna do
nas, — in se le malo za-nj zmenimo, in ga
malo zahvalimo!

Jed in pija po dnevi, sladko počitje čez
noč, berzno kljuvanje zdravega serca, čversti
udi, jasno oko, in vse, kar ti je ljubo in
drago na zemlji: glej, to je veninven priča-
nje božje ljubezni in neprestano zvonjenje, da
Boga ljubi in hvali. Toda prav za prav je

vse to le senca, in še senca ne, proti neizmernim dobrotam, ki jih Bog človeku znotraj podeluje, in kojih je duša deležna, — zlasti to velja od prenebeške dobrote, ki nam je došla in dohaja od božjega sina Jezusa Kristusa.

Misli si enkrat, da stojiš pred enim merličem. In ta merlič bil je blagoserčen kraljič, ki je svoje življenje postavil, da bi tebi življenje otel, in ti si ga še hudo hudo razžalil bil. — Jeli, pogledanje mertvega, ki je tako ljubeznjiv bil do tebe, bi ti prebratko délo in ti serce in dušo tergalo, in rad bi ti svoje življenje dal, zdaj njega obuditi, in ena vitica njegovih las, ali ena kaplja njegove kervi bi ti bila drag in svet spominek od njega! Ali bi ti ne bilo tako pri sercu, ko bi pred mertvim truplom njega stal, ki je s svojim življenjem tvoje otel? Saj še sin u poznejih letih z ginenim sercom postoji na grobu svoje matere, ki je ni nikoli poznal, in ki je njegovo rojstvo njeno smert uzročilo!

Tako truplo, ki je bilo za tebe u smert dano, in tako kri, ki je bila za tebe prelita, in clo njegovo življenje in dušo za tebe darovano, najdeš vsako nedeljo na altarju pri sv. maši. In ti zamoreš ne le eno vitico njegovih las in ene kaplje njegove kervi si za spomin vzeti, ampak zamoreš njegovo celo življenje in bitje u sebe sprejeti u presveti večerji. Tebi je dano, pri sveti maši božjega sina za tebe darovanega klečé moliti, ali njega samega u presvetem obhajilu u svoje serce sprejeti: in ničesar ni u nebesih in na zemlji,

za kar bi toliko hvale in zahvale iz celega serca, iz cele duše in iz vsih moči dolžen bil, kot za Jezusa Kristusa.

In še več: dajaj Bogu hvalo, za kar rad, in na vso moč, kolikor le znaš in zmoreš, — ga vendar nikdar in vekomaj nikoli ne moreš vredno in zadosti zahvaliti za vse dobro, za vso poterpljivost in ljubezen, ki ti jo Bog noč in dan in vsako uro in sledno minuto skazuje; — ampak s svojo hvalo in zahvalo vedno in vedno na dolgu ostajaš, in tvoj dolg se naraša od dneva do dneva. Zato nam je Bog u Kristusu moč in zmožnost prave zahvale dal, da ne bi človeški rod vedno le z nehvaležnostjo in krivico plačeval stvarniku svojemu. Kristus namreč je za nas pristopil, in kakor on neprenehoma za nas, to je, mesti nas prosi, tako tudi neprenehoma za nas zahvaluje; in pri sveti maši, kadar se kol' njega snidemo, nam on tako rekoč naprej moli in hvali, kakor nezmožnim otročajem; in njegove molitve in hvale se oklepa molitev in hvala milionov, da zamorena kviško, — in tako le po Jezusu Kristusu, z njim in u njem, pravo in vredno hvalo dati zamoremo velikemu presvetemu Bogu.

Seveda tvoja zahvala ne sme le iz samih občutlejev, zdihlejev in golih besed obstati; — taka zahvala ne dojde kviško, in je kot puhel dim, ki že nad streho zgine. Tudi u djanju moraš hvalo dajati.

Jaz nimam zdaj časa, da bi ti vse pota djanske zahvale sam pokazal in s teboj šel;

ampak le toliko ti hočem povedati, da boš najprej sam lahko najdel ali sprašal.

Cahej je bil neizrekljivega veselja in hvale nadušen, da je izveličar toliko prijazno z njim govoril, in pri njem ostati hotel. In kako je pokazal svojo zahvalo? „Gospod! glej polovico svojega premoženja dam ubogim, in ako sim komu krivico storil, povernem čveterno!“

Tako bo tudi pri tebi gorka hvala ginenega serca sama od sebe pravo pot najdla, se razodeti, kakor je tvojim okoljšinam primerno.

Postavim, ti imaš krivičnega blaga, — in ravno ti je nekaj po sreči steklo, in u sercu ti vesela hvala kipí, — k čemu te bo priganjala, kaj boš storil, svojo zahvalo u djanju pokazati?

Ali pa ti si premožen, in po dolgi bolezni pervikrat vstaneš in se greš o lepem pomladanskem jutru sprehajaj; novo oživljena moč ljubega zdravja in pisano cvetje mlade nature ti u sercu veselje in hvalo izbuja: in božji perst te spomni, da tvoj sosed, ki ima šok otročajev, u veliki sirošini bolan leži, ali da je ravno umerl, — kaj boš storil?

Ali pa ti si po grešnem potu in z razujzdanim življenjem u veliko veliko nevarnost zašel, in si vender še kakor po čudežu rešen bil; in zdaj Boga hvališ, da je tako milostiv bil, in te ni pustil u grehu umreti; — ali druzega nič ne boš storil?

Ali pa ti ravno od spovedi in od božje mize prideš, in čutiš u svojem sercu tolažbo,

pokoj in sladkost prijaznosti božje; med svojimi domačimi pa veš za tega in unega, ki grešno in u žalostnem nepokoju živi, ker njegova duša je od Boga obrnjena; ti pa si toliko srečen! — kaj boš rekel in storil? itd. itd.

Da tega nauka ne pozabiš, ti hočem nekaj u spomin postaviti, kako Bogu z mislijo, z besedo in djanjem hvalo dajaj. Kolikorkrat u večernem Očenašu do vsakdanjega kruha primoliš, ki ga necoj ne boš več jedel in potreboval: spomni si kruha, kar si ga čez dan prejel in vžil, in spomni se tudi vsega družega, kar ni ravno kruh, pa vender dobro duši ali telesu ali pa obema; — in prav serčno se zahvali. In ker je toliko tavžent ljudi, ki Bogu nič hvale ne dajo, jo pa ti necoj tudi za-nje opravi, kolikor zamoreš, in Boga iz celega serca zahvali za vse dobro, kar je dans storil tebi in vsem drugim, ki ga nič ne zahvalijo. In ako si čez dan kaj hudega in grenkega vžil, tudi za to se zahvali; zakaj zdaj si prestal, in lahko da ti iz hudega še dobro izide. Toraj tudi za prestano terpljenje Bogu hvalo védi; On gotovo dobro meni in obrača s teboj. Tako se zahvali z mislijo.

Zahvali ga tudi z besedo. Znabiti te ljudje večkrat hvalijo, kako si premožen, da si prebrisane glave, da tvoji otroci se tako dobro učé in so vselej prvi u šoli, da si pošten in pravičen, in si že tu in tam toliko dobrega učinil, in da nebesa so ti že gotove itd.: takrat spregovôri in Bogu hvalo daj, da le On brez tvojeja zasluženja vse to s tabo in po

tebi ravná, in spoznaj (pa ne po svetohlin-
ski), da je Bog le iz usmiljenja tebe izvolil,
to ali uno-dobro delo učiniti, da bi tebi ne-
vrednemu hlapcu kaj zasluženja naklonil.

In zahvali ga tudi z djanjem. Od tega
sim že povedal, kdaj in kako. Le toliko še
rečem: Bil sim enkrat vernih duš večer na
mertvišu (britofu). Prav lepo ga je bilo vi-
diti; vse razsvetljeno, kakor bi mertvi velik
praznik ali ženitnino obhajali. Gróbi so bili
na novo uravnani in zvišani, in na kamnih in
križih po grobéh so se vencí iz nar lepših róž
ovijali; vidilo se je, da skeleča britkost za raj-
nimi se je postarala, toda ljubezen je živečna
in mlada ostala. Prav zvit in prebrisan kavelj
tu lahko vpraša: čemu je vse to? rajnemu ni
már za olepšanje groba, vencov ne vidi in
rožic ne diha, in se za vse to ne zmeni. Jaz
pa odgovorim: ali rajni za vse to kaj vé ali
ne, tega tudi ti ne veš; nam živim pa le ven-
der dobro dé, ako znamnje milega spomina in
serčne ljubezni do ljubih rajnih skazovati za-
moremo. — Ravno taka je, če Bogu u zahvalo
in počastenje, in iz ljubezni do njega kaj sto-
rim; Bogu to nič ne pomaga, al vé pa vender
za to, in to meni hvaležno čutje zljajšuje. Ta-
ko Boga tudi z djanjem zahvali, to je, stori
to in uno, da s tem svoji zahvali obraz in telo
in žile vdeliš. In stori to in uno zastonj, ne
da bi od Boga plačilo in nebesa za to imeti
hotel, ampak le, da mu svojo zahvalo in lju-
bezen razodeneš, kakor so že neverniki svoje
naj ljubše stvari na altar pokladali, svojim

zmišljenim bogovom u zahvalo. In ko bi tudi za gotovo vnaprej vedel, da u pekel prideš, le vender Boga za pretečeno dobro zahvali, in prosi ga, da naj bi ti saj eno tudi u peklu še ostalo, namreč — večna zahvala do Njega!

* * *

Verh tega nas izveličar tudi še podučí, ktero dôbo naj Bogu odločimo, kdaj in za kako dolgo naj nam Bog kruha daje. Molimo namreč:

6. *Daj nam dans naš vsakdanji kruh.*

Dôba je kratka; al Bog že vé, zakaj, in ima gotovo dober namen, da je kruh u kose razdelil, in nam ga le pomalem od dne do dne pošiljati hoče, kolikor ga želodec sproti potrebuje. Bog hoče, da ne bi predaleč na vse strani zijali in skerbili in tega spregledali, kar nam je dans pred nogami, ter se spodtaknili in padli. Mi smo le božji najemniki ali dnínarji, in tem se le sproti in za dans kruha ureže; pa tudi Bog le sproti in za dans našega dela in službe želi. Zdaj si pa to zapomni: sama jéd ali hrana, ki jo dans od Boga hočeš in tudi dobil boš, je še le eden nar manjših darov božjih, je tako rekoč le olje u kolesovje trupla vlito, da ne zarjeví in ne obstane; — naj veči in naj dražji dar božji, ki ti dans dojde, je pa ravno ta „dans“ je ta dan, ki si ga dans doživel.

Poznal sim enega učenca iz višjih šol. On je nevarno zbolel; hude bolečine u persih so mu oserčje razjedale in mu telo in dušo peklile; noč in dan srotej ni imel pokoja. Ubogi mladeneč je pač spoznal, da bo moral umreti; pa neizrečene želje je imel le še po eni sami reči na tem svetu. Cele mesce in tedne se je tolažil, da to veselje, ta edina zaželená dobrotá, mu bo vendar še došla pred smertjo. In kadar so ga tovarši obiskali, jim je vselej pravil, kaj še na tem svetu toliko želi, in jih je z radovednim upom in strahom prašal, kaj ménijo, ali bo to vendar še dosegel ali ne, preden umerje? In tovarši so ga milo tolažili rekoč: „Ludvik, le potolažen bodi, to srečo boš še gotovo doživel!“

Al oh, ubogi učenec je umerl, — in njegova preserčna želja na tem svetu se mu ni spolnila! In če njegovih tovaršev kdo še zdaj, ko je več let preteklo, memo njegovega groba gre, blezo postojí in zdihne: „ubogi Ludvik, Bog ti daj večni mir in pokoj!“

Kaj ne, da te mika zvedeti, po čem je mladeneč tako serčno hrepenel, kaj bi ga bilo toliko srečnega storilo, bolj srečnega, kakor če bi kdo mu krono in kraljestvo ponudil?

Hočem ti povedati, in če si mehkoserčne nature, te bo skoraj jók posilil, da je njegova edina preserčna želja na tem svetu bila kaj tako malega, kaj tako nedolžnega. Pa stoj, naj mladeneč raji sam pové, kakor je pravil na smertni postelji, rekoč: „saj rad umerjem, če le to še doživim, in večkrat sim slišal, da

pred smertjo vender še pride, namreč en dan, en sam dan — polajšanja, le en sam dan brez hudih bolečin, da bi se saj ložej zavedel in kaj premislil, in za smert pripravil“.

Njegova žgeča boleost je že davnaj iztléla, in njegovo smertno težko hropanje je že davnaj utihnilo, kot šumeča sapa lanske jeseni. Toda ni je dosegel velike dobrote, ni ga učakal zaželenega dneva, enega bolečin prostega lahkega dneva, da bi se oddahnil in ložej za večnost pripravil bil.

In ti človek imaš ravno zdaj taki dan, in si ga imel včeraj in predvčeranjim in že več let zaporedoma, in dan na dan se kopiči, da si zdrav in se dobro počutiš, in lahko misliš in se pripravljaš. Ali kaj spoznaš visoko ceno enega dneva, enega zdravega prostega dneva?

Dans si od Boga kruha dobil, in si en dan dobil, in Bog ti že dolgo daje kruha in časa, znabiti obilno, da ravno ga morda le malo za-nj prosiš. Če ti kdo mernik žita podari, lahko z njim storiš, kar ti je ljubo; če si hudoben, ga lahko u strup pokvariš, to je, u žgánjico pokuhaš; če si neumen trap, ga lahko u potok potrosiš, in ob bregu gledaš, kako fletno plava po vodi naprej; če si pa pameten, ga u mlin daš in kruha spečeš, ali pa ga na svojo njivo useješ, in k letu tridesetkrat več nažanješ, kar si ga usejal.

Prav tako tudi današni dan lahko na tri viže oberneš. Ta dan lahko u greh, u strup za-se in za druge ljudi pokvariš, tako da bi

boljše bilo, ko bi tega dneva videl ne bil. — Ondi kmet ali rokodel cel ljubi dan u kerčmi čepi, in se napaja in igra ali pa oboje počenja. — Ali pa ti se rad pravdaš; po cele tedne in mesce u sovražtvu in jezi, u nevolji in skerbéh okoli bezlaš, vse dohtarje in kanclie obletiš, u jezi piješ, in na polju in pri hiši gre vse rakovo pot. — Ali pa dans je nedelja, dan Gospodov, sveti dan, ki je kristianu u izveličanje postavljen in za Boga in dušo odločen; ti pa pušo zadeneš in na lov greš, ali pa na druge kratkočase, ali na ogled in kupčijo letaš, in zraven k večim katero suho mašo vjameš, ter Bogu dan ukradeš in ga svojemu poželenju in lakomnosti daruješ.

Nekteri dnevi so tudi lahko hudi in nesrečni za celo življenje, in clo u večno pogubo. Že marsikdo je zdihal: oh, naj bi saj umerl bil, preden sim ta in ta dan doživel! Od takih dni vedó povedati jetniki po ječah in zaporih; tudi zapeljane ženstva, ki so u sramoto in sirošino zagazile; tudi mnogi zakonski, ki u vednem žolču in razpertju živijo; tudi marsikteri bolnik, ki ga u dolgih nočéh vest grize in šiplje; in od takih dni bodo veliko povedati vedile tudi tiste nebrojne trume, ki bodo sodni dan na levici stale. Toda vsih teh tavžent in milionov hudih dni ni Bog hudih storil, ampak človek sam; on je blažen dar enega dneva oskrnil in nesrečno zapravlil.

Zategadel, kadar zjutraj moliš: „daj nam dans naš vsakdanji kruh“, in če pomisliš, da od Boga pride kruh in ta dan, ki ga zdaj

imaš: tudi terdno skleni, da si tega dneva ne boš u nesrečo obrnil, in se drevi saj ne veči grešnik ylegel, kakor si to jutro vstal. En dan je veliko vreden, kakor ojster nož in ogenj; pa nikar sam sebe z njim ne užgi in ne ureži.

Pa bodi si tudi, da tega dneva ne oberneš u hudobijo in greh, ga pa vender lahko neumno zatратиš. Neka rusovska cesarica je enkrat u hudi zimii na široki zamerznjeni vodi čudno reč narediti ukazala. Velike ledene ploše so ji morali na štiri vogle obsekati, eno na drugo sklādati in vmes z vodo zalivati, da so terdno vkup zamerznile; in na to vižo so celo poslopje iz samega ledu sostavili. Bilo je krasno delo in veselje ga gledati; u soncu se je lesketalo kot čisto srebro in kot zbrušeni kristali in demanti u vsih barvah. Pa vender vse vkup ni bilo goldinarja vredno, ker o prvem toplejšem vremenu sta poslopje in trud šla po vodi.

Znabiti je tudi tvoje vsakdanje početje le tako zmerznjeno vodeno delo, ki pred ljudmi bliši, za prihodno večnost pa nobenega obstanka in vrednosti nima, ampak se u nič razide.

Le poglej, kaj in kako navaden človek uganja, bodi si kmet ali rokodel ali vojak. Velikrat je vse njegovo delo le tratenje dragega časa, ali pa lakomno dirjanje za dobičkom, ali pa zoperna prisiljena tlaka, ali pa hudič napuha u njem motá in mu giblje roke in noge in jezik. In táko poslovanje je pred Bogom po-

stopanje, taki dan je za-te živalski dan, je prazen kot izpito jajce, je neumen, brezbožen, mertev in zgubljen za večnost.

Vender je čudno, kako ljudje svoje dneve trosijo in zgubljajo. Če kdo nenadoma zapazi, da žep, u katerem dnarje nosi, je luknast, se prestraši in berž iše in prešteje, ali ni kaj zgubil. In ko bi kateri bogat gospod svoje dragotine, biserje, perstane in zlate ure skozi okno metal, bi vsak rekel: ta gospod je obnoren. — Toliko je pa gotovo, da en sam dan je več vreden, kot zlata ura ali mošnja cekinov.

Premislimo le en izgled, koliko zamore en dan veljati, ki je z Bogom preživljen, ali kolika je cena enega božjega dneva.

Ako grem po cestah, po hribih in ravninah, vidim tu in tam znamenja križanega Jezusa, lesene in zidane, lépe in borne križe. In vsak petek čuješ od vsih katoliških cerkev posebno zvočenje; to je spomin, da Jezus Kristus je ta dan za naš terpel in umerl. In kadar pri sv. maši med povzdigovanjem zvoní, se ljudje u pobožnih krajih na cestah in na polju odkrijejo, na persi terkajo, in pobožno zdihajo. In veliki petek gre tavžent in tavžent ljudi u cerkev Gospodovo smert obhajati, in marsikdo tiho žaluje, skrivne solze potoči in se poboljšati sklene. In bilo je že milionov in milionov ljudi u bolečinah, u sirošini in smertnih težavah, ki so u podoba Križanega svoje oči vpírali, u njegove rane svojo dušo zagrinjali, in

zlajšanje, pokoj in krepost zadobili. Pa vse to je še malo, če pomislim, da neštevilne duše so skozi Jezusovo terpljenje in smert odpušenje grehov, spravo z Bogom in izveličanje dosegle; in da vsi, ki enkrat sodni dan na desnici božji stali bodo, bi pogubljeni bili, ko bi Jezus ne bil za-nje svoje kervi prelil. — In glej, le en sam dan je bil, ki je človeštvu toliko sreče in zveličanja prinesel, in ki celemu svetu u večnem spominu ostane. Že je skoraj 2000 let od tistega dneva preteklo, in dan vendar ne prejde nikoli in nikdar do konca sveta. Še dans se ga živo in močno spominjamo, — postal je večen petek neumerjočega spomiņa, veliko drevo, ki veninven sad obrođuje, dragi sad rešenih zveličanih duš!

Že je tudi več drugih ljudi križanih bilo. Ko so 37 let potem Rimljani Jeruzalem oblegli, so pred mestom toliko judov križali, da je bilo viditi kot hosta samih križev in visečih judov. Pa ti bi morda nič od tega ne vedel, ko ne bi bil zdajle u Očenašu bral; davnaj je pozabljeno, in nihče se ne zmeni, kdo so tisti judje bili. Bil je strašen dan, ko so to terpeli; pa ta dan ni njim-in svetu ničesar prinesel, — ker niso z Bogom ravnali, ne u Bogu terpeli.

Ako toraj hočes, da bi tvoj „dans“ in vsak dan, ki ti ga Bog še podariti utegne, zasluženje in ceno imel, si moraš to zapomniti: Naša sv. cerkev uči lepo resnico, da vse, kar človek u stanu smertnega greha stori, je

mertvo, in pred Bogom nič ne velja, — in da je le to prav in dobro in Bogu dopadljivo, kar človek u stanu gnade in ljubezni božje stori. Dokler tedaj svoje duše smertnih grehov ne očistiš u studencu svete pokore, tako dolgo so vsi tvoji dnevi zgubljeni, za vselej zgubljeni! — Toda ne moreš se očistiti in ne u gnadi ostati brez Kristusa. Kristus sam zamore kaj dobrega storiti, in le če te Kristusov duh prevzame in iz tebe misli, govori, dela in trpi, le takrat je tudi dobro, kar delaš in trpiš; zatoraj sam pravi: „brez mene ne zamorete nič storiti“. Usahnéla mladika tvoje grešne duše mora tako rekoč znovega obrezana biti, se z vinsko tertó Jezusom Kristusom živo skleniti, se njegove nature in bitja navzeti. Začetek k temu je pa spoznanje svoje grešnosti, hrepenenje po rešitvi, spomin na Kristusa, pridno branje in molitev, in pogosto in vredno prejemanje svetih zakramentov.

Ta novi duh človeka uči in priganja, dan zares u Bogu in z Bogom, u njegovi ljubezni in u njegovo čast preživeti. Ti boš Bogu u čast mislil. Če ti huda misel pride, jo boš zavolj Boga hitro zaterl, in svojo dušo k Bogu obernil, ter jo privadil se njega spominjati. — Bogu u čast boš pozabil, postavim razžaljenje in krivico; pa tudi drugim storjenih dobrot ne boš vedno u mislih obíral, ampak jih pokopal in u miru pustil. — Bogu u čast boš govoril, kadar čuješ, da od svete vere in božjih reči malopridno govore, tvojega bliž-

njega opravljajo, nespodobno marnvajo, pleperce pojó, ali kadar je nedolžna duša u nevarnosti zapeljana biti. — Bogu u čast boš molčal; če se tvoj bliženj pregreši, in drugi še ne vedó, ga malopridnež hitro raznosi, pravi kristian pa posvari in pričo družih molči; če malopridnež kaj dobrega stori, postavim ubogajme dá, se rad pogovarja od tega, pravi kristian pa svoje dobro delo zamolči; malopridnež, kadar je zmerjan, nazaj zmerja in psova, kristian pa molči. — Bogu u čast boš delal. Sv. Vincenci pové od nekega zidarja, pri katerem je vsak mahlej s kladvom ena božja služba bil. Bil je namreč od Kristusovega duha tako navdan in prešinjen, da je tako rekoč Kristus u njem zidaril, in vsacega dela se je lotil in ga opravil le iz edinega namena, božjo sveto voljo dopolniti. — Bogu u čast tudi ne boš delal, postavim ob nedeljah in praznikih, ali kadar te kdo najeti hoče, da mu pri goljufii, zvijači ali hudobnih naklepih pomagaj, ali kadar bi kateri revež rad delo prevzel in si kaj zaslužil. — Bogu u čast boš terpel. Hude službe in težavnega dela kristian ne preklinja, kajti duh taistega u njem prebiva, ki je težek križ nosil; u siróšini in stiski kristian ne godernja, kajti on je z njim, ki ni imel, kamor bi svojo trudno glavo položil; u bolečinah hude in dolge bolezni kristian ne obupa, ker z močno roko njegovo dušo podpíra on, ki je molil: „Oče, tvoja volja se zgódi!“ — Bogu u čast se boš odpovedal časnemu blagu, kadar te

hoče u sovražtvo in pravdo zaplesti; dobrej službi, če te u greh zapeljuje, ali ti brani, nedeljo po kristianski obhajati; zaljubljenemu znanju, ki nikamor ne kaže in nič pametnega ne obeta; svoji navadi ali razvadi, ki ti dnar in čas trati ali drugim merzi, itd. Z eno besedo tako boš ravnal in živel, kakor si misliš, da bi Kristus ravnal in živel, ko bi on bil u tvojih okoljšinah. — Če tako živiš, bo vsak dan tvojega življenja svetel biser in drag kamen za krono nebeško.

Velikrat se bere in čuje, da čas je potoku, in večnost neizmernemu morju podobna. En dan človeškega življenja, en „dans“ je tedaj ravno toliko, kot majhen valej, ki u potoku šumljá, se peni in sveti, in zopet zatone.

Iz noči in spanja dan priizvira, se en časek u svitlobi vije in leská, in se spet u černo noč in spanje iztoči. Vsaki dan je ena stopinja, en porinlej naprej u večnost. —

O človek, uro lahko ustaviš, toda časa in svojega „dans“ nikoli in nikdar ne ustaviš. Učeni pravijo, da zemlja z vsem, kar je na njej, urnej dirja po veseljnosti, kot izstreljena krogla, pa nič ne čutimo, in ne vidimo nič. To je tiho dirjanje viharnega časa. O ne daj, da bi u tem dirjanju tvoje življenje se u prazne potratene dneve zdrobilo! Vsaki dan bo od mertvih vstal, tebi u sodbo in pogubljenje ali pa u zveličano večnost. Toda ti

si le gospod in lastnik današnjega dné. Pretekli dnevi so neizbrisljivo zapisani u bukvah tvojega življenja, in znabiti skoraj pride zadni list, tvoj zadni dan; in mertvaška truga, u katero te položili bodo, bo pomišljaj (—) k tvojemu preteklemu življenju, potem skrinjar še železno piko (.) zabije, pogrebci z lopato pa peska nasujejo. — Bog te obari!

Opomini, božje zapovedi, in še marsikaj.

§. 1. Poštenost, da se Bogu smili.

U Krivobrezi je neki mož svojo ženo vedno pretepal, toliko da ni obnoréla. Ondótni duhovnik to zvedši, se k možu podajo, ga zavolj te gerde divjašine, kakor gre, posva-rit. Mož jim pa koj u besedo seže, rekoč: „Gospod duhovni oče, nisim ne taka živina, kakor ljudje sodijo in vam pripovedujejo. Seveda ženo večkrat napókam; toda da je baba vsa vragova, tega nobeden ne pomisli. Vam, gospod oče, se moram saj opravičiti, in vam toraj nekaj iz svojega preteklega življenja povedati, česar še nobeden ne vé, da bote saj vi vedeli, da sim pošten. Pred enim léti sva bila jaz in baba na potu, daleč od tod. Ravno o mraku greva oba, baba pred menoj, po prav ozkem potu stermega brega, kjer je globoko spodaj Drava bobnela. Naenkrat se me hude skušnjavé lotijo, da bi bil babo od zadej berc-

nil in jo prekucnil u Dravo, ter se jezičnega zlodja za vselej znebil. Kakor pravim, bilo je o mraku, in žive duše ne spredej ne za-dej, in prav lepa priložnost; — al vender tega nisim bil kos storiti, ker za kaj tacega sim že od natore premehkega serca, in sim pustil babo, naj živi. Iz tega, gospod oče, lahko spoznate, da sim dobra duša in pošten človek, in da vem, kaj zakonska ljubezen terjé“.

Tacih „dobrih duš“ in „poštenih ljudi“ je po svetu na cente; velikrat se naj porednejši človek za čisto dobrega ima, in clo svoje hudobije vé na dobro zvráčati. Poglej enkrat kacega prevzetnega kmeta ali pa napolškrice, ki véliki četertek, ali pa po véliki noči enkrat k spovednici prilazi. Že od daleč lahko uganeš, kake émerne misli ga obhajajo; blezo takele: „Baba mi ni dala miru, da me je k spovedi spravila; pa se prav za prav še kaj spovedati nimam. Umoril nisim nobenega, okradel tudi ne, še nihče me ni pijanega za plotom pobral, in kadar je pretepanje, jo hitro potegnem; nobeden mi ne vé nič hudega očitatí, in ko bi ne bil pošten mož, bi zadnikrat, ko so župána volili, ne bilo toliko glasov meni došlo. Ali bi se toraj grehov spovedoval, kterih še storil nisim? in vender me spovednik vselej izprašuje, kakor bi nas eden še otrok bil“. Tako blezo taka „poštena“ velikonočna duša pred spovedjo premišljuje. Tukaj mi na misel pride neki ječen „žnidarček“, ki je bil že zlo pri kraji, pa je vender še zmi-

raj zdravja upal. „Gospod dohtar, prav dobro se kaže. Ali če sim se kaj potil? kaj pa da, ker sim si preveč odeje navalil. Kako sim spal? i veste, če človek podnevi večkrat zadremlje, je že taka, da ponoči ne more zlo spati. Seveda sim težko sopel, pa to menda od potu pride; in de me u persih stiska in bôde, veste gospod dohtar, to je od tod, ker nas eden je zlo po svetu hodil in si o megli in dežovji lahko kri prehladil, da pozneje človeka po udih terga; bo pa že spet drugo vreme. Pokašljujem še zmiraj, al to in pa nič, moja mala deklina še bolj kašlja, kot jaz. Jesti mi pa zlo zlo diši, žena mi komej sproti kuha, — to je nar boljše znamnje, da serce je še zdravò, kaj ne gospod dohtar? Da bi se le še sitnega náhoda znebil!“ Ubogi „žnidarček“! privošim ti tvojo tolažbo, če si le vse drugo u lepem redu imel. Toda kadar je duša slaba in za smert bolna, in človek misli, da je zdrava in čversta, — kaj pa je takrat?

Ti moj ljubi bravec, kako je že, da si se kot otrok tolikanj spovedovati vedel, zdaj pa tak malo? Ali si tako porédno hudobno dete bil, in še le zdaj u starih letih si postal tako svet in pobožen? Pomisli nemalo; od kod to pride. Pa morda meniš :

§. 2. Česar mi vest ne očita in ne reče, to me tudi nič ne peče, — ali je to res?

U zanémšnicah (to je, u hišah za nôre, kakoršnih u vsakem večem mestu imajo) se

večkrat prav čudne reči vidijo. Ondi postavim se eden ošabno in zadovoljno sprehaja, in ima dva križica iz pozlačenega papirja na staro suknjo prišita, in meni, da je slaven vojvoda ali clo mogočen kralj; in vender je le srotej, in njegova žena in otroci domá neslano jedó in beračijo. Mnogi takih norcov, kadar je nar bolj zmešan, je nar bolj srečen; on se smeje, poje, žvižga, skače in pleše od samega veselja.

Povej, ali boš tacega sromaka srečnega štel, ker ne vé, da je zmešan?

Kadar se spet zavé in ozdravi, in pozveduje, kaj je uganjal, mu je strašno hudo: sram ga je pred drugimi ljudmi, pri hiši vidi vse zanemarjeno, in vedno se bojí, da bi se mu prejšni stan ne povernil; in bi tudi čudo ne bilo, ko bi spet obnôrel, tako si k sercu ženê. Zato se ljudem u navadi zlo užali; da so cel dan zamišljeni, kadar ktero zanemšnico obišejo in zaperte nôre vidijo. — Jaz pa imam u tej reči neko terdo natoro, in sim več tacih hiš obiskal, pa mi nikjer ni zlo k sercu šlo. In mislim, da imam prav. Čemu bi toliko žaloval čez tako norost, ki je le časna nesreča in kratko terpi, med tem, ko vsak dan cele trôpe obnorêlih ljudi vidim, kterih norost u večno nesrečo peljá. To so namreč vsi tisti ljudje, kteri samo za posvetno skerbijo, le za posvetno delajo, dirjajo in tudi grešijo: za večno pa se malo ali nič ne zmenijo, — in vsi tisti neštevilni ljudje, ki mislijo, da so zunaj enih malenkost skozi in skozi pošteni, in

je vender njih duša vsa marogasta, revna in zaničljiva pred Bogom. — Obnorélost unih srotejev u zanemšnicah je proti slepoti teh pametnih posvetnjakov le kot kratke, nedolžne sanje. In u teh okoljšinah popolnoma veljá: česar mi vest ne očita in ne reče, to me pozneje enkrat vender peče, peklenško peče! — Zakaj?

Obnorélim se večidel zgodi, da ene dni ali ure pred smertjo se spetzavejo in spametvajo. Ravno taka je s posvetnjaki, ki so na duši oslepéli; kadar se enkrat čas bliža, da jo morajo na uni svet odriniti, jim včasi nagloma luč pravega uma zasveti, da vidijo, kako je z dušo njihovo, in jih peče, strašno peče, tako da marsikdo obnorí in obupa; ta luč je malokrat u pravo spreobernitvo, ampak je le rudeč plamen in odsvit bližnjega pekla.

§. 3. To z izgledi razjasnim in poterdim.

Na Angležkem se je enkrat huda prekučija unela, in tako vihrala, da je kralju vrat zasegala. Neki mož, Kromvel po imenu, prekanjen lesjak in gerd hinavec, si je vedel pri puntarjih čast in veljavo pridobiti, in je bil eden poglavitnih uzrokov kraljeve smerti. Kadar so naj hudobniši u zboru sedeli in sodbo sklepali čez svojega nesrečnega kralja, je Kromvel prvi obsodbo u kraljevo smert podpisal, in po tem grozovinskem podpisu tako veselo-burkast postal, da je črnilo s peresa

drugim u obraz otrešel. Nesrečnemu kralju je bila na to u neki sôbi glava odsekana, in še tistikrat je Kromvel svoje burke uganjal; mŕtvo truplo kraljevo je pogledal in zasmehljivo rekel: „škoda za-nj, imel je zdravo kri, bi bil zamogel še dolgo živeti.“ Po tistem je veliko let preteklo, in Kromvel si je slavo in mogočnost osvojil, večo kot kralj; po celem Angležkem in še unstran morja so se tresli pred njim. — Pa čudno je to: med tem, ko je u kraljevem veličastvu pred svetom stal in bogastvo in zdravje vžival, se je neki nepokojen strah polotil duše njegove, in ga več ni zapustil. Nazadnje ni mogel več dve noči zaporedoma u eni sobi spati; kakor bi strah od stên in stropa izhajal, si dá vsak večer svojo posteljo u drugo sôbo prenesti, da bi ondi najdel pokoja.

Kaj vender je temu možu toliko strahu delalo? povej, kaj je bilo?

Na Francozkem je proti koncu prejšnega stoletja neki mož živel, Voltêr po imenu. Bil je prebrisane glave, veliko bukev je spisal, in pri kraljih in cesarjih mnogo veljal. Toda imel je hudobno serce, kristianstvo je sovražil, in ni nobenega molil, razun samega sebe. Od Boga, od vere in cerkve je zaničljivo govoril in gerdo pisal, kakor bi vse to prazne kvante bile. Razberzdani ljudje na Francozkem in u drugih deželah so z veseljem brali njegove neverne spise, so si z njimi pekočo vest hladili in Voltêra povzdigovali do neba. — Enkrat je imenitna gospa, ki je tudi brezbož-

no u Voltêra vervalo, za smert zbolêla. Ne vem, ali so ji drugi prigovarjali, ali je sama poželêla, da naj se dá previditi, kerna unem svetu utegne vender drugač biti, kakor si je o zdravih in veselih dnéh mislila. Poslala je k svojemu evangelistu Voltêru, ga prašat, kaj bi storila? In čudno: on ji svêtuje, da naj si to izvoli, kar je gotovše, da naj se le previditi dá. Ali ni to čudno? — toda čudo še ni pri kraju. Nazadnje tudi on sam nevarno zbolí, ter željčno prosi, naj mu duhovna pokličejo, da bi se rad spovedal. Al njegovi prijatli in učenci, ki so bili kot on brezbožni, pa ne bolni in tako blizo smerti, so mu duhovna zvi-jačno in posiloma ubranili. Kakor živel, — tako je umerl.

Kako, da je tak učen bistrumen mož, taka prebrisana muhasta glava, ki je Boga in večnost zasmehoval, se bati jel in spovedati hotel kakor priprost kmet? Ga li ni bilo sram zasmehovanja izobražene neverne gospôde? Povej mi, od kod je to prišlo? Hočem ti jaz povedati:

U deželah, kjer se zemlja večkrat in hudo potrêsa, živali že vnaprej vejo, kdaj se k potresu ravná, in vse klaverne in plašne prihajajo. In drobni pajk u svoji mrežici drugač posêda in préde, kadar se vihar in nevihta bliža, kakor če imajo lepi dnevi priti. Zakáj pajk in mnoge druge živalice imajo tako rekoč barometer in stolétno pratiko u svojem životu, ki jim vsigdar kaže, kadar se nad zemljo ali pod nebom kaj napravlja, kar bi

tem drobnim stvaricam nadležno ali nevarno bilo. On, ki je u truplu živalice vremensko kazalo umetno napravil, je pač utegnil in zamogel tudi u človeški duši kaj tacega uravnati; in res je taka. — Tudi človek mnogokrat začuti, kakšno vreme bo čez njega prihrúlo po smerti. Od tod pride nepokoj in skrivna strahôba, ki se mnozega človeka zadne leta ali pa kake tedne ali ene ure pred smertjo poloti. Bodi si tudi, da tavžent in tavžent ljudi u eno mér' le naprej greši in notranjega svarjenja in žuganja nič ne porajta, in da tu in tam eden na plesu ali pa pri dobri volji od mertuda zadet, prav fletno in lehkotno smert stori: saj večkrat tud kateri trapast seršen ali zateleban keber ne zapazi, da se k hudi uri ravná. Pa da si tudi neumno, nemarno in brezvešno umerješ: enkrat se ti bodo očí s silo odperle.

U cerkvenih bukvah mestica H. se še zdaj bere, dà u tem in tem létu je en mož zbolel, in je, kakor so vsi mislili, umerl. Pa čez dva dni, ko so ga hotli k pogrebu nesti, je spét oživel. Pravil je, da med tem, ko je truplo u smertnem spanju ležalo, je duša sama sebe in preteklo življenje tako bistro pregledala, da je groza. Vse, čisto vse, kar je kterikrat storil u svojem življenju in že davnaj pozabil, mu je tako pričujoče bilo, kakor bi ravnokar storil bil. Mož je potem še nekaj časa na svetu bil, pa prav modro in ojstro je živel; videlo se mu je, da je skrivno moč in réd unega sveta začutil.

Ta mož je na mostu stal med življenjem in smertjo, in kaj je videl? — veliko grešnost svoje revne duše, in še strašneje bi bil unstran mosta spregledal. — Duša je tako rekoč pijana telesne kervi, u kterej plava. Kadar pa smert dušo iz mesa in temne kervi potegne in jo otrébi in očedi, takrat še le prav jasno sama sebe spregleda, in strahoma vidi rajtengo celega življenja in vsacega dné na drobno, in u njej sodbo božjo zapisano.

Da na unem svetu človek tako na tanko in bistro spregleda, da mora strah in groza biti, tudi sveto pismo uči. U evangelji sv. Matevža sam Jezus Kristus tako govori: „resnično resnično vam povém, človek bo moral od vsake nepotrebne besede odgovor dajati“. Noben človek pa ne vé vsih nepotrebnih besed, kar jih en dan, ali le eno samo uro izgovori, še manj, kar jih je od svojih otročjih lét noter do tiste ure, kadar jezik onemore, izustil. Če bo pa od vsake besede odgovor dajal, mu mora tudi vsaka posebej očitana biti. Tu mora pa človeku seveda strašno toplo in peklenško vroče prihajati.

§. 4. Kaj bi tu svétovati, kako pomagati bilo?

Ako to in vse druge reči preudariš, ti mora samo od sebe na misel priti, da je vendar naj bolj pametno, če človek u zdravih dnéh svojo dušo na tanko preiše, in sam seboj pravično rajtengo sklene. Le sam povej,

ali se ne vstopi vsako ženstvo in vsako moštvo pred ogledalo, da se skerbno ogleda, kakšen je po obrazu, za vratom, in kakšna obleka, ali je vse čedno in u lepem rédu, kadar ima k imenitni gospôdi na obéd ali pa na večerno veseljico u razsvitljeno sôbo priti? Zakaj sram in strah bi ga bilo, ko bi s sájasto marógo na licu tjekaj prišel, ali pa ko bi mu zamazana trohnéla srajca spod vrata moléla, in bi se še le tam med gospôdo u velikem zerkalu na steni zagledal, kakšen je. — Toraj bodi toliko pameten in serčen, in skerbno oglédaj dušo svojo, preden u razsvitljeno in kot sonce zórno sôbo večnosti stopiš, kjer bo tudi nar skrivniši madež duše hipoma očiten. Zdaj vsako škodo še lahko poravnaš, ako jo le o pravem času ugledaš.

Čul sim enkrat staro čudno pesem od pokopališa o polnoči, in sim je toliko zapomnil:

Na grobu neká duša stala,
 In z britkim glasom je klicála:
 Oj truplo moje, vstani zdaj,
 Jaz te dolžim, — odgovor daj!
 Odprè se grob, in vse trohnéle
 Berž vstanejo košice béle,
 Kosténo truplo se zverstí.
 In v černo noč tak govori:
 „I kdo me kliče, kdo me dramí
 Iz davnega pokoja v jami?
 Kaj duša moja, al si ti?
 Kaj češ od spèrhnenih kostí?“

In duša zdihne: „ti nečedno
 Si truplo bilo in poredno,
 Ker ti si krivo, da gorjé
 Mi v dolgi večnosti zdaj gré;

Kdar jaz bi bla molila rada,
 Je drémat' tvoja bla navada,
 Goljfalo si me k postnim dném,
 Češ: jaz sim bolno, jesti smem“ . itd.

Zdaj truplo reče. „o lažnjiva,
 Ti z mano vred si vsega kriva,
 Saj ti si mene vládala,
 Jaz hlapče bilo, ti gospá“.

Bila bi duša spet kaj rekla,
 Al njena ura je dotekla,
 Petelin poje, dan se zná, —
 In truplo, duša zgineta.

Tudi ti se sam sebi nasprot' vstopi tako,
 kakor bi u dve polovici razdeljen bil; ena po-
 lovica naj revni grešnik bo, druga naj toži in
 sodbo sklépa.

§. 5. Spraševanje in tožba.

Naj pervo, ktereга stanu si? Morbiti je
 že tvoj stan dolgoletna pregreha in studenec
 vsega hudega. Ti si morda s ktero osébo u
 zakon stopil, ki ni za-te, in ti ne za-njo; oba
 sta si u sercu odljudna, in se od leta do leta z
 jezo napajata, in u bolezen, u revšino in greh
 potiskata; in vajne deca so hudobne in divje,

ker od očeta in matere dan na dan le prepir, rotnje in kletev čujejo, — in vajna hiša je večkrat živemu peklu podobna. — Toda ali nisi ti sam strupnega zerna usejal, ki zdaj tako čversto poganja in ti življenje mori? Čemu si ravno to vzel, zakaj si ravno tega imeti hotla? Ali si Boga in svojo vest kaj za svet prašal, ali pa te je le meseno poželenje, ali napuh, ali lakomnost u ta nesrečen zakon zapeljala? Pomisli enmalo, kdo je kriv?

Ali pa ti si bolan ali bolehen, in iz tega veliko škode izvira za tvoje otroke in za druge ljudi, ne le za stroškov del, ampak tudi ker jim ti svojega storiti ne moreš. Ali pa nisi sam tega kriv? Nezmernost u jedi in pijači, prederzen ples, grozno slab živež in prenapeto delo iz gole skoposti, serd in jeza, ponočvanje in nečistost itd., to je znabiti tvoji boleznjivosti seme bilo. In kdo bo za vse grehe o pušenja in zamude, ki iz tvoje bolezni izvirajo, odgovor dajal? — pomisli, kdo bo odgovor dajal?

Ali pa ti si samica, in si s svojimi fački ali pankerti vred soseski u pohujšanje, u nadlego in škodo. Od kod je to? Znabiti ravno zato, ker si zákona berž in prehudo želela, ti je spodletelo, in si u sramoto in starost zabredla, in zdaj si neobrajtana zaveržena stvar u svojem kraju.

Seveda to spoznanje je hudo in grenko: zakaj nisim kaj družega postal? in tega, kar sim, mi ni Bog namenil, ampak to sim le sam brez Boga popadel, kakor mi je huda prilož-

nost nanesla. Da, ko bi kdo to reč globoko premislil in predregal, bi lahko zdivjal, in si lase pipal in z glavo u steno butal, kakor bi červa ali pa kebra u možganih imel. Pa za zdaj le pustiva to, in idiva naprej.

Gospod pravi: „iz sadu se drevo spozna“. Pomisli, kaj si že učinil in uzročil, in pogledaj naprej in nazaj in 'kol sebe. Ali ni nikogar, clo nikogar na svetu, da si ga ti onesrečil, ali mu brez potrebe življenje ogrenil, ali komur bi saj boljše bilo, ko bi ti mervetev na svet prišel ali pa precej po rojstvu umerl bil? — In ali nimaš strašnega zadolženja na vesti, da reči moraš: tega ali unega ali une sim jaz pohujšal, ali oni so zavolj mene in po moji nemarnosti hudobneji postali, in se niso spreobrnili več. In ako imaš otroke, kakšno je to tvoje sadje? Kaj ne, to te skoraj kot meč u serce zbode, — in le nihar sam svoje revne duše za nos ne vōdi, kakor bi to in uno in pa uno tega krivo bilo, da ti pa si o tem tako nedolžen kot belo velikonočno jagnjiče. Drugi stariši in drugi gospodarji in gospodinje tudi u hudih časih in okoljšinah živē, in vender je z njih otroci in njih družino veliko boljše. Ti si kriv.

Toda stoj, nisva še pri kraju. Hočeva še deset božjih zapoved premisliti. Mōli jih, ako jih še znaš.

Š. 6. Deset božjih zapoved.

Perva zapoved. Vervaj u enega samega Boga.

Ali nimaš ptujih bogov zraven ali čez pravega Boga? Glej, tvoj Bog je tista stvar, pri kateri so tvoje misli, tvoje serce, tvoje moči in duša tvoja. Povedal ti bom, kako se to umé. Francozki zdravnik Lauvergne je bukve spisal od smertnega borenja ali boja, kojega je pri nebrojnih umirajočih bolnikih pričal. Med drugim tudi sledečo dogodbo pové:

M... bil je bogat mož, neoženjen, varčen, prijazen do vsacega, in zlo priden in natančen u svojih opravilih. Postaral se je in nevarno zbolel, in ko vidi, da se njegov konec bliža, se dá s svetimi zakramenti previditi. Med tem pa, ko bolezen hujša prihaja, on le vender svoje navadno delo vedno opravlja, pogodbe sklepa, dolžnike terja, na pósito daje, obresti prešteva itd. Nazadnje mu smertna ura doteka, in že mu pamet meša in besedo zapira; tu na ves glas in britko zastoka: „dnarjev mi dajte, dnarjev!“ Domači njegovo skrinjo odprejo in najdejo žakelj dnarjev, ter mu ga na posteljo položé. In njegova merzla mertvaško-pôtna roka polagoma žakelj doleze, in ga tipa in gladi in stiska in k sebi potéga. Kmalu potem znovega zahrôpne: „dnarjev, še več dnarjev mi dajte!“ Iskaje u skrinji še ene žakeljce najdejo, in mu jih na posteljo zanesejo; on

jih z oderveno roko zaseže in jih sterme gleda z mračnim očesom, in zdajci spet začne: „dnarjev, dnarjev!“ Njegov služaj vse pre-dale preiše in u skritem kraju še ene žakeljce najde, ter mu jih berž prinese, prav tako, kakor se otroku igrače donšajo. — Zdaj pa je šlo na smert, besedo mu čisto zapre, komej je še ustnice gibal. Eden pričujočih se čez-nj pripogne in svoje uho k njegovim ustom nastavi; tiho ga čuje pojémati: „dnarjev, še več dnarjev!“ tako zdéha in umerje.

Vidiš, to se pravi ptujih bogov zraven in čez pravega Boga imeti. In če ravno ti ne umerješ s takim malikvavskim zdehanjem, kakor omenjeni pošten mož, le vender utegneš u svojem sercu zlato tèle imeti, kteremu vse tvoje dirjanje, misli in želje veljajo. In to ni, kar si bodi. Poznal sim dva bolnika ob enem, ki sta dolgo terpela; eden je bil mlad fant, ki je zlo gerdo in razujzdano živel, drugi bil je pošten kmet, pa skozi in skozi skopa duša. Bolni mladeneč se je ves poboljšal in prav spokorno in mirno umerl. Skopuh pa je imel peklenško smert, je preklinjal, hudiča videl in noža prosil, da bi si vrat odrezal. — Dobro pomisli, da lakomnost je naglaven in smerten greh, in nič manjši od malikvanja.

Pa lahko da ti si še u samskem stanu, da si hlapec ali dekla. Vem, da kaki poldrugi mernik tolarjev bi ti bilo zlo po volji, pa vender to ni ravno poglavitni cil tvojih vetrénih misel in željá. Ali pa nimaš tudi kterega malikka zraven ali čez pravega Boga?

Nekteri trapasti in hudobni protestanti nam očitajo, da u katoliški cerkvi svetnike molimo; to je gerda in nesramna laž, od ktere bodo enkrat odgovor dajali pred tistim Bogom, ktereга po nauku naše katoliške vere samega moliti smemo, in ki laž in opravljanje sovraži. Toda neko drugo resnično malikvanje je pri nas in pri protestantih, prava „ajdovska“ služba. Pri nas in pri njih je po tavžent kristianov, ki mesti Boga slabo stvar — kacega človeka molijo.

Poredna samica se je razujzdanega življenja naveličala in bi rada spet pošteno živela; toda zapeljivec ji pravi: jaz bom pustil tebe in otroka, če mi ne storiš, kakor sicer po volji. Na koga se ženstvo več zanese, na koga bolj porajta, na božjo voljo, ali na svojega potepenega zapeljivca in voljo njegovo? Kdo je prav za prav njeni Bog?

In če tudi u tem nisi prizadet, imaš znabiti le vender tega ali unega, kojega se bolj bojiš, in se mu bolj prikupiti prizadevaš, kot svojemu Bogu. — Enkrat je en ljubej nekega kralja za smert zbolel; in kralj sam k njemu pride, se k njegovi postelji vstopi, ter z usmilenim pogledom reče: „prôsi me za ktero milost, kar koli hočeš, ti bom dal“. In bolnik britko zaprósi: „o moj gospod in kralj, dajte mi zdravje, le to mi dajte, da naj ne umerjem“. Kralj žalostno reče: „to bi jaz tebi iz serca rad storil, pa saj sam veš, da ne morem; to le Bog zamore“. Tu se bolnik stran oberne in glasno in britko zajoka: „o jaz

nespameten človek, svoj živ dan sim le človeku služil in le človeku se prikupiti trudil, ki mi zdaj u nar hujši potrebi ni pomagati kos, — in za naj višjega Gospoda, ki u življenju in smerti pomagati zamore, sim se malo změnil!“

Ljubi moj, bodi odkritoserčen, prav odkritoserčen, — ali nimaš nikogar na svetu, kojega se bolj razžaliti bojiš in si bolj prizadevaš, da bi on dobro mislil od tebe in ti dober bil, kakor si prizadevaš, da bi pri Bogu u gnadi bil in njemu dopadel? Znabiti si zakonska šlápica in božji strah čutiš pred svojo ženo; ali pa ti žena svojega moža ljubiš čez vse. Če je taka, si velik smerten grešnik, in boš pogubljen, če taka ostane, ker si malikvavec u duhu in u resnici.

In bodi si, da nočesh obstati, da je tvoje serce od ljudi, dnarja, obleke, od posvetnih skerbí, od poželenja in napuha prevzeto in obsedeno: če tega nočesh obstati, ali boš tudi to tajil, da si mlačen?

Ko bi ti imel sina oženjenega ali pa hčer omoženo u bližnji soseski, in ona bi te nikoli ali k večim le enkrat u letu obiskala, da ravno imata vsako nedeljo časa dovolj, pa raji domá pred hišo posedata in dolgčas prodajata: ali si boš mislil, da ta sin ali ta hči imata pravo ljubezen do tebe, ali pa boš rekel, da sta nemarna? — Glej, prav ták si ti proti Gospodu in zveličarju svojmu. Morda tudi ti njega k večim le enkrat u letu obišeš u presvetem obhajilu, in vender imaš tolikokrat priložnost med

letom, zakaj ne prideš? — pa to je samo en izgled, kakšno je tvoje kristianstvo. Le sam povej, ali ti je Bog čez vse, ali ti je zares On naj bolj u mislih u tvojem veselju in žalovanju, u tvojem sklepanju in prizadetju, u tvojem djanju in nehanju? Ali ga zares ljubiš iz celega serca, iz cele duše in iz vsih svojih moči? Nikar ne lagaj, saj ni res. Tudi ti si mlačen, Bog je daleč od tvojega serca, — in tudi tebe zadevajo besede skrivnega razodenja: „ti nisi ne merzel ne topel, ti si mlačen; zategadel te bom pljunil iz svojih ust.

Poglej o kristian, zdaj pride spomlad, zdaj pride poletje, potem je hladneje in merzlo, in zima ledena nastopi. In ako še le jesen na katerem drevesu ena cvetka požene, — ti revna cvetka, s teboj ne bo nič, prepozno si prišla, in mraz te bo umoril! O zdaj, dokler je spomlad, dokler je poletje, odpri svoje serce božjej ljubezni. Kmalo prišla bo tvoja jesen, tvoja zima: u starosti bi serce rado za Bogom, — pa večidel je prepozno, prepozno!

Druga zapoved. Ne imenuj po nepridnem božjega iměna.

U sv. pismu je še to pristavljeno: „zakaj Gospod te ne bo pustil brez šibe, ako njegovo ime po nepridnem izrekaš“.

Če bo necój jasno, ali kadar že bo, pogledaj čisto sam u široko noč in proti visoke-

mu nebu. Na jasnem stropu sinjega neba toliko tavžent in tavžent zvezdic migljá, da človek bi mislil, da se sprti zadévajo in drezajo, in u drenju in mergolenju ena drugi stopajo na sreberne nožice. In vender, ko bi nar urneja tica od ene zvezde do druge zraven, ki se le za en perst oddaljena zdi, brez vsake pomude letéti zamogla: bi letéti morala več tavžent let, in vender bi bila še daleč od svojega cila. In te drobne ognjene pike so večidel kot sonce velike in žarne, in ko bi bilo sonce tako daleč od nas, kakor so zvezde, bi se tudi ono našim očém le kot drobna berleča zvezdica zdélo. — Zemlja z vsemi deželami in morjem na vse štiri vetrove je strašno velika, in jo le enkrat obhoditi ali 'kol nje priti, k temu je več lét potreba. Pa vender vélika zemlja je proti soncu ravno tolika, kot drobno zernice pulfra proti debeli krogli vojaškega topa, namreč tako májcena, da bi se iz sonca več kot milion zemlj dalo storiti. Toda sonce je od nas skoraj 50 milionov úr oddaljeno, zato se nam tako majhno vidi; pa kadar zjutraj iz zagorja priplava, njegova luč u pol četertinki ure do nas prišviga, — tako urna je luč. Zvezde so pa večidel tako daleč od nas, de njihova luč veliko lét, od nekterih nad 100 lét potrebuje, da prispévati do nas, tako, da ko bi dans ena takih zvezd uničena ali ukončana bila, bi jo vender še skozi 100 lét vsak večer na nebu videli. Pa števíla teh neizmernih telés po vesoljnosti razsejanih ne more nihče prešteti, in zvezdogledi,

ki skozi svoje čudne veličanske teleskope u nebo lukajo, pravijo, da za temi zvezdami, ki jih z golim očesom vidimo, še neizrekljivo veliko družih novih zvezd mergolí, nebrójnih kot listje u gojzdu. Tako čudno velik je svet in zvezdiše, da naša zemlja, to je, cela Europa, Azia, Afrika, Amerika, Australia in neizmerno morje vkup, je u vesoljnem svetu ravno toliko, kot predroben kamenc, ki z grozovinske skalnate gore pritokljá. — Ako pa stojiš na višini in od daleč ugledaš kako veliko prelepo mesto, si ne boš mislil, da je prazno in da nihče u njem ne prebiva: ravno tako si človek ni misliti vstani, da naša drobna zemljica je sicer zeljša, žival in ljudi polna in vsa oživljena, — velike krogle po nebnihi višinah, toliko milionov svetov pa bi praznih bilo in da žive stvari ne prebivajo ondi. Pač res je, kar prerok pravi, da cela zemlja je le kot kapljica vode, ki na vedru visi. In vélika rimska cesta na nebu, iz milionov in milionov blišečih svetov sestavljena, koga je proti Bogu? Ko bi Bog čist duh ne bil, bi rékel, — da je le en bel lasek od glave njegove.

In zdaj, povéj mi človek, ko bi ti moral pred Njega stopiti, ki je ta veličanski svet z enim dihlejtem stvaril, in ki ga vlada z veliko močjó — zdaj zvezde iz neba zginejo in se ne vidijo nikdar več, zdaj hipoma nove, ki jih še nikol' nisi vidil, zabliskajo, — ko bi pred tega vélikega Duha, pred tega Kralja vesmirnega sveta stopiti moral: bi si li upal

Njegovo ime lehkomiselno iz gole norčije, ali u kletvi ali u nemarni prisegi za prazne reči izgovoriti, in Njega tako zaklicati, kakor kličeš kacega tovarša? Gotovo gotovo ne! Prerok govori od tega Gospoda: „U letu kralja Uzia-ve smerti sim videl Gospoda na visokem veličastnem tronu sedeti. Serafini so stali krog Njega; vsak imel je šestero perút; z dvema je zakrival svoje obličje, z dvema svoje noge, z dvema je létal. In eden je drugemu klical: svet, svet, svet je Jehova, Gospod vojsknih trum; vesoljna zemlja je polna slave Njegove! In terdnjave stebrov so se tresle od glasu vpijočih, in po vsem tempelnu se je kadilo. Tu sim jaz rekel: gorjé meni, poginiti moram! — ker jaz sim človek nečistih ustnic in med ljudmi nečistih ustnic prebivam; zakaj moje oči so vidile Jehova, vladarja svetov!“

Ali zdaj veš, zakaj zapoved veli: „ne imenúj po nepridnem božjega imena; zakaj Gospod te ne bo pustil brez šibe, ako njegovo ime po nepridnem izrekaš“? Nikar ne misli: Bog ne čuje in ne porajta vsega; on je preveličasten! — Apostol piše: „On ni daleč od vsakega nas; u Njem živimo, u Njem se gibljemo, u Njem smo!“ Ker je Bog tako veličasten in nam tako blizo, tak je ravno kot zaničevanje Boga in znamnje zasméha, če njegovo ime po nemarnem in prederzno izrekaš. — In zdaj pomisli, ali nisi tega že več tavitentkrat storil, morbiti clo u jezi in klétvi! Ime božje je toliko kot podoba božja. Ali ne bi imel za velik greh, ko bi kdo britko mar-

tro s stene snel in z njo oréhe tolkel, ali clo mahal in pretopal z njo? Prav tako si pa ti ongavil z božjim imenom, pa „Gospod ga ne bo pustil brez šibe, kdor njegovo ime po nepridnem izreka“.

Kar si pa kterikrat zoper sv. vero govoril, kar si dušnim pastirjem nagajal in od njih zaničljivega povedal, kar si s pobožnimi ljudmi zasmeha in norčije imel, kar si pohujšanja dal s svojim gerdim obnašanjem u cerkvi ali z nemarnostjo u službi božji: z vsim tem se nisi samo zoper božje ime, ampak zoper samega Boga, zoper njegovo sveto osébo pregrešil. Bodi si svest: „tega Gospod ne bo pustil brez šibe!“

In to je strašna pregreha mnogih kristianov, da jim je božje ime veliko manj u časti, kakor kteremu turku ali judu. In ako si ti bravec dosihmal nemarno in vetreno ongavil z božjim imenom, s tem nisi samo hudo hudo grešil, ampak tudi to pokazal, da pravega Boga še ne poznaš ne. In to je nar bolj žalostno, nar hujša nesreča. Tvoj Bog je majhna borna stvarica, pa ne veličastni živi Bog, ki je nebo in zemljo stvaril, — in u tem stanu, brez spoznanja pravega Boga, ne moreš nikdar zveličan biti.

Tretja zapoved. Posvečuj praznik.

Od velike in gerde pregrehe tacih ljudi, ki iz plašne skerbi za svoj trebušek, ali pa iz skoposti in druge hudobije nedeljo oskru-

njajo, sim že spredej govoril. Le kaj malega še tukaj pristavim.

Ti morda misliš, da še nikol' nisi kradel, in da nič krivičnega blaga na svoji vesti nimaš. Pa vender si morbiti velik in dolgoléten tat pred Bogom, in u njegovih očeh hujši mem tatu u ječi zapertega. Kar si namreč ob nedeljah in praznikih z delom, z vožnjo in kupčijo prislужil, tega ti ni Bog podelil, ampak to ti je greh nedeljskega oskrunjenja podelil in hudič u hišo zavlekel. Toraj je nedeljski zaslužek krivično blago in od Boga prekletó, ki sreče nikol' ne prinese. Tak zaslužek namreč ali sreči vrata u hišo zapre, da si nikol' ne opomoreš, marveč se le bolj in bolj u dolgove pogrezaš; ali pa če vender obogatiš zraven, kakor postavim mnogi fabrikant, je ravno tvoj žakelj dnarjev mlinski kamen na vratu, ki tvojo dušo potiska u terdovratnost in nesrečno smert.

Pa vender nedelja tudi ni k temu na svetu, da bi roke križem držal in lenobo pasel, ampak ona je tudi delavnik in sicer delavnik za dušo. Predpas, šivanko in škarje, kneftro in kopita, in kar je tacega poštalenca, odloži in nastran spravi, omíj se, in obleci srajco po perilu in lepšo suktnjo, in pojdi u cerkev k sv. maši in pridigi, h keršanskemu nauku in litanijam. Nedeljo posvečevati se nič družega ne pravi, kot jo sveto preživeti. Svetniki u nebesih vseskozi Boga gledajo, se u Bogu veselé, ga hvalijo in slavijo, — tudi ti tako stori, posebno ob nedeljah u cerkvi, domá na

polju in med svojimi ljudmi, in se privajaj nebeskega življenja.

Ako pa ob nedeljah temu ravno nasproti ravnaš, in se znabiti božji službi in božji besedi umikaš, ali veči del svetega dneva le kratkočasom ali pa lenobi daruješ, ali pa ljudi opravljáš in znabiti še več grešiš kot ob delavnikih: tedaj dan Gospodov u dan hudičev preobračaš, in hudiču smeh in veselje napravljáš.

U cerkvi šivati in smolariti ali pa meso sekati in prodajati, ali pa noreti in plesati, ni zlo druga, kot u nedeljo šivariti, smolariti, prodajati ali pa u norskem veselju preživeti. Cerkev je svet kraj, nedelja svet čas. Svet čas je toliko, kot svet kraj. Ti si u saboto merčes in nesnaga in se nedelji ravno toliko udaš ali priležeš, kot krastača (krota) u lonec mleka, ali pa kozel u cerkev. In po tem sploh lahko previdiš, kakšna je tvoja duša, in ali bo vredna enkrat u večno nedeljo svetih nebes sprejeta biti, — ako se je kot pijavka u zemljo vsesala in se je oklenila.

Šterta zapoved. Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in da ti bo dobro na zemlji.

Tri in sedem je deset; perve tri zapovedi so na eni tabli zapisane, in naravnost u Boga merijo; na drugi tabli jih je sedem, ki samo bližnjega zadevajo. Zapoved do starišev je tedaj na drugi tabli naj višja in prva, in mora

toraj u božjih očeh jako imenitna biti. Res je to, in Bog jo je tudi tako globoko u človeško serce vpisal, da jo še neverniki u narhujsi temoti brati in z rokami tipati zamorejo. Zakaj pri vsakterih nevernikih in turkih se je velikrat prav lepa ljubezen in častljivost do starišev pokazala. Kaka je pa s tabo, kristian, u tej reči? Kar se u tem pregrešiš, to je velika gnusôba pred Bogom. Bodi zdaj odkritoserčen, jaz te bom izpraševal, nikar nič ne utaji. — Ako so ravno tvoji stariši mertvi, pa tvoje zadolženje do njih (kar si jim o živih dnéh storil) mertvo ni.

Vse, kar je greh zoper bližnjega, je veliko veći greh, ako se starišem stori. Povej zdaj: Ali nisi svojim starišem življenja grenil in serca prebadal s svojim razujzdanim obnašanjem, z ukljubno nepokoršino, z zarobljenim jezljanjem, ali sicer kakor si bodi? Ali nisi kot hudoben Kam sramoto svojega očeta, njegovo golost in pijanost, mesti jo pokriti, smeje drugim kazal, to je, ali nisi slabost svojih starišev drugim ljudem pravil, jih raznašal in grajal? — Ali nisi svojih starišev preklinjal, jim clo smerti vošil?

Pa še več te prašam: Ali si jim u starosti pomagal in postregel, kakor ti enkrat želiš od svojih otrok postrežen biti? In ali veš, da je naj sramotniša tatvina in hudobija, svojim starišem izgovorjenega ne dati kakor gre, ali sploh dopustiti, da potrebo in pomanjkanje terpé. — In če so tvoji stariši že mertvi, pověj, kako si se vedel o njih bolesti? koli-

kokrat si jih obiskal? ali si jim storil vse po svoji moči, kar so na truplu, pa tudi kar so na duši potrebovali? In kaj jim še zdaj storiš? ali kaj moliš za njih dušo? ali si prizadevaš njihovo krivico, ki jo znabiti zdaj na unem svetu pokoriti morajo, tukaj popraviti, postavim, ako so tvojim bratom in sestram prikratili in tebi več dali, kakor ti gre, ali če so komu kaj dolžni, ali katero obljubo storili, pa je ne dopolnili, ali če so tebi preveč potuhe dajali in te slabo izredili, da zdaj za tegadel terpeti morajo?

Pa bodi si tud, da se zoper svoje telesne stariše nisi posebno pregrešil, — ali pa tisti, ki so tvojo dušo oskerbovali in redili, niso tudi časti vredni kot oče in mati? Ali veš, kdo so tisti, kojim je Gospod rekel: „kdor vas zaničuje, mene zaničuje, in kdor mene zaničuje, zaničuje Njega, ki me je poslal“? — Znabiti si se marsikrat pregrešil zoper duhovnike s tem, da si jih gerdo opravljal, jim kljuboval in nagajal, jim stare pravice do teh in unih prihodkov kratil, in še druge podpihoval in šuntal itd. Poprašaj čez to svojo vest, — boljše je zdaj pomisliti, kakor s tako rečjó na duši u večnost iti.

In tudi gosposka ti je, kakor stariši, od Boga postavljena. Na Angležkem in Francozkem se je u preteklih stoletjih ljudstvo grozno pregrešilo zoper gosposko svojo; u obéh deželah že so kralje preganjali in ob glavo dévali. Pa se tud vidi, da nikjer strašnejša siročina in hujši davki ljudstva ne tlačijo,

kakor ravno na Angležkem in Francozkem, kjer so si po svoji spačeni in ne po božji volji kralje volili. In saj si sami poskušamo nasledke 48ga léta; nepokorne ljudstva in posamezni puntarji so se dvigali zoper oblast od Boga dano, in so ogenj prekucije užgali, — in kaj nam je to prineslo? — veliko kervi je teklo, veliko rodbin ubožalo, davki se zvišali, in rane od tega nesrečnega leta vsekane se mnogim deželam in stanovom še dolgo zacelile ne bodo. Ako se tedaj gosposki ustavljaš, jo preklinjaš in še druge šuntaš, zakotnim podpihovavcom in umazanim pisacem verjemaš itd., se hudo pregrešiš zoper šterto zapoved.

Pa še je nisva dognala. U sv. pismu stoji: „zategadel bo človek očeta in mater zapustil, in se deržal svoje žene“. Toraj je božja naredba, da se mož in žena med seboj ljubita še bolj, kot otroci svoje stariše, — in ta naredba se u zakramentu sv. zakona z očitno obljubo pred altarjem še posveti. Kar se tedaj mož zoper ženo ali žena zoper moža z neljudnim obnašanjem pregreši, kar eden drugemu na časti in dobrem imenu, na premoženju, na pokoju in na duši škode storita, to veliko težej spada u tehtnico božje pravice, kakor če se kaj tacega komu drugemu prizadene. Kako si se u tej reči zaderžal? Ali zaslužiš dolgo živeti in da bi ti dobro šlo na zemlji? In kakšen človek si ti, ako še teh ne častiš in za ljubo nimaš, ktere že kri in natora in božja zapoved posebno ljubiti velevali!

Tiger in volk in divja mačka ne zagrizajo svojih starih, od katerih so rojeni in zrejeni bili. Ti pa si morda svojega očeta in mater več ko enkrat ugriznil, in znabiti piknil — za smert. — U starem zakonu je bila zapoved, da kdor svoje stariše zakolne, on naj se kot divja zverina s kamni za smert pobije. Ako pa ravno današni dan nihče kamnov ne luča za tabo, bo pa Bog vergel u tebe kamen svojega prokletja, kamen pogubljenja.

Peta zapoved. Ne ubijaj.

Pripoveduje se črna in strašna prigodba od enega moža in ene žene, ki sta nekega mesarja, ki je pri njima prenočeval, ubila in u kleti zakopala. Pravijo, da potem je vsako noč strašilo in se neko tapanje in stokanje u hiši slišalo; in žena vsa u strahu je ponoči moža budila, pa še preden je klicala „čuješ, čuješ!“ je mož že vselej po koncu sedel in se tresel in merzel pot mu je kapljal od čela; — in groza je bilo, kadar je do vrat prita-palo in že za kljuko prijemalo. Nazadnje ni-sta več sterpeti mogla, mož je sam h gospo-ski šel in se izdal, da je ptujega mesarja umoril in u kleti zakopal; ženo pa so še tisti večer na podu obešeno najdli; bila je neki vsa spremenjena in černo-višnjeva po obrazu.

Hvala Bogu, si ti misliš, jaz kaj tacega pač nisim storil; umoril nisim nobenega, in nisim kar nič kervoželjen, — ko so unidan sosedu pušali, mi je že slabo prihajalo, ko sim kri le ugledal. Na to odgovorim: kri je

rudeča, pa rudeča kri ne teče pri vsakem uboju in umoru, in tudi ponoči ne straši vsakokrat; znabiti imaš zadolženje na duši, da si koga umoril, pa to zadolženje ti je globoko u vest zakopano, kakor stara mertvaška kost 6 čevljev pod zemljo, ki se ne gane, pa bo vendar od mertvih vstala.

Kako mnogi oče in mati svoje dete ubijata, še preden na svet pride, od tega ne bom tukaj govoril; tudi od tega ne, kako mnogi trapasti stariši svojim otrokom z žganjico zavdajajo, ali pa jih na drugo vižo za celo življenje okužijo. Pa tudi odrašeni ljudje se u marsikteri hiši neusmiljeno koljejo. Mnogi gospodar s svojimi posli tako terdo in pasje ravná, da pozneje onemorejo in si žalostno betežno starost nakopljejo, ali pa starih dní clo ne učakajo. U mnogi hiši starega očeta ali mater ali têtó otroci in žlahta tako dolgo peklijo in vsak dan z nevoljo in žolčem napajajo, da jih polagoma spravijo pod grudo zeleno. Pa marsikdo svojega tovarša ali tovaršico tudi kratkočasno in fletno zadavlja in u smert potiska s tem, da ga k pijančevanju, k prederznemu plesu ali u drugo razujzdanost zapeljuje in hujska. Posebno pa ljudje u nekterih krajih strašno veliko bolnikov umoré s tistimi „mitelni“ ki jih stare beračice in druge trapaste babure nasvétujejo; tak „mitel“ velikrat ni nič boljši od mišnice. Od tega pa še ne govorím ne, kako pikro nekteri ljudje z bolnikom delajo in mu s černo postrežbo in vednim žaljenjem smert pospešijo; tudi od tega

molčím, koliko jih je že nečistost umorila, ali se sami umorijo z njo. Pa kar si kdo na življenju škoduje s prenapetim delanjem, s skopuhno hrano, s samogoltno jejo in pijo, s ponočnim vasovanjem itd. — to je tudi morija samega sebe. Samomor je pa studna in grozivna smert. Pri katerem drugem merliču nam je samo žalostna smert pred očmi, pri njem pa, ki se je sam umoril, vidimo smerten greh, smert in pogubljenje ob enem. Naj se pa kdo z veliko grehi počasi morí, ali pa naj se urno z enim strelom, skokom, strupom ali s kratko vervjo usmerti, samomor je oboje. Značiti si tudi ti že dolgo u življenje veršaš in prideš kmalo do serca.

Zdaj pa sv. pismo odprí in beri, kaj je pri sv. Mat. 5, 21. pisano: „Slišali ste, da je rečeno starim: ne ubijaj; kdor pa ubija, bo sodbe kriv. Jaz pa vam povem, da vsak, kdor se jezi nad svojim bratom, bo kriv sodbe; kdor pa svojemu bratu reče: raka, bo kriv zborá; kdor pa reče: norec, bo kriv peklenškega ognja;“ tako govori naj višji sodnik sam, ki bo sodil z mečem in ognjem. Toraj ti lahko za dušo gre, če tudi nisi ne kapljice kervi prelil in kar ene kobilice ne umoril. Bog je duh, in gleda človeku skozi žile in kosti noter u dušo, in če duša pikaste sovražne misli ima, je ubijavka pred Bogom. Kadar se kateri umor ali uboj zgodi, gosposka nož, pistolo ali gerjačo ogleda, in dohtar ali zdravnik mora rano preiskati in zmeriti, kako glo-

boko in široko u meso sega, in ali je bila za smert ali ne; — večni Bog pa presodi, koliko star in kako ojster je strup u tvojem sercu, in kako dolg in špičast je nož tvojega serda. Toraj se lahko primeri, da ta ali uni ali una s svojim tihim strupom u sercu je pred Bogom hujski ubijavec ali ubijavka, kakor če se kdo u nedeljo večer pri oštirju s svojim tovaršem razprè in stepe in ga u nagli jezi napak zadene, da se zgrudi. — Sploh in kratko bi se peta zapoved z Jezusovim razlaganjem tudi tako izraziti dala: „nikar ne bodi hudič!“ Hudič si pa zares, ako sovražtvo, ali zavist in škodoželjnost tudi le tiho in skrito u tebi gori in tli kot žerjavca pod pepelom, in ti k večim le iz oči blisketá; ravno takrat mutast hudič u tebi sedi. Kaj se večkrat dviga in giblje u tebi, kadar tega ali to od drugih hvaliti čuješ? in zakaj preteklo nedeljo u cerkvi nisi hotel ali hotla u bližnji stol (pruko) poklekniti, dasiravno je še prostor bil, in si se raji drenjal naprej? in kadar sosedov pes pred vašo kuhinjo ali za vašim voglom kosti iše, kaj tako zarobantiš nad njim in jezno išeš, kaj bi merhi berž pod rep zapodila? saj večkrat kateri drug pes clo noter u kuhinjo prištefná, in se ne zmeniš zato; — in odkritoserčno mi povej, ali ti je vselej prav, kadar čuješ, da temu ali unemu bolniku, ki so mu že luč prižigali, je spet boljše in da bo blezo ozdravel?

Pa večidel sovražno serce nima miru, ako družih pikati ne more, ter pri vsaki priložno-

sti z besedo in djanjem svoj strup u njih brigza. Daravno ne pride vselej do požiganja in uboja, — zadovoljnost in zdravje sta tudi kaj vredna; in kdor bližnjemu brez potrebe britkost déla, mu kos življenja umori; zakaj življenje u jezi in britkosti je hujše mem smerti, — marsikdo že si je zategadel življenje vzel. Poprašaj se, ti pobožni kristian, koliko dni si že drugim černih in grenkih storil, in koliko ljudem? in zraven se blezo še u versto pobožnih šteješ. In ako si clo starim, hromim, bolehnim ubogim ali sicer stiskanim ljudem kaj tacega storil, to se pravi popra in steklenih črepinj u odperto kervavo rano trositi, ali pa trudnemu popotniku, ki že ima žulje na nogah, še cent kamnov na rame privezati.

In dalje, ali človeška duša ni nič? Seveda umoriti se ne dá; zakaj smert je ni kos ugasniti, ampak ji le mesene niti ali žile, s kterimi je u truplo privezana, odveže, da ven gre. Kakor toraj človeku njegove dni na zemlji opeliniti zamoreš, tako mu tudi celo večnost ogrenčiti in ga ob zveličano življenje pripraviti utegneš, ako namreč njegovo dušo pokvariš. Ako otroku ali devici ali mladenču z razberzdanim jezikom ali pohujšljivim izgledom nedolžno dušo spridiš, da za Boga medli in umerje; ako s prederznim zasmehljivim govorjenjem, ali s posojanjem nevernih bukev, časnikov in spisov priprostim ljudem njih sveto drago vero iz serca ruješ: tak imaš pred Bogom hujše zadolženje na duši, kot

Herod, ki je nedolžne deca u Betlehemu pomoriti dal.

Pa še nekaj stran pete zapovedi. Poznal sim dva odrašena fanta, ki sta o prav merzlem zimskem večeru domu šla, pa ne vku-paj. Eden je od svita do mraka terdo delal u dolini, in je moral zdaj visok sneg, ki je čez dan padel, čez sterma goro pregaziti, pa je revež toliko opešal, da na potu obleži in zmerzovati začne. Pozneje pride tovarš za njim, in tega je srotej klical in prosil, naj mu vender domu pomaga. Tovarš si pa misli: ta se je gotovo med potom stepel, in ga je kdo udaril ali ubodil, in jaz bi potem še pričati moral, in bi zavolj njega imel pota in sitnost pred gosposko. Tako si misli, ter ga raji pusti in naprej gre. Pozneje so domači reveža iziskali; truplo bilo je zmerzjeno, pa duša še u njem, al drugi dan je srotej vender umerl. — Ali ni to greh bilo tovaršu? — Ravno ob letu potem gre tovarš čez goro, in ne daleč od tistega mesta, kjer je rajni zmerzoval, puša pokne in strel ga pod serce zadene, da u enih trenutlejih umerje. — Ali ni to šibi božji podobno?

To je gotovo, kdor njega ne reši, kogar bi rešiti zamogel, je njegov ubijavec. Ako tedaj čuješ, da se bližnjemu čast jemlje, ako vidiš, da mu kdo krade ali škodo dela, in se ne zmeniš; ako bolnemu ubožcu ne pomagaš, ko bi lahko, tako da od samega pomanjkanja konec jemlje, ali če bolnika brez sv. zakramentov umreti pustiš; ako terpiš, da tvoja

druga žena, mačoha, s tvojim nedolžnim otrokom ravná kot svinja z mehom; ako se nič ne zmeniš, kadar tvoji odrašeni sinovi in hčere ali posli nevarno znanje delajo in spod strehe zahajajo; ako molčiš, kadar je tvoj sosed u nevarnosti po nedolžnem obsojen biti, in ti bi lahko resnico spričal, pa nočeš: vse to in tako se ljudém kaj malega zdí, al pred Bogom je strašno, in pri posledni sodbi človeka med druhal na levo stran zavleče.

Šesta zapoved. Ne prešestvaj.

Kdor je že kolero videl, on vé, kaka grozovinska gerdavsna je to. Černo-višnjeva smert po žilah in črevju dirja in praska, kot podgana u votlem zidovju, ter človeku z eno roko truplo zvija in ga od nog proti glavi u smert potiska, z eno roko pa dušo grabi in davi, da ne more hitro naprej, ampak še več ur u začerneli kervi posedati mora, kot živa prikazen u mertvem truplu.

Čas kacih 30 ali 40 let potrebuje, da zalega mladenča in lepo devico zgerbanči in postara: kolera pa še enega dné ne potrebuje, da zalo in cveteče lice tako prearedí, kakor bi bilo iz samih tert ali korenin spleteno, in kot ne bi bilo svoj živ dan ne lepo ne mlado bilo. Kteri drug merlič se le počasi spreminja in trohneti začne, kdor pa za kolero umerje, zdajci kot žužek čern postane in gnije.

Kar je kolera truplu, to je stara pregreha, ki je pod številko 6 prepovedana, duši, kadar se enkrat vleze; ona dušo u naj geršo,

naj studnišo smert in trohno bo potisne. — Nečistnik kmalo rad laže, zavida, očetu in materi kljubva in jim smert voši, zapravlja, postopa, krade, se prevzetuje, kolne, molitev opuša itd. — Kolera se je u dušo vlezla, kmalo bo mertva in černa, ter bo smerdeti jela. Zategadel nobena reč ni tako lahko in tako hitro velik smerten greh, kakor kar nečistost zadene, in še u peklju se bo pogubljena duša blezo boljše in ložej počutila, ako je bila saj nečistosti prosta, kakor duša pogubljene človeške svinje. Pod številko 6 spadajo take gnusôbe, da se še imenovati ne smejo, tako gerde in sramotne so pred Bogom in ljudmi. Kaka je s tabo u tej reči? Preiši sam sebe in svoje življenje, svoje misli, želje, besede in djanje. Védi, da truplo kristiana je visoko častito in skozi sv. kerst in presv. obhajilo bolj posvečeno kot vaša farna cerkev, in bolj kot kelih in monštranca. Ali nisi nikoli s svojim ali s truplom koga družega kaj nesramnega počel? — Posebno nesrečnih in usmiljenja vrednih u tej zadevi je mnogo zakonskih, ki svojo zakonsko posteljo gerdo oskrunjajo in živé in umerjejo u velikih smertnih grehéh brez vse skerbi, kakor bi zakon bil spisano dovoljenje vsakoterne nesramne slasti. Kdor u tem že ni popolnoma oterpnel, naj pobožnega in modrega spovednika za svet popraša. — Ali nisi nikoli nič pasjega govoril ali poslušal? in kaka je s tvojimi očmi? U sv. pismu Job govori, da je s svojimi očmi zavezo storil, nikoli nobenega ženstva ne željno pogle-

dati. In Jezus pravi: „Starim je rečeno: kdor kako ženstvo poželjivo pogleda, je že prešestval u svojem sercu“. — Toraj je veliko gerdih grešnikov zoper šesto zapoved, pri katerih samo duša greši z mislijo; mnoga duša se vala u blatu nesramnih misel in želj. U tej reči se le dobro izprašaj. U nekih starih bukvah sim staknil neznano žalostno prigodbo od tega, ki sim jo bil že sem postavil, pa sim jo spet izbrisal, ker bi utegnila mnogim u pohujšanje biti.

Sedma zapoved. Ne kradi.

Kar tatvino tiče samo na sebi, to je že kaj starega; in ako si kradel, se znabiti včasi tvoja vest zagiblje in zmezne, kakor bi žabo ali kačo u životu imel. Toda poznam še tatvino druge sorte, ki je tako navadna in splošna kot nečistost u Sodomi, pa si jo ljudje le malo ali nič k sercu ne vzamejo, — in to je golju fija.

Dva počutka lahko prekaniš človeku, ušesa in oči. Kdor laže ali kako reč le na videz lično napravi, ki sicer nič vredna ni: on je pred Bogom, ki nima berlavih oči in kratke človeške pameti, tako hudoben kot nar porednejši tat — in še hudobniši. Ubogi tat le iz potrebe, večkrat iz hude potrebe in sile krade, ti pa iz gole dobičkarije to delaš, in se zraven še lažeš in hliniš. Zverina na polju tudi krade; laže in hlini se pa samo hudič in njegova druhal; zapomni si to, ti golju-

firški slepar ti! U versto goljufirskih in tatinskih sleparjev spadajo: oštirji, ki gostom prehudo rajtajo ali pa vino blodijo; kramarji, ki slabo robo prehvalijo, lažejo, in človeka, kjer morejo, ociganijo; mlinarji, ki si po volče odmerjajo; čevljarji, ki iz starih čevljev nove čevljice delajo; „žnidarji“, ki s škarjami na vse kraje merijo, kako bi urezali, da bi jim kos pod mizo padel; kmetje, ki po šegi judov slabo ali poškodovano živinče za dobro spečajo; potepeni zapravljaljivci, ki dolgovi ne plačajo, ker prav hiševati nočejo, itd. itd.

Nikar ne misli, če ti pri vsem tem le dobro gre, da ti Bog skozi perste pogledal bo. Neki pregovor pravi: „male tatove obešajo, vélike pa spušajo“. Tudi Gospod Bog velikrat tako ravna, toda ne iz krivice, ampak iz čudne pravice. Tudi Bog namreč male tatove rad obeša, to je take, ki se s krivico le na drobno pečajo in le pomalem goljufajo, kakor mnogi otrok hleb ocuka in ošiplje, ki ga od peka nese; takim Bog blagoslov in srečo od hiše vzame, da si nikoli ne opomorejo in jim nobena reč prav ne izteče in kar nič ne tekne; — tako Bog male grešnike svari in strahuje, naj bi se spametvali. Vélike tatove pa in gosposke goljufe, ki se le z veliko tatvino in goljufijo pečajo, Bog večidel spuša, — prav dobro jim gre in imajo vsega obilno, — ni vredno, da bi jih Bog z nesrečo svaril; bodo že pozneje dobili, kar jim gre. — U katero versto, malih ali velikih tatov, ti spadaš? Ali meniš, da u nobeno? Le nikar ne

misli, ako ti podkupljen dohtar ali preslepljen sodnik pravico spozna, ali če te kratkovidni svet za poštenega ima, ali če drugi tvojega stanu ali rokodelstva ravno tako delajo, kot ti, — le nikar ne misli, da boš tudi enkrat pred nekim drugim sodnikom in na drugem svetu obstal. Ako delaš in živiš, kot drugi, je ravno to znamenje, da po gladki cesti navdol in proti širokim vratom u pogubljenje dirjaš.

Osmo zapoved. Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

Krivo pričevanje je dvojno: tako, ki je drugim u očitno škodo, in na to mnogi ljudje nič ne porajtajo; pa tako, kjer škoda ni precej očitna, in na to večidel ljudje čisto nič ne porajtajo. Kaj meniš, imajo li prav?

Ako si po krivem pričal, in tvoje pričevanje je kaj zdalo: je vsa škoda na tebi, kakor poslopje na svojem temeljnu (podlagi). Na priliko: Tvoje družinče ti službo odpové in slovo vzame, ker si vragovo huda in čudna. To tebe vso razkači, in dirjaš k sosedovim in sem in tje, in pripoveduješ, kako je ta dekla bila nemarna in lena, da ni za povedati, in da tako porednega spačenega ženstva še nikoli nisi imela. To se kmalo na vse kraje raztrosi, uboga dekla zgubi dobro ime in poštenje, ne dobí več pridne službe, ter pride nesreči in lahko tud hudobii u roke.

Ali pa morda misliš, da to je kaj malega, če pred gosposko krivo pričaš ali pa resnico

zamolčiš, bodi si iz strahu ali iz dobička ali iz enostranosti? Ti imaš to stvar ravno tako na duši, kakor bi ti sodnik bil in bi našel in vedoma krivično sodbo sklenil. — In če po takem tožnik ni nič opravil in mora še stroške terpeti: si mu ti pred Bogom zgubo, stroške in pota poverniti dolžen. In kar je tvoja kriva spričba še sicer sovraštva, homatije, podpihovanja, prepira in škode napravila: vse to je na tebi, in ti bo enkrat dušo hujše tlačilo in potiskalo, kakor ko bi te živega u grob položili in ti kamen na vrat zavalili. Krivična beseda enkrat izgovorjena se, kakor prah u vetru, na vse kraje zatrosi, — in nar strupneja kača svoj živi dan toliko strašnega zlega ne učini, kakor mnogokrat človeški jezik u petih minutah.

Kako pa je z lažnjivci, zlasti s tistimi, ki pravijo, da dobra laž je groš vredna? — Bog je večna resnica, hudič pa je lažnjivec in oče laži od začetka. Človeška duša na zemlji stoji med obema, in ona more in mora z enim od obéh potegniti, in pride po smerti k tistemu, komur je bolj podobna postala. Z vsako lažjo stopiš eno stopinjo dalje od Boga in eno stopinjo bližej hudiča. Zatoraj, če ktera laž tudi tvojemu bližnjemu ne škoduje, vendar na vsako vižo škoduje tvoji duši. Vsaka laž je tvoji duši, kar zerno toče jabelku ali zeljšu. Če škoda ni zdajci očitna, se bo jeseni pokazala. Marterniki bi si bili zamogli z eno samo lažjo življenje in premoženje ohraniti, naj bi le rekli bili: ne verujem u Kristusa; — toda rajše so

hotli umreti, kakor zlagati se. Ali toraj meniš, da je to kaj malega, in da boš enkrat u sveto družbo marternikov sprejet, ako se za vsake malenkosti del, znabiti iz gole norčije, zlažeš, tedaj le iz norčije Boga žališ? In sploh, ako premišljeno lažeš, je to gotovo znamenje, da Kristusov duh u tebi ne prebiva, ampak lažnjivi duh. „Kdor pa Kristusovega duha nima, ni njegov“, pravi sv. pismo, in kar ono pravi, to u sercu verujem, in z ustmi spoznam in pričujem.

Deveta zapoved. Ne želi svojega bližnjega žene. In da bova prej do kraja, še deseta: Ne želi svojega bližnjega blaga.

To je božja zapoved, je terdna volja in sklep božji. Kdor temu nasproti ravná in poželuje bližnjega ženo, ali bližnjega hišo, ali njivo, hlapca, deklo, vola, konja, ali dnarjev njegovih: ta je protivnik božji in prijatelj satanov. Tako pes dela, toda on nič ne vé od desetih zapoved. — Ravno bližnjega žena in drugo ptuje premoženje je drevo, ki je ostalo do današnjega dne, in pred katerim vsako uro po več tavžent gospodov in kmetov in ženstev postaja, ter oči, serce in roko po njem stega. Kakoršna duša, tak človek, in on ali ona znotraj krade in ropa, če ptujih stvari poželuje, — in človek je pred sodnim stolom božjim lahko tat in ropar, da ravno se ne enega lasu ptuje žene, in ne enega vinarja ptujega blaga s klešami lastnih rok dotaknil in polastil ni.

Z mislimi in željami je sploh čudna; večidel jih ljudje vse premalo porajtajo. In vendar so one prav za prav kri duše, in kakoršna kri, taka je ona, spridena ali dobra. In koliko le same misli pred Bogom izdajo in tehtajo, že iz tega sprevidiš: kateri grehi so naj večji? — kaj ne, grehi zoper sv. Duha, ker ti poleg sv. pisma ne bodo ne na tem ne na unem svetu odpušeni. Če pa šest grehov zoper sv. Duha pregledaš, boš najdel, da skoraj vsi šesteri u golih mislih obstojé. In da se je veliko angeljev u hudiče spremenilo in zaverženih bilo, to tudi ni prišlo od požiganja, od pretepa in ubijanja, ampak od pregrešenja u mislih, od notranjega napuha.

Kadar oglje žgejo, vso germado s perstjo pokrijejo in zadelajo, da plamen nikjer ven ne šviga; znotraj pa ogenj vendar le gori in žre in žge in derva zogljeni. — Tako utegne tudi greh u tvojem sercu goreti in žgati in dušo ogljeniti, da je peklenškemu čeruhu podobna. Lehko da napuh, ali nečimernost in samoljubje, ali zelena zavist in škodoželjnost, ali sovražtvo in serd, ali bleđa skopost, ali pasje poželenje kot peklenška žerjavca u tebi gori in žge in te skozi in skozi razjeda. Toliko je gotovo, da veliko tavžent pred svetom poštenih ljudi, ki niso bili nikoli zaperti in nikdar na policio ali pred gosposko poklicani, in ki u časti živé in umerjó, da veliko tavžent tacih ljudi je pred vsegavednim Bogom neizrečeno bolj zaničljivih in zaverženih, kot obilno število obsojenih hudodelcov in jetnikov. —

Spušaj ali kraste na koži so gerje viditi, kot jetika; toda jetika umori, kraste se pa večidel ozdravijo. — Le dobro preiši, ali te kaj tacega znotraj razjeda? Prašaj se, kaj je tvoj naj večji greh? kaj bi ti od koga drugega mislil, ko bi vse te grehe na sebi imel, ki jih ti imaš? in kakšna neki se duša tvoja vidi vsegavednemu presvetemu Bogu?

Pa z dušo je pač težava. Kakšen obraz drugi imajo, to precej ugledaš; tvoj lasten obraz pa utegne gerd in marogast biti, pa še za to ne veš. K temu je ogledala potreba. Tako ogledalo je sv. pismo, življenje svetnikov, svete povesti, dalje — življenje bogoljubnih duš okol tebe; znabiti tudi tvoja lastna mladost ob času prvega sv. obhajila. Presodi se, kako si takrat bil, in kako si zdaj, — koliki razloček! Tako ogledalo je tudi, kar drugi ljudje od tebe govore in sodijo: le nikar vsega za laž ne imej; in tako ogledalo je, kar tvoji stariši, bratje in sestre, ali tvoji otroci hudega na sebi imajo; ti imaš po rodovini ravno tisto nagnenje, in blezo nisi zlo drugačen. — Tvoja nar hujša in smertno nevarna napaka je pa tista, ki ti je u dušo in življenje tako zarašena in vterjena, da je še za kaj hudega nimaš in se je tud nikoli ne spoveš, postavim: tvoja prevzetnost, tvoja gerda skopúhnost in samogoltnost, tvoje slastno poželenje, tvoja zelena nevošljivost, tvoja lenoba u dopolnjenju dolžnost, tvoja lažnjivost in hinavšina, tvoj grešen zaslužek, tvoja zarobljena čudnost in čmernost z drugimi itd.

Mnogi posel in delavec nič ne pomisli, da bi imel vse bolj priden biti, naj bi svoje plačilo zaslužil in ne kradel; mnogi stariši bi morali za otroke vse bolj in drugače skerbeti; marsikdo bi mogel po svojem premoženju veliko več za reveže obrniti; skoraj vsi bi mogli bolj na Boga misliti. — Neka prav hudobna in vragova mestjanka je u hudi bolezní, kadar je že omedléla, berž še u sveto olje djana bila. Ko se je spet zavedla in zboljšala, in so ji to povedali, je resno in nevoljno rekla: „ni bilo treba me u sv. olje dévati; saj nimam nobenega greha, razen k večim le tega, da sim vse predobra o tolikem preganjanju in krivicah, ki jih terpeti imam“. — Le verjemi, kadar si se pravičnim ljudém že pristudil, kadar je bogaboječ dušni pastir nezadovoljen s tabo, kadar tvojega starega pobožnega očeta, tvojo dobro ženko, tvoje nedolžne otroke že skerbí, da nisi drugačen: takrat mora že huda huda s tabo biti, in neskončno sveti Bog se ima več čez tebe potožiti, ko vsi ljudje, ki te poznajo.

Usmiljeni Jezus je svoje dni mesto Jeruzalem od daleč ugledal in se je ozerl u prihodnost njegovo, ter je britko in milo zaklical: „O da bi vender spoznalo o tem svojem dnevu, kaj je k zveličanju tebi! — toda skrito je pred tvojimi očmi. Zato te bodo sovražniki tvoji obsuli in ne bodo pustili kamna na kamnu“. Morda tudi tebe Jezus že dolgo milo gleda, ti pa nočesh pomisliti, dokler je še dan tvoj, dokler bi še čas bil. Nikar se na prihodnost

ne zanašaj; posvetne skerbi, razvada in slaba tovaršija te neumnega in terdovratnega delajo, in nesreča in nagla smert ti utegneta tvoj dan hitro ugasniti. — Toraj slušaj modri svet apostola, ki pravi: „naj bi mi sami sebe sodili, bi nas Bog ne sodil“ — in precej, še dans se svoje vesti lóti in z njo pošteno rajtengo stori; znabiti bo pervikrat u tvojem življenju.

S. 7. Teža in obsodba naših grehov pred Bogom.

Če mlado dete u zibeli prav hudo kriči in tuli, da človek sam svoje besede ne čuje, mu neumna kmetavsna iz cukra in kruha nekak cucej naredí in u usta vtakne, da omolkne. — Ravno tako mnogi ljudje s svojo vestjó ravnajo. Kadar jim namreč vest kričati začne, ji hitro usta zamašé s sladkim nezdravim tolažilom: „saj je Bog usmiljen in večna ljubezen, on naših človeških slabost ne bo tako ojestro sodil, in nas ne bo clo tako hudo strahoval“.

Aj, aj, ti sladek pocukran kristian ti, razjasni mi eno reč, ki je jaz nikakor ne umém. Povej mi, kako vender miloserčni Bog dopustiti more, da u vojski toliko tavžent vojakov roko in nogo zgubi, in da se u kervi po tleh valajo, in še jezdiyo in vozijo čez nje? — saj ubogi fant ni tega kriv, da je moral vojak postati, bi bil le raji domá ostal! In kako zamore miloserčni Bog dopustiti, da toliko ljudi

u rahlih letih, ko še desne in leve ne razločijo, huda bolezen napade, ter jih počasi razgloda? Koliko tavžent nedolžnih otrok togotna božjas zvija in jih u smert in grob potisne!

In ali je to kaj malega bilo, da so neverniki perve kristiane za Boga in za vere del u zverinske kože zašivali in jih od velikih psov do smerti hujskati dali; da so jih s smolo mazali in žive prižigali; da so jih ob žerjavci polagoma cverli in pekli za smert; da so jih z železnimi kremplji tergali, in na to po steklenih črepinah vlačili do zadnega zdihleja; da so jim čeljusti razbijali in s klešami nohtove odšipavali; da so jim z razbeljenim svincom ušesa in usta zalivali? Kako, da je usmiljeni Bog to dopustil?

Stari neverni Rimljani so neke posebne nune imeli, ki so morale u enem tempelnu za večer ogenj skerbeti; Vestaline jim je bilo ime, in so se u vedno devištvo zaobljubile. Ako se je pa primerilo, da se ktera pregrešila je: živo so jo na mertvaški ojder položili, ter u neko podzemeljsko hrambo zanesli. Ondi so jo popustili, ji betvo olja in nekoliko mleka dali, — in potem vhod ali vrata zazidali. Kadar je olje u lampi zgorelo, se ji je stemnilo za vselej, — in kadar je mleko povžila, je prišla bleđa lakota in pekoča žeja, — in na to počasna počasna smert — — — in nesrečna nuna je skrito in temno in strašno umerla pod zemljo.

Kako pa enkrat še le tistim pojde, ki ne od ljudi, ampak od presvetega Boga sojeni

bodo? — in ki ne bodo sojeni za en sam greh, ampak za celo življenje? Sv. pismo pravi: »tudi naš Bog je žereč ogenj«, in: »strašno je, priti u roke živemu Bogu!« — In če Bog že nedolžnim otrokom, slepim nevernikom, poštenim ljudem, in clo svetnikom toliko strašnih stisk poslati in dopustiti zamore, — kako še le grešniku pojde, ki se božji volji vedoma ustavlja?

To, mislim, bo nar bolj on vedel, ki je od ondot prišel, in nas enkrat sodil bo, Jezus Kristus, naš Gospod. On je enkrat dvé reči zapored napovedal: končanje Jeruzalemskega mesta, pa konec sveta; oboje prerokvanje vsako leto iz evangelja čuješ zadno nedeljo po binkoštih, pa prvo adventno nedeljo.

Kar je Jezus Jeruzalemu napovedal, se je sedem in trideset let po njegovi smerti natančno dopolnilo. Dva moža, Jožef Flavi pa Tacit, ki nista kristiana bila, sta strašni konec popisala. Iz njunega popisa le imenitnejše prigodke povzamem in ti jih pred oči postavim:

S. S. Jeruzalem! Jeruzalem!

Izveličar je napovedal: znamenja se bodo godile. — O veliki noči, preden se judovska vojska uname, je ob devetih zvečer, ko je bilo ljudstvo ravno u tempelnu zbrano, naenkrat čudna žarna svitloba, kot podnevi, zasijala in na altarju in u tempelnu pol ure blišela. Vrata pred dvorom tempelna so bile brončene in tako težke, da je vsak večer po dvajset mož treba bilo, ki so jih komej zaperli in z železno

okovanim brunom zapahnili. Te vrata se o polnoči pričo straže, ki je pri tempelnu čuvala, same od sebe odpró, in z veliko težavo so jih zopet zaperli. Ponoči pred binkoštni so duhovni u tempelnu ropot in veršenje in veliko glasov klicati čuli: „idimo od tod!“ Na nebu pa so se enkrat pred sončnim zahodom čudne prikazni vidile, veliko vojnih trum, ki so se med seboj vojskovale, in goreč tempel.

Kmaló na to so se Judje Rimljanom spuntali in vojsko pričeli. Nar bolj so se od go-ljufov in krivih prerokov, pa tudi od višjih duhovnov in pismarjev k temu podpihati dali. Rimljani so celo judovsko deželo užugali, veliko krajev obropali in razdjali, nebrojno judov pomorili, in so nazadnje pred poglavitno mesto Jeruzalem priderli. Tjekaj je že popred veliko tavžent Judov iz vsih krajev ubežalo in zavetja iskalo. Jeruzalem je bilo takrat veliko slavno mesto, ki se je 3 ure hoda u okrog razprostiralo in s terdnim 25 komolcov visokim zidovjem ograjeno bilo. Neki mož, z imenom Joan, bil je puntarjem glava. On je Jeruzalemce strašno preganjal in stiskal. Njegova druhal je vse pervake in premožne pomorila, češ, da skrivoma z Rimljani potegajo. Na to vižo jih je bilo 12 tavžent umorjenih, še preden so se Rimljani mesta lotili. Joan s svojim tropom je tempel oblegel, ki je imel kake pol ure u obkrogu, in je s prekopom in visokim zidovjem obdan bil. Tu se je zgodilo, kar je Jezus prerokval: gnusoba razdjanja na svetem kraju. Veliko ljudi je bilo namreč u

tempelnu umorjenih, in sicer naj prvo pravičen mož Caharia, kojega je izveličar clo z imenom naprej povedal, in da bo na altarju umorjen. U taki sili ljudstvo nekega Simona u pomoč zakliče, ki je z enim kardelom sebi udanih Judov blizo tam bival. Toda zdaj je stiska le še hujša prihajala. Joan in Simon sta se noč in dan vojskovala in eden drugoga užugati in pregnati hotla; med tem so njuni ljudje en del mesta zažgali, in velike zaloge žita in živeža so pogorele. Kteri zmed ljudstva so se Simonu udajali, jih je Joanova stranka ropala in morila; in kteri so se Joana držali, jih je Simon napadal in moril. Večkrat cele kope merličev po ulicah ležale so.

Še le zdaj rimska vojska dojde pred mesto. Jeruzalemci bi bili se voljno udali, toda ptuji šuntarji so jim ubranili. Ker rimski vojaki niso bili kos mesta u naskoku premagati: njih vojvoda ukaže 'kol celega mesta terdno zidovje pa globok rov narediti, da ni živa duša več ubežati mogla, pa tudi nihče ne živeža u mesto donesti. Veliko premožnih je bilo, ki so zdaj vse, kar so gleštali, u dnar spečali; in da ne bi roparji ničesar najdlji pri njih, so dnar požirali in se Rimljanom udajali; — ko so pa vojaki to zapazili, so jeli vjetim Judom trebuhe razrezavati in trebiti, zlatá iskaje, — to se je enkrat eno noč 2000 Judom zgodilo. Zdaj pa je lakota u mestu vedno hujše pritiskala, ker nebrojna množica ljudi ni od zunaj ničesar več dobivala. Prekucuhi so po tolovajsko vse hiše predirjali in vse

preiskali, živeža najti; ako nič najdlji niso, so ljudi u hiši strašno terpinčili, češ, da so živež poskrili. Mnogi bogatin je vse svoje premoženje dal za mernik pšenice, kojo je skrivoma in nezmljeto povžil. Žene so svojim možem, otroci svojim starišem, in (kar skoraj ni verjeti) clo matere svojim decom živež spred ust popadale. Nar gerše reči, kojih še živali ne žrejo, so ljudje želčno glodali in žvekali, čevlje, staro usnje, trohnelo mervo, kravjek itd. Mlada žena žlahnega rodu ni več gleštala, kakor malo dete, ki ji je na suhah persih medlelo. U prestrašni lakoti svoje lastno dete zakolje in eno plat speče. Gladni morivci pečenko ovohajo, hitro u hišo prideró in jo umoriti žugajo, ako jim ovohane jeje ne dá. „Dobro del sim vam prihranila!“ jim serdito reče, ter judovskim tolovajem pol kervavega otroka podá; oni pa od prevelike groze zbežijo. Kdor je od lakote tiran skušal iz mesta ubežati, so ga Rimljani vjeli in križali. Okoli mesta je en dan po 500 Judov na križih viselo, in zadnič Rimljanom že lesa zmanjkuje novih križev delati. Ljudje u mestu so kakor muhe od gladu padali; po ulicah in hišah bilo je vse polno merličev; mrtve žene, otroci, mladenči in sivčiki so zmešano na kupih ležali. Nikjer ni solza tekla, nikjer ni bilo zdihleja slišati; kajti strašna lakota vse druge čutleje zadušila je. — Se prevelicega smradu znebiti, so merliče kupoma čez visoko zidovje u prekope in dóle metali, ter so jih na to vižo nad petsto tavžent izlučali. Rimski vojvoda (bil je nezna-

bog) to viditi, globoko zdihne, roke proti nebu povzdigne ter bogove za pričo pokliče, da on tega ni kriv.

Po dolgem naskakovanju so Rimljani zadnič le vendar zidovje prederli in u mesto prihruli. Rimski vojvoda Tit svojim vojakom oestro ukaže, tempelnu prizanesti in to prečudno veličansko poslopje ohraniti. Bil je tempel iz belega marmeljna zidan in od zunaj deloma pozlačen; od daleč bil je viditi kot gora snežena, in o juterni zarji se je u ognjenem blišu svetil kot sonce. Toda izveličar je bil progovoril: „ne bo ostal kamen na kamnu“; in tako je tudi od večnega Boga sklenjeno bilo. Judje premagani na posleje u tempel ubežijo in se ondi s terdovratnim obupom branijo do smerti. Eden vojakov, Titovega ukaza pozabljivši, žareč ogórk popade in ga skoz eno okno verže blizu svetišča, ki se zdajci uname in tempel začne goretí. To ugledati Judje straha in žalosti zatulijo; tempel bil jim je ljubši kot blago in življenje; niso se več branili, ampak le gasit hiteli so. Clo Tit se prestraši in Rimljanom z roko in glasom na vse strani ukazuje urno gasiti. Toda vojaki u divji togoti njegovega glasu več ne porajtajo, marveč borno oslabiljeno ljudstvo davijo in morijo; kmalo je altar z merličí obsut in potok kervi se po stopnicah udara. Požar pa je bil tako velik in strašen, da se je zdelo, kakor bi celi grič bil iz korenine goret; in tako je veliki krasotni tempel ravno tistega mesca in dne upepeljen bil, o katerem so ga že enkrat Babilonci

požgali. U enem zidanem pridvoru zraven tempelna je 6 tavžent ljudi, večidel žensk in otrok, zavetja iskalo; tudi tam se ogenj uname, in vsi ondi so živi pogoreli. Nar hujši puntarji so se zdaj u kraljevi tabor gornega mesta umaknili in se ondi branili na vso moč. Toda kmalo so premagani in mesarsko klanje se znovega prične. Število merličev, ki so na kupe narašali, je bilo toliko, da griči mertvih trupel so na več krajih vhod na cesto zapirali, in kri, ki je po mestu tekla, je semtertje clo ogenj gasila. Morija je sicer tisti večer nehala, mestí tega so pa zdaj na vsih koncéh podžigali in ogenj trosili, in celo mesto je pogorelo. — Ko se je vojska pred mestom začela, je bila velika noč, in ravno takrat bilo je ljudstvo iz vsih judovskih pokrajn u Jeruzalemu zbrano, ki od sovražnika prestreženo potem ni več ubežati moglo. Od tod pride, da je nad 1 milion Judov pokončanih bilo, pri enkrat sto tavžent jih je kakor neumna živina u sužnost prodanih ali pa divji zverini za kratek čas pometanih in razterganih bilo. Na to so Rimljani mesto razdjali in vsako zidovje razrušili, da ni bilo več kraja poznati, kje je nekdanje mesto Jeruzalem stalo. Pozneje so ondi sicer spet neko mesto sozidali, toda ono je majhno in borno in ne sliši več Judom. Rimski cesar Julian je zlo 300 let pozneje Judom dovolil, da si tempel spet sozidati smejo. Judje veselo tjekaj gredó in začnejo grobljo kopati; iz prevelicega veselja si k temu delu sreberne lopate napravijo. Al kjerkoli

kopati skušajo, povsod jim ogenj iz zemlje zašviga; toraj so morali vse popustiti, in tempel ni nikdar več zidan bil. In od tistihmal so Judje po vsej zemlji razkropljeni, ter nimajo domovine in ostaje nikjer; povsod so zaničvani in ptuji. U spomin Jeruzalemskega razdjanja pa noter do današnjega dné vsako leto žalòben in posten dan obhajajo.

Ravno tisti, ki je končanje Jeruzalema vnaprej povedal, je napovedal tudi grešnika pogubljenje in konec. In kakor se nad Jeruzalemom vse natanko spolnilo je, tako natanko se tudi tebi zgotovilo bo, kar ti je po smerti in pri sodbi nažugano, ako terdovraten ostaneš. Judje niso verjeli, kar je Jezus prerokval, zato so o pričetju vojske u Jeruzalem bežali in se ondi u zavetju mislili, pa tako žalosten konec vzeli so! Kristiani so verjeli, in znamenja vidši so urno bežali iz Jeruzalema in Judeje, ter so u majhni deželici za goroj mirno prebivali. Prav taka je s sodbo; kdor Jezusu verjame, bo rešen; kdor ne verjame, bo peklju zapadel.

§. 9. Strah in groza.

Jezus pravi: kdor pohujšanje daje, kdor verovati noče, kdor svojim sovražnikom ne odpustí, kdor se napihuje, kdor nečistost uganja, kdor laže, kdor svoj talent zakoplje, to je, s svojimi darovi nič dobrega ne stori, kdor je len in u svojih dolžnostih nemaren, kdor svojemu poželenju in trebuhu streže, kdor ubožcom in nesrečnikom ne pomaga, ko bi

lehko, kdor krivičnega blaga ima, kdor je do Boga mlačen in merzel itd., vsim takim bo sodba dotekla, sodba sledeča:

1. „Proč od mene prekleti!“ Proč od Boga! Tedaj proč od vsega, karkoli je veselo, dobro in srečno, proč od luči, od časti in veljave, od tolažbe in veselja, od upanja in gnade, od ljubezni in prijaznosti, od zemlje in nebes, od dobrih ljudi in zveličanih duhov, in proč od neskončno lepega obličja božjega! In tako od Boga in brambe božje ločen, boš črni oblasti zaverženih duhov zapadel, ki imajo veselje ljudi terpinčiti, kakor se je ob Jezusovem času pri obsedenih videlo. — Misli si eno hišo na sredi velikega gojzda, samotno; ravno je črna zimska noč, in strašen vihar buči 'kol strehe in skozi staro hrastovje, in od vsih strani se čuje tuljenje izstradanih volkov. In glej, oče zbudí svojega šest let starega sinka, ga iz gorke postelje potegne, vrata odprè, in ga golega pahne u merzlo viharo noč: proč od mene! in vrata zaloputne. — Še hujša groza bo tvojo dušo zgrabila, kadar Bog tebi zagromi: „proč od mene!“ — In ne samo, da ti on svojo roko in usmiljenje odtegne, on te tudi prekletega zove. Tedaj preklet od Boga, osramoten pred nebom in zemljo, in z vžganim znamenjem božjega sovražtva proč pahnjen za vselej! Tvoja duša je bolj gerda in ostudna pred Bogom, kakor iz groba skopan štiri tedne star merlič pred ljudmi. — To bo zategadel, ker se za Boga nič zmenil nisi; ker ti u življenju nisi

Boga porajtal in ljubil, zdaj tudi on ne mara za tebe.

2. „Pahnjeni bodo u vnanjo temo“. Idi enkrat u temno tesno jamo, kjer rudo kopljejo, globoko pod zemljo, in misli si: kaj bi bilo, ko bi se nad mano sosulo, da bi nikdar več venkaj ne mogel! — Ali misli si: necój je sonce zatonilo, kako bi bilo, ko bi se nikdar več ne prikazalo, ko bi posihmal večna noč ostala! — Že vsako zeljše svoje peresca le proti soncu obrača; in clo korun u kleti svoje kalí kot bele trake skozi lino poganja, da belo luč gleda in pije. — In zdaj si dušo, človeško dušo misli brez luči! — še dete ponoči zajoče, ako se prebudí, in je temno, — in kadar se umirajočemu oči stemnijo, prosi za luč. Groza je, kar se od prehitro pokopanih merličev, ki so u grobu spet oživeli, pripoveduje. Pravijo, da so že take mertve izkopali, ki so se bili u grobu obernili, si nohtove s perstov izpraskali in obe roki razgrizili, u strašnem obupu, ko so u zapertem tesnem grobu in u černi temi se prebudili in si nikakor ne pomagati vedli. Pogubljeni pa je u nar globokejši temoti, ločen od Boga, in toraj tudi od luči in od vsega, kar je Bog stvaril, — nikoli in nikdar se njemu zdanilo ne bo, in vender ne more še enkrat umreti, kakor uni u grobu. — To se pogubljenim zato zgodi, ker za pravo luč, za Jezusa Kristusa in njegov nauk se nič zmenili niso.

3. „Ondi bo jok in škripanje z zobmi“. Groznejega in bolj zopernega glasu

blezo ni, kakor če kdo u strašnih bolečinah in u zdivjanem obupu britko tuli; kaj tacega se večasi semtertje na pokopališih čuje, kadar ravno katero mater, ali edinega sina, ali ljubeega očeta zagrebajo; ali kadar se kateremu hudodelniku nenadoma smertna obsodba napové. — Z zobmi škripati sim tudi že čul. Ene-mu vojaku je sovražna sulica trebuh prebodla, da so mu čreva ven šinile. Vojni zdravnik mu čreva vloži in trebuh sošije. Ponoči se pa šiv razpara in čreva znovega ven planejo, — in to ga tako grozovinsko bolélo je, da je za božjo voljo prosil, naj ga ubijejo iz usmiljenja, — in ko zavolj prestrašne bolečine ni več govoriti mogel, je z zobmi škripal, kakor dva mlinska kamna brez zernja. — Tako tuljenje in škripanje boš veninven poslušati moral, ker si u svojem življenju tako gluh bil za božjo besedo in za glas svoje vesti, — in boš tudi sam tulil in škripal.

4. „Tam je žeja in ne kapljice pitja“. Kako žeja pekliti zamore, iz tega vidiš: Jezus na križu se ni čez strašne rane, ne čez zasramovanje in krivico pritožil, vse to je tiho poterpel. Toda čez žejo se je britko potožil in u pomoč klical: „žejen sim!“ Kar so pa njemu dali, jesiha in žolča, — še tega ti dobil ne boš tam u svoji pekoči peklenski žeji. — Žeja bo za to veljala, ker si neusmiljen bil, ker svojemu bližnjemu u bolezní, u potrebi in stiski nisi pomagati hotel, ker je tvoje serce terdo in černo in sprideno bilo, kot gníl korun.

5. Kako pa je z „ognjem“? Jezus pravi, da grešnik bo veržen u večer ogenj. Puhle glave posvetnih modrijanov pa menijo: „kaj pekel in ogenj! — tega nikoli ne verjamem, da bi tam ogenj bil: ali mar zamore duša gorjeti?“ — Le vtakni perst u ogenj, kako ti dé? Ko bi pa kožo s persta potegnil, in ga še le potem u ogenj vtaknil, bi te li ne bolelo še hujše? — Truplo pa je le koža duše; in kadar bo duša telesno kožo slekla, ali ji mar Bog, kojega apostol žereč ogenj imenuje, ne bo mogel do živega priti? Šipaj, zbadaj ali spekaj, kakor rad, mervto truplo ali pa odrezano kurje oko, prav nič ne bo čutilo. Toraj mora le dušo boleti, kadar se truplo stiska ali terpinči. Enkrat sim gledal, ko je zdravnik enemu možu nogo odrezal; ko sim pozneje moža obiskal, mi je pravil, kako strašno ga odrezana noga boli, daravno je ni več imel na truplu. — Bog ima vso oblast na nebu in na zemlji, do duše in trupla, — in duša zamore žejo in ognjene muke terpeti, če ravno je truplo odrezano. — To bo zategadel, ker si mnogo ljudém z lažjo, s psovanjem, s pravdanjem, zasmehovanjem, goljufanjem, opravljanjem, zapeljevanjem, s srovostjo in čmernostjo britkost in žalost delal, in jih u hudo pripravil; pa zato, ker si svojemu trebuhu stregel in se pijanosti, požrešnosti in živalski slasti udajal.

6. Jezus govori od enega červa, ki veninven gloda, in nikoli ne umerje. — Kaj in kakšen je ta červ, to sije poskušal

bratomor Kajn; in tudi izdajavec Judež od njega povedati vé; in že mnogo ljudi je bilo in jih je še, da bi raji živo kačo u persih imeli, kot tega červa. Pa ta červ u navadi tako dolgo spí, da truplo umerje. Ko bi s tem glodavnim červom clo u nebesih bil, rajše bi se dal u peklenski ogenj vreči, ko bi se le červa s tem znebil. Ta červ je vest u človeku, ki se spremeni u živega rabeljna, ter neusmiljeno morí in razgriza. — Neznabogi pripovedujejo od nekega moža, ki je bil z železnimi kljukami na skalo priklenjen. In k temu možu, pravijo, je vsak dan en orel priletel, mu ledje razpraskal in se njegovih jeter našerl. Pa ta mož ni umerl, ker jetra so mu sproti znovega rasle, in orel je dan na dan letal mu jih kljuvat in žret. — Izvóli si orla ali červa, oboje je strašno! in ložej bi sterpel kušarja u glavi, kot červa u vesti. — To bo zategadel, ker si svojo vest zadušil in umoril z opušanjem pridige, z zaničevanjem vsacega svarjenja, z nekristianskim branjem, s hrupom kratkočasov in veseljíc, za kterimi si letal kot lovec za zverinoj.

7. In vse to je večno, večno! — Misli se u temno ječo zapertega in za roke in noge na kol priklenjenega, da se nisi kos ganiti; in da zraven si strašno žejen, in zobje te grozovinsko bolijo; in u černi ječi, u kterej bivaš, gnjezdijo podgane, kače in krote, ki po tebi praskaje lazijo, in te glodajo kot merhovino; in znotraj te misel pekli, da vsega tega si sam kriv, — in zraven še za terdno

veš, da žejo, bolenje zob, temoto in glodanje boš skozi eno celo leto moral priklenjen terpeti: — kako bi ti bilo? In vender vse to in pa nič proti temu, kar te unkraj čaka. Ravno to je naj strašneje, da pekel nikol' nima konca, kakor na obroču nikjer konca in kraja ne najdeš. Tam unkraj kazavec obstane; kolikor je na tvoji duši ura, kadar tjekaj pride, toliko ostane za vselej. Ko bi zamogel čislo ali število po celi dolgi rajdi krog zemlje s predrobnimi številkami zapisati, in bi toliko milionov let preteklo, kolikor jih to neizmerno število pomeni: koliko bi to večnosti bilo? — še toliko ne, kar je pol trenutleja; kajti večnost ima svojo korenino in temelj u Bogu. Kakor dolgo Bog ne neha in ne umerje, tako dolgo tudi večnost ne umerje, in ne neha nikdar in nikoli.

Pomisli, brate moj: vsi, ki že u tem strašnem stanu bivajo in jim ni več pomagati, bili so enkrat tudi zdravi in dobre volje in — nemarni kot ti. Ali ne utegne biti, da tudi ti ravno po njihovi poti za njimi greš? — Vsak človek in tudi vsak grešnik ima neko odločeno mero življenja in prizanašanja, in kadar je ta mera zverhana, se urno pravična šiba strahovavka oglasi. — Lehko da ti svojo mero to leto še zverhaš in nagla bolezen te zgrabi in pahne u kolesovje strašnega povračila! — In kaj bo človek dal za odkupno ceno svoje duše? — — — — —

Ti revni človek, naj bi bil vender ostal, kakor si enkrat, enkrat bil!

§. 10. Žalostinka.

Mlada dekla na mostovžu pred véliko lino stoji in gleda na goro, kjer je domá. Ravno je nedeljo večer, in še ne dolgo, kar je prišla u poljane pervikrat služit; in zdaj se ji toži po ljubem domovju. Zatoraj o praznikih tako rada gre se po samotnem polju sprehajaj, in zatoraj se po večernicah tako rada umakne na mostovž pred lino, od koder ugleda ljubo goro domačo; in ondi se po celo uro zamišljeno naslanja, ter zdihuje in tiho joka, in gostokrat roke steguje tjekaj proti gôri, kjer so oče in mati in bratje in tovaršice, in kjer lepa cerkvice stoji. In kadar je čas po vodo iti in ogenj napraviti za večerjo, rahlo po perstih z mostovža pritapa, da bi je nihče ne videl; gospodinja pa jo vender zapazi, in ko ugleda njene objokane oči, se zareži nad-njo: „ti trapa, kje si spet tičala? ako si menila se zmiraj dreti, bi bila raji domá ostala!“ In ubogo deklico rudečica spreleti, ter molcé vedro vzame, in berž gre k studencu, da se pikrim besedam neljudne žene umakne.

Lehko da se tudi tebi, kristian, toži po ljubi domovini, daravno neprenehoma bivaš u očetovi hiši; lahko da se ti včasi milo zdeha in stoži po nekej drugi zgubljeni domovini, po preteklem času nedolžnosti, po ljubih otročjih letih, kjer je tvoja mlada dušica še tako čista in jasna in bogoljubna bila! Oh razbojnik u železju se milo razjoka, ko se spomni svojih otročjih let. Lehko da si tudi ti pred Bogom u

železju smertnih grehov in strašnega zadolženja, in tvoja obsodba je blizo. Ali si nikoli ne spomniš srečnih let svojega detinstva?

O da bi se poverniti mogel u tiste miljene leta nazaj, u posteljco tisto! Tudi ti si enkrat nedolžno pospaval, tudi pri tebi je angelj varh čuval, in božje oko z dopadenjem gledalo je na tvojo ljubeznjivo detinsko dušico. In zdaj? — vse, vse je drugače! Zdaj te peklí hudobna černa vest in težki dolgovi pred Bogom; in tvoja duša je stara, terdovratna in okorna, ki se preoberniti noče; in življenje odmerjeno kmalo bo izteklo, in na to — povračilo! O da bi bil takrat umerl bil!

Da, le jokaj se po svoji mladosti, po nekdanji nedolžnosti, po zapravljenem paradížu! — Vse to je zgubljeno, zgubljeno!

Ali nikjer ni rešitve, in zavetja nikjer? ali človek že na tem svetu brez upa gotovemu pogubljenju zapade?

§. 11. Kje je rešitev in zavetje?

Ali skesano serce reši? Jaz pravim: da še ne. To bi bila lepa pravica to, ko bi gosposka tatu in ubijavca brez kazni spustila, ker oba pravita, da jima je žal, kar sta storila. Tudi Judež se je kesal, grozovinsko se je kesal, in vender je zdaj na svojem kraju. In pogubljeni u peklú se strašno kesajo in britke žalosti tulijo, pa ne morejo se rešiti. Saj že po svetu vsak dan in tavitentkrat vidimo, da vse kesanje nič več ne pomaga. Zaperti jetniki se veninven kesajo,

pa kaj jim pomaga? in če je kdo u razujzdanosti premoženje zapravlil in si bolezen nakopal, mu vsa njegova še tolika žalost ne bo ne krajcarja nazaj pripravila, in mu tudi zdravja ne dala.

Ali poboljšanje življenja reši? Jaz pravim: da še ne. Poboljšaj se, kakor rad, živi posihmal še tako pobožno in sveto, saj to je bila in je le vedna dolžnost tvoja. Pričujoči dan in sedanja ura nista kos popraviti, kar se je pred leti zgodilo. Nogradnik vé, da se mora vse o svojem in pravem času storiti. Kdor spomlad ni tersja obrezal, naj ga poléti obrezuje in zemljo rahljá in trebi, kakor rad, — zdaj je prepozno, le malo in slabega grozdja pridelal bo. Ako si zadolžen, in od dans naprej ne za krajcar dolgá več ne storiš: s tem tvoji pretekli dolgovi vender niso splaçani in tudi odpušeni ne. In kadar boš enkrat u grobu ležal, ne boš više robantil in klel, in se ne več pretepal, marveč se u grobu prav mirno in pokojno in pametno zaderžal boš: toda s tem zadolženje tvojih preteklih živih dní nikakor ni poravnano.

Enkrat sim se z eno júdinjo pogovarjal in jo baral, kaj in kako pri njih ravnajo, odpúšenje od Boga zadobiti. Rekla mi je: mi Boga s serčno in obilno molitevjo prosimo, da naj odpusti nam.

Ali molitva reši? Jaz pravim: da še ne. Če vojaku u boju sovražna krogla nogo zdrobí in odterga, in on serčno moli, naj mu druga zrase: ne bo se zgodilo; in ubijavec z

vso svojo molitvo umorjenega človeka u življenje sklical ne bo. Tako tudi ti z vso svojo še tako gorečo in solzno molitvo zgubljene nedolžnosti od mertvih obudil ne boš. In ako hudodelnik pred sodnikom na kolena pade in za božjo voljo prosi, naj se ga usmili in ga reši: sodnik ne more in ne sme ga rešiti, če hoče pravičen biti. Še veliko manj pa zamore veličastni in neskončno pravični Bog zavolj tvoje molitve ti prizanesti, ako si njegovo večno zapoved prelomil. Božja pravica in svetost je nepremeljiva in terdna kot skalnata gora; in ko bi Bog kateri nar manjši greh spregledal, to bi večje čudo bilo, kakor ko bi se siv starček hipoma u tri leta mlado dete spremenil.

Bil sim enkrat daleč na planine k eni gorjanki poklican, ki je brez nauka in divje izrasla in veliko veliko grešila; in zdaj bi imela umreti. Jaz sim jo podučil, kakšina je z njeno dušo, in kako pravičen je Bog; in da po smerti pride ojstra sodba in povračilo večno za vse grehe; in da jo le ena sama reč zamore nesrečne smerti rešiti, ako namreč kdo drugi mesti nje zaslužen kazen prevzame. Prašal sim jo, ali za nobenega tacega ne vé, da bi hotel za njo terpljenje prevzeti? Ubogemu ženstvu serce upade, ter dolgo premišluje in reče nazadnje: morbiti bojo mati ali sestra moja pri volji, mojo kazen prevzeti. Al jaz ji rečem: da kazen je prevelika in preojstra, in da materi in sestri že njuni lastni grehi dovolj skerbí in strahu delajo. Tu se nesrečno

ženstvo bitko razjoka, rekoč: tedaj že moram u greh in k večnemu pogubljenju umreti!

S. 12. Sončen sij in maverca.

In zdaj sim obupni sroti veselo nebeško poročilo oznanil od Jezusa Kristusa, kako je on svojo predrago kri na križu za-njo preli, in da kar je on terpel, to velja u zadostenje njenih grehov, če se le s skesanim sercom in z živo vero k njemu oberne, kakor se je k njemu obernal razbojnik na križu ter je milost zadobil. Tu se splašeni sroti serce zlajša, in iz temnih černih oblakov njene duše se upanje in ljubezen do Kristusa milo zasveti.

Res, o kristian, u nebesih in na zemlji ni večega čudeža, kakor usmiljenje in ljubezen božja, ki je po Jezusu Kristusu došla grešnemu svetu.

U zgodovinskih bukvah starega mesta Tuluz na Francozkem je zapisana sledeča prigodba: U tem mestu je živel enkrat neznanško hudoben in brezbožen mladeneč. Ta gerdi hudobec šel je enega dne pred mesto na polje in je začel strašno razsajati in Boga preklinjati; u svoji zdivjani norosti je clo meč potegnil, proti nebu mahal in kričal: „če je kateri Bog nad nami in oblast ima, naj me le treši!“

In glej, kaj se zgodi? Naenkrat bel listek iz neba privéje in pade mladenču pred noge. Hudobec se začudi, ter listek dvigne in bere; bilo je na njem z zlato pismenko zapisano: „Miserere mei“ (tako se začne spokorni 50. psalm: Usmili se me, o Bog, po

svoji veliki milosti!) Tu se mladeneč zbrhta in močno zavzame, kako vender zamore Bog tako dober biti, da tolikemu grešniku še sam usmiljenje ponudi. Žalost, upanje, solze in ljubezen prevzamejo ga. Kar pokleknil je in Boga zahvalil za prečudno milost njegovo; — na to je šel h domu, ter se je popolnoma spreobernal in je spokorno in sveto živel do smerti.

O kristian, ravno ta mila prigodba se je zgodila tudi celemu ródu človeškemu. Ta mladeneč je ves človeški rod s svojimi grehi in hudobijami, — in beli listek je Sin božji, ki ga je Oče iz nebes doli poslal. Ne zlato, ampak njegova kri nam je odpušenje oznanila in grehe izbrisala.

Š. 13. Žalostni roženkranc.

Mesto Jeruzalem, kjer je nekdam stalo, je zopet pozidano; in vsako leto obilno kristianov tjakaj popotuje, u daljno nekdam obljubljeno deželo. In kadar romar po dolgem dolgem težavnem potu pervikrat mesto ugleda: polasti se njegove duše veselje in britkost, milôba in žalost, — in vroče solze mu oči zalijejo — in zdi se mu, da to je njegova ljuba očetnjava, da še le zdaj iz ptujine pride u drago milo domovino svojo! — Clo jud, če le more, se iz daljnih krajev tjakaj preselí, ondi bi rad umerl in pokopan bil.

Ko bi bil ti pred 1800 leti u en vert tistega mesta zahajal: bil bi enkrat pozno zvečer ondi enega moža ugledal, ki je u velikem

strahu in dušni britkosti na tleh klečal, svojo glavo do zemlje pripogal in trikrat prebritko zaklical: „Oče, ako je mogoče, pa saj tebi je vse mogoče, vzemi ta kelih terpljenja od mene, — toda ne moja, ampak tvoja volja se zgôdi!“ — Smertna britkost in groza ga nazadnje tako prevzame, da mu ne navaden, ampak kervav pot na čelu rosí in kaplje na zemljo.

In ko bi bil potem une tri može, ki so nekoliko proč žalostno in zamišljeno stali, poprašal: kdo je unile, ki ondi na zemljo zgruden tako britko zdiha in moli? — rekli bi bili: „to je Sin živega Bogá, ki na-se jemlje grehe celega sveta, naše grehe!“

„Jezus, ki je za nas kervavi pot potil“.

In ko bi bil potem drugo jutro zgodaj z ostalim ljudstvom tjekaj dirjal pred poslopje in u dvor nevernega oblastnika Pilata: spet bi ugledal bil ravno tistega moža, da je skoraj do golega slečen, k nizkemu steburu priklenjen in neusmiljeno tepen. Pretepajo ga z usnjatim' jerméni, ki imajo ojstre jekléne cveke na koncéh, da meso predirajo in ga razcapljajo. In koder sta koža in meso že nar bolj raztergana, tjekaj še hujše bijejo, in lahko da so mu noter do žil in do belih kostí presekali. Zakaj bičanje bilo je tako strašno, da se je mnogokrat bičanemu trebuh pretergal in da so čreva ven šinile (nikar se proč ne obračaj, da boš saj védel, kaj je izveličar tvoj terpel za tebe), in mnogokrat je bičani srotej,

ga odvezali, že mertev bil, ter se je zgrudil u kervavo lužo pred sabo. — In ko bi enega vojakov prašal bil: kaj je ta mož hudega storil? — vojak bi bil rêci moral: „jaz ničesar ne vem“. Al prerok Jezaija 53. ti bo povedal: „On je bil preboden zavolj naših grehov, in za naših hudobij del raztepen; k našemu zveličanju je šiba njega zadela, in po njegovih ranah smo mi ozdraveli“.

„Jezus, ki je za nas kervavo bičan bil.“

Kmalo na to bi spet vidil bil unega moža raztepenega ondi sedeti, kako ga vojaki in judovski hlapci zdaj s pestmi tolčejo in gerdo pljuvajo u milo obličje njegovo. Potem mu u sramoto spletejo neko krono iz ternjevih šib, ter mu jo posadijo na glavo, in s terstom po njej bijejo, da mu ojstri terni globoko dregajo u čelo in sence. Ali veš, kdo je to? On nekdej kraljeval je u nebesih u neznani visokosti in prečudni lepoti, hvaljen, prepevan in moljen od veličastnih izvoljenih duhov; on je božji sin, je Bog in kralj vesoljnega sveta. In zdaj tako rekoč doli u peklu sedi, u peklenki sramoti, u peklenkih bolečinah, med peklenkim zaverženim ljudom. Naj bi le dehnil, — vsi bi popadali mertvi ali hromi, ali pa bi zemlja jih žive požerla, kakor ob Mozesovem času Kora-ta in njegovo druhal. On pa jim nič ne stori, in tiho terpi kot jagnje, ki se u mesnico pelje; zakaj on je *„Jezus, ki je za nas s ternjem kronan bil“*.

U petek jutro je bilo u Jeruzalemu vse

živo, in od vsih krajev je ljudstvo dirjalo vku-
paj, — po ulicah so vlekli enega moža, ko-
mej človeku podobnega, s kervjó, s pljunki
in ranami pokritega; in koder ni bil kervav,
ondi je prav bléd bil. In na njegovih ramah,
na njegovih odertih razmesarjenih ramah sloni
veliko težko križema bruno, ki ga vleči mora;
— in nazadnje, ko se je težka pot nazgor
začela, ga tako hudo žuli in potiska, da pade
in bruno na njega. Vem, ko bi to sovražnik
tvoj bil, berž bi mu vse odpustil in imel bi
usmiljenje z njim; in ko bi to kateri nevernik
ali turk bil, ne bi ga mogel dalje gledati. In
kako bi ti serce prebodlo, ko bi naenkrat spo-
znal, da to je tvoj dušni pastir, ali pa tvoj
oče, s kojim tako delajo. — In glej, o kri-
stian, on, s kojim so tako uganjali, ni bil so-
vražnik, ne ptujec, tudi ni bil tvoj dušni pa-
stir, ne oče tvoj: bil je kralj, neizmernega
srečnega veličastva navajen, bil je človek, ki
živi duši nikoli ni žalega storil, bil je Sin
božji, ki tebe bolj ljubi, kakor nar milši oče
dete svoje, in komur je zveličanje tvoje bolj
pri sercu, kakor nar boljšemu pastirju ovčice
njegove.

„Jezus, ki je za nas težek križ nesel“.

Ko bi ti u kterej hiši človeka najdel tiho
in žalostno pri mizi sedeti, in bi strahoma ugle-
dal, da njegove roke so z debelimi močnimi
žreblji pribite na mizo, s koje obilna kri kaplje
in se po tléh razteka: kaj ne, naj bi ta srotej
tudi velik hudodelnik bil, vender bi se ti pre-

hudo in prestrašno zdelo, živemu človeku kaj tacega storiti. — Kako bi še le materi njegovi bilo pri sercu, ga tako viditi, in kako bi njemu bilo pri sercu, mater ugledati?

Enega petka jutro so iz Jeruzalema nekega moža vlekli na morišče pred mesto. Tu so visoko križno bruno po koncu u jamo zasadili in vterdili, ter lestve (lojtre) nastavili. Zdaj možu obleko, ki se mu je na rane prisušila, z života stergajo, ter mu rane znovega razmesarijo, da je popolnoma nag s svojim razcapljanim kervavim životom pred ljudstvom stal. In zdaj ga na križ potegnejo, ter ga za roke in noge privežejo. Na to vzamejo velike perst debele žreble, ter mu jih s kladvom skozi roke in noge, skozi žile in kosti u bruno zabijejo. Potem mu roke in noge odvežejo in celo težko truplo se pobési in na ojstrih žrebljih obvisi. In tako visi med nebom in zemljo. Na pol pohojen červič u prahu se še zviija; al On u svojih peklenskih bolečinah se ne sme zmezniti, sicer ga ojstri žrebli še huje raztergajo. Svét ga je zapustil, ga do golega obropal in slekel, mu u pekoči žeji ne kapljice vode privošil, in ga u smertni britkosti mesti milovanja in tažbe z divjim zasmehom in sramoto napajal, — in kakor bi u peklu bil, je u strašnih dušnih in telesnih bolečinah britko zaklical: „moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!“

„O Jezus, ki je za nas križan bil!“

§. 14. J. N. R. J.

U Jeruzalemu je bil studenec, vodnjak, h kojemu je angelj Gospodov sproti prihajal in vodo zagibal; in kdor je tistikrat hitro pristopil in se kopal, bil je ozdravljen vsaktere bolezni.

Ljubi moj, ko bi saj enkrat tudi ti bolezen svoje duše začutil in zdravja zaželel: jaz bi tebi tudi še zdaj u našej deželi studenec pokazal, kjer najdeš pomoč in ozdravljenje vsakega greha. Iz tega studenca ne teče voda, ampak kri in življenje, in ne angelj, ampak edinorojeni Sin božji u njem ozdravlja in odrešuje; in če se tvoja duša le s pravo žalostjo, z zaupanjem in ljubeznijo h Kristusu oberne: očišen in ozdravljen boš, naj bi bili tvoji grehi tudi rudeči kot kri in naj bi prav zadolženje celega sveta bilo na tebi.

Čudno, čudno je to! Sicer podložni svojega kralja za milost prosi, in razžaljivec odpušenja in sprave pri razžaljenem iše. Ti pa, o Bog, nam sam prideš naproti, nam u poprijaznenje roko podaš, pa kaj, ne roke, ampak naj višji dar u nebesih in na zemlji, svojega edinorojenega sina! — Čudimo se nad ljubeznijo, ki jo je Abraham imel proti Bogu (kteri ga pa tudi obilno oblagodaril je), da je pripravljen bil, mu svojega edinega sina darovati. Ravno to je Bog nam, svojim sovražnikom, grešnikom, storil, ki mu nismo nikoli veselja delali, ampak njegove zapovedi vedno prelomljevali! Kako si bil vstani to

storiti, svojega od vekomaj preljubega sina u ječo spridene zemlje, u sramotno smert križa poslati, nehvaležen rod, spačenega človeka, ki tvojo spravno roko večidel le od sebe suje, odrešit? „Bog je ljubezen“. Glej, kristian, toraj ne smeš obupati, naj si bodo tvoji grehi še toliki, — božja želja, te iz teh grehov rešiti, je še večja; On je svojega Sina, Sin svoje življenje u to dal. Očitno je, da Bog tvojega izveličanja še serčneje želi, kakor ga ti sam želiš. On bodi hvaljen, ljubljen in slavljen vse večne čase!

Le tega nikar ne pozabi, da pod milim Bogom nikoli in nikjer ni rešenja najti, razen u Jezusu Kristusu. Ko bi odpušenje po kterem koli drugem potu, kakor po Jezusu, mogoče bilo: moral bi to strašen in neusmiljen Bog biti, ki nam po tako grozovinskem, kervavem potu k odrešenju pomaga, ktero bi se drugač in ceneje zadobiti dalo. — Bog u svoji večni modrosti ni vedel družega pota, kakor ternjevo in kervavo pot svojega sina doli u Betlehemski hlevce, gori proti Jeruzalemu in h križu na Golgato. Toraj je velika nesreča, kot neznabog, kot nevernik ali turk živeti in umreti, in še hujša nesreča, kot vpisan kristian živeti in umreti, in se ne Kristusa z živo vero deržati, ne pri njem svoje rešitve iskati. Zato so apostoli vse zapustili in vse preterpeli, judom in nevernikom daljnih dežel milost Jezusa Kristusa donesti, — in zategadel se mišionarji še zdaj daleč za morje podajo, se ptujih jezikov učijo, ter svoje zdravje in živ-

ljenje postavijo, divjim narodom luč sv. vere prižigat, — in milionov kristianov jih z molitevjo in dnarjem podpira, naj delo srečno izide. — Zatoraj hujšega greha ne vem, kakor ktereга človeka od vere u Jezusa Kristusa odverniti. Nečloveško bi bilo, ktero lastovco umoriti, ki gole gladovne mladiče u gnjezdu ima; toda zapušene živalice niso tako nesrečne, kot človeška duša brez vere u odrešenika svojega. Grešniki smo vsi, in če je Bog že na svojem preljubem sinu ptuje grehe tako strašno kazniti moral, kako pri sodbi še le človeku pojde, kateri še celo težo lastnih grehov na sebi ima! — Toda dva razbojnika sta z izveličarjem na Golgati visela; eden je prišel u sveti raj, ker je u Kristusu milost upal in iskal; drugi bil je pogubljen, ker ni vere imel, in je le truplu, pa ne duši rešitve iskal. Toraj iši, najdi in derži se Kristusa!

§. 15. Kako daleč in kako blizo da je Kristus.

Živela je svoje dni prav hudobna razberzdana ženska, velika grešnica in zapeljivka; pa naenkrat se je čudno sprevergla in se prav živo skesala svojega nesramnega življenja. Vest jo je neusmiljeno pekla, in kar ni védela, kaj bi počela, kako bi se rešila svojih grehov in dušne britkosti. Tu ji na misel pride: kdo vé, morda bi se on tudi mene usmilil, on, ki je že toliko bolnikom in ubožcom pomagal in jih prijazno sprejel, da ravno je med njimi tudi prav hudobnih bilo; — in

saj bo vendar tudi sam zvest ostal svoji besedi, svoji ljubeznjivi besedi, ko je rekel: „u nebésih je večje veselje nad enim spokornim grešnikom, kakor nad devet in devetdeset pravičnimi“, in ko je rekel: „pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživel“; — in saj teža naj hujša je grešno zadolženje. — Tako blezo si je ženska mislila, — in ko je Jezus u imenitno hišo na gostijo povabljen bil, je naravnost k njemu pritekla, se ni bala sramote, zasmeha in ničesar, ter je pred njim na kolena padla, mu noge kuševala in kuševaje britke solze točila. Jezus pa jo milo pogléda, ter ji reče: „idi u miru, tvoji grehi so ti odpušeni!“ — tedaj je šla u miru, je u miru živelá in u miru srečno umerla. Saj veš, da to bila je Maria Magdalena.

In zdaj mi na misel pride neka žena na smertni postelji; bolezen ji je oserčje tergala in jo hudo zvijala, — zraven pa so jo strašne skušnjave peklile, da bo pogubljena, da zanjo ni milosti pri Bogu, in skoraj je obupala. — Uboga žena! ko bi pač tudi ti bila zamogla, kot Magdalena, Jezusu k nogam poklekniti, in ga solzno in milo prositi, — oj gotovo, tudi ti bi zaslišála bila sladke nebeške besede: „bodi potolažena, tvoji grehi so ti odpušeni!“ — Ali to ne veljá vsim grešnikom skesanega serca? — Kako bi se grešniku serce ohladilo, kako rad bi spet sveto in pobožno živel in Boga ljubil, naj bi le iz Jezu-

sovih ust prav za gotovo odpušenje zaslišal! Ali to ni več mogoče?

Zakaj li ne? Ali grešnik, ki se spokori, Bogu dans ni več tako ljub, kakor nek-daj? ali je Bog s tolažbo in odpušenjem zdaj bolj varčen kot svoje dni? Nikakor, Bog se ni postaral in ne spremenil.

Ako le skesano ponižno serce in pravo terdno voljo, kot Magdalena ali pa kot razbojnik na križu, imaš: tedaj nisi prav nič na zgubi, če ravno ne moreš vidno in vprično pred Jezusa poklekniti. On je namreč ubogim grešnikom skerbno napravo ustanovil, kjer vsigdar in vsakdo, ki resnično hoče, mir in odpušenje zadobi, ravno tako zvesto in gotovo, kakor bi Jezus sam mu rekel: bodi potolažen, tvoji grehi so ti odpušeni.

§. 16. Spoved.

U Grehovcah je en fant u togotnem prepiru svojega tovarša za smert ubódel. U strahu pred gosposko in sodbo je hitro čez mejo in iz dežele pobegnil, si je u ptujem kraju službo dobil in se na videz precej dobro imel. Čez nekaj let pa sam od sebe nazaj pride, ter naravnost pred gosposko gre in očitno pové, da on je tisti begún, ki je pred toliko leti svojega tovarša umoril. Ves začuden ga sodnik popraša, zakaj sam pride sebe izdajat? Re-vež odgovori, da ni najdel pokoja nikjer, da ga je noč in dan peklo, podilo in priganjalo, naj se izdá in obstojí, kar je storil.

Bodi si ubijavec ali majhen grešnik, kadar se enkrat vest izbudí in dušo podžiga: nikjer ne boš najdel pokoja, dokler greha z ustmeno obtožbo ne izpljuneš. Le če se oteklína predere, in krogla ali teršica iz rane potegne, je zljajšanja in zdravja upati. To Bog hoče, in to tudi človek sam nehoté hoče, če je njegova žalost prava in serčna. Zgubljeni sin se je očetu svojega grešnega življenja prostovoljno obtožil; Cahej je očitno spoznal, da ima krivičnega blaga na vesti; grešnica Magdalena se ni sramovala, pričo množine imenitnih gostov k Jezusovim nogam priteči in z ihtenjem in solzami svojo grešno razujzdanost naznanjati; razbojnik na križu je obstal, da po zasluženju terpi svojo strašno smert; sv. Pavl si je u svojih listih očital, kako zlo se je pregrešil u Jezusa Kristusa; in clo nesrečnega Judeža je obupna žalost k višjim duhovnom podila, da je očitno zaklical: nedolžno kri sim izdal! — Kdor pa obstati in se obtožiti noče, njegova duša je še vedno z grehom terdno zarašena, njegova rana terdovratna, in lahko da nazadnje še raka dobí, — in nesrečna smert je gotova.

Človek je po božji podobi stvarjen; to-raj Bog u mnogih rečeh ravno tako misli in ravná, kakor človek, zlasti kar odpušenje zadene. Postavim, en poreden človek je tebi dolgo nagajal in te tako hudo žalil, da mu skoraj nisi kos pozabiti; pozneje pa porednež svojo krivico spozná in tvojim sosedom skesano pripoveduje, kaj je tebi hudega storil,

in da mu je zlo žal: kaj ne, naenkrat se bo tebi zljajšalo, in mu iz celega serca odpustil boš. Tako tudi Bog rad in lahko odpusti, če svoj greh spoznaš in se ga skesano in naravnost obtožiš. Toraj zdihuje psalmist u psalmu 31.: „Ker sim molčal, so se postarale moje kosti po vsakdanjem vekanju. Kajti tvoja roka je bila noč in dan težko na meni; in u svoji težavi sim se semtertje obračal med tem, ko je tern tičal u meni. Svoj greh sim toraj spoznal, in svoje krivice nisim zakrival pred tabo. Rekel sim: spoznati hočem zoper sebe svojo krivico Gospodu, in ti si odpustil hudobijo mojega greha“. Zato je Bog že od prvih starišev obtožbo storjenega greha terjal: „ali si mar od prepovedanega drevesa jedel?“ — in jo je terjal od Kajna: „kje je tvoj brat Abel?“ — in jo je terjal od kralja Davida po preroku Natanu; — in jo terja od vsacega človeka, posebno pa od kristiana, kakor hitro greši, po njegovi vesti; — in berž ko se obtoži, mu je laglej pri sercu.

Pazljivo beri in zapomni si sledeči nauk, in sam presodi, ali je resničen ali ne.

1) Ako grešniku teža storjenih grehov žalost in grozo dela: je gotovo naj večā skerb in želja njegova, zvéditi, ali mu je Bog grehe odpustil, ali ne. Ali ni res taka? — Ako bi grešnik mislil, da Bog mu ne bo več odpustil, bil bi ves potert in obupen, ne mogel bi Boga prav ljubiti, mu ne služiti, in bi le u starih navadnih grehah živel naprej. Kajn je po svetu dirjal kot deseti brat, in apostol

Iškariot se je obésel. Ako pa grešnik čversto upa, da Bog mu je odpustil: potem ima do Boga prav veliko veselje, že zato, ker je Bog tako dober bil, da je pogubljivo obsodbo preklical, in ker se zdaj tudi spleča, njemu služiti. Tako sta sv. Peter in Pavl ravnala. — Al Bog, kateri bi vse rad izveličal, ne bo li skesanemu grešniku tudi te tolažbe gotovega odpušenja rad dal, ter ga z njo oserčil in k sebi privabil?

2) Ko bi dovolj in primerno bilo, še le na unem svetu zvéditi, ali nam je odpušeno ali ne: ne bi bil sam sin božji mnogim grešnikom rekel: „idi u miru, tvoji grehi so ti odpušeni!“ ampak bi si mislil bil: le čakaj, po smerti boš že videl, kakšna je s tabo. — Na golo notranje dozdevanje pa se nič kaj ni zanešti; človek lehkkih in vetrenih misel precej meni, da je odpušeno, — človek tužne glave in kalnih misel pa meni: težko težko bo kaj! In tako lastna domišljava, kri, bolehnost, pa tudi hudôba človeka lahko oslepari, in ga u strašno zmoto zapelje. Tedaj se na rahlo bilko lastnega mnenja in čutja nikakor ne moreš opirati. Ali nam Bog ne bo dal terdneje podpore?

3) Jezus želi, dá bi skozi célo življenje in pogosto k božji mizi pristopali. In vender nam sv. pismo žuga: „kdor po nevrednem je in pije, on sam sebi sodbo je in pije“. Pa saj še pravični sedemkrat na dan greši, in kdo je brez greha in vreden? — Če tedaj zvéditi ne morem, da so mi grehi odpušeni, tudi

vse žive dni ne smem k sv. obhajilu pristopiti. Kako sim vstani to zvediti? Ali Jezus za to ni poskerbel, ničesar napravil?

4) U evangelji sv. Janeza pogl. 20., preden se je Jezus u nebesa povernil, se bere: „Jezus je u nje dihnil, ter jim rekel: kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem; prejmite sv. Duha, komur bote grehe odpustili, so mu odpušeni, komur jih bote prideržali, so mu prideržani!“ Tedaj Jezus je res poskerbel za to; da ravno odpušenja iz njegovih lastnih ust ne čujem: saj je dal svojim učencom oblast grehov odvezati. Ta oblast pa z učenci ni umerla in pošla, sicer bi to bila kaj kratka in borna pomoč. U sv. zakramentu mašnikovega posvečenja se ta oblast naprej zročuje od apostolov po škofih mašnikom vsih krajev in vsih časov do konca sveta. „Kakor je Oče mene poslal, govori Jezus, tudi jaz vas pošljem“; jaz grehe odpušam, tudi vi jih odpušati smete; jaz to oblast vam dam, in vi jo dajajte drugim naprej. — Če si tedaj u rešnici skesan in spreobernjen: takrat mašnikova odveza pred Bogom veljá, in z njo lahko brez straha k sv. obhajilu, u smert in tudi pred sodni stol božji greš. To je Jezusova naprava in zapoved; in on je še vsacega človeka hvalil in srečnega štel, kateri je prav čversto in terdno njegovi besedi veroval.

5) Naj pervo moraš sam seboj sodbo sklepati, moraš svoje grehe in svojo dušo preiskati in na to presoditi, ali tud imaš pravo žalost in

pa terdno voljo, posihmal v vsih rečeh Bogu zvest biti, in sploh ali si se znotraj tako spreobernal, da ti Bog za Jezusa Kristusa voljo odpustiti zamore. Kajti brez pravega spreobrnjenja še Bog odveze dati ne more. — Drugo sodbo čez-te spovednik sklepa in sklene; spovednik mora zvediti, sprašati in presoditi, ali si pri Bogu odpušenja vreden ali ne; in na to, ako te spokornega in vrednega sprevidi, ti u imenu in povelju božjem sveto odvezo dá. Jezus pa tudi od prideržanja grehov govori; ako namreč spovednik presodi, da za-te, kakoršen si, pri Bogu odpušenja še ni upati, te grehov odvezati nikakor ne more. Te spoznati, presoditi in sodbo skleniti pa mogoče ni, razen, ako se spovedniku svojih grehov, in kako ti je pri sercu, odkritoserčno obtožiš. Iz tega očitno vidiš, da Jezus hoče in zapoveduje, se grehov spovedati, ker sicer mašnik nikakor ni kos tvojega dušnega stanupresoditi, ti odvezo dati ali prideržati; in tudi spovednik tvoj, tudi škof in clo papež se spovedati morajo, ako želé svojih grehov odvezani biti. — Kdor pa u sercu nobene žalosti in tudi prave volje nima se poboljšati, njemu odveza ravno toliko pomaga, kakor če mertvemu jetniku vrata in verige odkleneš. Spovednik mesti Boga in u božjem imenu tvojo obtožbo čuje, in ako kateri greh védoma zamolčiš, se Bogu zlažeš kakor Anania in Zafira, od kojih u Apost. djanju 5. pogl. lahko bereš.

6) Jezus je pa učencom tudi ukazal, da

naj ljudi učijo in jih priganjajo vse spolnovati, kar je on zapovedal. Veliko veliko reči se u pridigah nikakor ne dá in ne sme razkladati, in marsikterega nauka, ki ga drugim ni treba, si ti zlo potreben. Tvoja obtožba ima večidel še berlave oči, tvoja žalost je tanka in rahla, in tvoja volja kot novorojeno dete slaba, da še ne more sama stati in potrebuje veliko potrežbe. Nikoli nikjer ni take priložnosti, da bi mašnik zamogel ob kratkem toliko potrebnega povedati, človeku tako na serce govoriti in mu ložej in boljše svetovati, kako naj se u posebnih okoljšinah greha znebí in u dobrem rase, kakor pri spovedi, če spovedniku vse tako odkritoserčno in natanko poveš, kakor bolnik zdravniku vse pové. Zategadel mora tudi gotovo volja Jezusa Kristusa biti, da mašniku, kteremu je on svojo besedo in moč svojih zakramentov izročil, svoj dušni stan razodeneš. To je sv. cerkev tudi vsigdar terjala, in spoved je spričano tako stara kakor kristianstvo. Zato še take krivoverske srenje, ki so pred več kot tavžent léti od katoliške cerkve odpadle, spoved le vender imajo kakor katoličani, ker je že pred njih odpadom bila, in jo za božjo napravo spoznajo. Clo Luter, ki je iz katoliške vére veliko iztrebil in overgel, je vender spoved obderžal in jo za sveto imel. On sam piše, „da spoved je en del ali kos svetega križa, ker tudi pri spovedi mora človek svojo dušo razgoliti pred drugim človekom, in to prostovoljno osramotjenje nas reši zaslužene šibe; in kdor od po-

stavljenega spovednika odveze in z njo odpuščenja ne dobí, on zastonj proti nebu zijá in zastonj milosti odpuščenja pričakuje“. Še le pozneje so se luteranski pastirji in njih ovce spovedi naveličali in jo odpravili.

Pameten bolnik svojemu zdravniku vse rad in razločno pové, kako je zbolel in kje ga bolí, in ga še zelo veselí, če ga zdravnik prav natanko sprašuje. Kdor pa u hudi vročinski bolezni že ves zmešan in za gotovo smert leží, on divje 'kol sebe maha in ljudem u obraz pljuje, in dohtarju žlico zdravila iz rok zbije. Če se spovedati nočeš ali če spoved clo zasmehuješ in psovaš, od kod je to? Povedal ti bom: ti na nekem čudno pozlačenem tronu, namreč na gnojišu gerdega napuha sediš, in ta gnojni sopuh ti je glavo omamil. Ti nisi kos se premagati, da bi doli stopil, se ponižal in z žalostjo svojih grehov obtožil. In ravno zato, ker te je napuh prevzel in tvojo vest zadušil, se spreobrnjenja in spovedi braniš, in Bog ti odpustiti ne more.

Ker te ni bilo sram pred svetim Bogom grešiti, se tudi svojega greha obtožiti nikar ne sramúj. In ko bi Bog rekel: grešno truplo moraš terpinčiti, nečisto oko izdreti, hudobno roko odsekati, ako hočeš, da ti odpustil bom, — bi se skesani grešnik tudi temu voljno podvergel. Ako je pa tebi že to preveč, da bi svoj napuh umoril in svojo oterpnjenost s skesano obtožbo prederl: ti za vse tvoje spoznanje in spreobrnjenje piškavega oreha ne dam.

Bog tvoje grehe vé, hudič jih vé, angelj

varh (če se ni že zdavnaj nekemu drugemu umaknil) jih vé, in tvoja vest jih tudi vé. Ali naj enkrat pri posledni sodbi tvoji grehi tudi celemu svetu očitni bodo in naj te na večno osramoté in peklíjo: ali pa naj jih sam spovednik u skesani in ponižni obtožbi zvé in u večno pozabljivost zakoplje, — to si zdaj zvôli. Povédal sim ti, pri čem si.

§. 17. Ljubeznjivo poprijaznenje z Bogom.

Ako si pa prav spovedal se, ti mašnik sveto odvezo dajo pred Bogom veljavno. Odvežejo te u imenu Očeta. — Misli si, da ti si svojemu očetu ušel u ptuj kraj, in si ondi hudobno živel in nazadnje zbolel brez dnarja in čisto zapušen. In ptuja gosposka te ukaže bolnega na voz djati in k očetu nazaj u tvoj dom odpeljati. Kot potepuh se z bričem pelješ u bornej kripti, vreme je deževno in merzlo, in kolesa ti blato u lice brizgljajo; zraven pa se vnaprej že bojiš in sramuješ, kako te domá zmerjali in psovali bodo, in vest ti očita, da vsega tega si sam kriv, in naj ljubše bi ti bilo, ko bi le mogel med potom umreti. — Kadar pa u svoj kraj dojdeš, in oče to zvejo, — berž pozabijo vse hudo, kar si jim storil, in ti naproti hitijo pred vás, in te objamejo in potolažijo, in te še dogovoriti ne pustijo, ko jih za odpušenje prosiš, — in oče, bratje in sestre te h domu zanesejo, te u čedno rahlo posteljo položijo, ti na vso moč strežejo, — in tako ljubeznjivo, tako serčno s teboj go-

vorijo! In kadar ti vsi „leško noč“ povošijo in k pokoju odidejo, — ti kar zaspati ne moreš, ampak le tiho jokaš pod odéjo od veselja in žalosti, in bi rad pri tej priči življenje dal za ljubega očeta in za mile brate in sestriče svoje. Kaj ne, ne bil bi mislil, da zamorejo tako ljubeznjivi in dobri biti takemu potepinu, kakor si ti bil.

Pa vse to je le malenkost, le tanka senca proti temu, kar Bog grešniku stori ob spreobernitvi njegovi. Glej, večni Bog, stvarnik nebes in zemlje, kralj vesoljnega sveta, te zopet sprejme za svojega otroka, tako resno in zvesto, kakor ne bi nikoli grešil bil. In sprejme te, ne nekako nevoljno in iz prisiljene milosti, ne, ampak Bog sam ima veliko veselje nad tabo in spreobernitvo tvojo: zato te na svoje serce pritisne, te poljubi in objame, to je, u dušo ti dá tako tolažbo, veselje in sladkost, kakoršne že dolgo dolgo let občutil nisi; zakaj Bog je oče tvoj in želi, da ne bi nobena duša, kojo je stvaril, pogubljena bila. Zdaj spet lahko pokojno in zaupljivo na Boga misliš in k njemu moliš; on te prijazno in z dopadenjem čuje, ima posihmal posebno skerb za-te, in vse k tvojemu pridu obrača.

Odvežejo te u imenu Sina. Kdo mi je pôrok, kje je zagotovljivo pismo, da moji veliki grehi mi zamorejo odpušeni biti? To je zapisano s kervavo pismenko in s križem poterjeno. Zato te odvežejo u imenu Jezusa, ker to, kar je on terpel, posihmal za kazen tvojega zadolženja velja. In zato prejmeš po-

tem u presv. obhajilu telo in kri Gospodovo na križu darovano, da se z njim tako rekoč u eno serce zediniš, in da u njem in z njim Bogu dopadljiv spokornik in udan sin postaneš. In on ti poterdi mašnikovo besedo z notranjim glasom: „bodi potolažen, tvoji grehi so ti odpušeni!“ in „ti boš z menoj u paradizu!“ In on ima veselje s teboj, kakor pastir, ki je drago odkupljeno ovčico po dolgem iskanju spet najdel.

Odvežejo te u imenu sv. Duha. Če je život tvoj hudo pokvarjen, postavim, da imaš luknaste pljuča, ali pa prisadno črevje, ali pa da ti kri možgane zalije: duša truplu „adio“ reče in jo potegne; in truplo je potem mrtvo. Mrtvo truplo se pa vse drugač vêde, kakor dokler je še duša u njem bila; roke in noge odrevenéle niso za nobeno rabo več, in oči in ušesa ravno toliko vidijo in slišijo, kakor ko bi bile iz lesa zrezljáne; in truplo gerdo in gnusno prihaja, kmalo tud smerdeti začne, in če predolgo leží, se ga červi lotijo; — mora se tedaj kmalo odpraviti in zunaj u globoko jamo zagrebsti.

Tako tudi duša lahko umerje, ako jo namreč sv. Duh zapustí; — in mrtva duša seveda tudi še čute, misli, nagnenje in poželenje ima, kakor mrtvo truplo možgane, obraz in ude: toda njene misli, čutleji in želje niso vse za nič, ker so le na posvetno in minljivo natvezene, kakor pri živali, ki je tudi brez vsega uma in duha. In cela duša je gnusna in smerdljiva pred Bogom, ker ji je lepo duhovsko življenje

usahnilo, in Bog jo nazadnje odpravi, — jo u pekel zakoplje. — Ako si pa u imenu sv. Duha odvezan: sv. Duh tvojo dušo od mertvih obudí, se spet u njo nazaj poverne, ter ji dá novo življenje, luč in lepoto. Zdaj spet rad in z veseljem na Boga misliš, spet rad moliš, in si na vso moč prizadevaš, da bi le Bogu dopadel in ne greha več storil; in kar ti je poprej težko ali nemogoče se zdelo, postavim, ktero nagnenje zatreti ali hudo navado opustiti, to te zdaj tako lahko stane, da si komej verjameš. — Da, le prašaj ktereга grešnika, ki se je resnično spreobernal, kako mu je pri sercu, rekel ti bo: kolikor se nebo od zemlje razloči, toliko drugač mi je zdaj pri sercu, kakor ob času, ko sim hudobno, živalsko in nôrsko živel.

In zdaj bo tudi tvoja žalost žlahneja in lepša; poprej si le žaloval in se kesal iz strahu, in ker te je greh zbadal in pékel: posihmal pa bo tvoja žalost le iz prave ljubezni božje izviralá; in po nobeni ceni bi zdaj nôtel več milega Boga žaliti, ki te je s toliko ljubeznijo in tako drago iskal, najdel in sprejel! — Eden miljenih prijatlov mojih mi je pravil, da ima brata, ki je enkrat prav vetréno in zapravljivo živel. Oče mu je že veliko nemarno storjenih dolgov poplačal in mu nazadnje piše: „jaz imam razen tebe še drugih otrok, in velika krivica bi bila, ko bi jim zavolj tvoje potepije njih dóto prikратil: posihmal ti tacih porednih dolgov ne bom plačeval več“. Pri vsem tem pa čez kaj časa pismo pride, da je sin spet za

60 tolarjev dolgá naredil, in če mu jih oče ne plača, bo sin zapert in pridne službe nikdar dobil ne bo. Oče je svoji besedi zvest in pravičen ostal, pa vender očetovske ljubezni kar ni zatajiti mogel. Poslal je sinu 60 tolarjev in ob enem mu pisal: „tvojim bratom in sestricam tega dnarja ne smem in ne morem odtegniti; toraj ti nisim védel drugač pomagati, kakor da jaz sam posihmal ne bom več kapljice vina pil tako dolgo, da s tem teh 60 tolarjev prihranim“, — in tako je tudi storil. — Narojstreja šiba in nar hujša sramota ne bi bila kos sina tako pretresti in omečiti, kakor ta blaga resnobna ljubezen očetova. Sin je sklenil sebi za pokoro in da bi milemu očetu resno znamnje poboljšanja dal, svoj živ dan ne več vina piti, — in je do te dôbe še vedno zvest svoji objubi.

Tudi ti pomisli, za kako drago ceno te je Bog tvojega zadolženja rešil, in kolika je bila ljubezen njegova, — in temu Očetu posihmal zvest, večno zvest ostani!

§. 18. Še ena meglica.

Čujem te zdihniti: oh, naj bi grešnik tako očišen in z Bogom poprijaznen le precej umerl, kako srečen bi bil! — pa tako je človek le srota, ki se prerad spet u stare grehe zgubi, in potem je škoda še groznejša. In jaz vem za neko pobožno ženo, ki je vselej, kadar je ktero dete u hiši zbolélo, Boga prosila, naj ga le k sebi vzame, da ne bi se u poznejših

letih spačilo in pogubilo. — Kaj bi k temu rekel?

Spomnim se mlade komej kacih 13 let stare deklice, ki je bila nježne in rahle postave, zraven pa prav pametna in pridna, in je nevarno vročinsko boležen dobila. Preden se je vlegla, bila je ravno za prvo sv. obhajilo podučena, in ker se je vsem zdelo, da bo morala umreti, je zdaj u svoji bolezni pervikrat, in kakor smo mislili, tudi zadnikrat presv. rešno telo prejela. Njena izba je bila lepo okinčana kakor kapelica, in vsa hiša polna ljudi, ki niso vedeli, ali bi se veselja ali žalosti jokali, pa vsi so bili u serce ginjeni o lepi srečni smerti, ki jo deklica storila bo. Tudi mene domu gredé so skoraj tihe želje obhajale, naj bi deklica le umerla; kajti lepše in svetejše ne bo nikdar več umreti mogla, daljše življenje in postaranje ji za dušo utegne le nevarno in škodljivo biti. — Al Bog u svoji čudni previdnosti je drugač mislil in sklenil. Bolezen je še kaj časa sem in tje omahovala, in deklica spet popolnoma ozdravi. Odrasla je in bila zala devica; toda njeno serce ni bilo za posvetni truš in hrup, želela in sklenila je nuna biti in u tihem samostanu Bogu služiti, da ravno je lepega premoženja imela. Pa kakor bi Bog tega hotel ne bil: u noben samostan je niso mogli vzeti, nikjer ni bilo praznega mesta. Al vender je svojemu sklepu zvesta ostala, in nazadnje šla je u sosedno deželo, kjer so jo sprejeli u družbo — usmiljenih sester. Tam zdaj lepo in sveto živi in u imenu

Jezusa Kristusa bolnikom streže. — Kaj méniš da bi za-njo boljše bilo, ko bi bila tistikrat kot mlada deklica umerla, ali da posihmal enkrat, potem ko je dolgo in zvesto Gospodu in betežnim ubožcom služila, po zatajenja in zasluženja polnem življenju umerje?

Enako Bog spreobrnjenega grešnika s tem, da ga ne vzame precej iz sveta, ne misli na léd posaditi, ampak mu le priložnost dati, si za večnost kaj prislužiti, ker njegovo dosedanje življenje bilo je vse za nič.

Seveda svet in hudič bota spreobrnjenega grešnika, ki jima je iz mreže ušel, hudo lovila, in od začetka se tudi lastni život zderžnemu kristianskemu življenju ustavlja in z rokami in nogami berca ter misli, da ni mogoče, da bi njegova ne obveljala več, prav tako, kot poreden termast fantalin, ki od predbrih neumnih starišev naenkrat k hudemu mojstru u nauk pride. In tudi zares to ni kaj malega, in mnogokrat je veliko ložej spreobrnjenje prav nastopiti, kakor pa zvest ostati.

Med tem pa, ko premišlujem, kako bi zdaj grešnika na dalje podučil, kje in kako naj hodi, da spet ne zajde, mi na misel pride neki mož, ki sim ga enkrat za pot prašal. On mi je nekoliko dopovedal, kje in kdaj naj na desno, na levo in naravnost grem; pa je blezo sam videl, da si vsega nisim kos zapomniti, zato je rekel: kadar do tje in tje pridem, naj pa spet prašam. Tako sim tudi jaz zdaj tebi le nekoliko pota pokazal; nadaljnega nauka in vodila pa tukaj ne najdeš, ker to lahko sam

sproti zbaraš pri vsakem dušnem pastirju, kateri je po sercu božjem.

Ako se hočeš u resnici spreobrniti, ti je dobrega pravega spovednika nar bolj potreba. Nikar ne misli: če le ti sam dober sklep in pravo voljo imaš, da na spovedniku ni toliko ležeče. Tukaj posebno Gospodova beseda velja: „ako slepec slepca vodi, oba u jamo padeta“. — Ako duhovnik sam razberzdano živi, ali da je neznansko skop, ali napuhnjen in častilakomen, ali len in zanikern itd., je mu tudi za tvojo dušo nič mar ne bo. Pa vendar tudi k takemu duhovniku le idi k spovedi, kadar zavolj časa ali za pohujšanja del nisi vstani drugač storiti; kajti moč zakramenta in odveza velja, bodi si ravno duhovnik malopriden. Le kadar ti je posebnega sveta in vodila in posebne skerbi in pomoči treba, si moraš drugega poiskati. Dober spovednik so velik dar božji, prosi Boga, in jih najdel boš.

K takemu dobremu tedaj idi, kadar te vest opominja, veliko spoved čez celo življenje opraviti; pa nikar ne bodi tako prismojen, da bi na kateri velik praznik k njim letel, kadar imajo zlo opraviti; — in prosi jih, naj se tvoje revne poškodovane duše usmilijo. Nikar se jih nič ne boj, naj si bodo tvoji grehi še tako debeli, gerdi in kosmati: dober spovednik imajo serce kot angelji, ki se bolj veselé enega grešnika, ki pokoro storí, kot 99 pravičnih, in Kristusov duh u njih prebiva. Da, dober dušni pastir imajo nebeško veselje in ljubezen do vsacega, ki je prav gerdo in

hudo grešil, in se zdaj hoče u resnici spreobrniti; obljubim, da bi ga radi na serce pritisnili in naglas Boga hvalili. Kakor se u kaplji juterne rose sončen žar ljubeznjivo utrinja: tako lepo in preljubeznjivo se sveti usmiljenje božje iz duše spokornega grešnika; nikjer, u nebesih in na zemlji nikjer, usmiljenje božje toliko jasno in milo ne zasije, kot nad spokornim grešnikom. Pa tebi ni treba véditi, kako čudno te je gnada božja pre naredila, kako si lep in ljubeznjiv, — bi se lahko prevzel. — In zdaj ti bodo spovednik povedali, da moraš zlasti od začetka, ko bota hudič in huda navada tvoje dobre sklepe togotno napadala, pogosto sv. zakramente prejemati, — dalje, katerih hiš, priložnost in tovaršev se zogibaj, da te u stari greh ne zvbijo. Dalje ti bodo svetovali, kaj da bêri, morbiti ti še samí ktere bukve posodijo, in če ti ktere kupiti velijo, nikar ne bodi skopa bêrdja, in tudi duši ene krajcarje privoši, je bolj pametno, kot jih u oštarii ali u apotéki zatratiti. Naloženo pokoro in tudi sicer vse, kar ti rečejo, zvesto opravi; zakaj od Jezusa so postavljeni in tudi njim je rečeno: „kar boš zavezal na zemlji, to je zavezano tudi u nebesih“. Zvesto pokoršino, ki se spovedniku skazuje, Bog z obilno gnado oblagodaruje.

Še nekaj ti imam povédati: Beri enkrat tisti evangelj na obletnico posvečenja vsih cerkev, od Caheja. Glej, ko se je ta majhen možej in velik grešnik spreobrnil, je naj pervo in hipoma sklenil, vso storjeno krivico zvesto

poravnati in vse poverniti. Ravno to po vsej svoji moči moraš tudi ti storiti, sicer je vsa tvoja spreobertitva goljufna in prazna. Le prav odkritoserčno prašaj svojega spovednika in brez vsih ovinkov naj ti povejo: kako ti je početi, da krivično blago poverneš, obrekovanje in opravljanje izbrišeš, pohujšanje popraviš, zapeljane na pravo pot nazaj pripelješ itd. In potem prav marljivo in zvesto stori, kakor ti rečejo. Nar hujši strup pri vsakem spreobertjenju je to, ako človek že prve tedne mlačen in merzel in truden postane, in se u staro navado nazaj prekucne; starji ko je človek, raji se mu to zgodi. Tega se na vso moč varvaj; zakaj srečen presrečen si, ako si u resnici spreobertnil se, in spreobertjen ostaneš.

§. 19. Jasno nebo.

S kolikim veseljem vender nedolžen otrok na Miklavževo misli, kako že dolgo pred rad moli in pridno pridno bóga, da bi le nič ne spodletélo mu! — Moj ljubi kristian, oj bodi saj tudi ti tako dete, saj tudi Jezus želi, da naj bomo kakor otroci, — in veséli se prihodne neizmerne sreče, ki te čaka u nebesih.

Jaz sim že mnogokrat bral, kako nektere po novejši šegi visoko in učeno zduhtane bukve od nebes pišejo. Take bukve obetajo nam čudno visoko, drobno in tanko veselje u nebesih, namreč veselje jasnega razuma in spoznanja, obhojo z imenitnimi duhovi, oprostenje

vsih zemeljskih grenkob in težav itd. Človeka že spanje posili, če le bere od tacega veselja; kako dolgočasno bi še le bilo, ko bi u tacih puhlih nebesih večno stérpeti moral! — Sv. pismo vse drugač govori od nebes: ono govori od pravega zernatega veselja, od kraljeve gostije, od muzike in petja, od kraljevanja na svitlih tronih, od sijájne lepote, od visoke hvale pred Bogom in svetom, od prebivanja u zlatem mestu, kjer nikdar noči ne bo, itd. Vse to so sicer gole pripodobe, ki nam pa vender dovolj razodevajo, da nebesa nikakor niso tako hladne in vodene, kakor nekteri modrijani sanjarijo.

Ako je ktera usmiljena sestra cel ljubi dan u Jezusovem imenu bolnikom stregla in veliko terpela, jim njih sirošino polajšati, in se o poznem večeru s preserčno molitvo še k Bogu oberne; ali pa, ako se je kateri za zveličanje duš unet duhovnik celo dolgo nedeljo trudil in pehal s spovedvanjem, s pridgvanjem, s podučanjem otrok, z obiskanjem bolnikov itd., in o hladnem večeru se sprehajaj gre po tihej dobri ali pa na prijazno gorico, in se ondi truden usede in počije: tistikrat se včasi zgodi, da takemu zvestemu hlapcu, taki zvesti dekli neka nepopisljiva sladkost dušo prevzame, proti kterej je vse posvetno veselje le kot prazen dim ali pusta voda. Ako pa Bog že za en dan pravičnega djanja človeku toliko sladkost u serce vlije, kaj še le za celo zvesto življenje dušo čaka u neizmernem morju zveličanja!

Še si spomnim neke 15 let stare deklice, ki je dolgo in u groznih bolečinah bolna ležala, in je po križevem potu terpljenja iz cele duše le Boga iskala in ga najdla. Malo pred svojo smertjo je omedléla. Ko se zopet zavé, je britko potožila, zakaj so jo predramili in njenega duha spét nazaj potegnili na pusto zemljo, rekoč, da je u svoji omedlevci čudno lepe in ljubeznjive stvari gledala in neizrečeno srečna bila. — Nebesa niso samo kaj notranjega; med tem, ko pogubljeni červa u sebi in ogenj 'kol sebe imajo: imajo tudi rešeni zveličanje u sebi in 'kol sebe nebesa. Zato pravi sv. pismo: „nobeno oko ni videlo, nobeno uho ni slišalo, in nobeno človeško serce ni občutilo, kar je Bog tistim pripravil, ki njega ljubijo“. Ko se je bil Jezus enkrat na gori Tabor ene trenutleje zamaknil in premenil in u nebeškej lepoti zasvetil, učence prevzelo je tako neznano veselje in sladkost, da Peter ves nadušen zakliče: „Gospod, dobro nam je tukaj biti, naredimo si šotore!“ In kar je Peter okusil, je bila le borna kapljica nebeškega veselja.

Nebesa so toliko večje, lepše in vse drugačne kot zemlja, kolikor je stanje zdravega odrasenega mladenča o lepem spomladanskem jutru vse lepše mem tistikrat, ko je še kot nerojeno dete u temni tesnôbi bival. Ali si pred porodom kaj védel od noći in dneva, od sinjega neba, od žarnega sonca in od zvezdnega bliša? Ali si kaj védel od snega in ledu,

od oblakov in maverce, od strahovitega bliska in mile lune? Ali si kaj vedel od ognja in vode, od réke in jézera, od rôse in studenca? Ali si kaj védel od hriba in dolíne, od tihega loga in cveteče livade, od vinske terté in zrelega žita, od ribe u potoku, od tice u zraku, in od drobnih mušíc, ki u sončnem svitu igrajo? Ali si kaj védel od jezdeca na urnem konjiču, od pastirja in njegovih ovčíc, od lovca in zverine? Ali je tistikrat tvoje oko videlo pisanih rožic krasoto, žarenje večernega sonca, ali kako rajda vozov po železnici jaderno dirja, ali kako mogočno se barka giblje na morskih valovih? Ali je tvoje uho čulo mili glas ubranega petja, ali orgel dvigajoče veršenje pri véliki maši, ali veličastvo hrumečega groma u černih oblakih? In ali je tvoje serce tačas kaj čutilo in védelo, kaj je veselje in žalost, strah in upanje, sovraženje in ljubezen, britkost in tolažba, plašna maloupnost in pobožna vesela molitev, in vse drugo, kar še sicer človeško dušo navdaja? Ali si od vsega tega kaj védel pred porodom u temni tesnóbi? — Kakor tedaj u tistem stanju od zemlje in njenega dneva nič vedel nisi: ravno tako si neskončno lepih nebes misliti in jih umeti ne moreš, dokler se duša iz tesnóbe temnega trupla tjekaj u večnost ne porodí.

Kolikor je vesoljni nebeški strop s soncom, luno in zvezdami visokejši in veči, kot naša majhna zemljica: toliko je veselje in stanje u nebesih visokejše, večé in čudneje mem vsega, kar na zemlji poznamo. Povzemi vso čast, vse

veselje in vso krasoto nar mogočnejih kraljev na zemlji, in poiši nar lepši dan in nar slajše ure, ki jih je kterikrat nar srečnejši človek doživel, in vse to enemu samemu daj: bilo bi to le kot temna meglica proti veselju nar manjšega u nebesih; in uno zgine kot puhlej dima, ki ga veter zažene, to pa ostane vekomaj.

Poglej po svetu prelepe in veličastne cerkve, velike in krasne mesta in kot paradiž prijetne vertiče, poglej svitle dragotine iz zlata, srebra, drazega kamnja in svile, čuj ubrano zvonenje, petje in muziko: kdo je vse to pozidal, zasadil, zložil in ubral? Vse to storila je človeška pamet, človeška umetnost in pridnost. In zdaj pomisli o človek: mi nimamo take pameti in ljubezni kot Bog, in nismo vsegamogočni kot On, in nar krasnejši tempel in naj gorše mesto je pred Bogom le kot rahla borna pajčevina, ki jo majhen pihlej razterga in uniči. O čudo, kaj je še le božja vsegamogočnost, modrost in ljubezen tistim pripravila, ki njega ljubijo! — Satan je izveličarju na visoki gôri vse kraljestva sveta in njih veličastva pokazal in ponudil; toda vse kraljestva in veličastva sveta bile so revne in malopridne u očéh edinorojenega sina božjega. Kar pa je Bog na unem svetu pravičnim pripravil, to je še u božjih očéh znamenito in drago; kajti Gospod sam pravi: „veselite se in od veselja poskakujte, ker vaše plačilo je obilno u nebesih!“ In človeka groza obide, ako pomisli: vse to si zdaj lahko na ve-

čno pridobim, in vse to zdaj lahko na večno zgubim!

Glej, s pravo spreobrnitvo si zagotovljeno pravico do nebes si pridobil. Ali se ti mar ne bo splačalo, viharju skušnjav se jako ustavljati in posihmal do konca stanovitnemu ostati? Saj sta že hlapec in dekla jako pridna, ako se sejem ali novo leto približuje, o katerem od ljudomilega gospodarja lepo darilo pričakujeta.

Seveda bi že gola ljubezen do Boga brez straha in plačila te imela k zvestobi priganjati: pa znabiti si še globoko spodej, in da samo dobro in hudo na zemlji tvojo težko okorno voljo spodbada in gospoduje.

§. 20. Nebesa že na zemlji, u človeškem srcu, začetek in korenino imajo.

Ako kateremu šolarčku rečem: „Jurček, le pridno se uči, boš pa enkrat velik gospod!“ se Jurček za te besede ravno toliko zméni, kakor ko bi jih juncu na uho zatróbil, in si k večim misli: „kaj je meni már enkrat gospod biti, kje je še to! — par jabelk ali pa pest oréhov bi mi ljubše bilo“. — Moj ljubi kristian, morda si tudi ti tak jurček na duši, in si misliš: „nebesa gor ali dol, me nič kaj ne mikajo; jaz utegnem še dolgo živeti, in pač bi neumen bil, ko bi se celo življenje s postom in žalostjo ukvarjal zavolj negotovih nebes, od katerih nič ne vém, kakšne so, še

manj pa, ali kterikrat le gor pridem; da bi le zdaj mi dobro šlo, to me bolj skerbi“. — Kaj bi na to odgovoril?

Res je sicer: kar živim, to zdajle živim; kar me je včeraj sklélo, to me dans več ne boli; in naj si prihodno poletje sonce še tako toplo sije, kaj mi to pomaga zdaj pozimi, ko imam ravnokar od mraza premerle roke in noge in zmerznjen nos? — Toda glej, kristian, z nebesi je vsa druga, je kaj posebnega. Naj si golo skalo sonce obsija in dež namaka, vender nikoli nič rodila ne bo: in naj bi nespreebernen grešnik tudi u nebesih bil, le vender bi čern, merzel in terd ostal. Nekake nebesa človek že na tem svetu u sebi nosi; one tiho in skrito u človeškem sercu oživé in klijejo in duhteče in veselo kviško poganjajo. Ko se je Jezus na gori Tabor spremenil, je še na zemlji u človeškem truplu bival, in vender so njegove notranje nebesa prešinile ga, da se mu oblačilo kot beli sneg zaskvéti in mu obraz kot sonce zaskije, in da presrečnih učencov eden izklikne: „Gospod, dobro nam je tukaj biti!“ — Ako se človek iz celega serca k Bogu podá, po Jezusu Kristusu odpušenje zadobi, in sv. Duh njegovo dušo zvedrí in prevéje: poverne se njemu tako rekoč čisto nova, vesela in srečna duša, novo življenje in čutje, — in to so nekake nebesa na zemlji. Že mnogi grešnik je z gorko hvalo svojemu spovedniku roko poljubil, da so mu pomagali k notranjemu prerojenju, že mnogi grešnik je s solznim očesom in preve-

selim obrazom zagotavljal, kako mu je dobro in sladko pri sercu, da bi gostokrat veselja prepeval naglas! —

Ali še nisi nikdar doživel, kako se včasih mesca aprila in maja po cele tedne puste megle vlačijo in dežuje in sneg gré, in tolsti, sivi in merzli oblaki na nebu visijo, da je človek že ves otožen večne zime in merzlot. — In nazadnje vendar dočakaš, da se polagoma vedri in zjasnuje, — o kako je zdaj ljubeznjivo in sladko gledati modro obnebje, kako veselo in toplo žarno sonce posija čez goro in dól, in te ogréva noter do serca, in vsaka mokra travica se milo proti soncu obrača, kakor dete, ki je dolgo po materi vékalo, in jih naenkrat zagléda. In kako se zdaj po polju, po logih in gričih vse zbuja in oživlja in z berstjem in pisanim cvetjem oblači, in cela natora je kakor neskončna cerkev božja, in milionov nevidnih angeljev hiti jo krasno okinčat za velik praznik Gospodov, za prelepo pomladansko svečanost!

Glej človek, tako veselo se vse tvoje notranje cutje in življenje spremeni, ako se oserčiš in u resnici spreoberneš. Tvoja duša je merzla in kalna, in puste megle pozemeljskih misel in slast jo oblegajo, in mnogoteri grehi kakor črni oblaki milost in prijaznost božjo ovérajajo, da ne more u temno dušo zasijati in ne more ledénega serca ogréti; — vse to o spreobertitvi iz serca potegne, prav tako, kakor čverst veter megle in oblake razžene in nebo razjasni, da na daljnem obzoru

sonce zasije in nad gorami kot dar na altarju plameni.

Notranja sreča in notranji pokoj toliko premore, da človek tudi križe in težave, če mu jih Bog pošlje, rad in lahko prenaša, ali saj veliko lažje, kot drugi ljudje. Na priliko: ti utegneš enkrat zboléti in morda dolgo in počasno bolezen dobiš, da boš moral veliko terpeti, preden ti smert serce iztisne. Pa koliki razloček je med dvema bolnikoma! Kako potrpljivo, mirno in udano kristian ali spokornik leži, kako lahke so mu težave in smertne britkosti! — Poznal sim odrašenega fanta, ki je zlo razberzdano živel, se potem u resnici spreobernal in je nazadnje jétiko dobil. Kadar se ga bolečine ravno nar hujše peklile, je tiho ležal in se prijazno smehljal. Na vprašanje, čemu se smeje? je odgovoril: „veseli me, da moje hudobno truplo za svoje grehe vender še kaj terpeti mora, tako je prav in spodobno“. — Nasproti pa u bolezni nihče nesrečnejši ni, kakor čigar duša u grešni temôti tava. Kako on stoka in nevoljno terpi, kako se smerti bojí in trese, kako skerbno in plašno predpisano zdravilo požira, vsako uro po žlici! Človeka včasi res neko zaničevanje obide, ako je vpricho, kako taka neljudna stvar javka in cvili. — Ali pa idi u dve revne hiši, kterih ena je bogoljubna, ena pa hudobna. Kako tiho in mirno kristianska rodbinca tudi u velikej siročini živi! Otroci so pridni in čedni, pohlevni in delavni, so u šoli in cerkvi izgled lepega zadržanja. Bogoljubni kristian premožnim nič ne zavida,

nobena huda strast mu mirnega serca ne kalí, nikdar ga želje ne dražijo, si po krivičnem pomagati, nikoli si ne iše svojih skerbí z vragovo žganjico pregnati. On je zadovoljen s svojim ubožtvom, ker vé, da mu ga je Bog poslal, in da je usmiljeni Jezus tudi ubožen bil; zato mu tudi prihodnost nič straha ne dela, ampak on u Boga zaupa in vso svojo skerble njemu izročí. — Kako grozovinsko je pa u taki hiši, kjer revšina in brezbožnost ob enem svoje gnjezdo imate! Ondi vse peklenske pošasti dušo davijo in serce razjedajo: zelena zavíst, bleda togota, živalsko poželenje, življenja gnus, sovraštvo božje, in velikrat strašen obup in sramotna smert.

Ali glej, kaj toliko tavžent ljudém življenje grení in serce prebada? Kaj družega kot žaljenje: ta ali uni je to in to čez tebe govoril in ne moreš mu pozabiti; — ali pa krivica: brezvestni gospodar ti je zaslužek utergal in utajil, kar je obljubil, ali pa preteklo noč ti je vragov človek nar lepše glave iz zélnika pokradel (jaz bi ga izdal, kdo je bil, pa naj bo); — ali pa pravda, ki se že kake pol leta zmedeno motá in ti veliko žolča in nepokojnih nočí dela; — ali pa dedšina (erbšina), za ktere del si se z bratom in sestro razperl, da eden drugemu več blizo ne pridete; — ali pa stara sitna taša, ki vama samo zmešnjavo in zdražbo dela u zakonu, itd. In če te dans nič tacega ne zadene, te bo juter zadelo, izostalo ne bo. Kdo je u tacih grenkih zadevah jak in terden, da vse voljno poterpi, in si duš-

nega mira in notranje sreče nikakor podréti ne dá? — nihče drugi, kakor le verni kristian, zlasti pa spokorni grešnik. Ravno tisti Kristusov duh, ki je njegovo dušo grešnega zadolženja očistil, daje mu tudi pripravno in veselo voljo, drugim ljudem odpušati. Kristus u njem prebiva, in pri vsakem razžaljenju z njim zamoli, kakor na križu: „Oče, odpusti jim!“ in sv. Duh u njem prebiva, ki je iz sv. Štefana govoril, ko so ga s kamnjem pobijali: „Gospod, nikar jim tega u greh ne šteji!“

Ko bi ti duh bil, in ko bi zamogel enkrat o polnoči kot na vetrovih se dvigniti nad mesta in vasi, nad poslopja in kočé, da bi z bistrim duhovskim očesom pogledal skozi strehe in zidovja, skozi postelje in trupla noter u duše in sanje spijočih ljudi: koliki neizmerni razloček bi tukaj ugledal! Mirno, ljubeznjivo in jasno bogoljubna duša nedolžnega in z Bogom poprijaznenega kristiana dije in veje, čeravno osoda in sovražni ljudje kot vihar in nevihta z njim in krog njega divjajo: kako vse gerdo in gnusno pa je u grešnikovi duši, kot u razpočenem trebuhu merliča, in grozovinska Herodova bolezen, da ravno še ne čuti, jo že skrivaj in tiho spodjéda! — Dognano je, da nar groznejša stiska, ki zamore človeka zadeti, ni zunanja, ampak je znotraj u sredi duše, greh in njegova druhal; in vsaka sreča, vsako dobro počutje in stanje se mora od znotraj začeti; — le zdravo truplo lahko prenaša soparno vročino poletnega dneva in ojstro severno sapo zimске noči.

§. 21. Kako greh ljudi morí in u pekel derví.

Iz množine nesrečnih izgledov, kako greh s človekom uganja in kam ga pripelje, naj samo nekterih bolj hudih in zrelih poišem.

Idi enkrat u ktero ječo, in glej in pomisli, kako se zapertim hudodelnikom godí. Kako huda vest jetniku serce razgriza, kako ga bleda prikazen s kervavo rano na glavi vsako noč 'kol postelje straši, in nesrečni ubijavec kviško plane in ne vé, ali se mu je sanjalo ali je bedil! — In nezakonski materi se zdí, da vedno čuje umorjeno dete cvičati; — in požigavec vsako noč vidi nesrečno hišo goreti in strašno kričanje „ogenj, ogenj!“ ga iz spanja predrami, — in vsako noč ga žendarm spet zgrabi in vsako noč se pred sodnijo znovega zagovori in zmeša. — Mnogi jetnik sicer nima prelite kervi na svoji vésti, in je znabiti le za dnarja, dolgá ali krive prisege deť zapert, in njegov notranji červ je zaspan ali pa še ne dovolj zrašen in goden, — oh, le vender mu pa kaj družega sledno noč serce razjéda, kakor kuvec lesnino! Revez zmirom svojo ženo u mislih ima in nedolžne deca in staro mater, kako se domá britkosti solzijo in pred ljudmi sramujejo, in kako vse pri hiši rakovo pot gre u vedno globejše dolgove; že pravda je toliko požerla! In če bo ravno enkrat izpušen, kaj že potem? — le očitanje, ubožtvo in sramota brez konca ga od vsih strani čaka! In zraven se nazaj spominja, kako je enkrat bilo, ko je še brez dolgov in pravde

veselo živel z ženo in z otroci; in na misel ma: pride nar mlajše dete, kako se mu je včasih ljubeznivo iz zibe smehljalo in mu je že „atej“ reči zamoglo: in tu na ves glas britko zajóka, da se tovarš u bližnji postelji predrami in praša: „kaj je?“ — on pa tiho dě in si z rokavom ali pa s tolsto volnato odejo solze obriše. — In zdaj pomisli: noben jetnik ni sam za-se nesrečen, ampak tudi žena, otroci, stariši, bratje in sestre so z njim nesrečni; in u eni jetnišnici jih je večkrat po sto zapertih, in ene leta sem se le vedno več in večih jetnišnic potrebuje. Kdo je tega kriv? — nihče drugi, kot edini greh. Naj bi se bil jetnik greha ubranil, ali pa z resno spreobertitvo iztrebil ga, preden je toliko narasel: vse bi bilo drugače steklo.

Ali pa poglejva enkrat bolnike, ne u bolnišnici, ampak one, ki po mestih in vaséh doma u hišah ležé. Al meniš, da vse te bolečine in peklenške noči, ki jih bolnik ima, da ga tako terga, stiska, duší in speka, in da domači toliko britkost, nočnega bedênja, stroškov in nevarnosti, sami zboleti, terpeti morajo: ali meniš, da vse to je golo naključje ali primerlej? Zakaj pa je prosta žival vseskozi čversta in zdrava? — Vse to naj večkrat le od vražjega greha pride: bolnik se je bil zavolj hvale ali pa iz skoposti pri delu prenapél, ali pa je požrešno in nečisto živel, ali pa je jezi, sovraštvu ali nesrečni neumni ljubezni dal dušo in telo osmoditi, ali pa je samovoljno u pretežko službo stopil, ali pa je bolezen sploh le šiba božja zavolj njegove vetrenosti in ker je Boga čisto

pozabil. — In če morbiti ni on sam greha storil, ga je storil kdo drugi: stariši ali predstariši so znabiti otrokom poredno kri že vrodili, ali pa so premoženje zapravili in otroke stradati in medléti pustili, da so bolehavne srote izrasli; ali pa gospodar je več skerbí in usmiljenja z živino kot s poslom imel, in u taki službi je srotej onemogel; ali pa žena je morala od svojega moža veninven toliko jeze in hudega vžiti, in stariši so morali od svojih otrok toliko kljubvanja in vsakoterne britkosti sterpeti, da se je nazadnje bolezen izplodila. — Koliko koliko ljudi ne bi bilo bolnih, ko bi se sami ali pa njih bližnji greha zderžali! — Koliko nesreče nad krive in nedolžne ljudi le ena sama sorta grehov privleče — grešna ljubezen! Kdo zamore le u eni sami fari vse hudo prešteti, kar se u peklenstem kotlu grešnega znanja in ljubovanja izpraži!

Ali še nisi nikoli čul očeta in mater tožvati, da hči je vsa spremenjena, vsa ukljubna in potuhnjena, odkar se je na zadnem plesu s tem in tem soznanila? — In dekla bila je poprej pohlevna in pridna, odkar pa z unim in unim zlodjevo znanje ima, je vsa prevzetna in gizdava, rada postopa in ob nedeljah od hiše zahaja. — In sin, ki je dosihmal revnim starišem svoj zaslužek dajal, ga zdajraji svoje vlačugi znosi, in stariše neljudno pika rekoč: „jaz ne bom vas in svojih mlajših bratov in sester redil“ — in vender hoče jesti in obleko od njih imeti. Staremu očetu tako pikro govorjenje, ki ga kar niso vajeni, zlo serce raz-

bada. — In če je hudobni sin ktero ženstvo zapeljal, ali pa če je poredna hči jo nazadnje steknila: kako jo od začetka vest peče pred Bogom, kako jo je strah pred svetom! Na to začne lagati in tajiti, nazadnje obstoji. Zdaj oče razsaja, starji brat kolne, in mati solze pretaka. Potem nesrečna hči povije, — in sramota je očitna. Zdaj je poštenje zgubljeno, prihodna sreča zapravljenjena, in mir in veselje za vselej zbežita. Serce je okuženo in na stežaje odperto, da se greh in vse hudo prosto vteka, kakor voda u čolnič razrušen. — Kdo je kos vse strašne nadloge prešteti, ki iz nesrečnega znanja izvirajo in vasi in cele okrajne udarjajo? Od tod pridejo d e t o m o r s t v a, uboji, tatvina, pohujšanje, srenjska škoda, beračija in za vsako hudodelstvo zreli divjaki!

Tako tudi mnoga druga pregreha, postavim: pijančvanje, igra, rajanje itd. skoraj po vsih deželah in krajih svoje gnjezdo ima, in krive in nedolžne ljudi tropoma u nesrečo podí.

Da, ko bi greha ne bilo, ko bi človek sebe in druge nesrečnega greha ubranil: tavžent in tavžent nadlog bi na zemlji nehalo in bi ne vedeli za-nje! — Toda strašna je slepota človeška! Če se neumna žival u zanjko ali mrežo vjame, in druge to vidijo, jo hitro potegnejo in se ne dajo zasačiti; če pa človek vidi, da ta in ta greh je že tavžent ljudi u gorjé in nesrečo zapeljal: vender misli, da le njemu se ni treba nič bati, in slep dirja u grehu naprej in pogubljenju naproti. O strašna slepota človeška!

Poslédne prošnje.

Iz vsega, kar si do zdaj bral, boš dovolj spoznal, kako resnično je, kar neki pesnik poje:

„Nar večí dar níkakor ní življenje,
Nar hujše hudo pa je zadolženje;“

in sprevidel boš, da ti in tvoj bliženj in vsi ljudje ste si neizmerno veliko dolgov nakopali, ki še niso poplačani, ampak še le svoje ob-sodbe čakajo, — in da toraj nič boljšega in nič bolj potrebnega prositi nimamo, kakor kar péta prošnja velí: „**Odpusti nam naše dolge**“. To se pravi: daj nam spoznati, da smo ubogi grešniki; daj nam živo in serčno obžalovati vse svoje grehe; vlij nam po sv. Duhu upanje in ljubezen do Jezusa Kristusa u serce; stori nas odkritoserčne, da se vsih grehov postavljenemu spovedniku čisto obtožimo; sprejmi nas spet za svoje otroke in zavolj Jezusove kervi nam od-vzemi naše dolgove; posvéti, olepšaj in zbolj-šaj našo dušo po sv. Duhu, in pomagaj nam izbrisati veliko in mnogoterno škodo, ki smo jo s svojim grehom napravili! — Kajti Bog le takrat odpustí, kadar je človeku terdna volja in resnica, greh odpraviti. Strup greha zavreči, grešno slast pa za ljubo imeti, ob enem ne moreš.

Jezusov nauk nam pa tudi velí, da naj vsakdo ne le za-se, ampak tudi za druge od-pušenja prosi, in da naj tudi sam to stori, kar od Boga želí, namreč da naj drugim odpustí. Zakaj odpusenje in opravičenje u človeku se le s tem zgodi, da sv. Duh u njega pride in

njegovo dušo spreoberne in očisti; kamor pa sv. Duh pride, ondi je ljubezen in odpušenje, — in sv. Duh človeka nagne, da drugim iz celega serca odpusti in istinito skerbi, da naj tudi od Boga odpušenje svojih grehov zadobijo. Mnogotere znamnja se naštevajo, iz kterih se spozna, ali je grešnik u resnici spreobrnjen in posvečen ali ne; toda ni ga gotovšega znamnja prave spreobrnitve, kakor je to, če grešnik vse iz serca odpusti, kar se mu je žalega storilo, kar se mu še stori in storilo bode. In kdor bližnjemu razžaljenja ne odpusti, njemu tudi Bog grehov ne odpusti, tako gotovo ne, kakor gotovo je Jezus Kristus Sin božji in njegove besede večno veljajo. Tedaj z besedami: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpušamo svojim dolžnikom“, nič drugzega ne prosiš, kakor to: „pošlji svojega svetega Duha u naše serca, da nam odpušenje prinese, in nam pomaga, tudi drugim odpustiti“. — Ševeda moraš tudi sam, kolikor moč, si prizadevati in premagati se, da moraš toraj vso občutljivost in nevoljo zatreti, krivico pozabiti, in sovražniku prvi prijazno besedo in roko podati.

Pa bodi si, da še nikoli nisi smertno grešil, ali pa da si resnično spreobrnil se: si vender nobenega dne in nobeno uro nisi svest in gotov, da ne bi u greh padel, in vedno globeje zabredel ter vse zgubil, kar si z božjo gnado in z lastnim trudom dosihmal svoji duši pridobil in ohranil. Kajti hude skušnjave od vsih strani na-te prežijo; zalezuje te hudič,

ki včasih peklenške misli in želje u tebi obuja, kakor okoljšine nanesejo; zalezuje te svet s svojim porednim izgledom, z zasmehom in šuntanjem, z dnarjem in gizdavo obleko, z vinom in žganjico, s plesom in norskim veseljem; zalezuje te lastno meso in serce, prevzetnost, lenoba, požrešnost, lakomnost, zavist in gerdo poželenje. Kaj te bo teh nebrojnih zanj, zvičaj, spodtiklejev in prikritih breznov ovarvalo? Sv. Anton je enkrat videl, kako hudič po vsej zemlji mrežo razpeto ima, in je strahoma prasha: kdo bo človeka iz teh zaderg rešil? — na to glas začuje: „le ponižnost ga reši“.

To je tedaj nar. močnejša in nar. gotovša bramba zoper vse skušnjave, ponižnost. Ponižnost človeku oči odpre, da spozna, kako je slab in k hudemu nagnjen, in da ga le gnada božja vsak dan in vsako uro greha obvarvat' zamore. Zato pravi kristian vsak dan s ponižnim sercom zdihne in moli: „Ne vpelji nas u skušnjava“. Kdor pa iz celega serca tako moli, on bo tudi, kjer le more, pred skušnjavami bežal, se bo slabih tovaršev, kerčme, igre in plesa skerbno zogibal, bo prevzetno gizdavo obleko spremenil in nevarno službo zapustil. In kdor iz serca tako moli, on bo tudi rad in pogosto tega iskal, kar človeka zoper skušnjave močnega dela, namreč svetih zakramentov. Da, neizrekljivo veliko je na tem ležeče, da pogosto in vredno sv. zakramente prejemaš. Še nihče ni bil groznejše skušan, kot svoje dni marterniki, in vendar so vse skušnje slavno prestali in veselo umerli; — oni so pa tudi sko-

raj vsak dan k sv. obhajilu pritekli in od tod moč, krepost in zmago dobivali. — Kdor pa dan na dan moli: „ne vpelji nas u skušnjavo“, zraven pa sv. zakramente, ki zoper vse skušnjave moč in serčnost dajó, zanemarja: njemu ni resnica z njegovo molitvo, ampak on je hinavec, in skušnjava ga bo prej ali slej užugala in pogubila.

Ravno dans, ko to pišem, bil sim pri nekem mladenču, ko je umiral. Njegova mati je milo in britko jokala, da sina zgubi, ki je njej, staremu očetu in mali hčerki edina podpora in upanje bil, in jih zdaj u naj veči sirošini zapusti! — In tako najdem po vsih deželah, po vsih krajih in pri vsakej hiši obilno britkost in solz, če dans ne, pa juter ali pojutrešnem; — in mnogo ljudi vse žive dni neka togotna nesreča preganja. — Nazadnje pa si moramo vsi grenko smert poskušati; Bog ve, kako bo mene ali tebe po oserčju in po žilah zvijalo in tergalo, preden se duša izprosti! — Od kod vendar pride to neizmerno gorjé in vse te neštetilne skerbí, bolečine, stiske in potrebe, ki noč in dan človeštvo morijo? Vse to pride samo od nesrečnega greha! Greh je tako strašno hudoben, da še veninven nesrečo rodí in raznaša, naj si je grešnik že davnaj umerl ali pa se iz serca spreobernal. In ne le grešnika, ampak tudi druge ljudi, clo nedolžno žival in celo stvarjenje greh u nesrečo potiska. Zato se bere u listu na Rimlj. 8.: „mi vemo, da celo stvarjenje z nami terpí in zdihuje“. Tudi iz teh nadlog in rév nam nihče ne more pomagati, ka-

kor le On, ki nas greha reši. Kakor tedaj Boga prosimo, da naj nas preteklega greha oprostí: „odpusti nam naše dolge“, in da naj prihodnega greha obvarje nas: „ne vpelji nas u skušnjavo“, tako tudi prosimo in molimo, da naj nas milo reši toliko terpljenja in stiskanja, ki so ga naši in naših prednikov grehi na zemljo zatrosili: „Reši nas hudega!“

Že sila davnaj bil je neki grof u Belgii puntarije zatožen in k smerti obsojen. Ko tega grofa na moriše peljajo, praša on duhovnika zraven sebe, ktera je naj boljša molitva, da bi jo zdaj na svojem zadnem smertnem potu še molil. Duhovnik odgovori: „naj boljša molitva je Očenaš, ker to je Gospod sam iz nebes donésel“. — Tudi ti, moj ljubi bravec, greš vsak dan svoji smerti naproti, in lahko da je tvoja pot že zlo pri koncu, in da ti ne bo več treba novih podplato v na čevlje. Morda tudi ti željno prašaš: kaj naj še molim? In jaz pravim: mōli Očenaš; on te rešil bo večne smerti, če ga u duhu in u resnici moliš. In ako ga blezo še ne znaš prav moliti: uči se ga od pravega nebeskega učenika, ki ga je zložil in vpeljal, od Jezusa Kristusa, kteremu čast in hvala bodi vekomaj!

Mnogo serce, lahko tudi tvoje, je merzlo, temno in pusto kot hlev, in vse njegovo čutje in hlepenje je, kot pri neumni živinci, le na telesno klajo in na zemljo natvezeno. Oh, naj bi se tudi u tem žalostnem hlevcu enkrat božje dete porodilo, in naj bi ga razsvetilo, ogrelo, in s svetim veselim duhom napolnilo!

Glej, Jezus rad pride; on stoji pred durmi tvojega serca in terka, če mu le odpreti hočeš. On bi tebe rad za svojega učenca sprejel, če se le z voljnim duhom k njemu oberneš in njegov notranji glas tiho in željno poslušáš. On te bo učil Boga in bližnjega prav ljubiti, in tudi prav moliti. — Prizadevaj si svoj žalostni grešni stan tako živo spoznati, kakor razbojnik na križu, da boš tudi ti tako ske-

sano, ponižno in zaupljivo k zveličarju zdihal in usmiljenje sprosil. — Usédi se večkrat u duhu k Jezusovim nogam, kakor Maria, ki si je naj boljši del izvolila, in ga poslušaj, to je: premišluj njegovo besedo, njegovo terpljenje in smert, in njega pred očmi imej tudi tistikrat, kadar tvoje truplo posluje. — Ne daj se zastonj klicati: „pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi!“ in prav pogosto ga obiskaj u presvetem obhajilu in pri sv. maši. — Hôdi za njim u zatajenju samega sebe; ne daj se staremu človeku užugati več, ampak nova duša, Kristusov duh, naj gospoduje u tebi, da boš u vsih okoljšinah tako ravnal, kakor si misliš, da bi Kristus ravnal bil na tvojem mestu. In kadar omaguješ, le prav serčno k njemu zdihni, in on bo svojo roko stegnil, in ti pomógel. — Tako delaj in živi, potem bo čudna zarja božje ljubezni u tvoji duši zasijala, in kot juterno zvonjenje in ubrano petje se bo iz tvojega serca O čenaš glasil, in se tudi veselo razlegalo bo: Amen, tako se zgòdi!

Amen.

K a z a l o.

	Stran
Oče naš, kateri si u nebesih	1
Posvečeno bodi tvoje ime	25
Pridi k nam tvoje kraljestvo	44
Zgòdi se tvoja volja, kakor u nebesih, tako na zemlji	66
Daj nam dans naš vsakdanji kruh.	
1. Daj nam dans naš vsakdanji kruh	104
2. Daj nam dans naš vsakdanji kruh	118
3. Daj nam dans naš vsakdanji kruh	135
4. Daj nam dans naš vsakdanji kruh	153
5. Daj nam dans naš vsakdanji kruh	161
6. Daj nam dans naš vsakdanji kruh	174
Opomini, božje zapovedi, in še marsikaj.	
§. 1. Poštenost, da se Bogu smili	185
§. 2. Česar mi vest ne očita in ne reče, to me tudi nič ne peče, — ali je to res?	187
§. 3. To z izgledi razjasnim in poterdim	189
§. 4. Kaj bi tu svetovati, kako pomagati bilo?	193
§. 5. Spraševanje in tožba	195
§. 6. Deset božjih zapoved.	
Perva zapoved	198
Druga zapoved	202
Tretja zapoved	206
Šterta zapoved	208
Peta zapoved	212
Šesta zapoved	218
Sedma zapoved	220
Osma zapoved	222
Deveta in deseta zapoved	224

	Stran
§. 7. Teža in obsodba naših grehov pred Bogom	228
§. 8. Jeruzalem! Jeruzalem!	230
§. 9. Štrah in groza	236
§. 10. Žalostinka	243
§. 11. Kje je rešitev in zavetje?	244
§. 12. Sončen sij in maverca	247
§. 13. Žalostni roženkranc	248
§. 14. J. N. R. J.	253
§. 15. Kako daleč in kako blizo da je Kristus	255
§. 16. Spoved	257
§. 17. Ljubeznjivo poprijaznenje z Bogom . .	265
§. 18. Še ena meglica	269
§. 19. Jasno nebo	274
§. 20. Nebesa že na zemlji, u človeškem sercu, začetek in korenino imajo	279
§. 21. Kako greh ljudi morí in u pekel derví .	285
Poslédne prošnje	289

